

Miljø- og
Fødevareministeriet
Miljøstyrelsen

Vejledning om forebyggelse og bekæmpelse af rotter 2019

UDKAST

Maj 2019

UDKAST

Redaktion: Miljøstyrelsen

Tekst: Peter Weile

Fotos:

Tina Dalsgaard Jensen

Torben F. Jensen

Scanpix

Peter Weile

Tegning:

Torben F. Jensen.

ISBN: [xxx]

Indhold

1.	Indledning	7
1.1	Formål: Effektiv forebyggelse og bekæmpelse	7
1.2	Baggrund: Forebyggelse og bekæmpelse	7
1.3	Sådan læses vejledningen	8
2.	Lovgrundlag	9
2.1	Miljøbeskyttelseslovens bestemmelser om rottebekæmpelse	9
3.	Bekendtgørelsens opbygning	11
3.1	Bekendtgørelsens opbygning	11
4.	Anvendelsesområde og definitioner	12
4.1	Bekendtgørelsens anvendelsesområde og definitioner	12
5.	Generelle bestemmelser	13
5.1	Alles pligt til anmeldelse	14
5.2	Ejeres pligt til at rottesikre og renholde	15
5.2.1	Rottesikring af afløbssystem	16
5.2.2	Rottesikring og renholdelse af ejendomme i byerne	18
5.2.3	Rottesikring af bygninger mv.	18
5.2.4	Renholdelse i og omkring bygninger	21
5.2.5	Rottesikring og renholdelse af havnearealer og genbrugsstationer	22
5.2.6	Rottesikring og renholdelse ved kompostering	23
5.3	Rottesikring og renholdelse af ejendomme på landet	23
5.3.1	Rottesikring af bygninger	23
5.3.2	Renholdelse i og omkring bygninger	27
5.3.3	Rottesikring og renholdelse på friland	28
6.	Kommunens opgaver	30
6.1	Kommunal handlingsplan	32
6.2	Krav til kommunens handlingsplan	33
6.3	Særlige indsatsområder	35
6.4	Effektiv bekæmpelse	36
6.5	Den autoriserede persons opgaver i forbindelse med bekæmpelse	38
6.6	Kommunal røgprøve	39
6.7	Tilrettelæggelse af kommunal bekæmpelse	40
6.8	Kommunens tilladelse til privat bekæmpelse	40
6.9	Tidsfrister for kommunalt tilsyn/bekæmpelse	43
6.10	Grundejers/lejers tilstedeværelse ved kommunal bekæmpelse	45
6.11	Tilsynspligtige ejendomme	47
6.12	Ikke tilsynspligtige ejendomme	50
6.13	Kommunale påbud	51
6.13.1	Kommunale påbud – generelle forhold	52
6.13.2	Udstedelse af varsel om påbud	52
	Proportionalitetsprincip	53
	Eksempel på kommunalt varsel og påbud.	54

Kommunal selvhjælpshandling med og uden påbud	55
6.14 Halvårlig, kommunal informationspligt	57
6.15 Tilsyn på fødevarevirksomheder	57
6.16 Generelt om rottespærre	60
6.16.1 Opsætning af rottespærre på kommunale og private institutioner m.v.	62
6.16.2 Service og vedligeholdelse af rottespærre på kommunale og private institutioner m.v.	64
6.16.3 Krav til kommunen ved anvendelse af rottespærre	65
7. Kommunalt tilsyn generelt	67
7.1 Tilsyn med grundejere og borgere	68
7.2 Tilsyn med R1- og R2-autoriserede personer	68
7.2.1 MAB	68
7.2.2 Tilsyn ved privat bekæmpelse	68
7.2.3 Tilsyn med sikringsordninger	69
7.2.4 Tilsyn med opfyldelse af resistensstrategi	70
7.3 Tilsyn i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 87	70
7.3.1 Retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter	71
7.4 Tilsyn på ikke tilsynspligtige ejendomme	73
7.5 Kommunal registrerings- og indberetningspligt	74
7.6 Registrering og indberetning af rottebekæmpelser.	74
7.6.1 Kommunernes årlige indberetning	75
8. Autorisation til erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter (R1-autorisation)	76
8.1 Autorisation til erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter (R1-autorisation)	77
8.2 Autorisation til nyansatte	78
8.3 Miljøstyrelsens autorisationskursus for R1-autoriserede personer	78
8.4 Autorisationens anvendelsesområde	79
8.4.1 Rammer for R1-autorisation	80
8.5 Sikringsordninger om forebyggelse og bekæmpelse af rotter	81
8.5.1 Baggrund for sikringsordninger	81
8.5.2 Sikringsordninger	81
8.5.3 Bygningsgennemgang	82
8.5.4 Bekæmpelse af rotter på en ejendom med sikringsordning	84
9. Autorisation til bekæmpelse af rotter på egen erhvervsejendom (R2-autorisation) Adgangskriterier og autorisationskursus	86
9.1 Miljøstyrelsens autorisationskursus for R2-autoriserede personer	87
9.2 R2-autorisationens anvendelsesområde	88
10. Bekæmpelse af rotter med kemiske bekæmpelsesmidler	90
10.1 Forbud mod forebyggende udlægning af antikoagulanter	90
10.2 Tilstedeværelses- og informationspligt ved bekæmpelse af rotter med kemiske bekæmpelsesmidler	91
10.3 Resistens og resistensundersøgelser	92
10.3.1 Miljøstyrelsens resistensstrategi	92
11. Registrering og indberetning af oplysninger	94
11.1 Oplysningsskema til brug ved konstateret forekomst af rotter (bilag 6)	94
11.2 Oplysningsskema til brug ved tilsynsbesøg på tilsynspligtige ejendomme	95
11.3 Oplysningsskema til brug ved indberetning om kontrakter om sikringsordninger	95

11.4	Oplysningsskema til brug ved kommunernes årlige indberetninger	95
12.	Certifikat til opsætning af rottespærre (rottespærremontør)	97
12.1	Adgangskriterier for optagelse på rottespærremontørkursus	97
12.2	Rottespærremontørkursus	97
12.3	Rottespærremontørcertifikatets anvendelsesområde	98
13.	Anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer erhvervet uden for Danmark.	100
13.1	Adgang til at udføre erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter.	100
13.2	Særlige regler om anerkendelse af erhvervserfaring med erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter	101
13.2.1	Dokumentationskrav for erhvervsmæssige kvalifikationer for personer, der ønsker at udføre erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter permanent i Danmark	101
13.2.2	Dokumentationskrav for erhvervsmæssige kvalifikationer for personer, der ønsker at udføre erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter midlertidigt eller lejlighedsvis i Danmark	102
13.2.3	Almindelige regler om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer til forebyggelse og bekæmpelse af rotter erhvervet uden for Danmark	102
13.2.4	Procedurer for anerkendelse	103
13.2.5	Almindelige regler om midlertidig og lejlighedsvis udøvelse af erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter	104
13.2.6	Oplysningspligt i forhold til kunder	105
14.	Tilbagekaldelse af autorisation og nedlæggelse af forbud	106
14.1	Baggrund for tilbagekaldelse af autorisation	106
14.2	Tilbagekaldelse af autorisation	106
14.3	Domstolsprøvelse af tilbagekaldelse af autorisation	107
15.	Gebyrer	109
15.1	Baggrund for kommunal gebyropkrævning på rotteområdet	109
15.2	Den kommunale gebyropkrævning	109
15.3	Gebyrer ved udstedelse og fornyelse af autorisation	110
16.	Miljøstyrelsen	111
16.1	Miljøstyrelsens tilsynsfunktion på rotteområdet	111
17.	Klage og straf	112
17.1	Kommunalbestyrelsens og Miljøstyrelsens afgørelser	112
17.2	Klage over afgørelser	112
17.3	Miljøstyrelsens afgørelser vedrørende tilbagekaldelse af autorisation eller nedlæggelse af forbud	112
17.4	Straf	112
18.	Ikrafttræden og overgangsbestemmelser	114
18.1	Overgangsbestemmelser	114
Tillæg 1:	Generelt om rotter og mus og deres biologi	115
T1.1	Brun rotte og husrotte	115
T1.2	Husmus	118
T1.2.1	Halsbåndmus	119
Tillæg 2:	Rotte- og musespor	120

T2.1	Ekskrementer	120
T2.2	Løbespor og veksler	121
T2.3	Spor efter poter og hale	122
T2.4	Gnavspor	123
T2.5	Huller	123
T2.6	Reder	124
T2.7	Lugt	125
T2.8	Støj	125
Tillæg 3: Praktisk forebyggelse og bekæmpelse af rotter og mus		126
T3.1	Forebyggelse generelt	126
T3.2	Bekæmpelse generelt	129
T3.2.1	Bekæmpelse med antikoagulanter	131
T3.2.1.1	Anvendelsesområder og vilkår for antikoagulanter	132
T3.2.1.2	Traditionel udlægning	134
T3.2.1.3	Intervaludlægning	135
T3.2.1.4	Indsamling af døde rotter	135
T3.2.2	Bekæmpelse med fælder	136
T3.2.2.1	Fældetyper	137
T3.2.2.2	Fælder med og uden madding	139
T3.2.2.3	Anbringelse af fælder	139
T3.3	Rotter i beboelser	141
T3.4	Rotter under gulvet	142
T3.5	Rotter på loftet	143
T3.6	Rotter i haven	144
T3.7	Kloakrottebekæmpelse	144
T3.8	Sikring mod rotter i afløbsinstallationer	147
T3.9	Giftfri bekæmpelse	148
Tillæg 4: Røgprøver af afløbssystemer		150
T4.1	Baggrund for krav om udførelse af røgprøve	150
T4.2	Udførelse af røgprøve	150
Tillæg 5: Bekæmpelse af rotter og mus med kemiske midler		152
T5.1	Anvendelsesbegrænsninger i brugen af antikoagulanter	152
T5.2	Formulering af kemiske bekæmpelsesmidler	152
T5.3	Ædegifte	154
T5.4	Kontaktgifte	154
T5.5	Drikkegifte	155
Tillæg 6: Antikoagulerende aktivstoffer		156
T6.2	Hurtigt og langsomt virkende bekæmpelsesmidler	156
T6.2	Antikoagulanter	156
Tillæg 7: Resistens mod antikoagulerende aktivstoffer		158
T7.1	Resistens	158
T7.2	Strategi for anvendelse af antikoagulanter	160
T7.3	Checkliste for resistens	162

1. Indledning

1.1 Formål: Effektiv forebyggelse og bekæmpelse

Formålet med denne vejledning er at sikre en effektiv forebyggelse og bekæmpelse af rotter i Danmark samt uddybe og forklare de bestemmelser, der fremgår af bekendtgørelse nr. 1686 af 18. december 2018 om forebyggelse og bekæmpelse af rotter.

Det vigtigste mål for den moderne rottebekæmpelse er at forebygge, at rottebestande opstår, sådan at deres tilstedeværelse ikke giver anledning til uhygiejniske forhold, sundhedsmæssige problemer eller andre gener for befolkningen.

Forebyggelsen af rotter kan imidlertid ikke gøre det alene, idet der erfaringsmæssigt altid vil opstå situationer, hvor bekæmpelse af rotter vil være den eneste mulige løsning her og nu. For at opnå en effektiv bekæmpelse af rotter bør bekæmpelsen foretages af hele bestande og ikke blot som en udryddelse af enkeltindivider. Derudover vil det ofte være nødvendigt at foretage bekæmpelsen i større, sammenhængende geografiske områder, så man undgår indvandring af nye rotter fra ét område til et andet.

Bekæmpelsen skal ske med maksimal sikkerhed for mennesker, husdyr og vilde dyr i omgivelserne – samt på en dyreetisk og miljømæssigt forsvarlig måde. Det indebærer bl.a., at rotterne skal aflives så humant som muligt, og at reglerne for besiddelse og anvendelse af gift nøje skal følges.

Formålet med denne vejledning er at bidrage til, at myndigheder, rottebekæmpere og borgere i fællesskab lettere når de ønskede mål.

1.2 Baggrund: Forebyggelse og bekæmpelse

Årsagen til, at samfundet har givet sig i kast med rottebekæmpelsen, er primært ønsket om at reducere de sundhedsmæssige risici, der kan opstå, når mennesker kommer i kontakt med rotter. Derudover har man fra samfundets side også en økonomisk interesse i at forhindre, at rotterne æder fødevarer og ødelægger samfundsstrukturer i form af boliger, virksomheder, institutioner, kloakker, veje m.v. Konkret har det medført, at rotterne er medtaget i miljøbeskyttelsesloven, se afsnit 2.1

Danmark fik sin første rottelov i 1907, hvor kommunerne blev udpeget til at være den ansvarlige myndighed, der skulle forsøge at udrydde rotterne. Igennem de mere end 100 år, som rottebekæmpelsen har eksisteret her i landet, har rottebekæmpelsen været en samfundsopgave, og kommunerne har været garanteret for, at rotterne blev bekæmpet systematisk og med størst mulig effektivitet.

Fra lovgivernes side havde man ved starten på den kommunale rottebekæmpelse en idé om, at rotterne skulle udryddes. Det er ikke lykkedes og vil forventeligt heller aldrig blive en realitet, da rotterne på grund af deres enestående evne til at tilpasse sig menneskeskabte omgivelser er uhyre svære at komme til livs, når de først har etableret sig. Erkendelsen af at rotterne ikke kan udryddes har medført, at fokus i lovgivningssammenhæng er flyttet fra rotteudryddelse til forebyggelse og bekæmpelse af rotter. Selvom ambitionerne således er nedtonet, er det stadig vigtigt at holde sig for øje, at forebyggelse og bekæmpelse af rotter kræver en målrettet og vedvarende indsats, hvis der skal opnås mærkbare og varige resultater. Det gælder såvel på det administrative som på den praktiske plan.

Den moderne rottebekæmpelse bygger hovedsageligt på den biologiske forskning, der er udført efter 1940. Rottebekæmpelse er i udpræget grad anvendt økologi, og det er derfor vigtigt, at personer, der tager sig af den praktiske bekæmpelse, har et grundigt kendskab til rotternes biologi og økologi, så de bedre er i stand til at vælge de rette metoder til både forebyggelse og bekæmpelse.

1.3 Sådan læses vejledningen

Vejledningen vedrører bekendtgørelse nr. 1686 af 18. december 2018 om forebyggelse og bekæmpelse af rotter.

De afsnit i vejledningen, der vedrører bekendtgørelsen, har samme overskrift som dem i bekendtgørelsen. For yderligere at lette overblikket over bekendtgørelsens bestemmelser beskriver og følger vejledningen så vidt muligt de enkelte paragraffer i bekendtgørelsen i numerisk rækkefølge. Til overskriften på hvert hovedafsnit i vejledningen er tilføjet tallet på det tilhørende bekendtgørelseskapitel.

Vejledningen indeholder i alt 7 tillæg. Tillæggene beskriver, hvad der i praksis kræves for at sikre en effektiv forebyggelse og bekæmpelse af rotter. Tillæggene indeholder retningslinjer om følgende:

- Tillæg 1 – Generelt om rotter og mus og deres biologi
- Tillæg 2 – Rotte- og musespor
- Tillæg 3 – Praktisk forebyggelse og bekæmpelse af rotter og mus
- Tillæg 4 – Røgprøver af afløbssystemer
- Tillæg 5 – Bekæmpelse af rotter og mus med kemiske midler
- Tillæg 6 – Antikoagulerende aktivstoffer
- Tillæg 7 – Resistens mod antikoagulerende aktivstoffer

Bekendtgørelse nr. 1686 af 18. december 2018 om forebyggelse og bekæmpelse af rotter er nævnt flere gange med sin fulde titel i vejledningen. Men for nemheds skyld refereres der i teksten ved omtale af bekendtgørelsens paragraffer udelukkende til "bekendtgørelsen", f.eks. "bekendtgørelsens § 6, stk. 1". I tilfælde, hvor det drejer sig om andre bekendtgørelser med relation til rotteområdet, er de nævnt med deres fulde titel.

I bekendtgørelsen omtales den enkelte kommune som "kommunalbestyrelsen" men i vejledningen vil ordet "kommune" blive anvendt, medmindre der direkte citeres fra bekendtgørelsen.

Vejledningen omtaler og forholder sig tillige til husmus i det omfang, det er relevant for forebyggelsen og bekæmpelsen af rotter. Husmus er, i modsætning til rotter, ikke omfattet af miljøbeskyttelsesloven og den enkelte kommune har derfor ikke en lovmæssig forpligtelse til at forebygge og bekæmpe mus. Mus er et privat anliggende og skal derfor ikke anmeldes til kommunen. Musene er imidlertid medtaget i vejledningen, da de af og til bliver forvekslet med rotter, hvilket afstedkommer anmeldelser til kommunerne. Det er derfor vigtigt, at de autoriserede bekæmpere, kan kende forskel på rotter og mus og træffe de nødvendige foranstaltninger på baggrund heraf.

Vejledningen indeholder en række fotos, der illustrerer forskellige elementer af forebyggelsen og bekæmpelsen af rotter.

2. Lovgrundlag

2.1 Miljøbeskyttelseslovens bestemmelser om rottebekæmpelse

Bestemmelserne om den kommunale bekæmpelse af rotter findes i §§ 17, 17a, 18 og 79 b i Miljøministeriets lovbekendtgørelse nr. 241 af 13. marts 2019 "Bekendtgørelse af lov om miljøbeskyttelse" (miljøbeskyttelsesloven) med senere ændringer:

"§ 17. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for gennemførelsen af en effektiv rottebekæmpelse.

Stk. 2. Ejere af fast ejendom har pligt til at foretage sådanne foranstaltninger med hensyn til sikring af deres ejendomme og disses renholdelse, at rotternes levedmuligheder på ejendommen begrænses mest muligt.

Stk. 3. Miljøministeren fastsætter regler om rottebekæmpelse, herunder om kommunalbestyrelsens opgaver efter stk. 1 og grundejernes forpligtelser efter stk. 2. Ministeren kan endvidere fastsætte regler om, at personer eller virksomheder, der udfører rottebekæmpelse, skal være autoriserede, herunder at autorisation kan nægtes og tilbagekaldes, såfremt den pågældende gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen forsømmelighed. Afgørelse om tilbagekaldelse skal indeholde oplysning om adgangen til at begære en tilbagekaldelse indbragt for domstolene og om fristen herfor.

Stk. 4. Opdræt af vilde rotter må kun ske efter tilladelse fra ministeren.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan lade foranstaltninger som nævnt i stk. 2 eller i regler fastsat efter stk. 3 udføre for den ansvarliges regning, jf. § 69, stk. 1, nr. 4, og § 70. De herved afholdte udgifter hæfter på vedkommende ejendom med fortrinsret som for kommunale ejendomsskatter.

§ 17 a. Enhver, der konstaterer forekomst af rotter, skal straks anmelde dette til kommunalbestyrelsen.

Stk. 2. Anmeldelse af forekomst af rotter skal ske ved anvendelse af den digitale løsning, som kommunen stiller til rådighed (digital selvbetjening). Anmeldelser, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af kommunalbestyrelsen, jf. dog 3. og 5. pkt. Hvis kommunalbestyrelsen finder, at der foreligger særlige forhold, der gør, at borgeren ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, skal kommunalbestyrelsen tilbyde, at anmeldelsen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening efter 1. pkt. Kommunalbestyrelsen bestemmer, hvordan en anmeldelse omfattet af 3. pkt. skal indgives, herunder om den skal indgives mundtligt eller skriftligt. Kommunalbestyrelsen kan ud over de i 3. pkt. nævnte tilfælde undlade at afvise en anmeldelse, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for kommunen ved at modtage anmeldelsen på anden måde end digitalt, eller hvis det efter sagens karakter er hensigtsmæssigt at modtage anmeldelsen på anden måde end digitalt.

Stk. 3. En digital anmeldelse af forekomst af rotter anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for kommunalbestyrelsen.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter stk. 2 kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

§ 18. I regler fastsat i medfør af §§ 16 og 17 kan der fastsættes regler om kommunalbestyrelsens adgang til at opkræve gebyrer og til at vedtage forskrifter om de omtalte forhold.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen offentliggør vedtagne forskrifter efter stk. 1. Offentliggørelsen kan ske udelukkende digitalt.

Stk. 3. Gebyrer, der opkræves til dækning af omkostninger ved den kommunale rottebekæmpelse, hæfter på vedkommende ejendom med fortrinsret som for kommunale ejendomsskatter."

§ 79b, stk.1 Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte regler om, at der skal ske anvendelse af digital kommunikation, herunder bestemte it-systemer, særlige digitale formater, digital signatur el.lign., ved

6) ansøgning og afgørelse om autorisation og om tilbagekaldelse af en sådan autorisation i henhold til regler udstedt i medfør af § 17, stk. 3,

8) indberetning m.v. til myndigheder i medfør af § 19, kapitel 4, 5, 6, 9 og 9 a og § 79 d samt regler udstedt i medfør heraf og afgørelser truffet i medfør af disse regler samt regler udstedt i medfør af §§ 7, 7 a og § 17, stk. 3.

Med hjemmel i ovennævnte §§ i Miljøbeskyttelsesloven har miljøministeren udstedt bekendtgørelse nr. 1686 af 18. december 2018 om forebyggelse og bekæmpelse af rotter.

3. Bekendtgørelsens opbygning

3.1 Bekendtgørelsens opbygning

Bekendtgørelsen er opdelt i 15 kapitler og indeholder overordnet set bestemmelser om grundejerens, kommunalbestyrelsens, og de autoriserede personers rettigheder og pligter i forbindelse med forebyggelse og bekæmpelse af rotter.

Bekendtgørelsen fastsætter regler om borgernes pligt til anmeldelse af rotter og ejere af fast ejendoms pligt til at sikre og renholde deres ejendomme.

Bekendtgørelsen indeholder desuden regler om kommunalbestyrelsens udarbejdelse af handlingsplaner, bekæmpelse af rotter, tilladelse til privat bekæmpelse, tidsfrister for kommunalt tilsyn, tilsyn med tilsynspligtige ejendomme, påbud, orientering af borgere om rotter, tilsyn på fødevarevirksomheder samt installation af rottespærre.

Bekendtgørelsen indeholder derudover regler for R1-autorisationer, etablering af sikringsordninger, regler for R2-autorisationer, bekæmpelse af rotter med kemiske bekæmpelsesmidler, resistens, registrering af oplysninger i forbindelse med bekæmpelse samt regler for rottespærremontørkursus.

Endelig beskriver bekendtgørelsen de regler, der gælder for anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer på rotteområdet erhvervet uden for Danmark, reglerne for tilbagekaldelse af autorisation og nedlæggelse af forbud, adgangen for kommunerne til gebyrfinansiering, Miljøstyrelsens tilsyns- og rådgivningsfunktion i forbindelse med rottebekæmpelse samt regler for klage, straf og diverse overgangsbestemmelser.

Til bekendtgørelsen er knyttet 8 bilag:

1. Krav til kommunalbestyrelsens handlingsplan om forebyggelse og bekæmpelse af rotter, jf. § 5
2. Kursus med henblik på at opnå R1-autorisation, jf. § 19
3. Opfølgningskursus til R1-autorisation, jf. § 19
4. Kursus med henblik på opnåelse af R2-autorisation, jf. § 26
5. Opfølgningskursus til R2-autorisation, jf. § 26
6. Oplysningsskema til brug, når der konstateres rotter, jf. § 31
7. Undervisning og prøve i opsætning af rottespærre, jf. § 33
8. Oplysningsskema til brug ved tilsyn på tilsynspligtige ejendomme, jf. § 8, stk. 5, samt andre ejendomme kommunen fører tilsyn med

4. Anvendelsesområde og definitioner

Bekendtgørelsens kapitel 1

4.1 Bekendtgørelsens anvendelsesområde og definitioner

Bekendtgørelsen fastslår i § 1, stk. 1, at bekendtgørelsens anvendelsesområde er forebyggelse og bekæmpelse af rotter, herunder håndtering af resistens i forbindelse med anvendelse af antikoagulanter.

Bestemmelsen om forebyggelse og bekæmpelse af rotter vedrører udelukkende de to kendte rottearter i Danmark: den brune rotte, *Rattus norvegicus*, og husrotten, *Rattus rattus*, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1.

Bekendtgørelsen gælder overalt i Danmark, og den enkelte kommunalbestyrelse er forpligtet til at forebygge og bekæmpe rotter i hele kommunens geografiske område, herunder også på militære områder, naturområder, jernbanearealer, i havne og lufthavne m.v. Bekendtgørelsen gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bekæmpelsen af rotter med kemiske midler sker i Danmark udelukkende med blodfortyndende midler, de såkaldte antikoagulanter. Antikoagulanter er fællesbetegnelsen for en lang række stoffer, der virker ved, at de hindrer leveren i danne stoffet prothrombin, der er nødvendigt for blodets normale størkningsevne.

Bekendtgørelsen fastsætter regler om håndtering af resistens i forbindelse med anvendelse af antikoagulanterne, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1, 2. led., men selve reguleringen af de kemiske bekæmpelsesmidler er henlagt til anden lovgivning og er ikke omfattet af bekendtgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2. og dermed heller ikke af denne vejledning.

For at tydeliggøre og lette forståelsen af bekendtgørelsens bestemmelser er der i § 2, stk. 1 indsat i alt 16 definitioner af centrale begreber, der benyttes i bekendtgørelsesteksten.

Bekendtgørelsens regler supplerer endvidere reglerne i lov om anerkendelse af visse uddannelses- og erhvervsmæssige kvalifikationer (anerkendelsesloven), jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Ud over de definitioner, der fremgår af § 2, gælder definitionerne i Europaparlamentets og Rådets direktiv 2005/ 36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer (anerkendelsesdirektivet), jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2, 2. punktum.

5. Generelle bestemmelser

Bekendtgørelsens kapitel 2

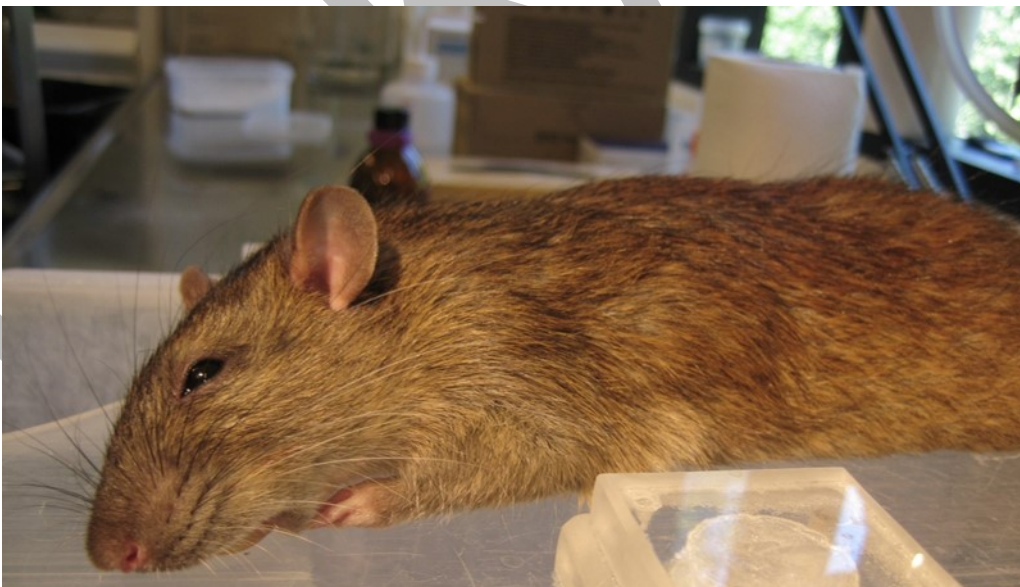
Borgernes og grundejernes forpligtelser i henhold til bekendtgørelsen fremgår af nedenstående faktabokse.

Alle borgeres forpligtelser

- Anmelde forekomst af rotter overalt

Alle grundejeres forpligtelser

- Foretage foranstaltninger med hensyn til sikring af deres ejendomme og disses renholdelse så rottens levede muligheder på ejendommene begrænses mest muligt. Pligten omfatter også stikledninger og brønde

BILLEDE 1
DEN BRUNE ROTTE (RATIUS NORVEGICUS) ER EN AF DE TO ROTTERARTER I DANMARK, SOM IFØLGE BEKENDTGØRELSEN SKAL BEKÆMPES

5.1 Alles pligt til anmeldelse

Forudsætningen for, at kommunen kan foretage en effektiv bekæmpelse af rotter er, at borgere, der ser rotter eller tegn på tilstedeværelse af rotter, anmelder det til kommunen. Bekendtgørelsens § 3 kræver derfor, at enhver, der konstaterer forekomst af rotter, straks skal anmelde dette til kommunen i overensstemmelse med miljøbeskyttelseslovens § 17 a.

Udtrykket "enhver" skal forstås bredt og omfatter alle borgere, f.eks. en grundejer, en nabo til en ejendom med rotter, en forbipasserende eller andre, der måtte observere rotter et givet sted.

Da rotter er nataktive dyr, ses de sjældent om dagen. Derfor er det i høj grad deres efterladenskaber, som afslører deres tilstedeværelse. Bekendtgørelsen anvender udtrykket "forekomst", der i § 2 er defineret som "observation af rotter eller spor efter rotter". Spor er alt, der måtte relatere sig til rotter, og omfatter f.eks. rotternes ekskrementer, deres huller, potespor, duft eller steder, som er begnavet eller lignende.

Se nærmere i tillæg 2, Rotte- og musespor.

Kravet om at en anmeldelse skal ske "straks" betyder, at en borger, der konstaterer rotteforekomst, er forpligtet til umiddelbart efter at anmelde det til kommunen. En borger kan således ikke lovligt udskyde en anmeldelse om rotter, men skal meddele kommunen sin observation med det samme. Begrundelsen er, at kun en enkelt eller nogle få rotter i løbet af ganske kort tid kan udvikle sig til en større bestand, der kan være svær at komme til livs. Derudover er rotter smittebærere, og risikoen for smitteoverførsel til mennesker stiger betragteligt både over tid og med antallet af rotter.

I medfør af miljøbeskyttelseslovens § 17 a, stk. 2, skal anmeldelse af forekomst af rotter ske ved anvendelse af den digitale løsning, som kommunen stiller til rådighed (digital selvbetjening). Anmeldelser, der ikke indgives ved digital selvbetjening, kan afvises af kommunalbestyrelsen.

Anmeldelse af forekomst af rotter påhviler som nævnt enhver. For anmeldelser af rotter hvor bekæmpelsen foretages af private bekæmpere gælder særlige regler, se afsnit 7.6

Hvis kommunalbestyrelsen finder, at der foreligger særlige forhold, der gør, at borgeren ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, skal kommunalbestyrelsen dog tilbyde borgeren, at anmeldelsen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening. Kommunalbestyrelsen bestemmer, hvordan en sådan anmeldelse skal indgives, herunder om den skal indgives mundtligt eller skriftligt.

Da kravet om anmeldelse af rotter er vigtigt for kommunens opgavevaretagelse, er det strafbelagt at undlade anmeldelse af rotter, jf. miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, nr. 1,

BILLEDE 2

ROTTER ER SMITTEBÆRERE OG FOREKOMST AF ROTTER SKAL DERFOR STRAKS ANMELDES TIL KOMMUNEN

5.2 Ejeres pligt til at rottesikre og renholde

Bekendtgørelsens § 4 pålægger ejere af fast ejendom at sikre og renholde deres ejendomme, sådan at rotternes levemuligheder begrænses mest muligt. Ejendomme omfatter både brønde og stikledninger.

Udtrykket "ejere af fast ejendom" omfatter alle fysiske eller juridiske personer, der ejer fast ejendom. En kommune, en region eller staten vil således også være omfattet af bestemmelsen i bekendtgørelsens § 4. Nedenfor i vejledningsteksten benyttes for nemheds skyld udtrykket "grundejere" om ejere af fast ejendom.

Et væsentligt fokus i bekendtgørelsen er rettet mod forebyggelsen af rotter. Hensigten er, at rotterne skal berøves adgang til føde og skjulesteder, så forudsætningerne for deres tilstedeværelse elimineres i størst muligt omfang. Færre muligheder for at rotterne kan søge føde, opholde sig, formere sig, og bygge rede til deres unger, vil reducere antallet af rotter og dermed de gener, de medfører. Da rotterne hovedsagelig holder til i og omkring menneskelig beboelse, er det vigtigt for en effektiv forebyggelse af rotter, at boliger og bygninger, deres eventuelle afløbssystemer samt tilhørende grundarealer er sikret efter forskrifterne.

BILLEDE 3

EJERE AF FAST EJENDOM ER FORPLIGTEDE TIL AT SIKRE OG RENHOLDE DERES EJENDOMME, HERUNDER BRØNDE OG STIKLEDNINGER.

Kravet til en grundejer om at rottesikre og renholde sin ejendom er ikke nærmere beskrevet i bekendtgørelsen, og det er derfor kommunen, der i hvert enkelt tilfælde skal udfylde bekendtgørelsens rammer og definere, hvad der i den konkrete sag kan betragtes som en forsvarlig rottesikring af ejendommen, se afsnit 5.2.1 - 5.2.4 samt 5.3.

Enhver grundejer i Danmark skal overholde bestemmelsen i bekendtgørelsen om sikring og renholdelse af sin ejendom. Erfaringen viser imidlertid, at langt fra alle ejendomme er i forskriftsmæssig stand, når det gælder sikring mod rotter. Det betyder ikke nødvendigvis, at de pågældende ejendomme er hjemmøgt af rotter, men risikoen for rotteangreb stiger betragteligt, når rottesikringen og renholdelsen ikke lever op til kravene. Bortset fra de tilsynspligtige ejendomme i en kommune, er det ikke normalt, at kommunen gennemgår ejendommene med henblik på at kontrollere den rottemæssige sikring. Den enkelte ejendom vil derfor normalt først i forbindelse med anmeldelse af rotter eller i forbindelse med tilsyn på tilsynspligtige ejendomme blive gennemgået af kommunen, og her evt. blive pålagt at udføre de fornødne foranstaltninger i relation til sikring og renholdelse.

5.2.1 Rottesikring af afløbssystem

Grundejeren er med bestemmelsen i § 4 forpligtet til, som led i den almindelige vedligeholdelse af ejendommen, at sikre sig, at afløbssystemet er i orden, og at eventuelle fejl og mangler reparerer så snart, de konstateres.

Til enhver bygning i bymæssig bebyggelse, beregnet til menneskelige beboelse eller ophold, er der knyttet et afløbssystem enten som et fællessystem, hvor spildevand og regnvand afledes sammen, eller som et separat system, hvor spildevand og regnvand er adskilt. I områder, der er kloakeret, og som har forbindelse til det offentlige afløbssystem, har rotterne særdeles gode muligheder for at finde føde og skjulesteder i og omkring boligernes og virksomhedernes afløbssystemer.

Stikledninger og brønde, der er defekte eller ikke forskriftsmæssigt afproppet, giver mulighed for, at rotterne kan trænge ud af afløbssystemerne, videre op til overfladen og ud i det fri eller direkte ind i

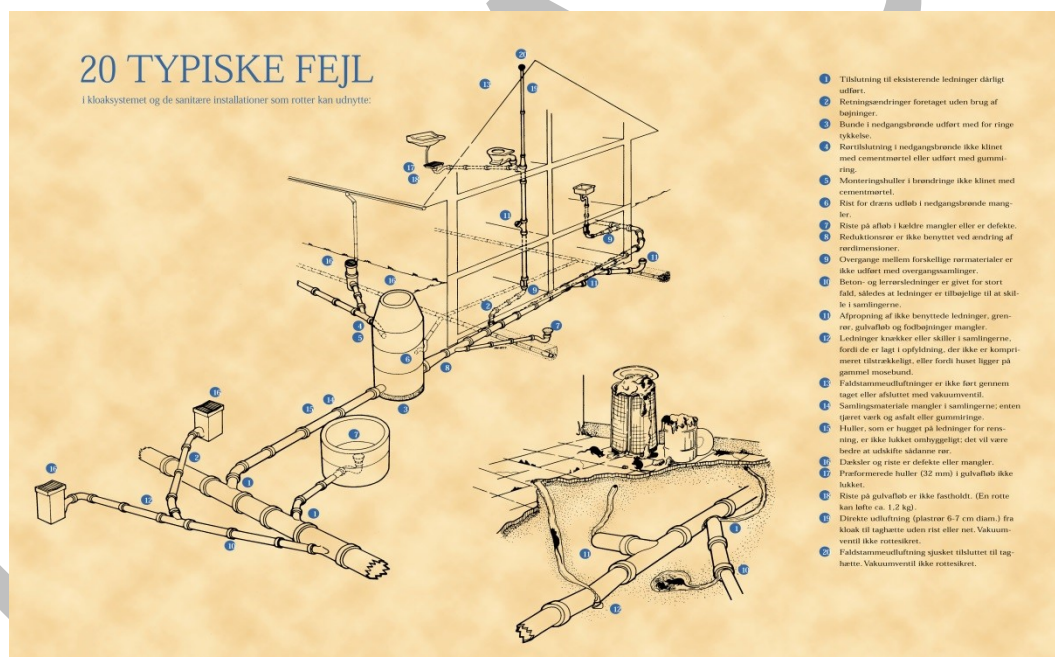
boligerne. En ejendom vil derfor ikke være effektivt sikret mod rotter, hvis grundejeren kun sikrer og renholder den del af boligen, der befinder sig over jorden.

En grundejer bør derfor jævnligt kontrollere sit afløbssystem for at sikre sig, at det er i forsvarlig stand. Kontrollen kan bl.a. ske ved, at grundejeren med jævne mellemrum løfter dækslerne til de samlebrønde, der findes inden for ejendommens skel. Er der opstuvning af spildevand, eller er der småsten og grus i afløbet, bør det give anledning til yderligere undersøgelser, f.eks. i form af en TV-inspektion, idet sådanne forhold ofte skyldes, at rotter er trængt ud af afløbssystemet. Er der synlige defekter i samlebrønden i form af revner eller huller, skal de udbedres, hvorfor grundejeren har pligt til at kontakte en autoriseret kloakmestervirksomhed, der kan udbedre fejlene.

Grundejerens kontrol omfatter også tagnedløb med tilhørende brønde. Sikringskravene er her, at brøndene skal være forsynet med vandlås, hvis de afvander til et fællessystem, at de skal være vandfyldte, og at nedløbsrørene skal munde ud under jordoverfladen eller slutte tæt til brøndenes overkant.

Nedenfor er gengivet en brochure fra Miljøstyrelsen, der beskriver gode vaner og materialer i forbindelse med et privat afløbssystem. Brochuren kan hentes på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Der henvises i øvrigt til afsnit T3.8 Sikring mod rotter i afløbsinstallationer.

BILLEDE 4
BROCHURE OM 20 TYPISKE FEJL PÅ ET PRIVAT AFLØBSSYSTEM. BROCHUREN KAN HENTES PÅ MST.DK

Regler om forebyggelse af rotter i afløbssystemer findes i bekendtgørelse nr. 1615 af 13. december 2017 om bygningsreglement 2018.

Rotter er direkte omtalt i bygningsreglements bekendtgørelsens § 71, nr. 5, der fastslår, at afløbsinstallationer skal projekteres og udføres, så rotter hindres i at trænge ud af installationerne og ind i eller under bygninger. Afløbsledninger skal således være anlagt efter gældende forskrifter, være tætte og udført af holdbare og stærke materialer, som rotter ikke umiddelbart kan gnave i og trænge ud af.

I bygningsreglementsbekendtgørelsens § 69 bestemmes det, at bygninger og udenoms arealer skal have afløb for spildevand, regnvand og vand fra tekniske installationer. Projektering, udførelse, drift og vedligehold af afløbsinstallationer skal bl.a. ske under hensyn til, at der ikke opstår risiko for personers sundhed eller komfortmæssige gener.

§ 69 kan som en række af bekendtgørelsens andre bestemmelser opfyldes ved at følge DS 432, Norm for afløbssystemer, der beskriver nogle overordnede krav om sikring af nyanlæg (og større reparationer af eksisterende anlæg) mod rotter. Med hjemmel i denne norm kan de kommunale bygningsmyndigheder ved nybygninger eller ved ombygninger af eksisterende huse og ændringer og tilføjelser af afløbsinstallationer stille krav om sikring mod rotter.

Følgende er krav til sikring af nyanlæg samt til reparation af eksisterende anlæg mod rotter (kravene følger af Norm for afløbsinstallation, DS 432):

- Afløbsinstallationer udføres således, at rotter får dårligst mulige levevilkår.
Dette opnås ved at ikke-benyttede dele af en afløbsinstallation afproppes så tæt som muligt ved tilslutningen til den benyttede del.
- I særligt rotteplagede områder kan kommunen kræve, at der sikres mod indtrængen af rotter i bygninger via afløbsinstallationerne.
Dette opnås ved at indsætte godkendte rottestop, metalnet i faldstammeudluftninger og vakuumventiler.
- I rotteplagede områder sikres gulvafløbsriste mod opskubning og gennemgnavning.
Dette opnås ved at anvende metalriste, der er forsvarligt fastskruet i underlaget.

I tilfælde af, at kommunen vil kræve ovenstående foranstaltninger gennemført, kan den udstede et varsel/påbud til grundejeren. Vedrørende kommunale forvarsler og påbud se afsnit 6.13.

5.2.2 Rottesikring og renholdelse af ejendomme i byerne

I områder af bymæssig karakter, og hvor der er kloakeret, opholder de fleste rotter sig i kloakkerne. Hovedparten af de rotter, der forekommer på overfladen, stammer fra enten offentlige eller private afløbssystemer. Rotterne har enten selv gnavet hul i afløbssystemerne eller de har, f.eks. via eksisterende huller eller sprækker i brønde eller ledninger, fundet ud i jorden, og har gravet sig op til overfladen. Ofte vil rotterne også grave sig videre ind under de tilstødende bygninger, hvor de har let adgang til selve beboelserne.

Uanset om rotterne kommer nede fra afløbssystemerne eller fra overfladen, udgør de en trussel for den menneskelige sundhed og hygiejne. Det er derfor af afgørende betydning, at grundejerne forstår vigtigheden af vedvarende sikring og renholdelse på deres ejendomme, og at bygninger og afløbssystemer jævnligt efterses og repareres for fejl og mangler for at undgå rotteangreb.

Tilsvarende gælder selvfølgelig for "offentlig kloak", dvs. de brønde og ledninger som ejes af spildevandsforsyningsselskaberne eller kommunerne og typisk ligger under offentlige arealer som veje og fortove.

5.2.3 Rottesikring af bygninger mv.

Selv om den enkelte bygning altid har sine specielle sikringsproblemer, er der to biologiske færdigheder hos rotter, der især har betydning, når man skal vurdere rottesikringen af bygninger: Voksne

rotter kan kravle gennem åbninger og sprækker, hvis diameter er større end 2 cm, og rotter kan gennemgange materialer, der er blødere end jern.

BILLEDE 5
ROTTER ER I HÆRDIGE GNAVERE OG KAN GNAVE I ALT, DER ER BLØDERE END JERN.

Grundejerens forpligtelse i medfør af bekendtgørelsens § 4 til at sikre sin ejendom i bymæssig bebyggelse omfatter følgende:

- 1) Ydermure og sokler skal være intakte og uden beskadigelser. Bindingsværksmure og andre ydermure af mindre end én stens tykkelse skal overalt være hele og tætte, og de kan kræves sikret med galvaniseret trådnæt med en tykkelse på ca. 1 mm og med en maskestørrelse på højst 20 mm, skifer-, eternitplade el.lign. ned til 60 cm under og op til 30 cm over jorden.
- 2) Bygningernes tage skal være hele og tætte.
- 3) Ventilationsriste i sokkel og mur skal være hele og fastgjorte, og de skal være af et materiale, som rotter ikke kan trænge igennem. Gennemføringer til elkabler, rør m.v. i mur og sokkel skal

sikres med galvaniseret trådnæt, plade eller med et andet materiale, som rotter ikke kan trænge igennem.

- 4) Vinduer skal altid være forsynet med hele glas eller galvaniseret trådnæt med en maskevidde på max. 20 mm.
- 5) Yderdøre og porte skal afpasses og vedligeholdes således, at de slutter tæt i karm og dørtrin. I dørtrin og portindkørsler kan det kræves, at der anbringes en jernskinne nedstøbt i beton. Ligeledes kan døre, porte og lemme etc. kræves beklædt med jernplade el.lign. på de nederste 30 cm. Døre og vinduer til ubeboede kældre og lofter skal holdes lukkede, når lokalerne ikke benyttes. Yderdøre - herunder bagdøre og kælderdøre - kan endvidere kræves forsynet med dør-lukkere.
- 6) Huller og revner i gulve, vægge og lofter, samt gårdspladser, lyskasser el.lign. skal reparerer med et materiale svarende til det oprindelige, eller stoppes med galvaniseret trådnæt og udfyldes med beton.
- 7) Hønsegårde, hønsehuse, dueslag, kaninbure og andre dyrestalde kan kræves rottesikret, som beskrevet under punkterne 1-6. Foder skal opbevares i rottesikre beholdere. Hønsehuse, dueslag og andre dyrestalde, der ikke kan rottesikres, som beskrevet under punkt 1, skal hæves mindst 35 cm over jorden.
- 8) Bygningers afløbssystemer skal være tætte og deres konstruktion overholde de gældende bygningsbestemmelser. Afløbsbrønde skal være forsynet med rottetætte riste eller dæksler, og brud på afløbsbrønde skal straks reparerer. Faldstammeudluftninger, der ikke er forsynet med vakuumventil, skal forsynes med galvaniseret trådnæt. Under vakuumventiler kan der med fordel anbringes galvaniseret trådnæt eller metalplade (med ventilationshuller), der tillader udluftning men samtidig hindrer rotterne i at gnave sig ud gennem ventilen. Endvidere skal tagnedløb og afløb udmunde under kloakrist eller kloakdæksel, eller skal foruden være forsynet med en tragt, som slutter tæt til rist. Hvor tagnedløb ikke har tilslutning til kloak eller dræn, men udmunder frit, skal åbningen være sikret med galvaniseret trådnæt, rist el.lign.
- 9) Træer, buske og espaliervækster, der vokser op til eller op ad murværk, skure etc. kan kræves beskåret eller eventuelt helt fjernet, da rotterne ofte benytter disse vækster til at trænge ind i bygninger og tagkonstruktioner.
- 10) Brændestabler, brædder, stolper el.lign. materialer skal klodses op over jorden og skal ligge frit fra mur, vægge eller hegn. Forfaldne skure el.lign., som vanskeliggør bekæmpelsen, kan kræves fjernet.

Har kommunen konstateret fejl og mangler på en ejendom som beskrevet ovenfor, kan den udstede et varsel og et påbud til grundejeren om forskriftsmæssig rottesikring og renholdelse i henhold til bekendtgørelsens § 4 og 10 stk. 1. For nærmere om udstedelse af varsel og påbud se afsnit 6.13.

BILLEDE 6

EN USIKRET FALDSTAMMEUDLUFTNING KAN OFTE VÆRE ÅRSAG TIL ROTTEN I BYGNINGER OG BOLIGER.

5.2.4 Renholdelse i og omkring bygninger

Grundejerens forpligtelse i medfør af bekendtgørelsens § 4 til at renholdelse i og omkring bygninger er:

- 1) Gårde, lyskasser m.v. i forbindelse med etagebyggeri skal renholdes og jævnligt ryddes for kasserede genstande, der giver rotter mulighed for gemmesteder. Trappegange, kældre og loftsrum bør ligeledes renholdes.
- 2) Kasserede materialer, bunker af sten, jern eller andet oplag kan kræves fjernet, såfremt der konstateres rotter eller tegn på rotter. Grenbunker, kompost etc. kan kræves anbragt frit fra hegn og bygninger eller fjernet. Permanente komposteringsbeholdere kan kræves rottesikret med rottesikret, jf. afsnit. 5.2.6.
- 3) Alt spiseligt affald, herunder dagrenovation skal opbevares utilgængeligt for rotter. Ejendommens beboere kan pålægges kun at tømme affald ud i affaldssække, containere m.v. uden, at affaldet spildes eller spredes i omgivelserne. Ved enhver ejendom skal der i tilstrækkeligt omfang findes beholdere (affaldssække, skraldespande etc.) til dagrenovation. Beholderne skal være udført på en sådan måde, at deres indhold er utilgængeligt for rotter. Hvor der anvendes papirsække, skal disse være omsluttet af net eller lignende, som rotterne ikke kan trænge igennem. Dagrenovationen skal bortskaffes gennem de kommunale ordninger. Dele af dagrenovationen kan eventuelt komposteres efter de gældende lokale, kommunale regulativer.
- 4) Fodring af vilde fugle må ikke have større omfang end, at foderet dagligt bliver fortæret af fuglene. Fodring af vilde katte skal ske om dagen og med findelt føde, der placeres i skåle eller lignende. Disse skal fjernes eller rengøres inden mørkets frembrud. Opstår der problemer, kan kommunen helt eller delvist forbyde fodring. Der henvises i denne forbindelse til § 14 i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 844 af 23. juni 2017 om miljøregulering af visse aktiviteter, der er nærmere omtalt i afsnit 5.3.3.

BILLEDE 7

HØNSEGÅRDE ER POPULÆRE I BYZONE, MEN ER DE IKKE SIKRET FORSVARLIGT, KAN DE GIVE ROTTEPROBLEMER.

5.2.5 Rottesikring og renholdelse af havnearealer og genbrugsstationer

Havne kan udgøre et problem, når det gælder rotter. Som regel er der både godt med skjulesteder og fødemuligheder. Bygninger, pakhuse, lagerrum o. lign. er ofte i en stand, der giver rotterne let adgang til dem. De mange brugere af havnene gør, at rotterne bl.a. kan finde fødemuligheder i form af spiseligt affald, der er henkastet eller ikke er sikret forsvarligt. Hvis havnene samtidig har erhvervsfiskeri, er der yderligere risiko for, at rotterne indfinder sig.

Som følge af risikoen for rotteforekomster må kravene til sikring og renholdelse være specielt strenge, især når det gælder bygninger, som anvendes som lagre for fødevarer eller korn og foderstoffer. Med til sikring af bygningerne på havnearealer hører også en gennemgang af deres kloaksystemer, der kan være af ældre dato, og derfor kan være en mere eller mindre permanent kilde til rottetilhold.

Lystbådehavne og havnebade kan også tiltrække rotter, da rotterne her kan finde skjulesteder blandt havnemolernes sten og bræddekonstruktioner og søge føde på landjorden i overfyldte affaldscontainere, skraldespande og opskyl på stranden. Løsningen på et sådant rotteproblem vil sædvanligvis være grundigere rengøring kombineret med bedre affaldsfaciliteter samt en bekæmpelse med smækfælder eller gift i foderstationer. Når rotterne er bekæmpet og eventuelle giftrester fjernet, bør der etableres en eller anden form for overvågning for at sikre, at der hurtigt kan gribes ind, hvis rotterne skulle indfinde sig på ny.

Kommunale genbrugsstationer er ikke så ofte besøgt af rotter, men det hænder, at rotterne også slår sig ned her. Det sker især, hvis borgerne ulovligt skaffer sig af med dagrenovationen på anlæggene. Kombinationen af spiseligt affald og de mange skjulesteder på genbrugsstationerne kan medføre vedvarende rottetilhold, der må bekæmpes med smækfælder og gift. Forebyggelse af rotterne sådanne steder skal primært ske ved information til borgerne kombineret med et forøget opsyn med deres affaldsbortskaffelse. Bedre organisering samt renholdelse og oprydning på genbrugsstationerne kan også være med til at begrænse rottetilhold de pågældende steder.

5.2.6 Rottesikring og renholdelse ved kompostering

Ifølge § 19, stk. 4, i bekendtgørelse om affald nr. 1759 af 27. december 2018 kan kommunalbestyrelsen i regulativet for husholdningsaffald fastsætte bestemmelser om, at husholdninger kan kompostere den vegetabiliske del af dagrenovationen på den matrikel, hvor husholdningen er beliggende. Risikoen for rottetilhold er minimal, såfremt kompostbunkerne er af et rimeligt omfang og kun benyttes til haveaffald, (ikke kogte) grøntsags rester etc. Middags- og pålægsrester, brød, kornrester og andet spiseligt affald må ikke anvendes til kompostering medmindre det sker i beholdere, der er fremstillet af materialer eller sikret på en måde, så rotter ikke kan gennemgnavne dem.

BILLEDE 8

EN KOMPOSTBUNKE UDELUKKENDE MED VEGETABILSK, UKOGT AFFALD TILTRÆKKER IKKE ROTTER.

5.3 Rottesikring og renholdelse af ejendomme på landet

Mange rotter lever i det der, i planlovens forstand, benævnes landzone. Specielt de aktive landbrugsbedrifter er tilholdssteder for rotterne, men også andre ejendomme i landzone, f.eks. med mindre dyrehold i form af høns eller kaniner, kan være plagede af rotter. At rotter i landzone stadig er ret almindelige, skyldes de talrige skjulesteder og de rigelige mængder af føde, der ofte findes i og omkring bygningerne.

Grundejerens forpligtelse i medfør af bekendtgørelsens § 4 til at sikre sin tilsynspligtige ejendom omfatterottesikring af bygninger samt renholdelse i og omkring bygninger og på friland, hvilket beskrives i det tre følgende afsnit.

5.3.1 Rottesikring af bygninger

- 1) Ydermure skal være intakte og uden beskadigelser. Bindingsværksmure og andre ydermure af mindre end én stens tykkelse skal overalt være hele og tætte, og de kan kræves sikret med galvaniseret *trådnet* (dvs. galvaniseret jertråd med en tykkelse på ca. 1 mm og med en maskestørrelse på højst 20 mm), skiferplade, eternitplade el.lign. ned til 60 cm under og op til 30 cm over jorden.
- 2) Bygningernes tage skal være hele og tætte.

- 3) Vinduer skal altid være forsynet med hele glas eller med galvaniseret trådnet
- 4) Ejendommens sokkel skal overalt være intakt. Kampestenssokler skal ligeledes være hele og tætte, og kan evt. kræves sikret med galvaniseret trådnet udstøbt med beton.
- 5) Ventilationsriste i sokkel og mur skal være hele og fastgjorte og være af et materiale, som rotter ikke kan trænge igennem.
- 6) Gennemføringer til elkabler, rør m.v. i mur og sokkel skal sikres med galvaniseret trådnet, plade eller med et andet materiale, som rotter ikke kan trænge igennem. Ventilationsåbninger skal ligeledes sikres med galvaniseret trådnet.

BILLEDE 9

RØRGENNEMFØRINGER I YDERMURE SKAL VÆRE FORSVARLIGT SIKREDE, SÅ ROTTER HINDRES ADGANG TIL STALDE O. LIGN.

- 7) Yderdøre og porte skal afpasses og vedligeholdes, så de slutter tæt i karm og dørtrin. Døre, porte og lemme etc. kan kræves beklædt med jernplade på de nederste 30 cm. Ligeledes kan det kræves, at der i dørtrin og portindkørsler anbringes en jernskinne nedstøbt i beton. Alle døre og vinduer skal holdes lukkede om natten. Yderdøre kan endvidere kræves forsynet med dørlukkere.
- 8) Huller og revner i gulve, vægge og lofter i stalde og lader m.v. skal repareres med et materiale svarende til det oprindelige, eller stoppes med galvaniseret trådnet og udstøbes med beton.
- 9) Indvendige rørgennemføringer i vægge og lofter skal lukkes eller sikres ved hjælp af jernplade eller galvaniseret trådnet. På korn- og halmlofter skal hulmure lukkes med galvaniseret trådnet og evt. udstøbes med beton.

- 10) Ved sammenbygning af nye staldfafsnit med eksisterende, ældre stalde, skal der foretages en effektiv rottesikring af den nye stald. Det bedste vil dog være at opføre nye stalde uafhængigt af de bestående bygninger.
- 11) Afløbsledninger fra stalde, møddinger, samlebrønde etc. skal være tætte. Afløbsbrønde skal være forsynet med rottesikre riste eller dæksler. Defekter på brønde og ledninger skal straks repareres. Der skal i øvrigt henvises til Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1076 af 28. august 2018 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.
- 12) Tagnedløb skal udmunde under kloakrist eller kloakdæksel, eller skal forneden være forsynet med en tragt, som slutter tæt til rist. Hvor tagnedløb ikke har tilslutning til kloak eller dræn, men udmunder frit, skal åbningen være sikret med galvaniseret trådnet, rist el.lign.
- 13) Udmugningskanaler fra stalde skal ved munden være sikret med klap eller anden form for tætsluttende jernplade, eller være konstrueret således, at rotter ikke kan trænge ind i bygningen gennem kanalens åbning. Også trækstationer m.v. skal være forsvarligt rottesikrede.

BILLEDE 10
EN UDMUGNINGSKANAL I FORBINDELSE MED EN STALD SKAL VÆRE SIKRET MED Klap EL. LIGN. VED UDMUNDINGEN.

- 14) Udmugningskanaler skal være intakte, og også i stalde skal inspektionslemmene være sikret effektivt med jernplade eller betonfliser, således at rotter ikke derfra kan komme ind i stalden.
- 15) Korn og foderstoffer skal så vidt muligt opbevares utilgængeligt for rotter. Ved plansiloer etc. bør utilgængelige hulrum så vidt muligt undgås, og de kan kræves lukket med galvaniseret trådnet
- 16) Fodersiloer skal være bygget af rottesikre materialer, eller de kan kræves sikret ved hjælp af galvaniseret trådnet el.lign. Foderautomater skal sikres bedst muligt mod rotter med låg eller galvaniseret trådnet.

- 17) Hønsegårde, hønsehuse, dueslag, kaninbure og andre dyrestalde kan kræves rottesikret, som beskrevet under punkterne 1-12. Foder skal opbevares i rottesikre beholdere. Hønsehuse, dueslag og andre dyrestalde, der ikke kan rottesikres, som beskrevet under punkt 1, skal hæves mindst 35 cm over jorden.
- 18) Brædder, stolper, tagplader el.lign. materialer skal klodses op over jorden og ligge frit fra mur, vægge eller hegn. Afstanden til mur bør være minimum 20 cm.
- 19) Træer, buske og espaliervækster, der vokser op til eller op ad murværk til staldbygninger, skure etc. kan kræves beskåret eller eventuelt fjernet, da rotterne ofte benytter disse vækster til at trænge ind i bygninger og tagkonstruktioner. Tagnedløb kan forsynes med metalkraver, og en ru mur kan sikres ved, at der påføres en 30 cm bred stribe glat maling, hvor rotter ikke kan få fodfæste, i ca. 1 meters højde. I vinkler mellem sammenbyggede bygninger kan der opsættes trekantede galvaniserede plader.
- 20) Jorden omkring bygningerne skal holdes ren for ukrudt, helst i et flere meter bredt bælte, dog min. 50 cm, så man let kan se eventuelle rottehuller i jorden eller anden aktivitet af rotter.
- 21) Løsdriftstalde og frilandsdyrehold er i sagens natur vanskelige at rottesikre fornuftigt. Man må først og fremmest sørge for, at de bygningsmæssigt set er af en ordentlig kvalitet og konstrueret med så få hulrum som muligt. Rotteangreb i løsdriftstalde forebygges bedst ved, at der befinder sig så få rotter i omgivelserne som overhovedet muligt. Dette indebærer, at alternative skjulesteder f.eks. i form af vegetation og alternative fødekilder omkring staldene skal fjernes. Tilsvarende gælder for så vidt også stalde lavet af halmballer, stalde med økologiske fjerkræproduktion og de meget benyttede ensilagestakke til helsæd, idet de alle strukturelt er meget vanskelige at rottesikre på fornuftig vis. Ved vedvarende rotteproblemer kan der kræves sikring af bygninger og lign. med opsætning af metal- eller træplader eller galvaniseret trådnet.

BILLEDE 11

LØSDRIFTSTALDE UDGØR ET SÆRLIGT PROBLEM I RELATION TIL SIKRING MOD ROTTER.

5.3.2 Renholdelse i og omkring bygninger

For at rottebekæmpelsen kan blive så tilbundsående og effektiv som muligt, er det yderst vigtigt, at ejendommene renholdes mest muligt - både *ude* og *inde*. Fjerner man rotternes føde- og rede-muligheder, fjerner man også deres eksistensgrundlag.

Er der allerede rotter i og omkring bygningerne, er det vigtigt, at rotterne bliver bekæmpet, før man begynder en total oprydning, ellers vil man kunne risikere, at rotterne spredes til nabolaget. Der kan dog ofte være situationer, hvor man, af hensyn til fremkommeligheden på stedet, må rydde op i be-grænset omfang inden bekæmpelsen eller mens den pågår. Erfaringen viser tillige, at en begræn-set oprydning faktisk i visse tilfælde kan fremme rotternes lyst til at gå i opstillede fælder eller æde af den udlagte gift.

BILLEDE 12
ET SMUKT EKSEMPEL PÅ RENHOLDTE OMGIVELSER OMKRING EN LANDBRUGSEJENDOM.

Grundejerens forpligtelse til i medfør af bekendtgørelsens § 4 at renholde sin ejendom omfatter føl-gende:

- 1) Kasserede materialer såsom tagplader, plast m.v., bunker af sten eller skrammel, grene eller andet affald skal fjernes længst muligt fra bygningerne, idet disse materialer giver rotterne mu-lighed for at finde skjulesteder. Materialer der ønskes genbrugt, skal fjernes minimum 50 cm fra bygningernes ydermure og klodses op. Såfremt der konstateres rotter eller sikre tegn på rotter, kan de kasserede materialer, bunkerne af sten eller skrammel etc. kræves fjernet.
- 2) Alt spiseligt affald, herunder dagrenovation, skal fjernes eller opbevares utilgængeligt for rotter. Dagrenovation skal, medmindre kommunalbestyrelsen bestemmer andet, bortskaffes gennem de kommunale ordninger, eller komposteres efter de gældende regler.

- 3) Spild af korn- eller foderstoffer skal dagligt fjernes. Det gælder især stalde, kværnum og rum, hvor der opbevares korn, foderstoffer og halm etc.
- 4) Døde dyr må ikke ligge i længere tid i eller uden for staldene, men skal hurtigt fjernes og opbevares i rottesikre bokse, indtil de kan afhentes.

5.3.3 Rottesikring og renholdelse på friland

Rotter findes ikke blot ved menneskelig beboelse, men også på friland, f.eks. i brinker ved vandløb, moser og søer, på vildtfodringspladser, ved dambrug og ved mergelgrave. Årsagerne er som altid en kombination af skjulesteder og føde ofte i form af spiseligt affald, korn eller kornrester. Det spiselige affald og skjulestederne skal fjernes, førend rotterne forsvinder, og forebyggelsen skal oftest kombineres med en egentlig bekæmpelse. Hvis ikke der sættes målrettet ind mod rotterne, kan de blive mange på kort tid og sprede sig til omliggende arealer, herunder boliger og landbrugsbedrifter.

BILLEDE 13
VILDTFODRINGSPLADSER SOM DENNE KAN TILTRÆKKE MANGE ROTTER.

Et særligt problem udgør foderpladser for vildt, f.eks. fasaner, ænder og råvildt. Antallet af disse vildtfodringspladser, herunder vildtplejende plantebræmmer med majs, er steget igennem de senere år, og der opstår meget let rottetilhold på disse, hvis vildtet fodres uhensigtsmæssigt eller skødesløst. Måden at undgå rotter på vildtfodringspladser er for det første at hæve foderet op over jorden ved at anvende foderautomater eller lægge foderet på steder, hvor rotterne ikke kan nå det. Dernæst skal der ikke udlægges mere foder, end at vildtet hurtigt kan æde det op. En fornuftig fodringspraksis bør ofte kombineres med rydning af krat og anden vegetation for, at man skal komme rotterne effektivt til livs. Endelig bør man føre et regelmæssigt tilsyn med vildtfodringspladserne, så et eventuelt rottetilhold kan tages i opløbet.

Når det gælder majsbræmmer er problemet ofte, at de ligger for tæt på levende hegn eller gærder, hvor rotterne typisk holder til. Løsningen kan være, at forlange, at majsbræmmen først starter et godt stykke ude på marken længst muligt væk fra rotterne.

Hvis en vildtfodringsplads eller en majsbræmme medfører rotteproblemer, kan kommunen med hjemmel i § 14 i bekendtgørelse nr. 844 af 23. juni 2017 om miljøregulering af visse aktiviteter meddele grundejeren en indskærpelse om, at aktiviteten skal ophøre, idet bestemmelsen fastslår, at ingen ved udlægning af foder eller på anden måde må skabe tilhold for fugle eller andre omstrejfende dyr, når dette medfører ulemper for omgivelserne. Ønsker kommunen mere specifikt at regulere forholdene på vildtfodringspladsen, har den mulighed for at meddele grundejeren et påbud i medfør af rottebekendtgørelsens § 10, se afsnit 6.13.

6. Kommunens opgaver

Bekendtgørelsens kapitel 3.

Kommunens forpligtelser i henhold til bekendtgørelsen fremgår af nedenstående faktaboks.

Kommunens forpligtelser

Generelt

- udarbejde en handlingsplan
- revidere og offentliggøre handlingsplanen min. hvert 3. år
- foretage en effektiv rottebekæmpelse
- føre tilsyn med R1-autoriseret person (firma), hvis rottebekæmpelsen er udliciteret
- føre tilsyn med eget personale, der udfører rottebekæmpelse
- træffe beslutning om, hvorvidt der må udføres privat bekæmpelse
- føre tilsyn med om privat rottebekæmpelse overholder kommunens handlingsplan og bekendtgørelsens regler
- to gange årligt orientere borgerne om rotter

Bekæmpelse

- senest otte dage efter en anmeldelse undersøge den og iværksætte bekæmpelse
- uden ugrundet ophold undersøge og iværksætte bekæmpelse ved rotter indendørs i beboelser m.v.
- så vidt muligt sikre at ejer, lejer el. dennes repræsentant er til stede ved første besøg og oplyses om eventuel giftudlægning og andre foranstaltninger
- så vidt muligt sikre, at ejer, lejer eller dennes repræsentant er til stede ved efterfølgende besøg, hvis det skønnes nødvendigt
- kun iværksætte bekæmpelse med kemiske bekæmpelsesmidler, såfremt ejer, lejer eller dennes repræsentant er til stede, jf. dog § 28, stk. 4
- informere ejer, lejer el. dennes repræsentant om behov for rottesikring og renholdelse ved besøg, hvor de ikke har kunnet være tilstede
- straks underrette Fødevarestyrelsen om iværksat forebyggelse og bekæmpelse af rotter på fødevarevirksomheder

Tilsynspligtige ejendomme

- udarbejde og ajourføre en liste over tilsynspligtige ejendomme
- undersøge alle tilsynspligtige ejendomme
- sammen med ejer, lejer el. dennes repræsentant undersøge den tilsynspligtige ejendom
- bekæmpe rotter ved forekomst på tilsynspligtige ejendomme

- undersøge tilgængelige udendørsarealer på tilsynspligtige ejendomme, hvor der ikke er nogen hjemme samt bekæmpe eventuelle rotter
- aflevere en skriftlig meddelelse på ejendomme, hvor der ikke er nogen hjemme, med oplysning om, at der ikke er konstateret rotter og oplyse om anmeldepligt for rotter
- på tilsynspligtige ejendomme skriftligt registrere oplysninger i henhold til bilag 8

Opsætning af rottespærre

- opsætte rottespærre på kommunale skoler, plejehjem og daginstitutioner
- opsætte rottespærre på kommunale skoler, plejehjem, daginstitutioner og parcelhusområder ved byggemodning
- opsætte rottespærre på private, regionale, og statslige skoler, plejehjem, daginstitutioner og hospitaler, når tilladelse foreligger
- opsætte rottespærre på private, regionale, og statslige skoler, plejehjem, daginstitutioner og hospitaler ved byggemodning, når tilladelse foreligger
- undersøge kloakken opstrøms for rotter, når der opsættes rottespærre, og sikre at den er fri for rotter

Anvendelse af gift

- ved bekæmpelse af rotter, at anvende antikoagulant med det svageste aktivstof først
- ved konstatering af resistens straks ophøre med anvendelsen af antikoagulant
- deltage i feltforsøg, indsende oplysninger og prøvemateriale ifm. resistensundersøgelser

Registrering af data

- løbende registrere oplysninger i.h.t. bilag 6
- indberette oplysninger til den fællesoffentlige database i.h.t. bilag 6 senest 1 måned efter sagens afslutning
- løbende indberette oplysninger til den fællesoffentlige database om tilsynspligtige ejendomme i.h.t. bilag 8
- indtil 1/7/2019 løbende indberette oplysninger om indgåede sikringsordninger og oplysninger fra R1- og R2-autoriserede personer

6.1 Kommunal handlingsplan

Bekendtgørelsens § 5 bestemmer, at kommunalbestyrelsen skal udarbejde en handlingsplan om forebyggelse og bekæmpelse af rotter, der som minimum, skal indeholde de krav, der fremgår af bekendtgørelsens bilag 1.

Kravet om udarbejdelse af en handlingsplan skal ses som en hjælp til kommunerne i bestræbelserne på at opnå en fokuseret og mere effektiv indsats på rotteområdet. Handlingsplanen er tiltænkt at være et fleksibelt og brugbart værktøj i det daglige arbejde med at forebygge og bekæmpe rotterne for kommunens borgere. Handlingsplanen er samtidig udtryk for, at den kommunale rottebekæmpelse er en vedvarende proces, og at mål og ambitioner - som alle øvrige parametre i handlingsplanen – løbende kan justeres.

Endelig er formålet med handlingsplanen at synliggøre den kommunale rottebekæmpelse, så bl.a. kommunens borgere kan følge med i den kommunale forvaltning på rotteområdet.

Handlingsplanen skal som udgangspunkt indeholde en række minimumskrav, jf. bekendtgørelsens bilag 1. Minimumskravene skal bl.a. sikre, at den enkelte kommune gør sig klart, hvad den vil med rottebekæmpelsen og hvilke prioriteringer, den har på området.

Skal en handlingsplan være effektiv og tidssvarende kræves det, at den med jævne mellemrum revideres. Derfor bestemmer § 5, 2. punktum, at kommunen skal revidere planen minimum hvert 3. år. Det er i den forbindelse kommunens opgave at vurdere, om de opstillede mål er nået eller, om der er behov for revision og justeringer. Herved sikrer man, at handlingsplanen til stadighed kommer til at afspejle virkeligheden i kommunen.

Den færdige og godkendte handlingsplan skal efter godkendelse i kommunalbestyrelsen offentliggøres på kommunens hjemmeside, jf. § 5, 3. punktum. Kravet om offentliggørelse sikrer gennemsigtighed i den kommunale forvaltning og giver bedre mulighed for, at borgerne kan gå i dialog med kommunen om den kommunale rottebekæmpelse.

BILLEDE 13

ROTTEBEKÆMPELSE KRÆVER PLANLÆGNING OG GRUNDIGHED I UDFØRELSEN, DERFOR SKAL KOMMUNERNE UDARBEJDE EN HANDLINGSPLAN

Miljøstyrelsen fører tilsyn med de kommunale handlingsplaner som led i sit generelle tilsyn, jf. bekendtgørelsen, jf. § 54.

6.2 Krav til kommunens handlingsplan

Bekendtgørelsens bilag 1 opregner i alt 7 overordnede krav til den kommunale handlingsplan:

1. Mål:

Handlingsplanen skal indeholde en række overordnede mål for rottebekæmpelsen i den enkelte kommune. Målene vil være med til at synliggøre opgaverne over for kommunens borgere samtidig med, at kommunen internt gør sig klart, hvad der er væsentligt at fokusere på.

2. Ressourcer:

Kommunen skal i handlingsplanen oplyse, hvor mange ressourcer i form af antal årsværk og finansiering, den agter at afsætte til opnåelse af de stillede mål.

Ressourcekravet er et vigtigt punkt, idet det er med til at sikre, at de overordnede mål bliver realistiske og kan gennemføres.

3. Succeskriterier:

For at sikre et vist mål af konkretisering skal kommunen i handlingsplanen opstille en række succeskriterier for rottebekæmpelsen. Der kan tænkes mange forskellige og relevante kriterier,

men det vigtigste er, at de er målbare, så kommunen løbende eller efter handlingsplanens udløb hurtigt kan danne sig et overblik over, om de opstillede mål er nået eller, om der skal ske justeringer eller forbedringer i handlingsplanen.

4. Tiltag:

Handlingsplanen skal indeholde de tiltag eller aktiviteter, som kommunen agter at bringe i anvendelse for at nå målene. Her er det vigtigt, at kommunen helt konkret beskriver, hvordan dette skal ske, så det klart fremgår, hvad man vil sætte i værk.

5. Plan for kloakrottebekæmpelse og samarbejde med forsyningen:

Kloakrottebekæmpelse er nu et særligt opmærksomhedspunkt til handlingsplanen, hvori kommunen skal beskrive det bekæmpelsesomfang og de metoder, man ser det formålstjenligt at bringe i anvendelse i forbindelse med bekæmpelse af rotter i kloakkerne.

I en kommune vil der både være offentlige og private ledninger. Den enkelte kommune vil typisk råde over et vist ledningsnet, som pr. definition tilhører den private del, mens de øvrige kloakledninger i kommunen, tilhører forsyningsselskabet.

Som bekendtgørelsesteksten er formuleret skelnes der ikke mellem privat og offentlig kloak i denne sammenhæng, og kommunen skal derfor i handlingsplanen beskrive, hvordan man vil tilrettelægge kloakrottebekæmpelsen i såvel egne som i offentlige ledninger. Der skal således udarbejdes en plan for samarbejdet med spildevandsforsyningen med for eksempel beskrivelse af de fælder, rottespærre og den gift, som i givet fald skal anvendes.

6. Tilladelse til privat bekæmpelse:

Bekendtgørelsen muliggør, at autoriserede personer med R1- og R2-autorisation, jf. §§ 20 og 27, kan bekæmpe rotter i en kommune. Det er kommunen, der afgør, om og i hvilket omfang den private bekæmpelse kan finde sted parallelt med den kommunale rottebekæmpelse. Det skyldes, at det følger af Miljøbeskyttelseslovens § 17, at kommunen har det fulde ansvar for rottebekæmpelsen. En nærmere beskrivelse af privat bekæmpelse fremgår af afsnit 8 og 9 nedenfor.

7. Tilsyn med privat bekæmpelse:

Tillader kommunen privat bekæmpelse, skal der ifølge bekendtgørelsen udarbejdes en plan for tilsynet med den private del. Vedrørende indholdet af et sådant tilsyn henvises til afsnit 6.8.

BILLEDE 14

HVIS KOMMUNEN TILLADER PRIVAT BEKÆMPELSE SKAL DEN FØRE TILSYN MED DE AUTORISEREDE PERSONER.

6.3 Særlige indsatsområder

Som tillæg til de mere overordnede krav til den kommunale handlingsplan opregner bekendtgørelsens bilag 1 en række særlige kommunale indsatsområder. De særlige indsatsområder er karakteriseret ved, at de erfaringsmæssigt har relativt høj risiko for rottetilhold. Disse områder kræver derfor særlig kommunal opmærksomhed. På i alt 8 punkter skal den enkelte kommune, ifølge bekendtgørelsen, beskrive indsatsen men kun hvor det er relevant.

Bekendtgørelsen tager hverken stilling til rammerne for, eller indholdet af, de særlige indsatsområder. Det er op til den enkelte kommune at definere dette, men da bekendtgørelsen taler om en "beskrivelse", må man som minimum kunne forvente, at kommunen gør sig nogle konkrete tanker om hvert indsatsområde, og hvordan det skal håndteres i praksis. En beskrivelse af f.eks. forebyggelse og bekæmpelse af rotter på fødevarer virksomheder, kan således indeholde krav til den enkelte virksomhed med hensyn til sikring og renholdelse samtidig med, at kommunens indsats beskrives.

Tilsvarende kan kommunen f.eks. ved vildtfodringspladser beskrive, hvordan man vil identificere og registrere dem, stille krav til grundejerne om drift og vedligeholdelse samt føre det kommunale tilsyn, der kan sikre en målrettet forebyggende indsats samt en effektiv bekæmpelse af eventuelle rottebestande.

Da mange af de særlige indsatsområder vil have karakter af forebyggende foranstaltninger, henvises til afsnit T3.1 Forebyggelse generelt.

Bekæmpelse af rotter

6.4 Effektiv bekæmpelse

Det er kommunens opgave at sørge for en effektiv bekæmpelse af rotter, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1. Udtrykket "bekæmpelse" skal forstås i bred forstand således, at også den forebyggende indsats inkluderes og bringes i anvendelse, hvor det er relevant. I rottemæssig henseende har forebyggelse og bekæmpelse altid været to sider af samme sag, og ofte har det været forebyggelsen der – i højere grad end selve bekæmpelsen – løste et rotteproblem.

Den forebyggende indsats er derfor en afgørende faktor i bestræbelserne på at komme rotterne til livs, så for yderligere at styrke denne indsats pålægger bekendtgørelsen derfor kommunen, som nævnt ovenfor, at udarbejde en kommunal handlingsplan på rotteområdet.

Bekendtgørelsen definerer, hvad der skal forstås ved en *effektiv* bekæmpelse af rotter: Handling, der har til formål at udrydde rotter eller opnå et efter sagkyndigt skøn tilstrækkeligt lavt niveau i rottebestanden, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 1.

Udgangspunktet for enhver bekæmpelse er, at rotterne skal udryddes, når de er konstateret, men bekendtgørelsen anvender i § 2, stk. 1, nr. 1 tillige formuleringen "et tilstrækkeligt lavt niveau i rottebestanden". Årsagen er, at man i helt specielle situationer, f.eks. på store virksomheder, må erkende, at man, trods ihærdig indsats, kan komme til kort. Det kan skyldes, at rotterne opholder sig på steder, hvor de er svært tilgængelige og ikke lader sig bekæmpe, f.eks. i smalle kanaler eller gange under virksomhederne, og hvor udgifterne til bekæmpelse af de sidste rotter vil medføre helt urimelige udgifter og ikke stå mål med resultatet. Her er det op til den autoriserede bekæmper og den kommunale administration i den konkrete situation at vurdere, hvornår man har opnået et tilstrækkeligt lavt niveau i rottebestanden samtidig med, at ejendommen sikres behørigt mod de tilbageværende rotter. Det er altid kommunens opgave i hver enkelt sag at stræbe efter en fuldstændig udryddelse. Kun helt ekstraordinært kan den omtalte formulering begrunde, at hovedreglen fraviges.

Den kommunale forpligtelse til at bekæmpe rotter skal ske overalt i kommunens geografiske område, når der enten ved det kommunale tilsyn eller efter anmeldelse fra borgerne konstateres forekomst af rotter. En anmeldelse om rotter på f.eks. en jernbaneskråning tilhørende DSB vil således være omfattet af kommunens forpligtelse, naturligvis under forudsætning af, at den kommunale, autoriserede persons færden på et givet areal sker i henhold til de retningslinjer, som grundejeren måtte foreskrive.

I kravene til en effektiv rottebekæmpelse accepteres, at der er rotter i kloaksystemet, forudsat at ledningerne er tætte og ikke tillader rotterne at trænge ud. Det betyder f.eks., at en anmeldelse fra en borger, der hører lyde fra rotter i en faldstamme, ikke nødvendigvis behøver at udløse et kommunalt tilsyn, idet rotten som udgangspunkt ikke vil kunne udgøre en risiko for den pågældende.

Kloakker er imidlertid ofte i en vedligeholdelses tilstand, som ikke sikrer at rotterne bliver i systemet. Derfor er kommunerne nødt til at forholde sig til kloakrotterne, for at kunne leve op til kravet om at sikre en effektiv bekæmpelse. I bekendtgørelsen kommer dette til udtryk i § 5, bilag 1, som fastslår, at kommunen skal udarbejde en plan for den kommunale kloakrottebekæmpelse, som beskriver omfang og metoder og samarbejdet med forsyningen herom. Desuden anføres kloakker og stikledninger herunder anvendelsen af kloakblokke og rottespærre, som særlige indsatsområder der kan være en del af handlingsplanen.

BILLEDE 15
OMHYGGELIGE OG TILBUNDSGAENDE TILSYNSBESØG ER EN VÆSENTLIG FORUDSÆTNING FOR EN EFFEKTIV ROTTEBEKÆMPELSE.

En effektiv bekæmpelse af rotter er afhængig af den enkelte autoriserede persons indsats i den konkrete situation, hvor der er konstateret rotter. En mangelfuld bekæmpelse eller forebyggelse vil både forlænge bekæmpelsesforløbet og gøre det sværere at udrydde en rottebestand. Derfor skal en række betingelser for bekæmpelsen som minimum altid være opfyldt, se afsnit T3.2.

For at opnå en effektiv bekæmpelse af rotter på en ejendom kræves det, at rottebekæmperen foretager tilsynsbesøg. Antallet af tilsynsbesøg kan variere fra sag til sag, men man kan med sikkerhed slå fast, at ét besøg på en ejendom, hvor der er anmeldt og konstateret rotter, aldrig vil være tilstrækkeligt. Udgangspunktet er derfor altid minimum to besøg på en ejendom, men ofte vil der være behov for flere besøg, for at opfylde kravet om effektiv bekæmpelse.

Hvor mange besøg der skal til på en ejendom, førend et rotteproblem er løst, afhænger naturligvis af den konkrete situation. Nogle sager vil kræve hyppige tilsynsbesøg i den første tid, mens andre vil kunne klares med længere intervaller mellem besøgene. I Miljøstyrelsens Vejledning i brug af antikoagulanter til bekæmpelse af rotter, december 2017, er det anført, at man ved anvendelse af gift bør følge op på en giftudlægning maksimalt 7 dage efter første besøg. Der er her tale om en maksimal tidsperiode, og den kan og skal i mange tilfælde afkortes væsentligt f.eks., hvis der er rotter på følsomme institutioner, fødevarevirksomheder eller lignende. Anvisninger på bekæmpelsesmidlets etiket skal dog altid følges.

På ejendomme med mange rotter vil bekæmpelsen desuden kunne strække sig over flere uger eller endog måneder med tilsvarende mange tilsynsbesøg. Det gælder f.eks. på store landbrugsvirksomheder, hvor ejendommen først skal bringes i overensstemmelse med de gældende regler om sikring og renholdelse, førend man kan opnå en fuldstændig eller acceptabel bekæmpelse.

6.5 Den autoriserede persons opgaver i forbindelse med bekæmpelse

Den autoriserede persons opgaver i medfør af kapitel 5 og 6 i bekendtgørelsen i forbindelse med en anmeldelse om rotteforekomst er, at:

- besigtige ejendommen, undersøge, om der er tale om rotteforekomst, og i bekræftende fald iværksætte en bekæmpelse af rotterne
- registrere og indberette oplysninger i henhold til bekendtgørelsens bilag 6 og 8
- vurdere, om der er behov for sikring og renholdelse på ejendommen og meddele grundejeren dette. Eventuel forebyggelsesindsats noteres skriftligt/elektronisk i bekendtgørelsens bilag 6
- meddele den kommunale forvaltning de tiltag af forebyggende karakter på ejendommen, der eventuelt vil kræve udstedelse af varsel/påbud
- aftale med anmelderen, hvornår næste besøg skal finde sted
- vurdere ved det/de efterfølgende besøg, hvordan forebyggelse og bekæmpelse har fungeret, og om der er behov for yderligere indsats /tilsynsbesøg
- vurdere grundejerens udførelse af eventuelle meddelte/påbudsvarslede tiltag og meddele resultatet af dette til den kommunale forvaltning
- eftersøge og indsamle døde rotter og eventuelle giftrester, se nærmere i afsnit T3.2.1. samt T3.2.1.4.
- vurdere om rotterne er bekæmpet effektivt, eller om der er behov for yderligere tilsynsbesøg
- meddele anmelderen, at sagen er afsluttet, når der ikke længere kan konstateres rotteaktivitet på ejendommen
- indsamle fælder og evt. yderligere døde rotter og giftrester, inden ejendommen forlades.

De nævnte punkter skal betragtes som vejledende minimumskrav og kan, afhængig af sagens karakter, kræve yderligere overvejelser eller tiltag.

BILLEDE 16
BEKÆMPELSE AF ROTTER KRÆVER ALTID MERE END ÉT TILSYNSBESØG.

6.6 Kommunal røgprøve

I kloakerede områder vil årsagen til rotteangreb i ejendomme ofte være en defekt i afløbssystemet. For at kunne foretage en effektiv bekæmpelse og fejlfinding skal den autoriserede person ved tegn på kloakfejl på en ejendom udføre en røgprøve, der har til formål at finde utætheder/huller i kloaksystemet, som rotter kan trænge ud af. Røgprøven kan, hvor det er hensigtsmæssigt, erstattes af en sporing med farvestoffet uranin eller kalkvand. Ved forekomst af rotter indendørs i beboelser, fødevarer virksomheder, institutioner m.v., som er tilsluttet offentlig kloak, skal der dog altid ved mistanke om kloakfejl foretages en røgprøve.

Se tillæg 4 for en beskrivelse af, hvordan røgprøven udføres.

6.7 Tilrettelæggelse af kommunal bekæmpelse

Kommunalbestyrelsen kan lade rottebekæmpelsen udføre af kommunens eget autoriserede personale, eller den kan vælge at indgå en kontrakt om bekæmpelse af rotter med et firma, der råder over en R1-autoriseret person, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2,

Selvom kommunen har udliciteret opgaven med at bekæmpe rotter, er det fortsat kommunen, der har det overordnede ansvar og den juridiske forpligtelse til at sørge for en effektiv rottebekæmpelse. Det afspejles bl.a. i bekendtgørelsens § 6, stk. 3, der bestemmer, at kommunen, der har indgået kontrakt med en R1-autoriseret person om kommunal bekæmpelse af rotter, skal føre tilsyn med, at kontrakten overholdes.

Det er op til den enkelte kommune at afgøre, hvordan og i hvilket omfang dette tilsyn skal finde sted, men det vil ofte være en god idé, at kommunen med jævne mellemrum holder møder med firmaet om bekæmpelsesarbejdet, strategier, konkrete sager m.v. med henblik på et løbende samarbejde

6.8 Kommunens tilladelse til privat bekæmpelse

Bekendtgørelsen giver mulighed for, at der i den enkelte kommune kan ske såkaldt privat bekæmpelse, idet bekendtgørelsen i § 6, stk. 4 fastslår, at kommunen kan træffe beslutning om, at der må udføres privat bekæmpelse af rotter i kommunen. Denne § sammen med bilag 1, punkt 6 betyder at privat bekæmpelse som udgangspunkt ikke er tilladt i kommunen, med mindre kommunen træffer beslutning om, at det er tilladt.

Privat bekæmpelse er i bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 8, defineret som en bekæmpelse af rotter, der følger af en kontrakt mellem en R1-autoriseret person og en ejer eller lejer af fast ejendom om bekæmpelse af rotter eller bekæmpelse af rotter på egen erhvervsjendom af en person med en R2-autorisation.

Ud over den kommunale *tilladelse* til privat bekæmpelse er det således en forudsætning, at hvis en grundejer, efter at have anmeldt rotter til kommunen, vælger at kontakte en R1-autoriseret person med henblik på bekæmpelse af rotter, i stedet for det kommunale tilbud, skal der indgås en *kontrakt* mellem parterne om bekæmpelsen. Bekendtgørelsen stiller ikke nærmere krav til indholdet af en sådan kontrakt, så parterne bestemmer selv, hvad indholdet i denne skal være.

Når kommunen har truffet sin beslutning om tilladelse til privat bekæmpelse, skal den offentliggøres dels på kommunens hjemmeside, dels i den kommunale handlingsplan, jf. bekendtgørelsen § 6, stk. 4, 2. led.

BILLEDE 17

BEKENDTGØRELSEN GIVER NU MULIGHED FOR, AT KOMMUNEN KAN GIVE TILLADELSE TIL PRIVAT BEKÆMPELSE AF ROTTEN PÅ LIGE FOD MED KOMMUNENS ROTTEBEKÆMPELSE.

Er der i en kommune givet tilladelse til privat bekæmpelse, skal kommunen føre tilsyn med, at den private bekæmpelse overholder kommunens handlingsplan og bekendtgørelsens regler, jf. § 6, stk. 5. I bekendtgørelsens bilag 1 er der hjemmel til, at kommunen kan fastsætte nærmere regler om den private bekæmpelse i kommunen. Den private bekæmpelse omfatter både de R1-autoriserede og de R2-autoriserede personer, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 8.

Bekendtgørelsens bilag 1, nr. 6 giver det eksempel, at kommunen kan begrænse den private bekæmpelse *geografisk* eller til *bestemte bekæmpelsesmetoder*.

Det kan f.eks. betyde, at en autoriseret person ikke må bekæmpe rotter med gift i visse sårbare naturområder eller tæt på skoler, offentlige institutioner eller lignende, og at bekæmpelsen her skal ske med alternative bekæmpelsesmetoder, f.eks. smækfælder, elektroniske fælder, forebyggende tiltag eller lignende.

Bilag 1 i bekendtgørelsen nævner kun disse to eksempler på begrænsninger i en tilladelse til privat bekæmpelse, men opregningen er ikke udtømmende, så den enkelte kommune vil kunne indføre yderligere restriktioner for den private bekæmpelse. Kravet til sådanne begrænsninger må være, at de ikke går ud over, hvad man sædvanligvis vil kunne forlange i forbindelse med forebyggelse og bekæmpelse af rotter.

Konsekvenserne af et totalt forbud mod privat bekæmpelse af rotter i en kommune er, at såvel R1- som R2-autoriserede personer er afskåret fra at udføre rottebekæmpelse. Et forbud mod privat bekæmpelse udelukker imidlertid ikke, at en R1- eller R2-autoriseret person kan udføre forebyggelse af rotter. Det betyder at en R1-autoriseret person f.eks. stadig kan indgå kontrakt med en grundejer om en sikringsordning indeholdende en bygningsgennemgang, opstilling af foderstationer med smækfælder, ugiftige indikatorblokke eller elektronisk overvågning, og en R2- autoriseret kan udføre forebyggelse af rotter på sin egen erhvervsjendom. Bliver der fanget en rotte i en af de fælder, der er opsat som overvågning, skal det anmeldes til kommunen, og kommunen skal igangsætte en bekæmpelse.

For at sikre, at der i enhver sag bliver udført en effektiv forebyggelse og bekæmpelse af rotter bestemmer bekendtgørelsens § 6, stk. 5, at kommunen skal føre tilsyn med, at privat bekæmpelse overholder kommunens retningslinjer om privat bekæmpelse og bekendtgørelsens regler. Vedrørende det kommunale tilsyn med såvel borgere som autoriserede personer henvises til afsnit 8.

Bestemmelsen i § 6, stk. 5 suppleres med § 5, bilag 1, nr. 7, der fastslår, at kommunen skal udarbejde en plan for kommunens tilsyn med den private rottebekæmpelse, hvis kommunen tillader privat rottebekæmpelse. Bekendtgørelsen stiller ikke nærmere krav til indholdet af planen, men planen bør som minimum beskrive, hvorledes kommunen agter at gennemføre sit tilsyn, gerne med konkret beskrivelse af såvel det administrative som det opsøgende tilsyn, der vil være en nødvendigt for at håndhæve bekendtgørelsens og handlingsplanens bestemmelser.

Såfremt kommunen beslutter, at der ikke i kommunen må udføres privat bekæmpelse, bevarer en allerede indgået privat bekæmpelsesaftale sin gyldighed frem til aftalens ophør, dog senest når der er forløbet et år efter kommunalbestyrelsens beslutning, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 6.

Bekendtgørelsens § 6, stk. 7 bestemmer, at kommunen til enhver tid kan beslutte at overtage en privat bekæmpelse, hvis kommunen vurderer, at det vil være hensigtsmæssigt af hensyn til en effektiv bekæmpelse af rotter på det pågældende område. Bestemmelsen stiller ikke betingelser for kommunens eventuelle indgriben, men forudsætter blot, at kommunen på baggrund af et konkret skøn træffer beslutning om overtagelse af den aktuelle sag. Kommunens beslutning om at overtage en privat bekæmpelse er en forvaltningsretlig afgørelse, og skal derfor overholde kravene i forvaltningsloven (LBK nr. 433 af 22. april 2012).

6.9 Tidsfrister for kommunalt tilsyn/bekæmpelse

Bekendtgørelsens § 7 fastlægger, hvor hurtigt kommunen skal undersøge en anmeldelse af rotter. Udgangspunkter for bestemmelsen er, at rotter bør bekæmpes så hurtigt som muligt. Dels for at forhindre, at rotterne etablerer sig mere permanent på en ejendom, og dels for at begrænse de skader, som rotterne forvolder.

Bekendtgørelsens § 7, stk. 1 stiller krav om, at kommunen senest otte dage efter at have modtaget en anmeldelse om forekomst af rotter skal undersøge anmeldelsen og iværksætte en bekæmpelse efter gældende regler, hvis der er forekomst af rotter.

I udtrykket "undersøgelse af anmeldelsen" ligger, at den kommunale rottebekæmper som udgangspunkt møder op på adressen, undersøger ejendommen for rotter og i givet fald iværksætter en bekæmpelse af rotterne. Hvis der allerede er en privat bekæmpelse i gang på ejendommen, behøver den kommunale rottebekæmper ikke at foretage sig yderligere, men kan overlade det videre arbejde til den private, autoriserede person, som har indgået kontrakt med grundejeren om bekæmpelse af rotterne, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 1, 2. punktum. Kommunen har dog, som nævnt ovenfor, til enhver tid ret til at overtage en konkret sag, hvis det skønnes nødvendigt af hensyn til en effektiv bekæmpelse, jf. henvisningen i § 7, stk. 1 til bekendtgørelsens § 6, stk. 7.

Selv om en umiddelbar reaktion på en rotteanmeldelse altid vil være det bedste og mest effektive, vil det være fagligt forsvarligt med en reaktion indenfor 8 dage, så længe rotterne er udendørs og menneskers sundhed ikke umiddelbart er truet. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis en rotte er set løbe over en vej i et villakvarter eller en rotte er fundet død langs et åløb på en mark.

Men i de situationer, hvor der er forekomst af rotter indendørs i beboelser, på fødevarevirksomheder og indendørs i bygninger på tilsynspligtige ejendomme, og hvor rotters tilstedeværelse udgør en særlig sundhedsmæssig risiko, skal kommunalbestyrelsen uden ugrundet ophold undersøge anmeldelsen og iværksætte bekæmpelse efter gældende regler, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 2. Kravet gælder også weekender og helligdage, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 2, 2. punktum.

BILLEDE 18

ROTTER INDENDØRS I BEBOELSER UDGØR EN SUNDHEDSMÆSSIG RISIKO, OG HER SKAL KOMMUNEN FØRE TILSYN PÅ EJENDOMMEN UDEN UGRUNDET OPHOLD.

Rotters tilstedeværelse vurderes at udgøre en særlig sundhedsmæssig risiko i følgende tilfælde:

- Hvor menneskers sundhed er truet mere direkte f.eks. ved, at rotterne er konstateret indendørs i en beboelse. Beboelse skal her forstås som andet og mere end en bolig, idet en beboelse også vil omfatte f.eks. skoler, daginstitutioner, plejecentre, sygehuse og lignende.
- På fødevarer virksomheder, hvor rotterne er konstateret enten indendørs eller ude på fødevarer virksomhedens arealer
- På tilsynspligtige ejendomme, hvor rotters tilstedeværelse udgør en særlig sundhedsmæssig risiko, og hvor rotter er konstateret indendørs i lokaler, hvor der behandles eller opbevares produkter, som efterfølgende uden væsentlig viderebehandling, tænkes anvendt som fødevarer til mennesker, f.eks. lokaler, hvori der opbevares mælk, æg eller grøntsager.

Udtrykket "uden ugrundet ophold" indebærer, at den autoriserede person, så snart det er praktisk muligt, skal foretage et tilsynsbesøg på den anmeldte adresse. Det vil normalt betyde samme arbejdsdag eller arbejdsdagen efter, at anmeldelsen er indløbet, medmindre ekstraordinære forhold gør sig gældende. Kravet om, at kommunen skal reagere uden ugrundet ophold, indebærer ikke, at kommunen skal have døgnåbent, men blot at den kommunale undersøgelse af anmeldelsen normalt skal ske med maksimalt en dags varsel.

Kravet om reaktion på en anmeldelse uden ugrundet ophold gælder også i weekender og på helligdage. Det betyder, at den enkelte kommune skal have et beredskab, der kan håndtere de anmeldelser, der måtte komme på tidspunkter, hvor den kommunale forvaltning normalt har lukket. En anmeldelse om rotter indendørs, der f.eks. er afsendt en fredag eftermiddag, skal således senest have et kommunalt tilsyn om lørdagen.

Et tilsyn, der foretages i en weekend adskiller sig ikke fra det, der foretages på en almindelig hverdag. Det betyder bl.a., at den autoriserede person skal udføre røgprøve, foretage bygningsgennemgang m.v. fuldstændig på samme måde, som man ellers ville have gjort, hvis tilsynet fandt sted i kommunens almindelige åbningstid.

I de tilfælde hvor der er iværksat privat bekæmpelse, skal kommunen ikke iværksætte bekæmpelse, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 2, 3. punktum, og der gælder tilsvarende procedure, som omtalt ovenfor under omtalen af § 7, stk. 1.

Bekendtgørelsen § 7, stk. 1 og 2 stiller krav til den *kommunale* rottebekæmpelse, men omtaler ikke de situationer, hvor f.eks. en borger indgår kontrakt om privat bekæmpelse af rotter på sin ejendom. I en sådan situation skal den R1-autoriserede person skriftligt give kommunen besked om, at vedkommende varetager bekæmpelsen på ejendommen, jf. bekendtgørelsens § 20, stk. 2. Der stilles imidlertid ikke udtrykkeligt krav om, at den R1-autoriserede person, hvis der konstateres rotter indendørs, skal foretage en besigtigelse af ejendommen uden ugrundet ophold, men det samme krav, der stilles til kommunen, gælder naturligvis også for den private, idet den R1 -autoriserede person agerer på kommunens vegne.

6.10 Grundejers/lejers tilstedeværelse ved kommunal bekæmpelse

God forebyggelse er det væsentligste element i en effektiv indsats mod rotter, og derfor bestemmer bekendtgørelsens § 7, stk. 3, at kommunen efter anmeldelse af forekomst af rotter så vidt muligt skal sikre, at ejer, lejer eller dennes repræsentant er til stede ved kommunens første besøg og vejledes om behov for rottesikring og renholdelse samt oplyses om eventuel giftudlægning og andre foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse af rotter.

Tilstedeværelseskravet betyder, at den kommunale rottebekæmper ved sit besøg bl.a. kan meddele de relevante personer den eller de fundne årsager til rotteproblemerne, og hvilke tiltag der vil være nødvendige nu og på længere sigt for at forebygge og bekæmpe rotterne. Det vil kunne medvirke til en hurtigere og mere effektiv bekæmpelse. Skal der udlægges gift i forbindelse med en bekæmpelse af rotter, må det kun iværksættes, såfremt ejer, lejer eller dennes repræsentant er til stede. Formålet er, at giftudlægningen og eventuelle forholdsregler i forbindelse hermed klart og entydigt kan formidles til beboerne på ejendommen. Baggrunden for bestemmelsen er, at der i årenes løb her i landet er sket mange utilsigtede forgiftninger af f.eks. husdyr, fordi ejeren eller lejeren af en ejendom ikke var bekendt med, at der var lagt gift på ejendommen, eller hvor giften var placeret. Bestemmelsen i § 7, stk. 3 vil være med til at begrænse sådanne tilfælde.

Tilstedeværelseskravet modificeres dog i de tilfælde, hvor det på en ejendom skønnes akut nødvendigt at iværksætte en bekæmpelse med gift, jf. henvisningen i § 7, stk. 3, 2. punktum til bekendtgørelsens § 28, stk. 4.

Er ejer, lejer eller dennes repræsentant ikke til stede på en ejendom, og er bekæmpelsesbehovet af rotterne ikke akut nødvendigt, kan der ikke finde kommunal rottebekæmpelse sted med kemiske bekæmpelsesmidler. Møder den autoriserede person således op på en ejendom, hvor dette er tilfældet, og træffes der ikke nogen hjemme, må den autoriserede person forlade ejendommen og varsle et nyt tilsynsbesøg. Man skal være opmærksom på, at tilstedeværelseskravet kun gælder

bekæmpelse af rotter med kemiske bekæmpelsesmidler. Den autoriserede person kan således opstille smækfælder til bekæmpelse af rotterne på en ejendom, selvom ejer, lejer eller dennes repræsentant ikke er til stede.

BILLEDE 19

KOMMUNEN SKAL SÅ VIDT MULIGT SIKRE, AT GRUNDEJER ER TIL STEDE VED KOMMUNENS FØRSTE BESØG PÅ EN EJENDOM, HVOR DER ER ANMELDT ROTTER.

Kommunen skal på en ejendom med rotter så vidt muligt sikre, at ejer, lejer eller dennes repræsentant er til stede ved efterfølgende besøg, hvis det skønnes nødvendigt for en effektiv forebyggelse og bekæmpelse af rotter, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 3, 3. punktum. Det vil f.eks. kunne blive aktuelt på ejendomme, hvor der i forbindelse med en bekæmpelse af rotter skal ske en omfattende oprydning og bortskaffelse af materialer, og hvor ejerens tilstedeværelse og medvirken vil være af betydning for det samlede forebyggelses- og bekæmpelsesforløb.

Hvis ejer, lejer eller dennes repræsentant ikke har været til stede ved et besøg, bestemmer bekendtgørelsen, at disse umiddelbart efter besøget skal informeres om behov for rottesikring og renholdelse samt oplyses om eventuel giftudlægning og andre foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse af rotter, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 4. Herved sikres det, at en grundejer, lejer eller dennes repræsentant aldrig er i tvivl om, hvad kommunen agter at foretage sig med hensyn til forebyggelse og bekæmpelse af rotterne, og ikke mindst, hvad de selv skal foretage sig i relation til eventuel forebyggelse af rotter på ejendommen.

6.11 Tilsynspligtige ejendomme

En væsentlig del af den kommunale rottebekæmpelse har i mange år bestået i at føre tilsyn med landbrugsejendomme og andre ejendomme beliggende i landzone. Den hidtidige ordning med halv-årlige kampagnebesøg på disse ejendomme er nu forladt til fordel for en ordning, hvor "tilsynspligtige ejendomme" skal besøges én gang årligt.

Den faglige begrundelse for det opsøgende tilsyn er, at der på ejendomme med korn, foderstoffer og husdyr er særdeles gode muligheder for, at rotter både kan finde føde og skjulesteder. Det er derfor nødvendigt, at der med jævne mellemrum sker en grundig gennemgang af disse ejendomme, så rotternes livsbetingelser hurtigt fjernes. Det opsøgende tilsyn finder sted i perioden oktober til og med februar, hvor der erfaringsmæssigt er flest rotter på landbrugsejendommene, fordi markerne er høstet og temperaturen falder udendørs. De ringere levesteder i det åbne land bevirker, at rotterne søger ind til bebyggelser, hvor det så normalt vil være lettere at indlede en bekæmpelse af dem.

Bekendtgørelsen definerer i § 2, stk. 1, nr. 15, hvad der forstås ved tilsynspligtige ejendomme: Erhvervs ejendomme med dyrehold, primærproduktion af fødevarer og foder til dyr, opbevaring af foderstoffer til dyr eller opbevaring af planteprodukter, som efterfølgende anvendes til produktion af fødevarer til mennesker.

For at kommunen skal kunne føre tilsyn med de pågældende ejendomme forudsætter det, at de er registreret. Hver kommune har derfor pligt til at udarbejde og ajourføre en liste over de tilsynspligtige ejendomme, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 1.

Den enkelte kommune har metodefrihed til at udvælge ejendommene, men det skal blot sikres, at alle ejendomme omfattet af definitionen i bekendtgørelsens § 2 punkt 14 er medtaget. Den hidtidige liste over landbrugsejendomme og ejendomme beliggende i landzone, som kommunen ifølge den tidligere bekendtgørelse skulle udarbejde, kan benyttes som udgangspunkt, men det vurderes, at antallet af ejendomme vil blive reduceret væsentligt. Til brug for den nye liste kan kommunen hente oplysninger i det centrale virksomhedsregister, det centrale husdyrbrugsregister samt registret over fødevarer- og foderstofvirksomheder på Fødevarestyrelsens hjemmeside. Endelig ligger kommunen selv inde med lister over de ejendomme, der skal modtage landbrugstilsyn.

BILLEDE 6.10

ÉN GANG ÅRLIGT SKAL KOMMUNEN UNDERSØGE ALLE TILSYNSPLIGTIGE EJENDOMME FOR ROTTER SAMMEN MED EJER, LEJER OG DENNES REPRÆSENTANT.

De tilsynspligtige ejendomme omfatter følgende:

- Erhvervsejendomme med dyrehold – her tænkes ikke kun på almindelige landbrugsbedrifter, men også på ejendomme med f.eks. pelsdyravl, rideskoler, hundekenneler o. lign.
- Primærproduktion af fødevarer og foder til dyr - her tænkes ikke kun på landbrugsbedrifter, men også f.eks. dambrug eller gartneri. Opbevaring af foderstoffer eller planteprodukter som efterfølgende anvendes til produktion af fødevarer til mennesker betyder, at alene opbevaring af dyrefoder som f.eks. korn, roer, ensilage eller lignende vil gøre ejendommen tilsynspligtig også uden, at der foregår primærproduktion på ejendommen.
- Erhvervsejendomme uden primærproduktion, hvis der f.eks. opbevares frugt, grøntsager, rodfrugter og lignende produkter, som efter pakning sælges til konsum for mennesker.

Som udgangspunkt er registrerede fødevarevirksomheder ikke omfattet af begrebet tilsynspligtige ejendomme. Fødevarestyrelsen foretager undersøgelse for rotter i forbindelse med deres kontrol efter fødevarelovgivningen. En plads på kommunens liste over tilsynspligtige ejendomme kan dog være relevant, hvis ejendommen med fødevarevirksomheden f.eks. omfatter større arealer, som ikke er omfattet af Fødevarestyrelsens kontrol som beskrevet i Fødevarestyrelsens hygiejnevajledning.

Kommunen skal én gang årligt i perioden oktober til og med februar undersøge alle tilsynspligtige ejendomme for rotter, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 2.

Som noget nyt bestemmer bekendtgørelsen, at den autoriserede person - sammen med ejer, lejer eller dennes repræsentant - ved en gennemgang af ejendommen, undersøger, om der er forekomst af rotter. Konstateres der rotter, skal der iværksættes bekæmpelse efter gældende regler, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 3.

Den autoriserede persons opgave ved gennemgang af en tilsynspligtig ejendom er at sikre, at ejendommen lever op til kravene om sikring og renholdelse jf. afsnit 5.3. om sikring og renholdelse på tilsynspligtige ejendomme. I den forbindelse bestemmer bekendtgørelsens § 8, stk.3, at ejer, lejer eller dennes repræsentant skal følge med rundt ved selve gennemgangen af ejendommen. Formålet er, at den ansvarlige person forstår, hvori eventuelle problemer med sikring og renholdelse på ejendommen består, og hvad der skal gøres for at løse dem. Den kommunale rottebekæmpelse er baseret på princippet om "hjælp til selvhjælp". Det betyder, at kun hvis ejeren eller den ansvarlige på ejendommen aktivt medvirker med sikring og renholdelse, vil man kunne opnå en effektiv bekæmpelse af rotterne og en fremtidig sikring af ejendommen mod nye rotteangreb.

I tilfælde af, at der på en tilsynspligtig ejendom ikke træffes nogen hjemme, skal den kommunale, autoriserede person også undersøge ejendommen for tegn på forekomst af rotter, men kun på udendørsarealerne, jf. miljøbeskyttelsesloven § 87. Konstateres der rotter her, skal der iværksættes bekæmpelse efter gældende regler, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 4, 2. punktum. I denne situation skal den autoriserede person derfor kontakte den ansvarlige for ejendommen og aftale et nyt besøg. Proceduren beskrevet i § 7, stk. 3 skal herefter følges. Ved den autoriserede persons første besøg i henhold til denne bestemmelse bør den autoriserede person tillige undersøge ejendommen indendørs for rotter. Herved sikres det, at hele ejendommen bliver gennemgået, og at alle eventuelle rotteforekomster bliver bekæmpet effektivt.

Hvis den autoriserede person på den tilsynspligtige ejendom ved sin gennemgang ikke konstaterer rotter, skal vedkommende aflevere en skriftlig meddelelse herom sammen med oplysning om, at eventuel forekomst af rotter skal anmeldes til kommunen, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 4, 3. punktum.

Resultatet af tilsynsbesøget er både registrerings- og indberetningspligtigt i henhold til bekendtgørelsen. Det betyder, at kommunen løbende skal indberette til den fællesoffentlige rottedatabase, hvor tilsynet er udført, hvornår det er udført, om tilsynet er udført med eller uden repræsentant for ejendommen, og om ejendommen havde rottetilhold eller var rottefri, jf. bekendtgørelsens § 8, stk.5 og bilag 8.

Ønsker en kommune at blive fritaget for forpligtelsen til at undersøge nogle tilsynspligtige ejendomme, kan de efter ansøgning til Miljøstyrelsen få en dispensation for udvalgte områder, forudsat at der ikke i en længere periode er konstateret rotter og området i øvrigt er geografisk isoleret på en måde, så rotter ikke naturligt kan genindvandre, jf. bekendtgørelsens § 8, stk.6. Det vil især være øer, der vil kunne dispenseres for i den henseende.

Mange af dispensationerne givet efter tidligere bekendtgørelser har mistet deres relevans med den nye bekendtgørelse, da mange af områderne, hvor der dispenseres fra tilsynspligten, ikke længere er omfattet af tilsynspligten. Alle dispensationer givet efter den tidligere bekendtgørelse skal opfylde betingelserne i den nye bekendtgørelsens § 8, stk. 6 for at bevare deres gyldighed. Alle dispensationer efter tidligere bekendtgørelser er derfor som udgangspunkt bortfaldet, og kommunerne skal derfor søge på ny for at bevare deres dispensation.

6.12 Ikke tilsynspligtige ejendomme

Bekendtgørelsen definerer i § 2, stk. 1, nr. 15 alene de ejendomme, som er tilsynspligtige. Alle andre ejendomme er således dem, der ikke er tilsynspligtige, og de skal som udgangspunkt ikke have et opsøgende tilsyn, jf. bekendtgørelsens § 9. Begrundelsen for, at disse ejendomme ikke skal have et opsøgende tilsyn er primært, at rotterne ikke har de samme muligheder for at finde skjulesteder og føde som på tilsynspligtige ejendomme. Derudover viser erfaringen, at rotter sjældent toleres i det man generelt kunne kalde bymæssig bebyggelse, og at borgerne normalt hurtigt vil rette henvendelse til kommunen, når de konstaterer rotter.

BILLEDE 21

PÅ EJENDOMME, SOM IKKE ER TILSYNSPLIGTIGE EJENDOMME, FORETAGER KOMMUNEN KUN BEKÆMPELSE AF ROTTER EFTER ANMELDELSE.

Bekæmpelse af rotter på ikke tilsynspligtige ejendomme foretages derfor alene, når der foreligger en anmeldelse, medmindre særlige forhold nødvendiggør regelmæssig undersøgelse for rotter. Bekæmpelse af rotter vil dog også skulle foretages i de tilfælde, hvor kommunen f.eks. i forbindelse med et tilsyn på en ejendom konstaterer rotter på en anden tilstødende eller nærliggende ejendom. Det er således ikke et krav, at der skal foreligge en anmeldelse om rotter fra en grundejer for at kommunen kan iværksætte en bekæmpelse.

De "særlige forhold" som omtales i bekendtgørelsens § 9, og som udløser en kommunal, regelmæssig undersøgelse, kan der være mange eksempler på. Det vil f.eks. kunne ske, hvis et område er plaget af mange overfladerotter f.eks. i en park, ved en sø eller på et havneareal. Det kan

også være på steder, hvor der ofte kommer mange mennesker, f.eks. på festival- og markedspladser, og hvor føde og skjulesteder er tilgængelige i større mængder.

Påbud

6.13 Kommunale påbud

Det er kommunens ansvar at føre tilsyn med, at den enkelte grundejer lever op til bekendtgørelsens krav om sikring og renholdelse af deres ejendomme, jf. bekendtgørelsens § 5, bilag 1.

I medfør af bekendtgørelsens § 10 kan kommunen meddele en grundejer påbud om at undersøge for rotter og udføre de fornødne foranstaltninger i forbindelse med forebyggelse og bekæmpelse af rotter, jf. bekendtgørelsens § 4.

Udtrykket "undersøgelse for rotter" indebærer, at kommunen f.eks. kan påbyde en grundejer at udføre en TV-inspektion af sin kloak i forbindelse med konstatering af rotter på ejendommen samt fremsende dokumentation af resultatet til kommunen. Grundejeren eller dennes forsikring, hæfter i en sådan situation for de udgifter, der vil være forbundet med TV-inspektionen.

I de fleste tilfælde bliver en autoriseret person ved sit tilsyn på en ejendom med rotter opmærksom på forhold, der ikke lever op til bekendtgørelsens krav om sikring og renholdelse og som kræver en reaktion fra kommunens side. Sådanne forhold skal kommunen, medmindre der er tale om bagatelagtige forhold, pålægge grundejeren at bringe i orden. Udtrykket "fornødne foranstaltninger" sigter til de praktiske løsninger, som vil kunne tænkes at skulle bringes i anvendelse i forbindelse med en konkret sag.

Når kommunen ved sit tilsyn har konstateret uacceptable forhold på en ejendom, skal kommunen overveje, hvilket håndhævelsesmiddel den vil benytte over for grundejeren. Valget står normalt mellem en henstilling eller et påbud og afhænger af sagens karakter.

Henstillingen er det mildeste håndhævelsesmiddel, og en lang række kommuner benytter sig af denne på rotteområdet. En henstilling er en skriftlig eller mundtlig anmodning fra tilsynsmyndigheden til den ansvarlige om at bringe et utilfredsstillende forhold i orden inden for en nærmere angiven frist. Konstaterer en autoriseret person f.eks., at der på en tilsynspligtig ejendom med rotter ligger foderrester eller korn på jorden, vil forholdet ofte kunne klares med en mundtlig henstilling til grundejeren om at fjerne det inden vedkommendes næste tilsynsbesøg. Hvis henstillingen er mundtlig, og selvom grundejeren meddeler at ville følge henstillingen, bør den følges op af en skriftlig bekræftelse fra kommunen side af hensyn til sagens senere dokumentation.

Er et forhold på en ejendom imidlertid af mere omfattende karakter, vil kommunen skulle anvende et påbud til at bringe forholdene i orden. Ved et almindeligt påbud pålægger kommunen en i øvrigt lovlig ejendom visse ændrede vilkår for denne. Ved påbuddet fastlægger kommunen på grundlag af et skøn nye vilkår eller grænser for den ejendom, der får påbuddet. Det betyder, at der med påbuddet fastlægges en ny retstilstand. Eksempelvis vil en kommune på en ejendom med mange rotter

og stort rod og uryddelighed kunne meddele et påbud om oprydning, så bl.a. arbejdet med bekæmpelse af rotterne lettere og mere effektivt kan finde sted. Ejeren af den pågældende ejendom stilles med hjemmel i bekendtgørelse om forebyggelse og bekæmpelse af rotter dermed over for nye vilkår for ejendommens "drift" og kan ved manglende efterkommelse af påbuddet både straffes og politianmeldes, se afsnit 6.13.2.3

6.13.1 Kommunale påbud – generelle forhold

Når der på en ejendom med rotter konstateres forhold, som vurderes ikke at leve op til retningslinjerne for sikring og renholdelse i forbindelse med rotter, er det den autoriserede persons opgave at meddele dette til kommunen, jf. bekendtgørelsens bilag 6. Det er som nævnt herefter op til kommunen at vurdere, hvad der videre skal ske i sagen. Hvis sagen berettiger til det, kan kommunen vælge at udstede et påbud.

Afgørelse af om der skal udstedes et påbud, beror ofte på et skøn og forudsætter i visse tilfælde, at den kommunale sagsbehandler følger med ud på adressen sammen med den autoriserede person for at besigtige forholdene. Herved kan den kommunale sagsbehandler langt lettere danne sig et overblik over situationen, se sagen med egne øjne, tage billeder som dokumentation og drøfte eventuelle indsigelser eller indvendinger fra grundejeren. Samlet set vil en sådan besigtigelse, foretaget af den kommunale sagsbehandler, kunne give værdifulde nye oplysninger, der kan bidrage til at balancere og nuancere den kommunale påbudsafgørelse.

Afsnit 5.2 og 5.3 indeholder som allerede nævnt lister over, hvilke krav der stilles til sikring og renholdelse på ikke-tilsynspligtige og tilsynspligtige ejendomme. Den kommunale sagsbehandler kan tage udgangspunkt heri, når der skal træffes afgørelse om udstedelse af et varsel og et påbud.

6.13.2 Udstedelse af varsel om påbud

Inden der meddeles et påbud til en grundejer, skal påbuddet skriftlig varsles. Varslet skal sikre, at grundejeren underrettes om sagen og gøres bekendt med sin adgang til aktindsigt og til at udtale sig efter forvaltningsloven, jf. miljøbeskyttelseslovens 75, stk. 1.

Varslet vil indeholde en frist for grundejeren til at se sagens akter og at udtale sig. Fristen vil normalt blive sat til en kort periode, f.eks. to uger, men længden kan varieres og afhænger af sagens karakter. Fristen for efterkommelse af selve påbuddet vil normalt være af længere varighed, men igen er det sagens karakter, der afgør fristens længde. En sag med f.eks. mange rotter på en ejendom og med risiko for stor smittefare til omgivelserne, vil normalt indikere kort frist, mens en mindre sag godt kan have en længere tidshorisont.

Det er vigtigt, at et påbud varsles, da det som nævnt skal sikre, at grundejeren får sine retssikkerhedsgarantier opfyldt. Det kan være af afgørende betydning senere hen, hvis en sag kommer for retten, og en dommer skal vurdere, om den kommunale afgørelse hviler på et korrekt juridisk grundlag.

BILLEDE 22

ER DER FORHOLD PÅ EN EJENDOM, SOM GIVER ELLER KAN GIVE ANLEDNING TIL FOREKOMST AF ROTTER, SKAL KOMMUNEN UDSTEDE ET PÅBUD TIL GRUNDEJEREN.

Det egentlige påbud svarer i indhold i al væsentlighed til varslet, medmindre grundejerens udtalelser i sagen til kommunen afgørende ændrer på kommunens afgørelse.

Proportionalitetsprincip

Som ved al anden miljøbeskyttelse gælder der i forbindelse med udstedelse af påbud om forebyggelse og bekæmpelse af rotter et krav om proportionalitet. Ved kommunens bedømmelse af en grundejers pligt til at sikre sin ejendom mod rotter, skal der tages hensyn til, at udgifterne til sikringsforanstaltningerne står i et rimeligt forhold til den miljømæssige gevinst, man ønsker at opnå.

For f.eks. mange landbrugsbygninger gælder, at de er af en sådan konstruktion eller i en sådan forfatning, at det ikke er muligt at rottesikre dem fuldstændigt. En total renovering af dem ville i mange tilfælde betyde, at grundejeren ville skulle afholde uforholdsmæssigt store udgifter, hvis ejendommen i fuldt omfang skulle leve op til de gældende regler om sikring og renholdelse. Det forvaltningsmæssige princip om proportionalitet medfører, at man i en række tilfælde må nøjes med mindre omfattende tiltag på meget faldefærdige ejendomme.

Princippet om proportionalitet bør dog ikke afholde kommunen fra at foretage sig noget i en konkret sag. Selv en delvis sikring på en forfalden og dårligt vedligeholdt ejendom vil ofte give gode resultater i form af færre rotter, og kan i mange tilfælde udføres inden for en overkommelig økonomisk ramme og med en forholdsvis begrænset arbejdsindsats.

Eksempel på kommunalt varsel og påbud.

1) Eksempel på varsel om påbud

(Adressat)

Meddelelse af varsel om påbud på ejendommen (adresse) som følge af rottetilhold

Kommunen fremsender hermed i henhold til § 75, stk. 1 i bekendtgørelse nr. 1121 af 3.9.2018 af lov om miljøbeskyttelse, varsel om, at du vil blive meddelt påbud om sikring af ejendommen... mod rotter.

Kommunens udkast til påbud vedlægges til orientering. (Kan eventuelt udelades)

Foranlediget af anmeldelse om rotter på ejendommen besigtigede (deltagernes navne og ansættelsessted) ejendommen den (dato).

Bygningens forskellige rum blev gennemgået, og der kunne fornemmes rottelugt flere steder i bygningen. I et skunkrum blev der fundet rotteekskremer. Der blev foretaget røgprøve af alle ejendommens stikledninger fra samlebrønden, og der blev konstateret røg fra gulvet i et toilet på 1. sal ligesom, der kom røg ud af tagnedløbet....(beskrivelse af sted).

Røgprøven viste, at ejendommens kloaksystem er defekt, Kommunen vil derfor i medfør af § 10 i bekendtgørelse nr. 1686 af 18. december 2018 om forebyggelse og bekæmpelse af rotter meddele dig påbud om at foretage sådanne foranstaltninger.... . Kopi af bekendtgørelsen vedlægges til orientering.

Inden kommunen træffer endelig afgørelse om påbud i sagen, opfordres du inden den... (dato) til at fremkomme med eventuelle udtalelser og oplysninger, der kan belyse omkostninger, fordele og ulemper ved kommunens beslutning.

Sagens akter kan gennemses ved henvendelse til (kommunens navn). Har du spørgsmål eller kommentarer til dette brev, kan du kontakte (navn på sagsbehandler) på telefon/mail.

Såfremt der ikke fremkommer væsentlige kommentarer, som kan give anledning til ændring af påbuddet, vil det blive udstedt den (dato).

Med venlig hilsen

2) Eksempel på påbud

(Adressat)

Meddelelse af påbud på ejendommen (adresse) som følge af rottetilhold

Kommunen (navn) besigtigede den (dato) din ejendom og konstaterede rottetilhold på ejendommen samt defekter på ejendommens kloaksystem. Kommunen meddelte dig derfor den...(dato) varsel om påbud om udbedring af kloaksystemet, og du blev samtidig anmodet om at se sagens akter og fremkomme med eventuelle udtalelser inden den.(dato).

Da du ikke er fremkommet med udtalelser til belysning af sagen, og da kommunen ved besigtigelse den...(dato) har konstateret, at kloaksystemer ikke er udbedret, påbydes du hermed at foretage en reparation af ejendommens kloaksystem (toilet og tagnedløb) inden den ...(dato). Arbejdet skal udføres af autoriseret kloakmester og dokumentation for arbejdets udførelse skal fremsendes til ...(kommunens navn) inden udløbet af fristen for påbuddets effektivering.

Påbuddet udstedes med hjemmel i § 10 i bekendtgørelse nr. 1686 af 18. december 2018 om forebyggelse og bekæmpelse af rotter. Kommunens afgørelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. § 58, stk.1 i bekendtgørelse om forebyggelse og bekæmpelse af rotter.

Kommunens afgørelse kan dog indbringes for domstolene. Søgsmål til prøvelse af kommunens afgørelse skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt, jf. miljøbeskyttelseslovens § 101, stk.1.

Med venlig hilsen

Kommunal selvhjælpshandling med og uden påbud

En selvhjælpshandling er tilsynsmyndighedens gennemførelse af de påbudte foranstaltninger i de tilfælde, hvor en grundejer ikke selv efterkommer et meddelt påbud. Hjemmel til selvhjælpshandling findes i miljøbeskyttelseslovens § 17, stk. 5, og § 69, stk. 1, nr. 4.

Når kommunen konstaterer, at grundejeren ikke har efterkommet et meddelt påbud, skal den tage stilling til to forhold. For det første om og hvordan den vil lade det påbudte arbejde udføre for grundejerens regning og for det andet, om der skal ske politianmeldelse. Afhjælpning af det ulovlige forhold vil normalt ske ved, at kommunen indhenter et eller flere tilbud på arbejdet fra en håndværker eller en entreprenør, der skal udføre arbejdet. Tilbuddene kan efterfølgende i varslet forelægges grundejeren, der så kan tage stilling til, om der kan mønstres et billigere tilbud.

BILLEDE 23

HVIS ET KOMMUNALT PÅBUD OM FJERNELSE AF AFFALD M.V. IKKE EFTERKOMMES AF GRUNDEJEREN, KAN KOMMUNEN FORETAGE EN SELVHJÆLPSHANDLING OG LADE AFFALDET FJERNE PÅ GRUNDEJERENS REGNING

Kommunen kan ikke umiddelbart skride til en selvhjælpshandling, men skal, som ved påbuddet, varsle selvhjælpshandlingen skriftligt. Varslet skal opfylde kravene i retssikkerhedsloven § 5, jf. afsnit 7.3.1 og skal desuden indeholde en anmodning til adressaten om at udtale sig med hensyn til selvhjælpshandlingens gennemførelse.

Politianmeldelse bør som regel foretages, hvor der er tale om fristoverskridelse, og forholdet ikke er af underordnet betydning. Så når et meddelt påbud ikke er overholdt, skal kommunen politianmelde grundejeren, medmindre særlige forhold taler imod.

Når det påbudte arbejde er udført og betalt via en selvhjælpshandling fra kommunens side, kan kommunen tage pant i ejendommen til dækning af de afholdte udgifter, jf. miljøbeskyttelseslovens § 17, stk. 5, 2. punktum.

Miljøbeskyttelseslovens § 70, stk. 1, giver desuden en kommune mulighed for at foretage en selvhjælpshandling uden forinden at varsle og meddele et påbud. Kriterier er, at der skal være tale om overhængende, alvorlig fare for sundheden og i tilfælde, hvor øjeblikkeligt indgreb er påkrævet for at afværge væsentlig forurening eller forureningens udbredelse. På rotteområdet er det ikke udelukket, at en sådan situation ville kunne opstå, men det skal pointeres, at der skal være tale om særligt graverende forhold, førend kommunen kan bringe bestemmelsen i anvendelse. Det kunne f.eks. tænkes at være tilfældet, hvis der var tale om en sag med ekstraordinært mange rotter overalt på et plejehjem, og hvor et indgreb derfor ville være påkrævet for at hindre smittespredning til institutions beboere.

Orientering af borgere

6.14 Halvårlig, kommunal informationspligt

Effektiviteten af kommunalbestyrelsens indsats på rotteområdet står og falder med borgernes vilje til at anmelde forekomst af rotter. Hvis borgerne ikke meddeler kommunen, at de har rotter eller har set dem, er kommunen af gode grunde afskåret fra at gribe ind. Det vil betyde flere rotter i samfundet med forøget risiko for smitte og ødelæggelser. For at imødegå en sådan udvikling, bestemmes det i bekendtgørelsens § 11 derfor, at kommunen to gange årligt skal sikre, at kommunens borgere får fornøden orientering om, at konstaterede forekomster af rotter skal anmeldes til kommunen.

Orienteringen bør indeholde oplysninger om de hygiejniske og sundhedsmæssige risici, som rotter kan medføre, samt om nødvendigheden af, at rotter på grund af deres store formeringsevne straks skal anmeldes og bekæmpes effektivt. Der bør samtidig også informeres om kommunens medvirken til bekæmpelsen.

BILLEDE 24

DET ER VIGTIGT, AT KOMMUNENS BORGERE BLIVER ORIENTERET OM, AT ROTTER SKAL ANMELDES TIL KOMMUNEN, F.EKS. SOM PÅ DENNE PLAKAT FRA 1940'ERNE.

6.15 Tilsyn på fødevarevirksomheder

På fødevarevirksomheder foretages undersøgelse for rotter af Fødevarestyrelsen i forbindelse med styrelsens kontrol efter fødevarelovgivningen, jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 1.

Fødevarevirksomhedens ansvar i forbindelse med sikring mod bl.a. rotter fremgår af forordning (EF) Nr. 852/2004 om fødevarehygiejne samt § 4 i bekendtgørelse om forebyggelse og bekæmpelse af rotter. Fødevarestyrelsens almindelige tilsyn omfatter tilsyn med virksomhedens gode arbejdsgange eller egenkontrol vedrørende rotter og i denne sammenhæng også i nødvendigt omfang egentlig eftersyn for rotter på virksomheden, jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 1.

Hvis Fødevarestyrelsen ved sit tilsyn konstaterer forekomst af rotter på virksomheden, skal dette straks meddeles kommunen, jf. bekendtgørelsens § 12, stk. 2. Kommunen skal på sin side straks underrette Fødevarestyrelsen, når der er iværksat forebyggelse og bekæmpelse af rotter på fødevarevirksomheder.

Bekæmpelsen af rotter på en fødevirksomhed skal iværksættes af enten den kommunale rottebekæmpelse eller af den autoriserede person, som måtte have indgået kontrakt med fødevarevirksomheden om privat rottebekæmpelse. Bekæmpelsen vil i de fleste tilfælde ske i samarbejde med Fødevarestyrelsen.

Den ansvarlige for en fødevarevirksomhed skal sikre opfyldelse af fødevarelovgivningens krav om virksomhedens indretning, så der bl.a. sikres mod ydre forureningskilder, herunder mod indtrængen af rotter og andre skadedyr. Desuden skal virksomheden træffe passende foranstaltninger til forebyggelse mod og eventuel bekæmpelse af skadedyr, herunder rotter. Kravet om "passende foranstaltninger" betyder ikke, at fødevarevirksomheden er forpligtet til at indgå aftale om en sikringsordning, men blot, at der skal være en form for egenkontrol, der effektivt kan sikre virksomheden mod rotteangreb.

Til brug for bl.a. Fødevarestyrelsens tilsyn har Miljøstyrelsen (tidligere Naturstyrelsen) udarbejdet en vejledning "Rotter, mus og fødevarevirksomheder", der bl.a. beskriver, hvordan eftersyn for rotter på fødevarevirksomheder kan foretages.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Vejledning
Rotter, mus og
fødevarevirksomheder

BILLEDE 25

VEJLEDNINGEN ROTTER, MUS OG FØDEVAREVIRKSOMHEDER BESKRIVER BL.A., HVORDAN ET TILSYN PÅ EN FØDEVAREVIRKSOMHED KAN GENNEMFØRES.

Har fødevarevirksomheden indgået kontrakt med en R1-autoriseret person, skal den autoriserede person, såfremt der konstateres forekomst af rotter, straks meddele dette til kommunen, jf. bekendtgørelsens § 3. Undladelse heraf betragtes som en alvorlig forseelse, og den autoriserede person kan straffes med bøde eller i alvorlige tilfælde med tilbagekaldelse eller fradømmelse af autorisationen.

Når en R1-autoriseret person i forbindelse med en sikringsordning med rottebekæmpelse udfærdiger bygningsgennemgangsrapport om virksomhedens rottesikringsmæssige tilstand, jf. bekendtgørelsen § 23, stk.2, bør fødevarevirksomheden, som en del af egenkontrollen i henhold til fødevarelovgivningen, opbevare rapporten og følge de forslag til rottesikring, der gives i rapporten.

Rottespærre

Bekendtgørelsens kapitel 4

6.16 Generelt om rottespærre

I bekendtgørelsens § 2, nr. 13, er en rottespærre defineret som "mekanisk eller elektronisk anordning til indsætning i kloakkens brønde samt stik- og hovedledninger, som har til formål at slå rotter ihjel eller hindre disse i at passere opstrøms i kloaksystemet". Denne definition afspejler de rottespærre, der i øjeblikket findes på det danske marked og omfatter modeller beregnet til opsætning på såvel lodrette som vandrette afløbsledninger. Til montering over jordoverfladen og på de lodrette ledninger findes der rottespærre, som kan indsættes i faldstammen eller umiddelbart under toiletternes vandlås. På de vandrette ledninger, under jordoverfladen, er opfundet mekaniske rottespærre med bevægelige klapper eller elektroniske modeller, der med spyd eller elektricitet afliver eller afskrækker rotterne, når de passerer.

En vigtig pointe ved anvendelsen af rottespærre til brug på de vandrette afløbsledninger er, at de skal installeres med omtanke, og at de ikke må blive et alternativ til den almindelige vedligeholdelse og fornyelse af ledningsnettet. En rottespærre bør således ikke opsættes permanent på et ledningsnet, der er defekt, fordi den kan være medvirkende til at dække over defekter, der kan give anledning til spildevandsbelastning af miljøet. Derudover skal man forud for installationen af en rottespærre vurdere, om faldet på afløbsledningen og spildevandsmængden er tilstrækkeligt stor til, at spildevandet kan afledes korrekt. F.eks. er der i flere tilfælde ved installation af rottespærre konstateret opstuvningsproblemer i samlebrøndene, hvis der samtidig har været installeret vandsparende toiletter på afløbssystemet.

Hvorvidt man skal benytte den ene eller den anden rottespærremodel afhænger af mange forskellige forhold. Ikke alle modeller har f.eks. dimensioner, der passer til store ledninger, og såvel teknisk udformning som pris, kvalitet og arbejdstid med installation og drift spiller ind på valget.

BILLEDE 26

ROTTESPÆRRER FINDES I MANGE FORSKELLIGE UDFORMNINGER OG PRISNIVEAUER

Uanset den ene eller den anden løsning er der miljømæssige fordele forbundet med anvendelsen af rottespærre. De dræbende rottespærre kan i mange tilfælde helt erstatte den traditionelle gift-anvendelse i kloakkerne, se afsnit T3.7, ligesom rottespærre baseret på klapper kan afskære rotter fra såvel nye som gamle ledningsafsnit. Det bevirker i det lange løb, at rotterne marginaliseres og berøves vigtige steder til fødesøgning og forplantning.

En grundejer er i medfør af miljøbeskyttelsesloven og spildevandsbekendtgørelsen forpligtet til at sikre, at ejendommens spildevand afledes miljømæssigt forsvarligt. I medfør af spildevandsbekendtgørelsens § 12 bestemmes det, at inden for et i spildevandsplanen fastlagt kloakopland for spildevandsanlæg, der er ejet af et spildevandsforsyningselskab, er grundejerne forpligtede til egen regning at tilslutte spildevand til spildevandsanlægget gennem *lukkede ledninger*, når der er ført stikledning frem til grundgrænsen, jf. lovens § 28, stk. 4.

Derudover bestemmes det i bygningsreglementets § 71 (bekendtgørelse 1615 af 13. december 2017) bl.a., at afløbsinstallationer skal projekteres og udføres, så rotter hindres i at trænge ud af installationerne og ind i eller under bygninger.

Grundejeren bør derfor i forbindelse med installation af en rottespærre kontrollere sit spildevandsanlæg og udbedre eventuelle utætheder, som rotter eller spildevand kan trænge ud af. Det er vigtigt, at kloakmesteren i forbindelse med installation af rottespærre gør grundejeren særskilt opmærksom på de nævnte forhold, så ledningsnettet bliver miljømæssigt forsvarligt. Undersøgelse af spildevandsanlægget sker ved, at den autoriserede kloakmester udfører en røgprøve eller foretager en TV-inspektion af relevante ledninger opstrøms rottespærren.

Med installation af en rottespærre på de vandrette afløbsledninger får en grundejer således både vished for, at ejendommens afløbssystem er tæt, og opnår tillige en effektiv sikring mod, at rotter

ikke fremover ødelægger ledninger og brønde eller trænger ind i ejendommen via vandlåse i toiletterne.

En rottespærre vil uanset udformning medføre et vist hydraulisk tab i ledningen, hvor den er installeret. Specielt i fællessystemer skal det sikres, at systemet stadig har tilstrækkelig kapacitet ved skybrud. Flertallet af rottespærre på det danske marked medfører dog ikke så store tab i vandføringsevnen i ledningerne, at de ikke kan anbefales. Men uanset dette kan rottespærre, selv når de er korrekt installeret, give opstuvningsproblemer i ledningen. Rottespærre skal derfor jævnligt tilses. Et passende tilsyn kan være med 6 måneders mellemrum, men lokale forhold kan tilsige andre tilsynsintervaller. Tilsynet påhviler generelt den enkelte grundejer. Et manglende tilsyn, der eventuelt medfører oversvømmelse og skader, hæfter grundejeren således selv for.

6.16.1 Opsætning af rottespærre på kommunale og private institutioner m.v.

I gennem de seneste årtier er der fra kommunernes side udvist stigende interesse for at bekæmpe rotterne i kloakkerne, idet man har erkendt, at rotterne fra kloakken i bymæssig bebyggelse udgør den væsentligste årsag til rotter på overfladen. Udviklingen af rottespærre til vandrette ledninger, inden for de seneste årtier, har samtidig betydet, at man i langt højere grad end tidligere kan både forebygge og bekæmpe rotter nede i kloakken uden at benytte sig af gift.

Udviklingen frem imod mere kloakrottebekæmpelse, kan bl.a. tilskrives en række praktiske og videnskabelige forsøg som har dokumenteret at rottespærre er effektive, og at de både kan slå rotterne ihjel og hindre dem i at søge opstrøms i kloakledningerne.

BILLEDE 27

HVOR DET ER TEKNISK MULIGT ER KOMMUNEN FORPLIGTET TIL BL.A. AT OPSÆTTE ROTTESPÆRRER PÅ KOMMUNALE, PRIVATE, REGIONALE OG STATSLEGE SKOLER, PLEJEHJEM, DAGSINSTITUTIONER OG HOSPITALER.

Regler om at opsætte rottespærre på kommunale institutioner blev indført i 2012, og med den nuværende bekendtgørelse om forebyggelse og bekæmpelse af rotter udbygges disse regler således, at kommunerne nu også er forpligtet til inden 2021 at opsætte rottespærre på private institutioner.

Når det gælder de kommunale ejendomme bestemmer bekendtgørelsens § 13, stk. 1, at kommunen som grundejer, hvor det er teknisk muligt, skal installere rottespærre på kloakledninger, der fører ind til kommunale skoler, plejehjem og daginstitutioner. Hvis der eksisterer flere stikledninger ind til kommunens institutioner skal der installeres rottespærre på samtlige stik.

Der kan opnås et stort samfundsmæssig gevinst når rottespærre afskærmer nyetablerede kloakafsnit ved at hindre rotterne i at trænge fra gamle ledninger over i nye. Dette afspejles i bekendtgørelsen, der fastslår, at der skal installeres rottespærre ikke blot ved eksisterende ejendomme men også, når de nævnte institutioner samt parcelhusområder byggemodnes, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 2.

Bekendtgørelsen stiller i modsætning til tidligere bekendtgørelser nu alene krav om opsætning, hvor det er "teknisk muligt". Denne ændring betyder, at grundlaget for tidligere afgørelser om ikke at opsætte rottespærre ved kommunalt ejede institutioner skal genovervejes.

Teknisk muligt dækker den situation, hvor en brønds forfatning og udformning, afløbsforhold, dimensionering m.v. ikke umiddelbart er til hinder for, at der kan opsættes en rottespærre. Viser det sig omvendt, at der f.eks. ikke på markedet findes en rottespærre som kan sættes ind i en afløbsledning, fordi rottespærrens muffe og afløbsrøret ikke passer sammen, er en kommune således ikke forpligtet til at opsætte rottespærren.

Hvis et kloaksystem på anden måde er rottesikret, f.eks. ved at der er opsat en pumpestation, eller opsætningen giver anledning til væsentlige driftsforstyrrelser på kloaksystemet, kan kommunen undlade at opsætte en rottespærre et givet sted, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 3.

Det bemærkes, at der skal være tale om "væsentlige" driftsforstyrrelser, hvilket må tolkes som oftere forekommende hændelser af et vist omfang, som forventes at ville gøre opsætningen af rottespærren problematisk. En væsentlig driftsforstyrrelse kunne f.eks. være, at en afløbsledning ikke har tilstrækkeligt fald og derfor vil give opstuvningsproblemer, eller at kapaciteten i ledningen er for lille til at kompensere for det hydrauliske tab, som rottespærren medfører.

Bekendtgørelsens § 14, stk. 1 afspejler den seneste udvikling på området, idet kommunerne, når der er opnået tilladelse fra grundejeren, og hvor det er teknisk muligt, nu skal opsætte rottespærre på kloakledninger, der fører ind til private, regionale og statslige skoler, plejehjem, daginstitutioner og hospitaler. Det tilsvarende gælder ved byggemodning af de pågældende ejendomme, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 2.

For at der kan opsættes rottespærre i medfør af § 14 kræves det, at en kommune henvender sig til de pågældende grundejere og anmoder om tilladelse til opsætning af rottespærre. Kommunen er således forpligtet i medfør af bekendtgørelsen til at rette henvendelse til den pågældende grundejer, men hvis denne af en eller anden årsag nægter at give sin tilladelse, kan kommunen ikke gennemtvinge en opsætning af rottespærren og er naturligvis heller ikke forpligtet til at opsætte den.

6.16.2 Service og vedligeholdelse af rottespærre på kommunale og private institutioner m.v.

Har en kommune i medfør af bekendtgørelsens § 14 opnået tilladelsen hos en grundejer til at opsætte en rottespærre, melder spørgsmålet sig, hvem driften og vedligeholdelsespligten af rottespærren herefter påhviler. Miljøstyrelsen har i en konkret sag afgjort, at såvel drift som vedligeholdelse af en rottespærre er kommunens opgave, idet bekendtgørelsens § 14 hverken efter sin ordlyd eller sit formål begrænser sig tidsmæssigt eller til kun at dreje sig om en enkelt opsætning. Derfor må grundejer kunne stille krav om, at den opsatte rottespærre til stadighed opfylder sin funktion. Det gælder også i de situationer, hvor en rottespærre går i stykker som følge af almindelig og forventelig brug af en rottespærre.

Som anført ovenfor gælder der også ved opsætning af rottespærre på private, regionale og statslige skoler, plejehjem, daginstitutioner og hospitaler samme regel om, at kommunen kan undlade at opsætte rottespærre, hvis kloaksystemer på anden måde er rottesikret, eller opsætningen vil kunne give anledning til væsentlige driftsforstyrrelser på kloaksystemet, jf. bekendtgørelsen § 14, stk. 3.

Bekendtgørelsen åbner tillige mulighed for, at kommunen efter aftale med spildevandsforsynings-selskabet, kan opsætte rottespærre i forsyningens ledningsnet, dvs. andre steder end angivet i §§ 13 og 14, jf. bekendtgørelsens § 15, stk. 1. Idet spildevandsforsynings-selskabet har forsyningspligten, har det i øvrigt indsigelsesret mod rottespærre, der er opsat ved kommunale og private bygge-modninger af parcelhusgrunde, jf. bekendtgørelsens § 15, stk. 2.

Fristen for installation af rottespærre i henhold til bekendtgørelsens §§ 13 og 14 er sat til 1. januar 2021, jf. bekendtgørelsens § 62, stk. 1.

Når man installerer rottespærre på store offentlige eller private ledningsnet, skal man huske på, at rotterne, hvis der er føde og plads nok, kan eksistere inde bag de opsatte rottespærre. Her er det vigtigt, at der sættes ind med bekæmpelse af rotterne i ledningerne bag rottespærren, så de bliver rottefri. Sker det ikke, er man lige vidt. Bekendtgørelsen bestemmer derfor, at kommunen, i forbindelse med opsætning af rottespærre, skal undersøge kloakledningen opstrøms for rottespærren og sikre, at den er fri for rotter, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 1. Hvordan en sådan undersøgelse skal foretages vil afhænge af den konkrete situation, men den skal kunne afsløre tilstedeværelsen af eventuelle rotter opstrøms rottespærren. Det kan f.eks. ske ved at hænge ugiftige indikatorblokke ned eller ved at gennemføre en TV-inspektion. Gennemføres der en TV-inspektion vil den tillige afsløre, hvor der eventuelt måtte være fejl på kloaksystemet. Som nævnt er en grundejer i medfør af Miljøbeskyttelsesloven og bygningsreglementet forpligtet til at sikre, at ejendommens spildevand afledes i tætte ledninger, og kommunen vil, når den i forbindelse med TV-inspektionen finder fejl på et spildevandssystem, skulle sikre at de nødvendige udbedringer af ledningerne bliver gennemført.

BILLEDE 28

I FORBINDELSE MED OPSÆTNING AF ROTTESPÆRRER PÅ KOMMUNALE INSTITUTIONER M.V. SKAL KOMMUNEN UNDERSØGE KLOAKLEDNINGEN OPSTRØMS ROTTESPÆRREREN FOR ROTTET OG SIKRE, AT DEN ER FRI FOR ROTTET.

Konstaterer kommunen ved sin undersøgelse rotter, skal de bekæmpes. "Fri for rotter" betyder, at kommunen aktivt skal bekæmpe rotterne, indtil der ikke længere er rotteaktivitet i de pågældende kloakafsnit.

Selvom rottespærre er effektive til at holde rotter ude af kloakafsnit, giver de ikke fuld sikkerhed. Derfor bør kommunen, når der er opsat rottespærre i kloakker på større ejendomme, f.eks. hospitaler og skoler, med jævne mellemrum observere i brøndene opstrøms rottespærre, for at sikre, at området fortsat er fri for rotter. Det kan f.eks. ske ved at ophænge ugiftige indikatorblokke i brøndene eller ved at kontrollere for rotteekskrementer på brøndenes banketter. Konstateres der rotter i sådanne tilfælde, skal de bekæmpes.

Selve opsætningen af rottespærre skal udføres af en person, der har de kvalifikationer, der fremgår af bekendtgørelsens § 34, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 2.

Bestemmelsen i bekendtgørelsens § 16 gælder kun kommunalt opsatte rottespærre på de i §§ 13, 14 og 15 nævnte steder. Privat opsætning af rottespærre er ikke underlagt samme krav, men det vil være en rigtig god ide, at følge bekendtgørelsens fremgangsmåde f.eks. ved opsætning af rottespærre på boligforeningers spildevandsanlæg. Sker det ikke, kan rottespærre vise sig, at være værdiløse.

6.16.3 Krav til kommunen ved anvendelse af rottespærre

Da installation af rottespærre er en præventiv foranstaltning af væsentlig betydning for den samlede kommunale indsats, skal installation af rottespærre fremgå af handlingsplanen, jf. bekendtgørelsens § 5 samt bilag 1, der fastslår, at kommunen, hvor det er relevant, skal beskrive særlige ind-

satsområder vedrørende forebyggelse og bekæmpelse af rotter på en række nærmere angivne steder. Tilsvarende gælder for kommunens anvendelse af kloakblokke i forbindelse med kloakrottebekæmpelse.

Vedrørende finansiering af opsætning af kommunale rottespærrer henvises til afsnit 15.2.

BILLEDE 29
ROTTESPÆRRER HAR MANGE UDFORMNINGER. HER ET EKSEMPEL PÅ EN ROTTESPÆRRE MED VANDLÅS OG UD-
LUFTNING.

7. Kommunalt tilsyn generelt

Den kommunale rottebekæmpelse i Danmark har tre aktører: kommunerne, grundejerne og de autoriserede personer. Det er kommunernes opgave at sørge for, at de to andre parter opfylder deres forpligtelser, og den opgave løser kommunerne ved at føre tilsyn med parternes forpligtelser i henhold til bekendtgørelsen.

Det er kommunalbestyrelsen, der i medfør af bekendtgørelsens § 6 har ansvaret for en effektiv rottebekæmpelse, og hvis borgere og autoriserede personer ikke opfylder deres forpligtelser samtidig med, at kommunen ikke udfører sit tilsyn, vil både forebyggelsen og bekæmpelsen af rotterne hurtigt blive nødlidende. Det kan indebære, at rotterne får bedre eksistensgrundlag, så de kan øge deres antal med forøgede private og samfundsmæssige udgifter til følge. Det kommunale tilsyn er derfor af afgørende betydning for, at kommunen kan opfylde bekendtgørelsens krav om en effektiv rottebekæmpelse.

Bekendtgørelsen stiller i en række tilfælde krav om, at kommunen skal udføre tilsyn med både den kommunale og den private bekæmpelse af rotter i kommunen. Tilsynet med kommunens borgere er ikke eksplicit nævnt i bekendtgørelsen, men det følger af almindelige forvaltningsretlige principper, at reglerne vedrørende kommunens borgere skal håndhæves, hvilket naturligvis forudsætter, at der forinden er ført et vist tilsyn.

Selve det kommunale tilsyns indhold og udførelse er ikke nærmere defineret i bekendtgørelsen og den enkelte kommune må derfor i vidt omfang selv afgøre, hvordan den vil gå til værks. Nedenfor gennemgås de nærmere regler for tilsynet, og hvordan et tilsyn kan udføres.

Kommunens tilsynsforpligtelse indeholdt i bekendtgørelse om forebyggelse og bekæmpelse af rotter.		
Område	Hjemmel	Personkreds
Anmeldelse af rotter	§ 3	Alle borgere i DK
Sikring og renholdelse	§ 4	Grundejere
Rottebekæmpelse i overensstemmelse med kommunal handlingsplan	§ 6, stk. 5	R1- og R2-autoriserede personer
Anmeldelse til kommunen inden påbegyndt bekæmpelse	§ 20, stk.2	R1-autoriseret person
Anmeldelse af sikringsordning m.v.	§ 22, stk. 1 og stk.2	R1-autoriseret person
Bygningsgennemgang/ bygningsgennemgangsrapport	§ 23, stk. 1 og stk.2	R1-autoriseret person
Anmeldelse til kommunen inden påbegyndt bekæmpelse	§ 27, stk. 2	R2-autoriseret person
Resistensstrategi	§ 29	R1- og R2-autoriserede personer
Registrering af oplysninger ved privat bekæmpelse af rotter	§ 31, stk. 2 /bilag 6	R1- og R2-autoriserede personer

Tabel 1 Kommunens samlede tilsynsforpligtelse angivet med paragrafhenvvisninger

7.1 Tilsyn med grundejere og borgere

Alle personer, der befinder sig i en kommune, har en forpligtelse til at anmelde forekomst rotter, jf. bekendtgørelsens § 3, der som nævnt tidligere fastslår, at enhver, der konstaterer forekomst af rotter, straks skal anmelde det til kommunalbestyrelsen.

For at bestemmelsen både skal give mening og have den tiltænkte effekt, skal kommunen både ved information og tilsyn stræbe efter, at grundejere og borgere i størst muligt omfang anmelder rotteforekomst. Hvordan et sådant tilsyn skal foretages, og i hvilket omfang det skal ske, vil være baseret på et skøn, men det er klart, at kommunen i konkrete sager skal reagere, hvis anmeldelse af rotteforekomst ikke finder sted. I princippet er manglende anmeldelse af rotter strafbart, men en politianmeldelse af en almindelig borger i den henseende er næppe en farbar vej. Anderledes vil det forholde sig, hvis der er tale om en grundejer eller lejer på en ejendom, hvor der f.eks. produceres fødevarer, eller hvor f.eks. en autoriseret person har "glemt" at anmelde rotter i forbindelse med et tilsynsbesøg på en ejendom.

For grundejernes vedkommende gælder tillige, at de skal sikre og renholde deres ejendomme, jf. bekendtgørelsens § 4, og denne forpligtelse er det kommunalbestyrelsens opgave at sørge for bliver ført ud i livet. Det kan f.eks. ske enten i forbindelse med konkrete besøg på ejendomme, hvorfra der er modtaget anmeldelser fra borgerne om rotter, eller ved det opsøgende tilsyn, som kommunen udfører på de tilsynspligtige ejendomme.

Når den autoriserede person fra kommunen fører tilsyn på en ejendom, hvor der er anmeldt forekomst af rotter, må grundejeren tåle, at ejendommen bliver undersøgt for samtlige de bygnings- og afløbsmæssige fejl og mangler, der måtte forekomme. Det gør, at ejendommen fremover kommer til at leve op til de lovgivningsmæssige krav om sikring og renholdelse, og det sikrer den samtidig mod fremtidige rotteangreb.

7.2 Tilsyn med R1- og R2-autoriserede personer

En lang række af bekendtgørelsens bestemmelser pålægger de autoriserede personer at udføre bestemte handlinger, der har til formål at sikre en effektiv forebyggelse og bekæmpelse af rotter. Den lovmæssige udførelse af disse handlinger påhviler det kommunen, at føre tilsyn med. Nedenfor gennemgås de pligter, der påhviler de autoriserede personer, og som vil kunne danne grundlag for det kommunale tilsyn.

7.2.1 MAB

I forbindelse med et kommunalt tilsyn er der ofte behov for at tjekke om bekæmperen har en gyldig R1- eller R2-autorisation. Alle, der er blevet autoriseret efter 1. januar 2019 er registreret i MAB (Miljøstyrelsens Autorisationssystem til anvendelse af Bekæmpelsesmidler) disse personer vil kunne findes på mst.dk vha. enten autorisationsnummer eller cvr-nr. For de personer, der har opnået R1-autorisation før 2019, og som stadig har et fysisk autorisationsbevis, er dette bevis gyldigt frem til personen skal have en ny autorisation i forbindelse med opfølgningskursus.

7.2.2 Tilsyn ved privat bekæmpelse

Forud for enhver bekæmpelse skal den R1- eller R2-autoriseret person skriftligt give kommunen besked, om at den pågældende varetager bekæmpelsen på en ejendom eller egen ejendom, jf. bekendtgørelsens § 20, stk. 2 og 27, stk. 2. På den måde skabes der grundlag for, at kommunen kan udføre et tilsyn, idet den efter en anmeldelse både er bekendt med hvem, der bekæmper, og hvor det foregår.

Det kommunale tilsyn i den henseende vil f.eks. kunne ske løbende i takt med, at kommunen modtager oplysninger i henhold til bekendtgørelsens bilag 6, som de R1- og R2-autoriserede personer i medfør af bekendtgørelsens § 31, stk. 2 indsender til kommunerne/den fællesoffentlige rotte-database. Tilsynet kan naturligvis også ske efterfølgende ude på en konkret adresse for at kontrollere, at alle rotter er bekæmpet på ejendommen, og at de fornødne forebyggende foranstaltninger er blevet meddelt grundejeren og udført efter gældende regler.

Det kommunale tilsyn med de autoriserede personer omfatter såvel de R1- som de R2 autoriserede personer. Når kommunen har udliciteret rottebekæmpelsen skal den i medfør af bekendtgørelsens § 6, stk. 3 føre tilsyn med, at kontrakten overholdes, og hvis kommunen i sin handlingsplan har tilladt privat bekæmpelse, skal den føre tilsyn med, at den private bekæmpelse overholder kommunens retningslinjer om privat bekæmpelse og bekendtgørelsens regler, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 5. Tilsynet med den private bekæmpelse vil fremgå af den plan, som kommunen som led i sin handlingsplan skal udarbejde for dette tilsyn, jf. bekendtgørelsens § 5 og bilag 1, punkt 7.

7.2.3 Tilsyn med sikringsordninger

Bekendtgørelsens §§ 22-24 stiller en række krav til de R1-autoriserede personer, der indgår sikringsordninger med grundejere. Således skal R1-autoriserede personer sikre, at samtlige, eksisterende sikringsordninger er indberettet til den fællesoffentlige rotte-database, og bekendtgørelsens § 23 stiller krav om, at den autoriserede person skal foretage en bygningsgennemgang og udfærdige en skriftlig rapport om fundne fejl og mangler. Den udarbejdede rapport skal udleveres til ejer eller lejer af ejendommen.

BILLEDE 30

SIKRINGSORDNINGER SKAL INDBERETTES TIL DEN FÆLLESOFFENTLIGE ROTTEDATABASE.

For at sikre gennemførelse af de opstillede krav vil det også her være nødvendigt, at kommunen foretager et tilsyn med, at bestemmelserne overholdes i rimeligt omfang. Det kan f.eks. ske ved at kommunen foretager stikprøvekontroller, når den får meddelelse om en konkret indgået sikringsordningsaftale, eller en samlet liste over et firmas sikringsordninger.

Men for så vidt angår sikringsordningerne, vil tilsynet med dem ikke fremgå af handlingsplanen. Det vil dog være hensigtsmæssigt, at kommunen også på dette felt beskriver sin indsats i den kommunale handlingsplan, så området får det fornødne fokus og den rette bevågenhed. En nærmere gennemgang af sikringsordningerne fremgår af afsnit 8.5.

7.2.4 Tilsyn med opfyldelse af resistensstrategi

Miljøstyrelsens resistensstrategi fremgår af bekendtgørelsens § 29, og den fastslår, at ved enhver bekæmpelse, skal antikoagulant med det svageste aktivstof anvendes først. Også her er det kommunens opgave at føre tilsyn med, at strategien overholdes af de R1- eller R2-autoriserede personer. Tilsynet kan bl.a. ske ved, at kommunen kontrollerer de oplysninger som de R1- eller R2-autoriserede personer indsender til den fællesoffentlige database i forbindelse med privat bekæmpelse, jf. bekendtgørelsens § 31, stk. 2 og bekendtgørelsens bilag 6.

BILLEDE 31
KOMMUNEN SKAL FØRE TILSYN MED, AT DEN AUTORISEREDE PERSON FØLGER MILJØSTYRELSENS RESISTENS-STRATEGI.

7.2.4 Tilsyn i forhold til bekæmpelsesmidler og brugen af dem

Det er Kemikalieinspektionen i Miljøstyrelsen, der er tilsynsmyndighed for salg, opbevaring og brug af antikoagulanter efter kemikalieloven og bekæmpelsesmiddelbekendtgørelsen. Kemikalieinspektionen behandler bl.a. indberetninger om forkert opbevaring og forkert brug af bekæmpelsesmidler, herunder ikke-autoriserede personers brug. Dette gælder i særlig grad, hvis der er sket skade på husdyr m.v.

7.3 Tilsyn i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 87

En væsentlig forudsætning for det kommunale tilsyn er, at repræsentanter fra kommunens rottebekæmpelse kan have adgang til en ejendom for at kunne konstatere, om der er rotteforekomst og i

givet fald igangsætte en bekæmpelse. Hvis det skønnes nødvendigt, har tilsynsmyndighederne eller personer, der af disse myndigheder er bemyndiget hertil, til enhver tid uden retskendelse adgang til offentlige og private ejendomme for at udføre tilsynsopgaver efter miljøbeskyttelsesloven eller regler udstedt med hjemmel i loven herunder rottebekendtgørelsen. Retten til sådan adgang følger af miljøbeskyttelseslovens § 87, stk. 1, og tilkommer på rotteområdet kommunalbestyrelsen eller den, man bemyndiger dertil, eventuelt den autoriserede person. Det påhviler kommunalbestyrelsen at forsyne de bemyndigede personer med den nødvendige legitimation.

Det skal pointeres, at retten i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 87 ikke tilkommer private autoriserede personer, da disse ikke repræsenterer den kommunale tilsynsmyndighed.

Politiet yder bistand til besigtigelser på ejendomme, hvis det er nødvendigt, jf. miljøbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, 4. punktum. Anmodningen skal normalt rettes til den vagthavende på den stedlige politistation.

Miljøstyrelsen har også adgang til såvel offentlige som private ejendomme, når det sker i forbindelse med det tilsyn, som Miljøstyrelsens konsulenter skal udføre i medfør af miljøbeskyttelsesloven og bekendtgørelsen.

7.3.1 Retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter

Rotteeftersyn såvel i bymæssig bebyggelse som på tilsynspligtige ejendomme kræver næsten altid husundersøgelser i en vis udstrækning, dvs. at den autoriserede person skal indendørs i en bolig eller virksomhed for at kunne besigtige forholdene.

Tilsyn indendørs er i juridisk forstand et tvangsindgreb, og lov nr. 442 af 9. juni 2004 om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter kræver, at sådanne tilsyn varsles i forvejen. Med loven er der gennemført en samlet regulering af en række spørgsmål, der vedrører tilfælde, hvor en forvaltningsmyndighed, f.eks. en kommune, har mulighed for, uden for strafferetsplejen, at foretage tvangsindgreb uden forudgående retskendelse. Det vil i praksis sige kontrolbesøg eller egentlige husundersøgelser. Retssikkerhedslovens kapitel 2 handler om, hvordan tilsyn og andre tvangsindgreb skal gennemføres. Reglerne gælder kun, hvis der er tale om tilsyn *indendørs*. Reglerne foreskriver i retssikkerhedslovens § 5, at myndigheden forud for gennemførelsen af en beslutning om iværksættelse af et tvangsindgreb skal underrette parten om beslutningen. Underretningen skal ske skriftligt senest 14 dage, inden tvangsindgrebet gennemføres, og skal indeholde oplysninger om

- 1) tid og sted for indgrebet,
- 2) retten til at lade sig repræsentere eller bistå af andre efter forvaltningslovens § 8,
- 3) hovedformålet med indgrebet og
- 4) det faktiske og retlige grundlag for indgrebet, jf. forvaltningslovens § 24.

Reglerne om varsling af tilsyn kan i helt særlige tilfælde fraviges, jf. retssikkerhedslovens § 5, stk. 4 og 5.

BILLEDE 32

DEN KOMMUNALT ANSATTE ELLER BEMYNDIGEDE PERSON HAR ADGANG TIL OFFENTLIGE OG PRIVATE EJENDOMME FOR AT UDFØRE TILSYNSOPGAVER EFTER BEKENDTGØRELSE OM FOREBYGGELSE OG BEKÆMPELSE AF ROTTETILSYN, JF. MILJØBESKYTTELSESLOVENS § 87.

Som udgangspunkt gælder de nævnte regler også det kommunale rottetilsyn, men det adskiller sig i denne sammenhæng noget fra de øvrige miljøtilsyn. Begrundelsen er, at de fleste mennesker, der har problemer med rotter, selv anmoder myndigheden mundtligt eller skriftligt om at komme på besøg og foretage tilsyn. Det vil derfor i vid udstrækning være berettiget at fravige varslings- og underretningsreglerne af hensyn til parten selv.

BILLEDE 33

ET TILSYN PÅ EN EJENDOM SKAL IKKE VARSLES I FORVEJEN, HVIS GRUNDEJEREN SELV HAR ANMELDT ROTTER ELLER TILSYNET SKER SOM LED I DE ÅRLIGE TILSYN.

Et varsel om et tilsynsbesøg er derfor ikke nødvendigt, hvis grundejeren har konstateret rotter og har anmeldt det til kommunen. En mundtlig underretning fra den autoriserede person er her tilstrækkelig. Tilsvarende vil der ikke skulle varsles i forbindelse med de kommunale eftersyn for rotter på tilsynspligtige ejendomme i medfør af bekendtgørelsens § 8. Viser det sig, at grundejeren har rotter, må den autoriserede person her spørge om lov til at foretage et indendørs tilsyn, og den autoriserede person kan nøjes med enten skriftligt eller mundtlig at give underretning som beskrevet ovenfor. Hvis grundejeren har rotter og nægter tilladelse til indendørs tilsyn, må kommunen varsle et nyt besøg i overensstemmelse med reglerne i retssikkerhedslovens § 5.

Kommunens adgang til ovennævnte ejendomme foregår som hidtil med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 87.

For de nærmere bestemmelser og regler om retssikkerhedsloven og rottetilsyn henvises til "Vejledning om anvendelse af retssikkerhedsloven på miljøområdet" Vejledning fra Miljøstyrelsen, nr. 7, 2005.

7.4 Tilsyn på ikke tilsynspligtige ejendomme

Den nugældende bekendtgørelse opererer ikke længere med en opdeling af landet i by- og landzone, men udelukkende med en definition af tilsynspligtige og ikke tilsynspligtige ejendomme. I byområder med virksomheder, etageejendomme, parcelhuse m.v. skal kommunalbestyrelsen som hovedregel ikke føre et regelmæssigt tilsyn, idet der her kun foretages *rottebekæmpelse efter anmeldelse*, jf. bekendtgørelsens § 9.

Et regelmæssigt tilsyn i byområderne kan dog være nødvendigt, hvor der er særlige rotteproblemer. Det kan f.eks. dreje sig om gamle kvarterer med defekte eller ældre, uoverskuelige afløbssystemer eller områder, hvor der afholdes dyrskuer, festivaler, koncerter el. lign. Der vil endvidere ofte i byerne være områder, som vil kræve regelmæssigt tilsyn, f.eks. rideskoler, havneområder, søer og åer, genbrugsstationer, baneterræner, motorvejsarealer, parker m.v.

I områder der er udlagt til sommerhusbebyggelse skal kommunalbestyrelsen heller ikke føre et regelmæssigt tilsyn. Den tvungne renovationsordning har stort set gjort det umuligt for rotterne at finde føde, og hovedreglen er derfor også her, at bekæmpelsen kun foregår efter anmeldelse.

Kolonihaveområder er ikke sommerhusområder og bekæmpelse af rotter sker tilsvarende efter anmeldelse i lighed med de øvrige ikke tilsynspligtige ejendomme i bymæssig bebyggelse. Erfaringsmæssigt kan der være en del rotteproblemer i kolonihaveområder, og der kan derfor være behov for, at kommunen foretager en præventiv indsats med særskilt information til ejerne om sikring og renholdelse. Kommunen kan desuden, hvis der er behov for det, og der er konstateret rotteforekomst i hele området, foranstalte bekæmpelse i hele kolonihaveområdet i form af opsætning af forderstationer med gift og/eller (smæk)fælder, hvis bekæmpelse på de enkelte parceller ikke bærer frugt.

7.5 Kommunal registrerings- og indberetningspligt

Det er kommunernes og Miljøstyrelsens opgave at føre tilsyn med om rottebekæmpelsen i Danmark er effektiv og lever op til de gældende regler og retningslinjer.

For at myndighederne kan følge med i udviklingen på rotteområdet, er det nødvendigt, at der er adgang til et bredt udvalg af oplysninger, der gør myndighederne i stand til at føre tilsyn med henblik på at målrette og effektivisere rottebekæmpelsen.

7.6 Registrering og indberetning af rottebekæmpelser.

Kommunerne har siden 2012 været forpligtiget til at registrere visse oplysninger om alle kommunale rottebekæmpelser. Oplysningerne skulle fra start ikke indberettes men blot være tilgængelige for Miljøstyrelsen. Siden 2015 har kommunerne efter aftale med Miljøstyrelsen løbende indberettet oplysninger om afsluttede rotteanmeldelser tillige med anmeldelser, der ikke har udløst bekæmpelser.

I bekendtgørelse 1723 af 17. december 2017 blev registreringspligten suppleret med en pligt til at indberette de registrerede data til en fællesoffentlig rottedatabase udviklet i samarbejde mellem kommunerne, Danmarks Miljøportal og Miljøstyrelsen. I den nævnte bekendtgørelse blev de private autoriserede pålagt at registrere bestemte oplysninger om deres rottebekæmpelser i henhold til bilag 6 i bekendtgørelsen og senest en måned efter bekæmpelsens afslutning at indberette oplysningerne skriftligt til kommunen. Kommunen var herefter forpligtet til at indberette oplysningerne i den fællesoffentlige rottedatabase.

I gældende bekendtgørelse består registrering- og indberetningspligten på alle rotteanmeldelser, men det er nu præciseret, at det er den ansvarlige for bekæmpelsen, der indberetter de registrerede oplysninger. Til formålet har Danmarks Miljøportal, kommunerne og Miljøstyrelsen fået udviklet et digitalt indberetningssystem som stilles til rådighed for de autoriserede. Det betyder at oplysninger om den enkelte rottebekæmpelse udført af private R1-autoriserede og af R2-autoriserede fra 1. juli 2019 ikke længere skal sendes skriftligt til kommunen senest 30 dage efter bekæmpelsesafslutningen, men i stedet løbende skal indberettes direkte i databasen efterhånden som bekæmpelsen i hver enkelt sag skrider frem.

Rotter skal straks anmeldes til kommunen. En anmeldelse af rotter, hvor en privat R1 eller R2 autoriseret forestår bekæmpelsen er anmeldt korrekt til kommunen, så snart den er tilgængelig for kommunen i den fællesoffentlige rottedatabase.

7.6.1 Kommunernes årlige indberetning

Den enkelte kommune er i medfør af bekendtgørelsens § 31, stk. 4 forpligtet til at indberette data for bekæmpelsen af rotter i kommunen til den fællesoffentlige database. Det fremgår af databasen, hvilke data, der skal indberettes. De generelle oplysninger indsendes med frist 1. april og vedrører det foregående kalenderår.

På baggrund af de kommunale oplysninger kan Miljøstyrelsen bl.a. udarbejde statistik på rotteområdet. Statistikken skal hjælpe kommuner, bekæmpelsesfirmaer og andre interessenter med at følge udviklingen i bl.a. rotteanmeldelser, årsager til rotter, kloakrottebekæmpelse, giftforbrug, besøgsfrekvenser, prisudvikling m.v.

Ud over kommunens egne oplysninger om rottebekæmpelsen skal kommunen frem til og med 30. juni 2019 også indsende oplysninger til den fællesoffentlige rottedatabase modtaget fra private R1- eller R2-autoriserede personer om bekæmpelse og indgåede sikringsordninger. Fra 1. juli 2019 flyttes opgaven med at registrere de private dele af rottebekæmpelsen som nævnt fra kommunen til de private, der nu selv har ansvaret for, at oplysningerne bliver tilgængelige for myndighederne i databasen.

8. Autorisation til erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter (R1-autorisation)

Bekendtgørelsens kapitel 5

Den R1-autoriserede persons forpligtelser i henhold til bekendtgørelsen fremgår af nedenstående faktaboks.

Den R1-autoriserede persons forpligtelser

Generelt

- Gennemføre et kursus, hvis autorisationen ønskes fornyet efter fem år
- Foretage erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter og indgå sikringsordninger i overensstemmelse med kommunens handlingsplan
- Straks anmelde konstateret forekomst af rotter til kommunen ved indberetning i den fællesoffentlige database

Indberetning af oplysninger

- Give skriftlig besked til kommunen inden privat bekæmpelse foretages på en ejendom
- Sikre at samtlige, eksisterende sikringsordninger er indberettet til den fællesoffentlige database
- Straks indberette enhver indgåelse, ændring eller ophævelse af en kontrakt om sikringsordning til den fællesoffentlige database
- Løbende registrere oplysninger som angivet i bilag 6 til den fællesoffentlige database
- Indberette oplysninger i henhold til bilag 6 senest en måned efter sagens afslutning og fra 1. juli 2019 løbende indberette oplysningerne i den fællesoffentlige database

Bygningsgennemgang

- Foretage en bygningsgennemgang ved indgåelse af en kontrakt om en sikringsordning og udlevere den til grundejer
- Ved løbende sikringsordninger forny bygningsgennemgangen hvert 3. år
- Udlevere en kopi af bygningsgennemgangsrapporten efter anmodning fra kommunen

Bekæmpelse

- Sikre sig at ejer, lejer el. dennes repræsentant er til stede ved 1. besøg, hvor der udlægges gift
- Ved besøg vejlede ejer, lejer el. dennes repræsentant om rottesikring og renholdelse samt giftudlægning og andre foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse af rotter
- Ved efterfølgende besøg vejlede ejer, lejer eller dennes repræsentant om behov for rottesikring og renholdelse og oplyses om eventuel giftudlægning og andre foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse
- Har ejer, lejer eller dennes repræsentant ikke været til stede ved det efterfølgende besøg, skal de umiddelbart efter besøget vejledes som ovenfor

Anvendelse af gift

- Ved bekæmpelse af rotter med antikoagulanter følge resistensstrategien og anvende antikoagulant med det svageste aktivstof først
- Ved konstateret resistens mod en antikoagulant straks ophøre med at anvende denne og i stedet anvende en ugiftig bekæmpelsesmetode eller en antikoagulant, der er virksom over for rotterne

Sikringsordninger

- Straks give kommunen skriftlig besked om indgåelse, ændring eller ophævelse af en kontrakt om en sikringsordning og fra 1. juli 2019 straks indberette oplysningerne i den fællesoffentlige database
- Fremvise dokumentation for gyldig autorisation til kunden og oplyse kontaktoplysninger til Miljøstyrelsen, inden kontrakt om sikringsordning indgås

8.1 Autorisation til erhvervmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter (R1-autorisation)

Adgangskriterier og autorisationskursus

For at rottebekæmpelsen i Danmark kan ske så effektivt og professionelt som muligt og for at sikre, at der sker færrest mulige skader på mennesker og miljø i forbindelse med bekæmpelse af rotter med antikoagulanter, er der i bekendtgørelsens § 20 indført et krav om autorisation af rottebekæmpere, der skal foretage erhvervmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter samt etablere sikringsordninger (R1-autorisation). Hjemlen til at kræve autorisation fremgår af miljøbeskyttelseslovens § 17, stk. 3. Kravet om autorisation har derudover det præventive mål at forebygge overtrædelser af gældende bestemmelser på området, idet manglende overholdelse af reglerne i grove tilfælde eller ved gentagelser kan medføre, at den autoriserede person ikke blot vil kunne miste sin autorisation, men tillige sit erhverv.

For at blive autoriseret til at foretage erhvervmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter (R1-autorisation) skal man optages på Miljøstyrelsens autorisationskursus, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 1 og det tilhørende bilag 2. Optagelse sker ved ansøgning, der indsendes til Miljøstyrelsen, jf. bekendtgørelsens § 19, stk. 2. Ansøgningsskemaet ligger på Miljøstyrelsens hjemmeside på:

www.mst.dk. Skemaet indsendes i udfyldt og underskrevet stand til Miljøstyrelsen eller på e-mail: mst@mst.dk.

Adgangen til at blive optaget på kurset er i medfør af bekendtgørelsens § 19, stk. 1, begrænset til personer, der kan dokumentere:

- minimum 6 måneders relevant ansættelse i kommunalteknisk forvaltning,
- minimum 6 måneders relevant ansættelse i spildevandsforsyningsselskab,
- minimum 6 måneders relevant ansættelse i kloak- og afløbsbranche,
- minimum 3 måneders erhvervsmæssig erfaring med muse- eller rottebekæmpelse, eller
- at arbejde med forebyggelse og bekæmpelse af rotter vil udgøre en væsentlig del af vedkommendes arbejdstid.

For den sidstnævnte kategori gælder der ikke noget tidsmæssigt krav eller dokumentation for tidligere erfaring eller ansættelse.

Miljøstyrelsen meddeler autorisation til personer, der har bevis for at have deltaget i Miljøstyrelsens autorisationskursus og bestået den dertil hørende prøve, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 1. og bekendtgørelsens bilag 2.

Tidligere var en erhvervet autorisation livslang, men den er nu tidsbegrænset med en gyldighed på fem år. Autorisationen kan inden gyldighedsperiodens udløb fornyes for en femårig periode ved at gennemføre det i bilag 3 beskrevne opfølgningskursus, og tilmeldingen til kurset skal ske senest 6 måneder inden autorisationens udløb, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 2.

R1-autorisationen og dens eventuelle fornyelse udstedes via selvbetjening i MAB, som er Miljøstyrelsens autorisationssystem for brug af bekæmpelsesmidler, jf. bekendtgørelsens § 17, stk. 3.

8.2 Autorisation til nyansatte

For at muliggøre, at personer uden erhvervsmæssig erfaring fra skadedyrsbranchen eller en kommune kan opnå autorisation, er der i bekendtgørelsen åbnet mulighed for, at en person i en kortere periode kan arbejde under en autoriseret persons instruktion, indtil den pågældende kan blive optaget på autorisationskurset. Kravet er dog, at den ansatte senest tre måneder efter sin ansættelse skal ansøge om optagelse på et autorisationskursus med henblik på at opnå en R1-autorisation, og at autorisationen er opnået senest halvandet år efter ansættelsesforholdets start, jf. bekendtgørelsens § 18.

8.3 Miljøstyrelsens autorisationskursus for R1-autoriserede personer

Miljøstyrelsens autorisationskursus for R1-autoriserede personer er et flere dages kursus, hvor deltagerne undervises i en lang række emner med relation til forebyggelse og bekæmpelse af rotter. Miljøstyrelsen afholder kurset med deltagelse af en række eksterne kursusledere og undervisere. Kurset afsluttes med en skriftlig prøve, en såkaldt "multiple choice" prøve af 1½ times varighed. Kursusdeltagere, der ikke består autorisationsprøven, kan gå til reeksamination hos Miljøstyrelsen. Kursusdeltager kan i alt gå til autorisationsprøve tre gange. Reeksaminationen er gratis for deltagerne.

Miljøstyrelsens autorisationskursus i rottebekæmpelse er beregnet på at give deltagerne den fornødne viden om: lovgivning i relation til rotter, rotters biologi og adfærd, anvendelse af antikoagulanter og andre kemiske bekæmpelsesmidler, smitterisiko og arbejdsmiljø, forebyggelse, bekæmpelse i praksis, giftfri bekæmpelse, rottespærrer og afløbssystemer samt forebyggelse og fejlfinding i afløbssystemer, jf. bekendtgørelsens § 19, stk. 1, bilag 2.

Efter bestået prøve udsteder Miljøstyrelsen et personligt autorisationsbevis i MAB. Autorisationsbeviset giver adgang til at foretage erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter herunder privat bekæmpelse og indgåelse af sikringsordninger. Derudover giver autorisationen adgang til at indkøbe, besidde og anvende kemiske midler til bekæmpelse af rotter, jf. § 27, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 815 af 18. juni 2018 om bekæmpelsesmidler.

Optagelse på kurset sker ved ansøgning til Miljøstyrelsen, og udgifterne til kurset afholdes af kursdeltagerne, jf. bekendtgørelsens § 19, stk.2. Miljøstyrelsen afgør, hvem der kan optages på kursus til R1-autorisation, jf. bekendtgørelsens § 19, stk.3. En afgørelse i henhold til denne bestemmelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. bekendtgørelsens § 58, stk.2.

BILLEDE 34

ALLE PERSONER SKAL I DAG VÆRE AUTORISEREDE FOR AT KUNNE BEKÆMPE ROTTER OG MUS MED ANTIKOAGULANTER

8.4 Autorisationens anvendelsesområde

Autoriserede personer kan, efter opfyldelse af en række krav, foretage både erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter hos almindelige borgere, der har anmeldt forekomst af rotter. Den enkelte borger skal fortsat anmelde forekomst af rotter til kommunen, men kan vælge den kommunale rottebekæmpelse eller i stedet indgå aftale med en autoriseret person. Vælger borgeren privat bekæmpelse, skal borgeren selv betale, uagtet at vedkommende allerede har betalt via skatten eller et kommunalt gebyr for den kommunale rottebekæmpelse.

I medfør af § 20, stk. 1 i bekendtgørelsen må erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter herunder privat bekæmpelse og indgåelse af sikringsordninger, kun foretages af en R1-autoriseret person i overensstemmelse med kommunens handlingsplan, jf. bekendtgørelsens § 5. Den kommunale handlingsplan fastslår, om forebyggelse og bekæmpelse af rotter i kommunen i det hele taget er tilladt, og fastsætter eventuelt de mere specifikke begrænsninger for den private udøvelse af rottebekæmpelsen i kommunen, se afsnit 6.8.

For nærmere at forstå afgrænsningen af hvem bestemmelsen vedrører i bekendtgørelsens § 20 stk. 1 er det nødvendigt, at se på definitionerne i bekendtgørelsens § 2, stk. 1. Heri er "erhvervsmæssig bekæmpelse af rotter" defineret som "Bekæmpelse af rotter eller vejledning herom, der foretages mod betaling eller som led i et privat eller kommunalt ansættelsesforhold, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 3.

Den private bekæmpelse af rotter defineres som "Bekæmpelse af rotter, der følger af en kontrakt mellem en R1-autoriseret person og en ejer eller lejer af en fast ejendom om bekæmpelse af rotter.", mens en R1-autoriseret person ifølge bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 11 er "En person, som er autoriseret af Miljøstyrelsen efter reglerne i denne bekendtgørelse om opnåelse af autorisation til erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter".

Kriterierne for at være omfattet af bestemmelsen i bekendtgørelsens § 20 er således, at den pågældende person har erhvervet en autorisation udstedt af Miljøstyrelsen, og denne person skal have indgået en kontrakt om forebyggelse eller bekæmpelse af rotter for hvilket, der ydes betaling eller, at den pågældende skal være ansat i et privat firma eller i en kommune.

Er der ikke indgået en kontrakt er der ikke tale om et ansættelsesforhold, og foreligger der ikke en betaling, er der med andre ord ikke tale om erhvervsmæssig eller privat bekæmpelse.

Den borger, der f.eks. anskaffer sig en smækfælde ved rotteforekomst, er således ikke omfattet af § 20, stk. 1, idet aktiviteten ikke kan betegnes som "erhvervsmæssig". Borgeren gør sig heller ikke skyldig i en overtrædelse af bekendtgørelsens bestemmelser om kommunal eller privat bekæmpelse af rotter, forudsat at borgeren straks anmelder rotteforekomsten til kommunen.

Selvom en kommune efter 1. januar 2018 har givet tilladelse til privat bekæmpelse af rotter, er det fortsat kommunen, der har det overordnede ansvar for den samlede rottebekæmpelse, inklusive den bekæmpelse, der sker i privat regi. Det afspejles i bekendtgørelsens § 20, stk. 2, der kræver, at en privat bekæmpelse først må påbegyndes efter, at den R1-autoriserede person skriftligt har givet kommunen besked om, at vedkommende varetager bekæmpelsen på den pågældende ejendom. Skriftlighedskravet er således ikke opfyldt, når den R1-autoriserede person har udfyldt de nødvendige oplysninger om sagen, som fremgår af bekendtgørelsens bilag 6, idet dette skema først udfyldes *efter* at en bekæmpelse er iværksat. Den autoriserede person skal derfor *først* indsende en skriftlig meddelelse til kommunen, *førend* bekæmpelsen kan påbegyndes. Dog gælder der efter 1. juli 2019 den regel, at den autoriserede persons oprettelse af en sag i den Fællesoffentlige rottedatabase anses som en anmeldelse til kommunen i den henseende, jf. bekendtgørelsens § 31, stk. 2.

8.4.1 Rammer for R1-autorisation

Tidligere har der hersket en vis tvivl om, hvilke tjenesteydelser en R1-autorisation gav adgang til at udføre i forbindelse med forebyggelse og bekæmpelse af rotter. For at udelukke misforståelser indeholder bekendtgørelsens § 21 en udtømmende angivelse af, hvad en R1-autoriseret person må udføre. Listen skal således tjene til at lette overblikket over, hvad der er tilladt at foretage sig, når man har erhvervet en autorisation og skal samtidig gøre det lettere for de kommunale myndigheder at håndhæve gældende bestemmelser på rotteområdet. En R1-autorisation giver adgang til følgende, jf. bekendtgørelsens § 21, stk. 1:

- 1) Yde vejledning om forebyggelse af rotter og foretage bekæmpelse af rotter på vegne af en kommune, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2
- 2) Yde vejledning om forebyggelse af rotter
- 3) Foretage privat bekæmpelse af rotter hos en ejer eller lejer, såfremt betingelserne i bekendtgørelsens § 6, stk. 4 er opfyldt

- 4) Indgå sikringsordninger, jf. bekendtgørelsens §§ 22-24, og
- 5) Opsætte rottespærre i forsyningens hoved – og stikledninger samt i private brønde og stikledninger, hvis betingelserne i § 34 er opfyldt
- 6) Foretage bekæmpelse af rotter på egen erhvervsejendom.

Henvisningerne i § 21 til bekendtgørelsens øvrige bestemmelser er vigtige, idet de er forudsætninger for, at de omtalte aktiviteter overhovedet kan finde sted. Har man f.eks. som autoriseret person ikke indgået kontrakt med en kommune, eller har kommunen i sin handlingsplan ikke givet tilladelse til privat bekæmpelse, er man dermed udelukket fra at bekæmpe rotter i kommunen. Ligeledes vil man som R1-autoriseret person ikke kunne opsætte rottespærre, hvis ikke man samtidig opfylder betingelsen i bekendtgørelsens § 34 om ansættelse hos autoriseret kloakmestervirksomhed.

Hvis man som indehaver af en R1-autorisation efter at have læst bekendtgørelsens § 21, stk. 1, fortsat er i tvivl med hensyn til autorisationens anvendelsesområde, bestemmer bekendtgørelsens § 21, stk.2, at man kun må foretage erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse i de tilfælde, som opregnes i stk.1. Det betyder med andre ord, at den eventuelle aktivitet, som ikke udtrykkeligt er nævnt i stk.1, vil være forbudt.

8.5 Sikringsordninger om forebyggelse og bekæmpelse af rotter

8.5.1 Baggrund for sikringsordninger

Sikringsordninger er en systematisk gennemgang af en bygningsmasse med tilhørende udendørsarealer, med henblik på at identificere fejl og mangler ved denne i relation til rotter. Bygningsgennemgangen kan eventuelt suppleres med opstilling af foderstationer indeholdende smækklæder, indikatorblokke eller anden type overvågning. Foderstationerne placeres strategisk rundt om en eller flere af de undersøgte bygninger eller på de omkringliggende arealer.

Flertallet af de eksisterende sikringsordninger omfatter i dag såvel forebyggelse af rotter som af mus, men en sikringsordning udelukkende til forebyggelse og bekæmpelse af mus, vil i medfør af bekendtgørelsens definition af en sikringsordning, ikke umiddelbart være omfattet af de gældende regler. Dette skyldes at bekendtgørelsen i § 2, stk. 1, nr. 4, definerer begrebet "foderstationer", der er en beholder af plast, metal, træ eller lignende holdbart materiale, *hvor til rotter kan have adgang*, og som kan indeholde gift, fælder eller metoder til at spore rotter. Kan en rotte således komme ind i en foderstation, som i medfør af en kontrakt om en sikringsordning udelukkende er beregnet til mus, vil sikringsordningen være omfattet af bestemmelserne i bekendtgørelsens §§ 22-24.

Ønsker den R1-autoriserede person helt at være undtaget reglerne ved opstilling af foderstationer som led i en sikringsordning udelukkende til bekæmpelse af mus, må den pågældende anvende foderstationer med adgangshuller af en størrelse mindre end 20 mm i diameter, som ikke tillader voksne rotter at passere.

8.5.2 Sikringsordninger

Bekendtgørelsens §§22, 23 og 24 omhandler regler om sikringsordninger, hvordan ordningerne skal udføres, serviceres, administreres og indberettes til myndighederne.

Efter § 22 er bekæmpelsesfirmaerne med sikringsordninger fra den 1. juli 2019 ansvarlig for, at alle firmaets sikringsordninger er registreret i den fællesoffentlige rottedatabase, jf. bekendtgørelsens § 61, stk.3.

Firmaerne skal endvidere straks indberette enhver indgåelse, ændring eller ophævelse af en kontrakt om en sikringsordning til den fællesoffentlige rottedatabase – også gældende fra den 1. juli 2019.

Udtrykket "straks" forpligter den autoriserede person til umiddelbart efter aftalens indgåelse at registrere oplysningerne i den fællesoffentlige rottedatabase. Mange dages forsinkelse med oplysningerne kan således ikke accepteres, medmindre helt særlige forhold gør sig gældende.

Frem til og med 30. juni 2019 skal oplysninger om sikringsordninger følge de tidligere regler, der kræver, at oplysningerne straks anmeldes skriftligt til kommunen, der har ansvaret for at overføre oplysningerne til databasen.

For at en autoriseret person fremover selv skal kunne redigere i oplysningerne i den fællesoffentlige database, er det nødvendigt, at den autoriserede person har indleveret oplysninger om sikringsordningerne til databasen, da det ellers ikke vil være muligt efterfølgende at redigere i oplysninger indberettet til kommunen.

Pligten til at indberette sikringsordningen påhviler alene den R1-autoriserede person/dennes firma og ikke grundejer, lejer eller andre involverede parter.

Formålet med indberetningen af sikringsordninger er at give kommunen indblik i, hvor der er rotter, og hvorledes bekæmpelsen af dem foregår i kommunen. Da det er kommunen, der har det overordnede ansvar for rottebekæmpelsen, skal kommunen, for at kunne varetage sin opgave såvel strategisk som praktisk, have mulighed for at følge med i, hvor der eventuelt måtte være problemer med rotter i kommunen. Det vil således også indebære viden om den forebyggelse og bekæmpelse, der sker som led i indgåede sikringsordninger. Er der problemer med forebyggelsen og bekæmpelsen på en virksomhed eller ejendom med en sikringsordning, skal kommunen tillige have mulighed for at overtage den videre forebyggelse og bekæmpelse.

Det er kommunalbestyrelsens opgave at føre tilsyn med indgåede aftaler om sikringsordninger herunder at sikre, at de R1-autoriserede personer indberetter i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 22. R1-autoriserede personer/firmaer, der gentagne gange undlader at indberette indgåede aftaler om sikringsordninger bør politianmeldes og kan ifalde straf i form af bøde, jf. bekendtgørelsens § 60, stk. 1, nr. 5.

8.5.3 Bygningsgennemgang

Af bekendtgørelsens § 23 fremgår det, at en R1-autoriseret person ved indgåelse af en sikringsordning skal foretage en bygningsgennemgang, og at denne ved løbende sikringsordninger skal gentages minimum hvert 3. år.

Bestemmelsen i § 23 skal læses sammen med tre af bekendtgørelsens andre bestemmelser.

Bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 14, definerer således en sikringsordning som en kontrakt mellem en R1-autoriseret person og en ejer, lejer af fast ejendom, der som minimum omfatter forebyggelse af rotter ved en bygningsgennemgang. Forebyggelse af rotter er i medfør af bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 5, foranstaltninger og renholdelse af bygninger, grundarealer, brønde og stikledninger, så disse er forsvarligt sikrede mod rotter, mens bygningsgennemgangen ifølge bekendtgørelsens § 2, stk. 1 nr. 2, er en *gennemgribende* inspektion af bygninger, tilhørende brønde og omkringliggende arealer med henblik på at identificere fejl og mangler i relation til forebyggelse af rotter.

Med bestemmelserne tilstræbes det, at give sikringsordningerne en større effektivitet og virksomhedsejere og andre personer, der indgår sikringsordninger, en bedre sikkerhed mod indtrængende

rotter. Fokus i bekendtgørelsen er nu som nævnt lagt på forebyggelsen og bygningssikringen og ikke som tidligere på permanent giftudlægning, hvilket har flere fordele. Bygningssikringen vil, med de krav der stilles til den, være et mere effektivt forebyggelsesværn mod rotter og mus. Den manglende giftudlægning vil formentlig kunne motivere den R1-autoriserede person til større omhyggelighed og grundighed i sin bygningsgennemgang, og da giften ikke længere er tilgængelig for gnaverne i forebyggelsesfasen, vil de negative konsekvenser af gifthanvendelsen blive væsentligt reduceret. Det forventes således, at bekæmpelsesfirmaernes forbrug af antikoagulanter vil falde yderligere som følge af de nye regler.

Bekendtgørelsen lægger op til, at der skal foretages en "gennemgribende" inspektion af en ejendoms bygninger tilhørende brønde og omkringliggende arealer. Det er således ikke tilstrækkeligt, at der i forbindelse med en sikringsordning udelukkende fokuseres på bygningsmassen på en ejendom. Bekendtgørelsen nævner eksplicit ejendommens brønde og stikledninger samt ikke mindst de omkringliggende arealer. Der kræves med andre ord gennemgribende inspektion af ejendommen. Selvom der således som udgangspunkt stilles skærpede krav til en inspektion på en ejendom, indbefatter den ikke afløbsledningerne i jorden, men blot synlige fejl og mangler ved disse over jordoverfladen. Det kan f.eks. være en manglende rørmuffe på et tagnedløb, et ituslået brønddæksel eller nedsunken asfalt eller fliser i forbindelse med et afløbssystem.

Selvom en bygningsgennemgang med dens brønde og stikledninger således ikke umiddelbart omfatter en TV-inspektion, vil der altid skulle udføres f.eks. en røgprøve af et kloaksystem, hvis den autoriserede person har mistanke om kloakfejl på ejendommen.

En bygningsgennemgang tager sit udgangspunkt i relevante dele af bekendtgørelsens bilag 6 og denne vejlednings beskrivelse af grundejerens forpligtigelse til at sikre og renholde sin ejendom, jf. afsnit 5.2 og 5.3. Særligt for fødevarevirksomheder har Miljøstyrelsen (Naturstyrelsen) i 2011 udgivet vejledningen "Rotter, mus og fødevarevirksomheder", hvori der nærmere er beskrevet fremgangsmåden ved forebyggelse og fejlfinding på disse.

BILLEDE 35
EN SIKRINGSORDNING OM FOREBYGGELSE OG BEKÆMPELSE AF ROTTER OMFATTER EN GENNEMGRIBENDE BYGNINGSGENNEMGANG

Bygningsgennemgangens resultater skal dokumenteres i en rapport, der beskriver, hvilke områder, der er omfattet af gennemgangen og eventuelt fundne fejl og mangler i relation til rottesikring og

renholdelse af ejendommen. Ejer eller lejer skal have udleveret en kopi af rapporten, jf. bekendtgørelsens § 23, stk. 2.

Det er vigtigt, at bygningsgennemgangens liste over fundne fejl og mangler udleveres til ejer eller lejer, hvilket i praksis ofte vil være lederen eller den bygningsansvarlige på f.eks. en virksomhed. I modsat fald har ejer eller lejer ingen mulighed for at foretage den nødvendige sikring og renholdelse, som vil være påkrævet. Bygningsgennemgangsrapporten vil desuden fremover være omdrejningspunkt for den R1-autoriseredes besøg på ejendommen, idet det ofte vil være nødvendigt at følge op på, om anbefalingerne er udført korrekt og til tiden.

Skulle det vise sig, at ejer eller lejer ikke udfører det, som bygningsgennemgangsrapporten viser, er det den R1-autoriseredes ansvar, at ejendommen bliver bragt i overensstemmelse med bekendtgørelsens krav om rottesikring og renholdelse. Ganske vist har den R1-autoriserede person indberettet fejl og mangler til kommunen i forbindelse med sin gennemgang af ejendommen ved rottetilhold, jf. bekendtgørelsens bilag 6, men kommunen har ikke nødvendigvis kendskab til, om de fundne fejl og mangler er udført. Så hvis den autoriserede persons anbefalinger om sikring og renholdelse på en ejendom i forbindelse med en sikringsordning, ikke efterkommes af grundejeren, skal den R1-autoriserede person rette henvendelse til kommunen med anmodning om hjælp. Kommunen vil i givet fald skulle besigtige ejendommen og, hvis den er enig i de anførte anbefalinger, forvarsle og påbyde de nødvendige tiltag over for ejeren.

Det vil normalt være bedst, hvis at *alle* dele af f.eks. et virksomhedskompleks bliver gennemgået, idet jo flere bygninger, udendørsarealer og tilstødende områder, der medtages, desto større effektivitet får den forebyggende sikring mod rotter. Bekendtgørelsesteksten lægger imidlertid op til, at parterne kan vælge at undtage bygninger og områder, selvom de befinder sig på selve matriklen, jf. bekendtgørelsens § 23, stk. 2, 1. punktum. Det har den klare fordel, at parterne nu ved hvilke bygninger og områder, der indgår i aftalen, idet det ikke som tidligere var matriklens udstrækning, som afgjorde det.

For at sikre kommunens mulighed for at føre et effektivt tilsyn med, at der foretages bygningsgennemgange ved indgåelse af aftaler om sikringsordninger, bestemmer bekendtgørelsens § 23, stk. 3, at en R1-autoriserede person efter anmodning fra kommunen skal udlevere eller fremsende en kopi af bygningsgennemgangsrapporten til kommunen.

Som noget nyt og bl.a. for at sikre, at uautoriserede personer ikke etablerer sikringsordninger, bestemmer bekendtgørelsens § 24, stk. 1, at den R1-autoriserede person, der indgår kontrakt om en sikringsordning, over for kunden skal fremvise gyldig autorisation samt kontaktoplysninger til Miljøstyrelsen. Hvis personen, der etablerer sikringsordningen, ikke er dansk R1-autoriseret person, men udenlandsk person med erhvervsmæssige kvalifikationer erhvervet uden for Danmark, skal den pågældende i stedet oplyse, i hvilket land de erhvervsmæssige kvalifikationer er erhvervet samt kontaktoplysninger til Miljøstyrelsen, jf. bekendtgørelsens § 24, stk. 1, 2. punktum. De pågældende oplysninger skal endvidere gøres tilgængelige eller meddeles klart og entydigt inden kontraktens indgåelse, jf. bekendtgørelsens § 24, stk. 2.

8.5.4 Bekæmpelse af rotter på en ejendom med sikringsordning

I tidligere bekendtgørelser om forebyggelse og bekæmpelse af rotter var den autoriserede person forpligtiget til at bekæmpe eventuelle rotter på den virksomhed, hvor den pågældende havde etableret en sikringsordning. Den ordning er nu forladt, idet den gældende bekendtgørelse ikke pålægger den R1-autoriserede person at bekæmpe rotterne i forbindelse med en sikringsordning. Den R1-autoriseredes rottebekæmpelse på en virksomhed afhænger således af, om der er indgået en aftale med ejer eller lejer om bekæmpelse af rotter på ejendommen. Uden en sådan aftale påhviler

det kommunen at bekæmpe evt. rotter på ejendommen, uanset at der måtte være indgået en aftale om en sikringsordning.

Er der i forbindelse med en kontrakt om en sikringsordning samtidigt indgået en kontrakt om bekæmpelse, er det er den R1-autoriserede person, der står for bekæmpelsen af eventuelle rotter, og har kommunen tilladt private rottebekæmpelse, skal den R1-autoriserede person dels meddele kommunen, at der er konstateret rotter, dels at den R1-autoriserede person varetager bekæmpelsen, jf. bekendtgørelsens § 20, stk.2.

Finder den autoriserede person i forbindelse med bekæmpelsen fejl og mangler på ejendommen, bør det meddeles kommunen samtidig med at detaljer om bekæmpelsen via bilag 6 indberettes i databasen, så kommunen kan tage stilling til, hvorvidt der skal udstedes varsel og påbud, se afsnit 6.13.

BILLEDE 36
FODERSTATIONER KAN INDEHOLDE SMÆKFÆLDER, INDIKATORBLOKKE, ELEKTRONISKE OVERVÅGNINGSSYSTEMER ELLER ANTIKOAGULERENDE GIFTE.

9. Autorisation til bekæmpelse af rotter på egen erhvervsejendom (R2-autorisation) Adgangskriterier og autorisationskursus

Bekendtgørelsens kapitel 6

Den R2-autoriserede persons forpligtelser i henhold til bekendtgørelsen fremgår af nedenstående faktaboks.

Den R2-autoriseredes persons forpligtelser

Generelt

- Gennemføre et kursus, hvis autorisationen ønskes fornyet efter fem år

Bekæmpelse

- Ved bekæmpelse af rotter følge kommunens handlingsplan
- Skriftligt give besked til kommunalbestyrelsen inden privat bekæmpelse påbegyndes på egen ejendom
- Ved bekæmpelse af rotter med antikoagulanter følge resistensstrategien og anvende antikoagulant med det svageste aktivstof først
- Ved konstateret resistens mod en antikoagulant straks ophøre med at anvende denne og benytte ugiftige metoder eller henvende sig til kommunen eller en R1-autoriseret person med henblik på at få bekæmpet de resistente rotter med stærkere midler.

Indberetning af oplysninger

- Straks anmelde konstateret forekomst af rotter til kommunalbestyrelsen ved indberetning i den fællesoffentlige database
- Ved bekæmpelse af rotter udelukkende anvende antikoagulanter godkendt til R2-autorisationsbrug
- Indtil 1. juli 2019, indberette oplysninger i.h.t. bilag 6 senest 1 måned efter sagens afslutning
- Fra 1. juli 2019, løbende registrere og indberette oplysninger som angivet i bilag 6

9.1 Miljøstyrelsens autorisationskursus for R2-autoriserede personer

Personer, der opfylder adgangskravene til kurset, har i medfør af bekendtgørelsen adgang til at søge om optagelse på et autorisationskursus foranstaltet af Miljøstyrelsen og herved opnå en autorisation, der giver ret til at foretage bekæmpelse af rotter på egen erhvervsjendom.

Ansøgere til Miljøstyrelsens autorisationskursus for R2-autoriserede personer skal for at blive optaget på kurset kunne dokumentere en række færdigheder.

Bekendtgørelsens § 26, stk. 4 fastslår, at ansøgerne skal dokumentere at have gennemført en uddannelse eller et kursus, hvori følgende emner indgår

- 1) Lovgivning om kemikalier
- 2) Arbejdsmiljø og personlige værnemidler
- 3) Anvendelse af kemikalier, herunder læsning og forståelse af etiketter.

De angivne krav skal sikre, at deltagerne møder op med en række kundskaber, der muliggør, at de kan forventes at forstå og tilegne sig kursets indhold samt bestå kursets afsluttende færdighedsprøve.

Det er Miljøstyrelsen, der i lighed med hvad der gælder for R1-autorisationer, autoriserer de personer, der har bevis for at have deltaget i det i § 26 og bilag 5 beskrevne kursus og bestået den dertil hørende prøve, jf. bekendtgørelsens § 25, stk. 1.

De udstedte R2-autorisationer har, i lighed med R1-autorisationer, en gyldighed på fem år og kan inden gyldighedsperiodens udløb fornyes for en ny femårig periode ved at gennemføre et opfølgningskursus, som nærmere er beskrevet i bekendtgørelsens bilag 5. Tilmelding til opfølgningskurset skal ske senest 6 måneder inden autorisationen udløb, jf. bekendtgørelsens § 25, stk. 2. Såvel R2-autorisationen som fornyelsen af denne sker ved selvbetjening i MAB, jf. bekendtgørelsens § 25, stk. 3.

Afholdelse af kursus til opnåelse af R2-autorisation samt fornyelse af denne påhviler Miljøstyrelsen eller den, styrelsen måtte anerkende til at udføre det. Kurserne skal desuden opfylde en række betingelser, der nærmere er beskrevet i bekendtgørelsens bilag 4 og 5, jf. bekendtgørelsens § 26, stk. 1.

En anerkendelse af et kursus gælder for fem år, men kan begrænses til et kortere tidsrum, jf. bekendtgørelsens § 26, stk. 1.

Har Miljøstyrelsen anerkendt en kursusudbyder til at forestå kurset, gælder anerkendelsen for en femårig periode men kan begrænses til et kortere tidsrum. Anerkendelse kan tilbagekaldes ved misligholdelse af kravene nævnt i bekendtgørelsens § 26, stk.1. Miljøstyrelsen offentliggør på sin hjemmeside en liste over anerkendte kursusudbydere, jf. bekendtgørelsens § 26, stk.2.

Tilmelding til kurset sendes til en af de anerkendte kursusudbydere, bilagt dokumentation for, at ansøger har gennemført en uddannelse eller et kursus, som omfatter de i bekendtgørelsens § 26, stk.4 nævnte emner. Kursusudgifterne afholdes af kursUSDeltagerne, jf. bekendtgørelsens § 26, stk. 3.

Da uddannelseskrav løbende ændres, bestemmer bekendtgørelsens § 26, stk.5, at Miljøstyrelsen udarbejder og ajourfører en liste over uddannelser, der opfylder kriterierne i bekendtgørelsens § 26, stk. 4. Denne liste er tilgængelig på www.mst.dk. I de tilfælde hvor en ansøgning støttes på dokumentation vedrørende uddannelse eller et kursus, der ikke er omfattet af Miljøstyrelsens liste, afgør Miljøstyrelsen, om uddannelsen skal anses for omfattet af bekendtgørelsens § 26, stk. 4.

9.2 R2-autorisationens anvendelsesområde

En R2-autorisation indeholder en række begrænsninger i adgangen til at bekæmpe rotter. Bekendtgørelsens § 27, stk. 1 fastslår, at bekæmpelse af rotter kun kan finde sted på *egen* erhvervsejendom. Der skal således være sammenfald mellem den R2- autoriserede person og den, der ejer ejendommen, hvorpå rotterne skal bekæmpes. Arbejdet med bekæmpelse af rotter på en ejendom, kan derfor ikke overlades til f.eks. en driftsleder eller en forpagter af en ejendom. Det er ejeren selv, der skal erhverve autorisationen og selv stå for udførelse af bekæmpelsen. En forpagter, der f.eks. får rotter på ejendommen, er derfor henvist til den kommunale rottebekæmpelse eller at indgå aftale med en R1-autoriseret person, med mindre han selv har en R1-autorisation.

BILLEDE 37

En anden begrænsning i en R2-autoriseret persons bekæmpelse fremgår af rottebekendtgørelsens § 27, stk. 3, der bestemmer, at en R2-autorisation giver adgang til at bruge visse kemiske bekæmpelsesmidler, der er godkendt hertil i henhold til bekæmpelsesmiddelbekendtgørelsen.

§ 27 i bekendtgørelse nr. 815 af 18. juni 2018 om bekæmpelsesmidler fastslår således, at bekæmpelsesmidler kun må udleveres til og besiddes af en autoriseret person. Hvis den pågældende autoriserede person er autoriseret til at foretage bekæmpelse på egen grund (R2-autorisation), må denne dog kun få udleveret og besidde bekæmpelsesmidler, der udtrykkeligt er godkendt til anvendelse af personer med R2-autorisation

Det indebærer, at en R2-autoriseret person som udgangspunkt pt. kun må bekæmpe rotter på ejendom med bekæmpelsesmidler indeholdende følgende antikoagulerende aktivstoffer:

- Chlorophacinon
- Coumatetralyl
- Bromadiolon
- Difenacoum

Man skal dog være opmærksom på, at det ikke er alle formuleringer af produkter med de nævnte aktivstoffer, der er godkendt til brug for R2-autoriserede, og at der kan komme nye produkter godkendt til R2-autoriserede.

Hvis en R2-autoriseret person i forbindelse med en bekæmpelse af rotter på sin ejendom konstaterer resistens mod f.eks. difenacoum, vil den pågældende være nødt til - og forpligtet til - enten at overgå til giftfri bekæmpelse eller til at henvende sig til kommunen eller en R1-autoriseret person med henblik på at få bekæmpet de resistente rotter med stærkere midler.

Som ved R1-autoriserede personers bekæmpelse på private ejendomme, kan den R2-autoriserede person først påbegynde sin bekæmpelse af rotter efter, at kommunen skriftligt har fået besked om, at vedkommende varetager bekæmpelsen på egen erhvervsejendom, jf. bekendtgørelsens § 27, stk. 2.

Selve bekæmpelsen af rotter skal følge de regler eller begrænsninger for den private bekæmpelse, som måtte fremgå af kommunens handlingsplan, jf. bekendtgørelsens § 27, stk. 3.

I tilfælde af at en person har en R1-autorisation og samtidig er ejer af en erhvervsejendom, må den pågældende bekæmpe rotter på ejendommen forudsat, at det sker i overensstemmelse med reglerne i § 27.

10. Bekæmpelse af rotter med kemiske bekæmpelsesmidler

Bekendtgørelsens kapitel 7

10.1 Forbud mod forebyggende udlægning af antikoagulanter

Tidligere var den forebyggende udlægning af antikoagulanter et væsentligt led i bekæmpelsen af rotter, f.eks. i forbindelse med sikringsordninger på landbrugsejendomme og fødevarevirksomheder, på havnearealer, i kommunale parker og institutioner, skoler og lignende.

To forskningsrapporter om brugen af antikoagulanter i Danmark (Forekomst af antikoagulante rodenticider i danske rovfugle, ugler og små rovpattedyr fra 2010 og Spredning af antikoagulante rodenticider med mus og eksponeringsrisiko for rovdyr fra 2015) udgivet af Danmarks Miljøundersøgelser og Miljøstyrelsen, har imidlertid påvist en lang række miljøskadelige effekter forbundet med anvendelsen af antikoagulanter til bekæmpelse af rotter og mus, herunder den forebyggende indsats med antikoagulanter omkring bygninger. Disse rapporter har bevirket, at myndighedernes syn på den forebyggende indsats i forbindelse med udlægning af antikoagulanter har ændret sig væsentligt. Det er ikke alene den danske holdning, der er ændret, også på EU-niveau er der enighed om, at permanent udlægning af gift ikke bør forekomme.

Miljøstyrelsen Vejledning om vurdering og godkendelse af kemiske bekæmpelsesmidler til rotter og mus fra maj 2018 (Vurderingsvejledningen) beskriver rammer og kriterier for Miljøstyrelsens godkendelse af kemiske rotte- og musebekæmpelsesmidler i Danmark og forklarer, hvilke anvendelsesmetoder og bekæmpelsessituationer godkendelserne dækker. Heri hedder det bl.a. (side 8) at, "den forebyggende udlægning af antikoagulante giftstoffer er ikke tilladt, fordi det vil øge den samlede mængde af giftstoffer i miljøet og derved risikoen for utilsigtede forgiftninger samt risiko for udvikling af resistens over for midlerne."

Den forebyggende bekæmpelse af rotter (og mus) med antikoagulanter er således ikke længere tilladt hverken i kommunalt regi eller hos de R1- eller R2-autoriserede bekæmpere.

Myndighedernes nye syn på den forebyggende udlægning af antikoagulanter ses i bekendtgørelsens § 28, stk. 1, hvorefter bekæmpelse af rotter med kemiske bekæmpelsesmidler, herunder antikoagulanter, først må iværksættes, når der er konstateret forekomst af rotter. I Miljøstyrelsens Vejledning om vurdering og godkendelse af kemiske bekæmpelsesmidler til rotter og mus, afsnit 4.1, hedder det endvidere, at forebyggende anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler ikke er tilladt, og kun må udlægges og gøres tilgængelige, hvor der er konstateret aktuel forekomst af rotter og mus.

BILLEDE 38

DEN FOREBYGGENDE UDLÆGNING AF ANTIKOAGULANTER ER IKKE LÆNGERE TILLADT.

10.2 Tilstedeværelses-og informationspligt ved bekæmpelse af rotter med kemiske bekæmpelsesmidler

Som ved den kommunale bekæmpelse, omtalt i bekendtgørelsens § 7, skal ejer, lejer eller dennes repræsentant, ved bekæmpelse af rotter med kemiske bekæmpelsesmidler, være til stede ved første besøg, hvor der udlægges gift, og vedkommende skal oplyses om behov for rottesikring og renholdelse samt oplyses om giftudlægning og andre foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse af rotter, jf. bekendtgørelsens § 28, stk. 2.

Som nævnt ovenfor i afsnit 6.10 betyder tilstedeværelseskravet, at den kommunale rottebekæmper ved sit besøg bl.a. kan meddele de relevante personer, hvor der er udlagt gift, hvilke årsager til rotteproblemer, der måtte være fundet, og hvilke tiltag den pågældende grundejer skal iværksætte for at udbedre disse. Det giver en mere effektiv forebyggelse og bekæmpelse, hindrer utilsigtede forgiftninger og er samtidig med til at afkorte bekæmpelsesforløbet.

Ved de efterfølgende besøg skal ejer, lejer eller dennes repræsentant, hvis de ikke har været til stede under besøget, umiddelbart efter besøget vejledes om behov for rottesikring og renholdelse samt oplyses om eventuel giftudlægning og andre foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse af rotter, jf. bekendtgørelsens § 28, stk. 3. Bekendtgørelsen nævner ikke, hvordan informationen skal gives, men det bør ske skriftligt for at hindre misforståelser og for, at det senere kan dokumenteres, hvad der måtte være meddelt de pågældende.

Tilstedeværelseskravet ved giftudlægning kan dog modificeres i tilfælde af, at det er akut nødvendigt at iværksætte en bekæmpelse med gift, jf. Bekendtgørelsens § 28, stk. 4. I sådanne tilfælde skal der gives information som anført i bekendtgørelsens § 28, stk. 3.

Det er værd at notere sig, at bekendtgørelsesteksten anvender ordet "akut", hvorfor der i sådanne situationer skal være tale om tilfælde, som går ud over det sædvanlige. F.eks. kan nogle få rotter

udendørs på en ejendom ikke berettigede til at anvende undtagelsesbestemmelsen, idet man som minimum må kræve, at rotterne er af et ikke ubetydeligt antal og samtidig vil kunne udgøre en overhængende, sundhedsmæssig risiko for mennesker eller husdyr.

10.3 Resistens og resistensundersøgelser

Resistens er en arvelig egenskab, og man antager, at ændrede arveanlæg i form af resistens af og til fremkommer som en tilfældig mutation i større rottebestande, men at det først får betydning for den praktiske bekæmpelse af rotterne, hvor man regelmæssigt anvender antikoagulanter og derved fjerner størstedelen af de "normale" rotter, der ikke er udstyret med de resistente egenskaber. Længerevarende brug af antikoagulanter til bekæmpelse af rotter i et område kan derfor indebære, at bestanden på et tidspunkt udelukkende består af rotter, der er resistente over for den eller de pågældende antikoagulant(er) og derfor ikke længere kan bekæmpes med midlet.

På nuværende tidspunkt er antikoagulanter de eneste kemiske midler, der er tilladt til bekæmpelse af rotter i Danmark, og der er ikke udsigt til, at der inden for en overskuelig fremtid kommer nye antikoagulerende midler på markedet. Det er derfor nødvendigt, at de eksisterende antikoagulanter anvendes på den mest hensigtsmæssige måde, så rotternes resistensudvikling mod midlerne begrænses mest muligt.

Bekendtgørelsens bestemmelser om resistens har til hensigt at sikre, at bekæmpelsen af rotter med antikoagulanter sker med størst mulig effektivitet og med mindst mulig miljøbelastning.

Der er ved videnskabelige undersøgelser foretaget i perioden 2001-2008 af det tidligere Statens Skadedyrlaboratorium/Århus Universitet/Det jordbrugsvidenskabelige Fakultet, konstateret resistens mod antikoagulanter hos brune rotter på forskellige niveauer i udbredte områder af Danmark. Risikoen for en yderligere udbredelse af resistens er ikke acceptabel, og Miljøstyrelsen har derfor udarbejdet en resistensstrategi, der skal sikre, at den kommunale rottebekæmpelse med de antikoagulerende midler forsat kan være effektiv.

10.3.1 Miljøstyrelsens resistensstrategi

Hovedreglen i resistensstrategien er, at ved enhver bekæmpelse af rotter med antikoagulanter, skal antikoagulant med det svageste aktivstof anvendes først, jf. bekendtgørelsens § 29, stk. 1.

I praksis betyder det, at hvis den autoriserede person på en given lokalitet ikke har konstateret resistens hos rotterne, skal vedkommende som sit første valg anvende det middel, der i styrkemæssig henseende er karakteriseret som det svageste, hvilket på nuværende tidspunkt vil sige coumatetralyl eller chlorphacinon. Hvis der imidlertid ikke er godkendte formuleringer af et middel på det svageste niveau, vil det være tilladt for den autoriserede person at anvende et stærkere middel, hvor den ønskede formulering af midlet her er tilgængelig. Det kunne f.eks. være tilfældet ved kloakrottebekæmpelse, hvor man traditionelt har anvendt bromadiolon som aktivstof i ædeblokke.

I bekæmpelsessituationer, hvor der forekommer både rotter og mus, vil det være hensigtsmæssigt at vælge den svageste antikoagulant, som er effektiv, overfor både rotter og mus. Ved brug af de svage antikoagulanter som ikke er effektive overfor mus, vil der være en forhøjet risiko for sekundær forgiftning af rovdyr og rovfugle.

Begrundelse for reglen i § 29 er, at hvis man som autoriseret rottebekæmper som første valg af antikoagulant igennem længere tid anvender en for stærk antikoagulant, er der en forøget risiko for, at der med tiden kan opstå resistens hos rotterne mod den pågældende antikoagulant. Den opståede resistens vil i sin yderste konsekvens kunne indebære, at resistente rotter ikke længere vil kunne bekæmpes, hverken med de svageste eller de stærkeste antikoagulanter.

Det er kommunens ansvar at føre tilsyn med den private bekæmpelse, jf. bekendtgørelsens § 5 bilag 1 samt § 6, stk. 5. Kommunen skal udarbejde en plan for sit tilsyn, og i den forbindelse bl.a. sikre, at enhver bekæmpelse følger resistensstrategien, som beskrevet i afsnit 7.2.4. Da antikoagulanter i sig selv er farlige bekæmpelsesmidler, som ved uhensigtsmæssig brug både kan forårsage primære og sekundære forgiftninger, er det yderst vigtigt, at de valgte bekæmpelsesmidler benyttes i nøje overensstemmelse med resistensstrategien og brugsanvisningen for de pågældende produkter.

BILLEDE 39
ROTTER RESISTENS KAN GIVE BEKÆMPELSESPROBLEMER, HVIS MAN IKKE FØLGER RESISTENSSTRATEGIEN

Reglen i § 29, stk. 1 gælder kun så længe der ikke er konstateret resistens hos rotterne mod den anvendte antikoagulant. Når resistensen er konstateret over for den anvendte antikoagulant, bestemmer bekendtgørelsens § 29, stk. 2, at anvendelsen af denne straks skal ophøre og at rotterne i stedet skal bekæmpes med en ugiftig metode eller med en antikoagulant, der er virksom over for rotterne. Til brug herfor har Miljøstyrelsen udgivet "Miljøstyrelsens vejledning til brug af antikoagulanter til bekæmpelse af rotter", 2017, der ud over resistensproblematikken også angiver retningslinjer for en mere effektiv rottebekæmpelse herunder bedre og mere miljømæssig anvendelse af antikoagulanter. Hvis det således viser sig, at der i forbindelse med en konkret bekæmpelse er konstateret resistens mod et givent middel, skal den autoriserede person følge anvisningen i Miljøstyrelsens resistensstrategi, som nærmere er beskrevet i den omtalte vejledning.

Som nævnt har der i Danmark igennem en årrække været indsamlet rotter for at få kortlagt udbredelsen af resistens mod antikoagulanter hos brune rotter. Sådanne undersøgelser udføres ikke i øjeblikket, men skulle der vise sig behov for fornyede resistensundersøgelser, er kommunen forpligtet til at deltage i feltforsøg, indsende oplysninger og prøvemateriale i forbindelse med undersøgelser foranstaltet af Miljøstyrelsen med henblik på at undersøge resistens mod antikoagulanter hos rotter jf. bekendtgørelsens § 30.

For en nærmere beskrivelse af resistensproblematikken, herunder strategi og checkliste, henvises til tillæg 7.

11. Registrering og indberetning af oplysninger

Bekendtgørelsens kapitel 8

11.1 Oplysningsskema til brug ved konstateret forekomst af rotter (bilag 6)

Når en autoriseret person aflægger besøg på en ejendom, hvor der er anmeldt forekomst af rotter, skal den autoriserede person gennemgå ejendommen med henblik på at få konstateret eventuelle rotteforekomster. Konstateres der rotter på ejendommen, skal den autoriserede person herefter undersøge, hvad der kan være de mulige årsager til rottetilholdet. Såvel rotteforekomst som årsager skal noteres i det oplysningsskema (bekendtgørelsens bilag 6 eller tilsvarende), som ved konstateret rotteforekomst skal anvendes og udfyldes, jf. bekendtgørelsens § 31, stk. 1 og stk. 2.

Oplysningsskemaet er tilgængeligt i den fællesoffentlige rottedatabase og en integreret del af mange fagsystemer.

Både kommunernes brugergrænseflade i den fællesoffentlige rottedatabase og det nye indberetningsmodul til R1 og R2 i databasen indeholder de nødvendige skemaer og formularer, der giver mulighed for at kommuner og bekæmpere kan leve op til reglerne om registrering og indberetning

Oplysningsskemaet har flere funktioner idet det, dels skal tjene som vejledning for den autoriserede person i, hvordan et tilsynsbesøg skal afvikles, dels sikre, at data om hvert tilsynsbesøg registreres og indberettes til den fællesoffentlige rottedatabase og derved bliver tilgængeligt for kommunen og Miljøstyrelsen.

Oplysningsskemaet indeholder oplysninger om hvornår og hvor rotterne geografisk er observeret, hvilken type ejendom det drejer sig om, om de er set inde eller ude, om der er foretaget røgprøve på ejendommen, om årsagen til, at der rotter på ejendommen, om hvordan rotterne bekæmpes, om der er behov for forebyggelse med renhold/rottesikring, om forbruget af bekæmpelsesmidler, om hvornår der er lavet opfølgende besøg og om den ansvarlige for bekæmpelsen.

Bekendtgørelsen pålægger såvel kommunen som den R1-eller R2-autoriserede person at registrere oplysninger, som er angivet i bilag 6. De kommunalt registrerede oplysninger skal indberettes til den fællesoffentlige database senest én måned efter sagens afslutning, og de R1-og R2-autoriserede registrerede oplysninger skal løbende indberettes til databasen efterhånden som bekæmpelsen skrider frem, jf. bekendtgørelsens § 31, stk. 1 og stk.2. Formålet med at de R1- eller R2-autoriserede løbende skal indberette oplysningerne er, at kommunen for at opfylde sin tilsynsforpligtelse også løbende skal kunne følge med i de sager om rottebekæmpelse, den ikke selv foretager.

Skemaet i bilag 6 skal benyttes, så snart der er konstateret forekomst af rotter, det vil sige også selvom der ikke indledes en egentlig bekæmpelse med fælder eller med gift. Samtlige relevante dele af bilag 6 skal udfyldes omhyggeligt, så kommunen og Miljøstyrelsen kan få et fuldt dækkende billede af den konkrete sag.

De indberettede oplysninger i bilag 6 vil kunne danne grundlag for den kommunale sagsbehandlers overvejelser om rottebekæmpelse i kommunen generelt og f.eks. også om hvorvidt fundne fejl og

mangler giver anledning til udstedelse af et kommunalt varsel og påbud til grundejeren, se afsnit 6.13. Hvis der er behov for kommunalt bidrag til bekæmpelsen bør kommunen dog altid varske samtidig med indberetningen af oplysningerne om bekæmpelsen.

Ud over de almindelige registreringer om rottebekæmpelse skal kommunen også til den fællesoffentlige database indberette de oplysninger, som den har registreret i henhold til bekendtgørelsens § 8, stk. 5, jf. bekendtgørelsens § 31, stk.3. Disse oplysninger vedrører de tilsynspligtige ejendomme, som kommunen én gang årligt skal undersøge for rotter.

Miljøstyrelsen følger løbende med i udviklingen af forebyggelse og bekæmpelse af rotter i Danmark, og til brug herfor, skal den enkelte kommune én gang årligt senest 1. april indberette data til den fællesoffentlige database for bekæmpelsen af rotter for det foregående år. Det fremgår af rotte-databasen, hvilke data der skal indberettes, jf. bekendtgørelsens § 31, stk. 4.

For at understøtte og styrke Miljøstyrelsens overordnede tilsynsfunktion på rotteområdet bestemmer bekendtgørelsens § 31, stk. 5 tillige, at kommunen skal give andre oplysninger vedrørende forebyggelse og bekæmpelse, som Miljøstyrelsen måtte anmode om. Bestemmelsen angiver ikke, i hvilke situationer sådan indhentelse af oplysninger vil kunne tænkes at finde sted, og det vil derfor være op til Miljøstyrelsen at afgøre dette på baggrund af et konkret skøn i den enkelte sag.

11.2 Oplysningsskema til brug ved tilsynsbesøg på tilsynspligtige ejendomme

Resultaterne af kommunernes tilsyn på tilsynspligtige ejendomme skal registreres i bekendtgørelsens bilag 8, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 5 og indberettes i databasen jf. bekendtgørelsens § 31, stk. 3

I bilag 8 registreres hvor og hvornår der er foretaget tilsyn, om ejendommen er gennemgået sammen med ejer/lejer/repræsentant, og om der er konstateret rotter på ejendommen ved tilsynet.

I den fællesoffentlige rottedatabase er der en formular, der modsvarer bilag 8.

11.3 Oplysningsskema til brug ved indberetning om kontrakter om sikringsordninger

Firmaer, der har kontrakter om sikringsordninger er, jf. bekendtgørelsens § 22, forpligtet til at sikre, at alle aktive sikringsordninger er registreret i databasen og desuden forpligtet til straks at indberette enhver indgåelse, ændring eller ophævelse af en kontrakt om sikringsordning til den fællesoffentlige rottedatabase.

I den fællesoffentlige rottedatabase er der et skema, der indeholder alle registreringspligtige oplysninger om sikringsordninger.

I skemaet registreres hvilken adresse kontrakten omfatter, hvilket firma der har tegnet kontrakten, hvornår kontrakten gælder fra og evt., hvornår kontrakten ophører.

11.4 Oplysningsskema til brug ved kommunernes årlige indberetninger

Kommunerne skal jf. § 31, stk. 4 en gang årligt og senest 1. april indberette et udvalg af oplysninger om rottebekæmpelsen i kommunen det foregående kalenderår.

Oplysningerne vedrører bl.a. den kommunale handlingsplan, om kommunen tillader privat rottebekæmpelse, den budgetterede økonomi til rottebekæmpelsen, kommunal kloakrottebekæmpelse og rottespærrer på kommunale og private institutioner.

Alle nødvendige oplysninger vil fremgå af formularen i den fællesoffentlige rottedatabase. Og alle felter skal udfyldes.

Nærmere detaljer om hvordan man får adgang til de forskellige skemaer/formularer og vejledning til, hvordan man udfylder dem, kan man finde på Danmarks Miljøportals hjemmeside.

Her finder man også andre oplysninger relateret til den fællesoffentlige rottedatabase, bl.a. oplysninger om, hvordan man får kommunernes og bekæmpelsesfirmaernes 3-partsløsninger til at integrere til databasen.

UDKAST

12. Certifikat til opsætning af rottespærre (rottespærremontør)

Adgangskriterier og rottespærremontørkursus

Bekendtgørelsens kapitel 9

12.1 Adgangskriterier for optagelse på rottespærremontørkursus

Opsætning af rottespærre kræver, at den person, der udfører opsætningen, har en række nærmere angivne kvalifikationer. For at opnå disse kvalifikationer kræves det bl.a., at personen enten har erhvervet en R1- autorisation eller et såkaldt rottespærremontørcertifikat. Den pågældende må derfor ansøge om komme på et kursus, hvor der er mulighed for at blive R1- autoriseret rottebekæmper eller rottespærremontør.

For at blive optaget på et rottespærremontørkursus forudsætter det, at ansøgeren kan dokumentere visse uddannelsesmæssige kvalifikationer.

Optagelse på et rottespærremontørkursus kræver i medfør af bekendtgørelsens § 33, stk. 1, dokumentation for enten

- uddannelsesbevis fra AMU-systemet som kloakrørlægger,
- kursusbevis fra AMU-systemets uddannelse af anlægsarbejdere ved kloakering trin 1 og 2,
- bestået kloakmesterprøvens praktiske del,
- svendebrev som struktør,
- svendebrev som brølægger, eller
- gennemførte kurser med minimum samme indhold som i uddannelsen som kloakrørlægger.

12.2 Rottespærremontørkursus

Certifikat til opsætning af rottespærre udstedes af Miljøstyrelsen eller de i medfør af § 33, stk. 2 anerkendte uddannelsesinstitutioner til personer, der har deltaget i det af Miljøstyrelsen afholdte eller anerkendte kursus og bestået den dertil hørende prøve, jf. bekendtgørelsens § 32.

Miljøstyrelsen kan afholde eller anerkende kurser med dertil hørende prøver til opnåelse af certifikat til opsætning af rottespærre. Kurset skal opfylde betingelserne i bilag 7, jf. bekendtgørelsens § 33, stk. 1. Bilag 7 indeholder en række nærmere beskrevne hovedelementer i såvel undervisning som prøve i opsætning af rottespærre.

En anerkendelse af et kursus gælder for fem år, men kan begrænses til et kortere tidsrum. En anerkendelse kan tilbagekaldes ved misligholdelse af kravene. Miljøstyrelsen offentliggør på sin hjemmeside en liste over de anerkendte kursusudbydere, jf. bekendtgørelsens § 33, stk.2.

Ifølge bekendtgørelsens § 33, stk. 3, skal tilmelding til et rottespærremontørkursus sendes til de anerkendte kursusudbydere, bilagt dokumentation som nævnt i bekendtgørelsens § 33, stk. 4.

For at alle, der har gennemført kurser med minimum samme uddannelse som kloakrørlægger, skal have mulighed for at kunne blive optaget på et rottespærremontørkursus, udarbejder og ajourfører Miljøstyrelsen en liste over kurser, der opfylder kriteriet i bestemmelsen, jf. bekendtgørelsens § 33, stk. 5. Listen er tilgængelig på www.mst.dk. Skulle en ansøgning støttes på dokumentation vedrørende en uddannelse eller et kursus, der ikke er anført i bekendtgørelsens optagelseskriterier i § 33, stk. 4, nr. 1-5, eller (ikke) er omfattet af den i stk. 5 nævnte liste, afgør Miljøstyrelsen, om uddannelsen skal anses for omfattet af stk. 4, nr. 6.

BILLEDE 40
OPSÆTNING AF ROTTESPÆRRE KRÆVER BL.A. CERTIFIKAT SOM ROTTESPÆRREMONTØR.

12.3 Rottespærremontørcertifikatets anvendelsesområde

Opsætning af rottespærre i stikledninger er at betragte som servicering på en afløbsinstallation, og derfor må opsætningen kun udføres af personer med ansættelse i en autoriseret kloakmestervirksomhed, jf. § 5 i lovekendtgørelse nr. 30 af 11. januar 2019 om autorisationen af virksomheder på el-, vvs- og kloakinstallationsområdet. Samtidig hermed skal personen enten have opnået en R1-autorisation eller have certifikat som rottespærremontør, jf. bekendtgørelsens § 34, stk. 1.

En person, der alene har en R1-autorisation, kan således ikke lovligt opsætte en rottespærre i en stikledning.

For opsætning af rottespærre i forsyningens hovedledninger gælder der noget særligt, idet det ikke kræves af disse, at de skal være ansat i en autoriseret kloakmestervirksomhed. Dog skal de pågældende have enten en R1-autorisation eller et rottespærremontørcertifikat. Skal en autoriseret kloakmestervirksomhed udføre opsættelse af rottespærre for en forsyning, kræves det ligeledes, at den pågældende person har en R1-autorisation eller et rottespærremontørcertifikat, jf. bekendtgørelsens § 34, stk. 2.

Nedenstående liste skitserer, hvilke rettigheder og pligter, der tilfalder specifikke persongrupper:

- Erhvervsmæssig rottebekæmpelse: Kun R1-autoriserede rottebekæmpere
- Opsætning af rottespærre i stikledninger og afløbsinstallationer: Kun personer ansat i en autoriseret kloakmestervirksomhed, og hvor personen samtidig har opnået en R1-autorisation eller et rottespærremontørcertifikat.
- Opsætning af rottespærre i forsyningens hovedledninger: Kun personer ansat i forsyningen som samtidig har opnået en R1-autorisation eller et rottespærremontørcertifikat.
- Personer der ikke er ansat i forsyningen, og som skal opsætte rottespærre i forsyningens ledninger, skal være ansat i en autoriseret kloakmestervirksomhed og være i besiddelse af en R1-autorisation eller et rottespærremontørcertifikat.

Udover de krav der stillet i rottebekendtgørelsen i forbindelse med opsætning af rottespærre, har Sikkerhedsstyrelsen også nogle krav, der skal være opfyldt, før en rottespærre må opsættes.

13. Anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer erhvervet uden for Danmark.

Adgang til at udføre erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter

Bekendtgørelsens kapitel 10

13.1 Adgang til at udføre erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter.

For at øge arbejdskraftens fri bevægelighed inden for lovregulerede erhverv har medlemsstaterne i EU besluttet, at enhver statsborger fra et EU-, EØS-land eller et land, som EU har indgået aftale med om udøvelse af lovregulerede erhverv, er kvalificeret til at udøve sit erhverv i et andet EU-land, hvis han eller hun er kvalificeret til at udøve erhvervet i sit hjemland.

Ordningen reguleres af direktiv 2005/36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer, der trådte i kraft den 20. oktober 2007, som senest er ændret ved Europa Parlamentets og Rådets direktiv 2013/55/EU af 20. november 2013 om ændring af direktiv 2005/36/EF om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer og forordning nr. 1024/2012 om det administrative samarbejde ved hjælp af informationssystemet for det indre marked (IMI-forordningen) og Europa Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006 om tjenesteydelser i det indre marked.

Endelig reguleres området af lov nr. 1871 af 29/12/2015 om anerkendelse af visse uddannelses- og erhvervsmæssige kvalifikationer.

Anerkendelsesdirektivet skal gøre det lettere for EU-borgere at udøve et lovreguleret erhverv i et andet medlemsland, når de er kvalificerede til det i hjemlandet.

Reglerne i §§ 35-50 i bekendtgørelsen skal sikre, at udenlandske rottebekæmpere, som ønsker at udøve deres erhverv som rottebekæmpere her i landet, kan opnå autorisation til at bekæmpe rotter eller midlertidigt eller lejlighedsvist at udøve rottebekæmpelse.

Bekendtgørelsens § 35, stk. 1 fastslår, at personer hvis erhvervsmæssige kvalifikationer er erhvervet i et andet medlemsland, jf. anerkendelsesloven § 2, stk. 2, og som agter at etablere sig i Danmark med henblik på udøvelse af erhvervsmæssig rottebekæmpelse, kan meddeles en R1-autorisation uden at skulle gennemføre et kursus og bestå den tilhørende prøve, jf. bekendtgørelsens §

17, stk.1. Autorisationen meddeles i disse tilfælde på baggrund af anerkendelse af erhvervserfaring, jf. bekendtgørelsens § 37, eller, såfremt kravene i bekendtgørelsens § 37 ikke er opfyldt, på baggrund af almindelig anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer, jf. bekendtgørelsens § 39.

Personer, hvis erhvervsmæssige kvalifikationer er erhvervet i et andet medlemsland, og som agter midlertidigt eller lejlighedsvis at udøve erhvervsmæssig rottebekæmpelse i Danmark, er undtaget fra kravet om autorisation, jf. bekendtgørelsens §36, stk.1. I medfør af bekendtgørelsens § 36, stk. 2 skal sådanne personer forudgående underrette Miljøstyrelsen ved indgivelse af en skriftlig meddelelse, jf. bekendtgørelsens § 38. Er kravene i § 38 ikke opfyldt, finder bestemmelsen i bekendtgørelsens § 46 anvendelse.

13.2 Særlige regler om anerkendelse af erhvervserfaring med erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter

Der gælder som beskrevet i bekendtgørelsens §§ 35 og 36 forskellige regler for anerkendelse af erhvervserfaring for personer, afhængig af om de permanent eller lejlighedsvis ønsker at udøve erhvervsmæssig rottebekæmpelse her i landet. Overordnet gælder, at en ansøger, der permanent ønsker at udøve erhvervet som rottebekæmper, skal ansøge Miljøstyrelsen om dette, mens en ansøger der kun midlertidigt eller lejlighedsvis ønsker at udøve erhvervet blot skal anmelde sig til Miljøstyrelsen. Hvis sidstnævnte ønsker at forlænge sin erhvervsudøvelse over mere end 1 år, skal den fornys hvert år.

13.2.1 Dokumentationskrav for erhvervsmæssige kvalifikationer for personer, der ønsker at udøve erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter permanent i Danmark

Personer, der er nævnt i bekendtgørelsens § 35, kan opnå en R1-autorisation på baggrund af Miljøstyrelsens anerkendelse af deres erhvervserfaring. Ansøgning skal indgives skriftlig til Miljøstyrelsen eller via www.businessdenmark.dk. Miljøstyrelsen meddeler R1-autorisation til personer, der opfylder betingelserne i § 37, stk.2, jf. bekendtgørelsens § 37, stk. 1.

En sådan ansøgning skal ledsages af dokumentation for ansøgerens faglige kvalifikationer, som skal bestå af enten to eller tre år som selvstændig eller som virksomhedsleder/arbejdstager. For ansøgere, der har fungeret som selvstændig eller virksomhedsleder i tre år gælder der ikke yderligere krav, men for ansøgeren, der kun har været selvstændig eller virksomhedsleder i to år, skal disse desuden dokumentere, at den pågældende har gennemgået en relevant, forudgående uddannelse, der er afsluttet med et statsanerkendt eksamensbevis eller bedømt af et kompetent fagligt organ som værende fyldestgørende.

Har ansøger været selvstændig i to år eller haft ansættelse i to år virksomhedsleder, kan den pågældende tillige opfylde betingelser for autorisation ved at dokumentere, at den pågældende forud for de to år har udøvet virksomhed som rottebekæmper i mindst tre år.

Har ansøgeren endelig kun tre år som arbejdstager, skal den pågældende godtgøre, at have gennemgået en relevant forudgående uddannelse, der er afsluttet med et statsanerkendt eksamensbevis eller bedømt af et kompetent fagligt organ som værende fyldestgørende, jf. bekendtgørelsens § 37, stk.2.

Hvis udøvelse af virksomhed eller som selvstændig eller som virksomhedsleder er ophørt ti år eller mindre forud for tidspunktet for ansøgningen til Miljøstyrelsen, anerkender Miljøstyrelsen den virksomhed i visse af de ovennævnte beskrevne tilfælde med to og tre år som selvstændig og virksomhedsleder, jf. bekendtgørelsens § 37, stk. 3.

Ønskes en sådan autorisation fornyet, gælder bekendtgørelsens § 17, stk. 2 også her, medmindre den pågældende person søger om anerkendelse af en tilsvarende kvalifikation fra et andet medlemsland, jf. bekendtgørelsens § 37, stk. 4. Der gælder dog den undtagelse med hensyn til fornyelse af en autorisation erhvervet i henhold til bekendtgørelsens § 37, at fornyelse ikke udstedes via selvbetjening i MAB, jf. bekendtgørelsens § 37, stk. 5.

For ansøgere, der ikke opfylder kravene i bekendtgørelsens § 37, gælder i stedet kravene i bekendtgørelsens § 39.

13.2.2 Dokumentationskrav for erhvervsmæssige kvalifikationer for personer, der ønsker at udøve erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter midlertidigt eller lejlighedsvis i Danmark

Hvis en person ikke permanent ønsker at udøve rottebekæmpelse her i landet, kan den pågældende i stedet anmelde, at de ønsker midlertidigt eller lejlighedsvis at foretage rottebekæmpelse. Disse personer er ikke underlagt kravet om autorisation og skal følgelig ikke ansøge om en sådan, men skal i stedet anmelde sig til Miljøstyrelsen eller via www.businessdenmark.dk, før forebyggelsen eller bekæmpelsen er leveret første gang. jf. bekendtgørelsens § 38, stk.1, 1. punktum. Den pågældende har samme rettigheder og pligter som en R1-autoriseret person, og rottebekæmpere, der opfylder bekendtgørelsens dokumentationskrav i bekendtgørelsens § 37, stk.2, er fritaget for forudgående kontrol af erhvervsmæssige kvalifikationer, jf. bekendtgørelsens § 38, stk. 1, 2. og 3. punktum.

Anmeldelsen skal ledsages af dokumentation for anmelderens nationalitet, attestation for at anmelderen lovligt er etableret i et medlemsland og at det på tidspunktet for indgivelse af attestationen i forbindelse med anmeldelsen ikke er forbudt anmelderen at udøve dette erhverv midlertidigt eller permanent. Anmeldelsen skal endvidere bilægges dokumentation for anmelderens erhvervsmæssige kvalifikationer, bevis for erhvervsmæssig udøvelse af rottebekæmpelse på fuldtidsbasis i mindst 1 år i løbet af de sidste ti år og kopi af kursus- og uddannelsesbeviser, hvis erhvervet eller uddannelsen ikke er lovreguleret i etableringslandet, jf. bekendtgørelsens § stk.2, nr. 1-4.

Ønsker den pågældende fortsat at beskæftige sig lejligheds eller midlertidigt med erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter i Danmark, skal anmeldelsen senest et år efter indgivelsen fornyes, jf. bekendtgørelsens § 38, stk. 3. Ved fornyelse af anmeldelsen skal der indgives fornyet dokumentation, hvis der er sket væsentlig ændring i forhold til den allerede fremlagte dokumentation, jf. bekendtgørelsens § 38, stk.4.

13.2.3 Almindelige regler om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer til forebyggelse og bekæmpelse af rotter erhvervet uden for Danmark

Selvom en person, der er omfattet af bekendtgørelsens § 35, ikke opfylder kravene til anerkendelse af erhvervserfaring, jf. bekendtgørelsens § 37, kan den pågældende under opfyldelse af en række betingelser, opnå en R1-autorisation på baggrund af Miljøstyrelsens anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer. Ansøgningen skal indgives skriftligt til Miljøstyrelsen eller via www.businessdenmark.dk. Miljøstyrelsen meddeler R1-autorisation til personer, der opfylder betingelserne som nærmere anført i bekendtgørelsens § 39, stk.2, jf. bekendtgørelsens 39, stk. 1.

En ansøgning skal således ledsages af dokumentation for ansøgerens nationalitet, bevis for ansøgerens erhvervsmæssige kvalifikationer i form af kopi af kursus- eller uddannelsesbeviser, som giver adgang til at udføre erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter, hvis erhvervet er lovreguleret i det pågældende land og dokumentation for eventuel relevant erhvervserfaring.

Ansøgeren kan også vedlægge ansøgningen bevis for, at vedkommende har udøvet erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter på fuldtidsbasis i mindst et år i løbet af de sidste ti år og kopi af et eller flere relevante kursus- eller uddannelsesbeviser, hvis erhvervet eller uddannelsen ikke er lovreguleret i det pågældende land, jf. bekendtgørelsens § 39, stk. 3

Bekendtgørelsens § 17, stk.2 finder tilsvarende anvendelse til brug for fornyelse af en R1-autorisation, medmindre ansøgeren søger om anerkendelse af en tilsvarende kvalifikation fra et andet medlemsland, jf. bekendtgørelsens § 39, stk. 3. Dog finder bekendtgørelsens § 17, stk. 3 med hensyn til udstedelse og fornyelse af en R1-autorisation ikke anvendelse, jf. bekendtgørelsens § 39, stk. 4.

13.2.4 Procedurer for anerkendelse

Bekendtgørelsens § 40 indeholder de nærmere krav til Miljøstyrelsens sagsbehandling i forbindelse med modtagelse af en ansøgning om autorisation. Miljøstyrelsen skal således kvittere for ansøgningen, der skal indeholde oplysning om, hvornår ansøgningen kan forventes færdigbehandlet, oplysning om at ansøgeren ikke må udføre erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter, før Miljøstyrelsen har truffet afgørelse om autorisation samt eventuel oplysning om indsendelse af manglende dokumentation.

Hurtigst muligt og senest tre måneder efter modtagelsen af en ansøgning om anerkendelse af ansøgerens erhvervsmæssige kvalifikationer efter §§ 37 og 39, skal Miljøstyrelsen træffe afgørelse, jf. bekendtgørelsens § 41, stk. 1. Fristen regnes fra det tidspunkt, hvor ansøgeren har indsendt alle de oplysninger, der påhviler denne at indsende efter bekendtgørelsens § 37, stk. 2 og § 39, stk. 2., jf. bekendtgørelsens § 41, stk. 1, 2. punktum.

Er sagen meget kompleks, kan Miljøstyrelsen forlænge sagsbehandlingsfristen med en måned og Miljøstyrelsen giver ansøger meddelelse om forlængelsen inden udløbet af fristen efter stk.1 og en begrundelse for forlængelsen, jf. bekendtgørelsens § 41, stk. 2.

Uanset fristerne i stk. 1 og stk. 2, må ansøgeren ikke udføre erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter, før Miljøstyrelsen har truffet sin afgørelse om autorisation, jf. bekendtgørelsens § 41, stk.3.

Miljøstyrelsen kan i tilfælde af begrundet tvivl kræve en bekræftelse af ægtheden af certifikater og uddannelsesbeviser hos de kompetente myndigheder i det medlemsland, jf. anerkendelseslovens § 2, nr.2, hvor certifikaterne eller uddannelsesbeviserne, eller er godkendt i tilfælde af bevis udstedt i et tredjeland, jf. bekendtgørelsens § 42, stk. 1.

Hvis et uddannelsesbevis, som er udstedt af en kompetent myndighed i et medlemsland, omfatter uddannelse, der helt eller delvist er taget på en uddannelsesinstitution, der lovligt er etableret i enten et andet medlemsland eller et tredjeland, kan Miljøstyrelsen, hvis den har begrundet tvivl sammen med den kompetente myndighed i udstedelseslandet kontrollere en række forhold. Disse omfatter, om uddannelsesforløbet ved den pågældende uddannelsesinstitution formelt er atesteret af den uddannelsesinstitution, der er etableret i medlemslandet, om det udstedte eksamensbevis er det samme som det, der ville være udstedt, hvis uddannelsesforløbet var fulgt i sin

helhed i udstedelseslandet, og om uddannelsesbeviset giver samme erhvervsrettigheder i udstedelseslandet som i Danmark, jf. bekendtgørelsens § 42, stk.2.

Miljøstyrelsen kan hos de kompetente myndigheder i det land, som ansøgeren har opnået sine uddannelses- og erhvervsmæssige kvalifikationer eller er etableret, indhente de nødvendige oplysninger om de i bekendtgørelsens § 42, stk. 2, nr. 2 og 3, nævnte forhold samt om ansøgeren i stilling eller erhverv i øvrigt har udvist en sådan adfærd, at der er grund til at antage, at erhvervet ikke vil blive udøvet på forsvarlig måde, jf. bekendtgørelsens § 43.

Miljøstyrelsen kan videregive oplysninger til myndigheder i andre medlemslande, jf. anerkendelsesloven § 2, nr. 2, til brug for behandling af sager om udøvelse af erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter, jf. bekendtgørelsens § 44.

Er der væsentlig forskel mellem ansøgerens erhvervsmæssige kvalifikationer, jf. bekendtgørelsens § 39, og den uddannelse, der kræves i henhold til bekendtgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 17, og hvis forskellen ikke kan opvejes af ansøgerens erhvervserfaring eller af viden, færdigheder og kompetencer, der opnået gennem livslang læring, som er formelt attesteret af et relevant organ, skal Miljøstyrelsen give ansøgeren mulighed for ved prøvetid eller egnethedsprøve at bevise, at vedkommende er i besiddelse af den nødvendige viden eller de nødvendige færdigheder og kompetencer, jf. bekendtgørelsens § 45, stk. 1.

Ansøgeren har ret til at vælge mellem prøvetid eller egnethedsprøve. De nærmere krav til prøvetiden og egnethedsprøven fastsættes af Miljøstyrelsen i dennes afgørelse, jf. bekendtgørelsens § 45, stk. 2.

Miljøstyrelsen skal samtidig sikre, at ansøgeren har mulighed for at tage egnethedsprøven senest seks måneder efter den oprindelige beslutning om at underlægge ansøgeren egnethedsprøve, jf. bekendtgørelsens § 45, st. 3.

13.2.5 Almindelige regler om midlertidig og lejlighedsvis udøvelse af erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter

Personer, som er omfattet af bekendtgørelsens § 36, stk. 1, og som ikke opfylder kravene i bekendtgørelsens § 38 skal, hvis de ønsker at opnå tilladelse til at udøve midlertidig eller lejlighedsvis erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter, anmelde sig til Miljøstyrelsen eller via www.businessdenmark.dk før forebyggelsen eller bekæmpelsen er leveret første gang. De pågældende har samme rettigheder og pligter som en R1-autoriseret person, jf. bekendtgørelsens § 46, stk. 1.

Anmeldelsen skal ledsages af følgende dokumentation: Bevis for anmelderens nationalitet, attestation for, at anmelderen lovligt er etableret i et medlemsland, jf. anerkendelseslovens § 2, nr. 2, og at det på tidspunktet for indgivelse af attestation i forbindelse med anmeldelsen ikke er forbudt anmelderen at udøve dette erhverv midlertidigt eller permanent. Der skal ligeledes føres bevis for, at anmelderen har udøvet erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter i mindst et år i løbet af de sidste 10 år i tilfælde af, at rottebekæmpelse ikke er lovreguleret i det pågældende medlemsland, jf. bekendtgørelsens § 46, stk. 2.

Hvis anmelderen fortsat ønsker at arbejde med erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter i Danmark, skal vedkommende én gang om året, senest et år efter indgivelse af anmeldelsen eller den seneste fornyelse, forny anmeldelsen, jf. bekendtgørelsens § 46, stk. 3.

Ved fornyelse af anmeldelsen skal der indgives fornyet dokumentation, jf. bekendtgørelsens § 46, stk. 2, i det omfang, der er sket væsentlig ændring i forhold til den allerede fremlagte dokumentation, jf. bekendtgørelsens § 46, stk. 4.

Inden for en måned fra modtagelsen af anmeldelsen skal Miljøstyrelsen underrette om sin beslutning om ikke at foretage en kontrol af de erhvervsmæssige kvalifikationer eller resultatet af en sådan kontrol. Fristen regnes fra det tidspunkt, hvor anmelderen har indsendt alle de oplysninger, der påhviler denne at indsende efter bekendtgørelsens § 46, stk.2, jf. bekendtgørelsens § 47, stk.1. Miljøstyrelsen kan forlænge fristen efter bekendtgørelsens stk.1 med en måned, hvis sagens kompleksitet berettiger det. Miljøstyrelsen skal give anmelderen meddelelse om forlængelsen og om varigheden heraf inden udløbet af fristen efter stk.1. Meddelelsen skal indeholde begrundelse for forlængelsen, jf. bekendtgørelsens § 47, stk. 2.

Anmelderen må ikke påbegynde erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter, før Miljøstyrelsen har truffet afgørelse om godkendelse af anmeldelsen, medmindre Miljøstyrelsens afgørelse ikke foreligger inden for de i bekendtgørelsens § 47, stk. 1 og 2 angivne frister, jf. bekendtgørelsens § 47, stk. 3 og stk.4.

Er der væsentlig forskel mellem anmelderens faglige kvalifikationer og den danske uddannelse, og denne forskel kan skade den offentlige sundhed eller sikkerhed, og der skal undgås alvorlig skade af tjenestemodtageren, og forskellen ikke kan opvejes af anmelderens erhvervserfaring eller viden, færdigheder og kompetencer, der opnået gennemlivslang læring, som formelt er attesteret af relevant organ i det pågældende medlemsland, jf. anerkendelseslovens § 2, nr.2, skal Miljøstyrelsen give anmelderen mulighed for at bevise, at vedkommende har erhvervet den manglende viden eller de manglende færdigheder eller kompetencer, jf. bekendtgørelsens § 48, stk.1.

Miljøstyrelsen kan i den forbindelse kræve, at anmelderen består en egnethedsprøve, og styrelsen fastsætter i sin afgørelse de nærmere krav til prøven, jf. bekendtgørelsens § 48, stk. 2. Prøven skal anmelderen have mulighed for at foretage senest en måned efter styrelsens afgørelse om at udlægge anmelderen en egnethedsprøve efter bekendtgørelsens stk.1, og vedkommende kan pålægges betaling for afholdelse af udgifter forbundet med egnethedsprøven, jf. bekendtgørelsens § 48, stk.3.

I de tilfælde, hvor de erhvervsmæssige kvalifikationer er blevet bekræftet i overensstemmelse med § 48, stk.3, leveres tjenesteydelsen under den danske faglige titel, dvs. R1-autoriseret rottebekæmper, jf. bekendtgørelsens § 48, stk.4.

13.2.6 Oplysningspligt i forhold til kunder

Personer, der er omfattet af bekendtgørelsens regler i §§ 35-48, skal ved udøvelse af erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter give en række oplysninger til den, som bekæmpelsen udføres for, jf. bekendtgørelsens § 49, stk. 1.

Oplysninger vedrører bl.a., at Miljøstyrelsen har foranstaltet eller anerkendt det kursus, som den pågældende har gennemgået samt kontaktoplysninger til Miljøstyrelsen eller til Erhvervsministeriets elektroniske kontaktpunkt (kvikskranke), jf. lov om tjenesteydelser i det indre marked. Vedkommende skal tillige oplyse om de eventuelle brancheorganisationer, som den pågældende er medlem af og den pågældendes eventuelle erhvervsmæssige titel og oplysning om, i hvilket medlemsland, jf. anerkendelseslovens § 2, nr. 2, tilladelsen til anvendelse af den pågældende titel er givet.

De pågældende oplysninger skal gøres tilgængelige for den, som bekæmpelsen udføres for eller meddeles denne klart, entydigt og i god tid inden indgåelse af aftale om bekæmpelse eller inden udførelse af bekæmpelse, hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, jf. bekendtgørelsens § 49, stk. 2.

Ønsker en person, for hvem der udføres rottebekæmpelse, oplysninger om regler mv. der gælder for udførelsen af erhvervet, og hvor disse regler kan findes, skal den, der udfører rottebekæmpelsen, oplyse den pågældende om dette, jf. bekendtgørelsens § 49, stk.3.

14. Tilbagekaldelse af autorisation og nedlæggelse af forbud

Bekendtgørelsens kapitel 11

14.1 Baggrund for tilbagekaldelse af autorisation

Hensigten med autorisationsordningen på rotteområdet er, at den skal danne grundlag for en fagligt forsvarlig forebyggelse og bekæmpelse af rotter. Da autoriserede personer anvender kemiske bekæmpelsesmidler, der kan medføre både forgiftninger af mennesker og dyr og forurene miljøet, er der i særlig grad behov for regler, der kan sikre, at gældende bestemmelser på området nøje overholdes.

En autorisation kan mistes enten permanent eller tidsbegrænset, hvis indehaveren gentagne gange eller groft forsynder sig mod gældende bestemmelser eller den praksis, der gælder på rotteområdet. Det sker primært for at stoppe en uforsvarlig praksis og sikre at andre afholder sig fra lignende overtrædelser.

Miljøministeriet udgav i 2010 "Plan for fokuseret forebyggelse og bekæmpelse af rotter", hvori det bl.a. blev anført, at formålet med autorisationsordningen på rotteområdet er at styrke håndhævelsen af bekendtgørelsens bestemmelser, og at den autoriserede person kan miste autorisationen ved grove eller gentagne overtrædelser af lovgivningen. Fra myndighedernes side har man på denne måde villet betone, at der følger en særlig forpligtelse med ved udøvelse af erhvervet som autoriseret rottebekæmper.

14.2 Tilbagekaldelse af autorisation

De gældende regler fastslår, at Miljøstyrelsen kan tilbagekalde en R1-autorisation, jf. bekendtgørelsens §§ 17, 37 og 39, hvis indehaveren af autorisationen under udøvelse af sit erhverv med forebyggelse og bekæmpelse af rotter gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen forsømmelighed, jf. bekendtgørelsens § 50, stk. 1.

Da der nu også er indført regler om R2-autorisationer på rotteområdet, gælder der en tilsvarende regel om, at Miljøstyrelsen kan tilbagekalde en R2-autorisation, jf. bekendtgørelsen § 25, hvis indehaveren af autorisationen i forbindelse med bekæmpelsen gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen forsømmelighed, jf. bekendtgørelsens § 50, stk. 2.

Det skal bemærkes, at R2-autorisationen kun kan tilbagekaldes, hvis der udvises forsømmelighed i forbindelse med selve *bekæmpelsen*. Forebyggelsen af rotter, som er nævnt i bestemmelsens stk. 1, er ikke gentaget i stk. 2. Forskellen skyldes, at man fra lovgivers side har villet betone, at der stilles større krav til R1-autoriserede personer, der i modsætning til R2-autoriserede personer foretager forebyggelse og bekæmpelse af rotter på lige fod med kommunen. Derudover bliver de tilsynspligtige ejendomme en gang årligt gennemgået, også selvom ejeren skulle have en R2-autorisation. Her vil der således være mulighed for at gøre noget ved forebyggelsen.

For personer med anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer erhvervet uden for Danmark

gælder der en tilsvarende regel, idet Miljøstyrelsen kan nedlægge forbud mod midlertidig og lejlighedsvis erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter, jf. bekendtgørelsens §§ 36 og 46, hvis indehaveren af tilladelsen under udøvelse af erhvervet gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen forsømmelighed, jf. bekendtgørelsens § 50, stk.3.

BILLEDE 41

EN AUTORISERET PERSON KAN MISTE SIN AUTORISATION, HVIS VEDKOMMENDE GØR SIG SKYLDIG I OVERTRÆDELSE AF GÆLDENDE BESTEMMELSER PÅ ROTTEOMRÅDET.

Det er Miljøstyrelsen, der i første omgang i en konkret sag vurderer, hvad der skal til for at fratage en rottebekæmper dennes autorisation. Mindre forseelser vil af Miljøstyrelsen sædvanligvis blive takseret med en advarsel til den pågældende, men er der tale om grove forseelser eller gentagne mindre forseelser, vil det kunne danne grundlag for en fratagelse af autorisationen. Så både forseelsens art og omfang, samt antallet af forseelser spiller ind på styrelsens vurdering. Som udgangspunkt vil en overtrædelse af de bestemmelser, der i bekendtgørelsen er strafbelagt, jf. § 60, kunne danne grundlag for tilbagekaldelse af autorisationen. Ud over forseelserne nævnt i § 60, kan forseelser i forbindelse med konkret bekæmpelse danne grundlag for fratagelse af autorisationen f.eks. ved ulovlig anvendelse af limfælder, ulovlig eller forkert giftudlægning eller ved bekæmpelse i strid med god bekæmpelsespraksis.

14.3 Domstolsprøvelse af tilbagekaldelse af autorisation

Miljøstyrelsens tilbagekaldelse af autorisation eller tilladelse eller nedlæggelse af forbud kan ske for et tidsrum af minimum 1 år eller for bestandigt. I henhold til bekendtgørelsens § 51, stk. 1. skal styrelsens afgørelse om tilbagekaldelse indeholde oplysning om adgangen til at begære tilbagekaldelse.

sen indbragt for domstolene og om fristen herfor, jf. miljøbeskyttelseslovens § 17, stk.3, Miljøstyrelsens afgørelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. bekendtgørelsens § 58, stk.2.

Miljøstyrelsens afgørelser efter bekendtgørelsens § 50 kan af den relevante part forlanges indbragt for domstolene. Anmodningen skal fremsættes over for Miljøstyrelsen inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende, og Miljøstyrelsen anlægger sag mod den pågældende i den borgerlige retsplejes former, jf. bekendtgørelsens § 59, stk. 1., og nedenfor i afsnit 17.2.

Sagsanlæg som følge af Miljøstyrelsens afgørelse om tilbagekaldelse af autorisation eller tilladelse og nedlæggelse af forbud, jf. bekendtgørelsens § 50, på grund af grov eller oftere gentagen forsømmelighed, har opsættende virkning, jf. bekendtgørelsens § 59, stk.2.

Hvis Miljøstyrelsen tilbagekalder en autorisation kan den tillige beslutte, at genoptagelse af erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse af rotter for R1-autoriserede, R2-autoriserede eller personer med erhvervsmæssige kvalifikationer erhvervet uden for Danmark, først kan ske, når vedkommende har bestået et af Miljøstyrelsen godkendt kursus, jf. bekendtgørelsens § 51, stk. 2.

15. Gebyrer

Bekendtgørelsens kapitel 12

15.1 Baggrund for kommunal gebyropkrævning på rotteområdet

Den kommunale rottebekæmpelse er i princippet en forsikringsordning, der sikrer kommunens borgere mod uforholdsmæssigt store udgifter til bekæmpelse af rotter i tilfælde af rotteangreb.

Den enkelte borger betaler for denne forsikring en præmie, som kommunen kan vælge at opkræve på to måder: enten som et gebyr eller som en skat. Skattegrundlaget følger af anden lovgivning, men i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 18 er der givet kommunalbestyrelsen adgang til at opkræve et gebyr for rottebekæmpelsen i kommunen.

15.2 Den kommunale gebyropkrævning

Kommunen kan beslutte, at der skal opkræves gebyr til dækning af omkostningerne ved den kommunale rottebekæmpelse, jf. bekendtgørelsens § 52, stk. 1.

Gebyret pålægges samtlige faste ejendomme i kommunen og opkræves som en andel af ejendomsværdien, jf. bekendtgørelsens § 52, stk. 2. Opkrævningen vil finde sted for både bebyggede og ubebyggede grunde i kommunen, idet alle faste ejendomme i princippet kan blive hjemsøgt af rotter.

Opkræves udgifterne til rottebekæmpelse via gebyrmodellen betaler alle ejendommene i en kommune ikke lige meget for rottebekæmpelsen. Begrundelsen er, at en stor ejendom som udgangspunkt kræver større indsats med hensyn til forebyggelse og bekæmpelse af rotter end en mindre ejendom.

Kommunen fastsætter for hvert regnskabsår de nærmere bestemmelser om gebyrets størrelse, jf. bekendtgørelsens § 53, stk. 3. Gebyret opkræves sammen med de kommunale ejendomsskatter, og der kan ikke, f.eks. som følge af aftale om en sikringsordning på en ejendom eller hvis ejeren af ejendommen er indehaver en R2-autorisation, dispenseres for betaling af gebyret, jf. bekendtgørelsens § 52, stk. 4.

Gebyrer, der opkræves til dækning af omkostninger ved den kommunale rottebekæmpelse, hæfter på vedkommende ejendom med fortrinsret som for kommunale skatter, jf. miljøbeskyttelseslovens § 18, stk. 2.

Kommuner, der ikke ønsker at gebyrfinansiere rottebekæmpelsen, kan vælge at opkræve udgifterne til rottebekæmpelsen som en skat og lade den indgå som en del af det kommunale driftsregnskab.

Da den kommunale rottebekæmpelse som nævnt kan sammenlignes en forsikringsordning, hvor grundejeren allerede har betalt en præmie for forsikringen, kan kommunen ikke pålægge en grundejer at betale for ydelser, der måtte påløbe, f.eks. ved ekstraordinært mange tilsynsbesøg, mange opstillede fælder eller foderstationer med antikoagulanter på en ejendom. Begrundelsen er, at udgifterne allerede er dækket via den kollektive, kommunale rottebekæmpelse.

Et centralt spørgsmål ved gebyrfinansiering er, hvor mange kommunale opgaver, kommunen kan medtage i finansieringen. Svaret er, dette vil afhænge af opgavens karakter, dvs. om den har relation til den direkte forpligtigelse i medfør af bekendtgørelsen til at foretage en effektiv, kommunal forebyggelse og bekæmpelse af rotter. Der kan ikke gives en udtømmende liste over tiltag, der kan

gebyrfinansieres, idet det må afhænge af en konkret vurdering fra sag til sag, men følgende vil som udgangspunkt kunne gebyrfinansieres: Udgifter til personale, kontorhold og drift af den almindelige opgavevaretagelse, anskaffelse af antikoagulanter, materiel, udstyr samt anskaffelse, drift og vedligeholdelse af rottespærre, der er installeret i medfør af bekendtgørelsens §§ 13-16.

15.3 Gebyrer ved udstedelse og fornyelse af autorisation

Når en person har gennemført et autorisationskursus og bestået den dertil hørende prøve, skal den pågældende selv via Miljøstyrelsens autorisationssystem til anvendelse af bekæmpelsesmidler (MAB) anmelde sig for at få udstedt et autorisationsbevis. Tilsvarende gælder, når en autoriseret person ønsker at forny sit autorisationsbevis for en yderligere 5 årig periode. For registreringen opkræver Miljøstyrelsen et gebyr på 230 kr., som dækker styrelsens omkostninger ved drift af autorisationsordningen, jf. bekendtgørelsens § 53, stk.1.

Gebyret opkræves i forbindelse med udstedelse eller fornyelse af en autorisation og det reguleres årligt pr. 1. januar på grundlag af det senest offentliggjorte pris- og lønindeks i Økonomisk-administrativ vejledning fra Finansministeriet. Den aktuelle gebyrsats offentliggøres på miljøstyrelsens hjemmeside, jf. bekendtgørelsens § 53, stk. 2.

Et gebyr kan ikke tilbagebetales efter at autorisationen er udstedt, uanset om der ikke gøres brug af autorisationen i hele gyldighedsperioden, jf. bekendtgørelsens § 53, stk.3.

16. Miljøstyrelsen

Bekendtgørelsens kapitel 13

16.1 Miljøstyrelsens tilsynsfunktion på rotteområdet

Miljøstyrelsen er den overordnede tilsynsmyndighed på rotteområdet, idet bekendtgørelsen i § 54, stk. 1 fastslår, at Miljøstyrelsen fører tilsyn med, at kommunen opfylder de i bekendtgørelsen nævnte pligter.

Til brug for Miljøstyrelsens tilsyn har den ansat en række konsulenter i rottebekæmpelse, der dækker hele landet. Konsulenterne har til opgave at føre tilsyn med og håndhæve bestemmelserne på rotteområdet samt yde rådgivning til kommuner, borgere, autoriserede bekæmpere og andre interessenter om fortolkningen og anvendelse af rottebekendtgørelsen, herunder sparring om konkrete sager.

Miljøstyrelsens tilsynsforpligtelse afspejles tillige i bekendtgørelsens § 54, stk.2, der bestemmer, at styrelsen kan påbyde en kommune at foretage hyppigere eller yderligere foranstaltninger end de allerede truffene. Har Miljøstyrelsen i forbindelse med en konkret sag vurderet, at en kommune f.eks. i forbindelse med fejlfinding på et kloaksystem på en ejendom med rotter, ikke har udvist en tilstrækkelig ihærdighed, vil Miljøstyrelsen kunne påbyde kommunen at sætte yderligere ressourcer ind for at finde årsagen til rottetilholdet på den pågældende ejendom.

Da enhver kommune ejer fast ejendom er den tillige grundejer i rottebekendtgørelsens forstand. Miljøstyrelsen kan derfor, hvor kommunen er grundejer, og hvis den ikke varetager de forpligtelser, der følger hermed, meddele kommunen påbud om at undersøge for rotter og udføre de fornødne foranstaltninger i forbindelse med forebyggelse og bekæmpelse af rotter, jf. bekendtgørelsens § 54, stk.3. Er der f.eks. konstateret kloakbrud på en kommunal institution, og skulle det trække ud med undersøgelse og reparation af bruddet, kan Miljøstyrelsen gribe ind og påbyde kommunen inden for en given frist at udføre arbejdet.

Da bekendtgørelsen giver mulighed for, at udbydere af kurser kan afholde R2-autorisationskurser og kurser for rottespærremontører på vegne af Miljøstyrelsen, bestemmer bekendtgørelsens § 55, at Miljøstyrelsen fører tilsyn med, at disse udbydere opfylder bekendtgørelsens krav i §§ 26 og 33.

Ud over den generelle tilsynsfunktion påhviler der Miljøstyrelsen en informations- og rådgivningsfunktion, idet styrelsen sammen med kommunerne skal rådgive borgerne om forebyggelse og bekæmpelse af rotter, jf. bekendtgørelsens § 56. Kommunerne og Miljøstyrelsen er således samarbejdspartnere i bekendtgørelsens forstand, når der er behov for at vejlede og hjælpe borgerne i rottemæssige spørgsmål.

Miljøstyrelsens overordnede rolle på rotteområdet afspejles tillige i bekendtgørelsens § 57, der giver Miljøstyrelsen mulighed for at foretage rottebekæmpelse inden for bestemt afgrænsede geografiske områder efter aftale med de berørte kommuner med det formål at afprøve midler eller fremgangsmåder til forebyggelse og bekæmpelse af rotter. Med bestemmelsen kan Miljøstyrelsen være med til at fremme, at nye metoder eller tendenser inden for rotteområdet testes og udbredes.

17. Klage og straf

Bekendtgørelsens kapitel 14

17.1 Kommunalbestyrelsens og Miljøstyrelsens afgørelser

For at kunne føre tilsyn og håndhæve bekendtgørelsens bestemmelser forudsætter det, at både kommunalbestyrelsen og Miljøstyrelsen i forbindelse med deres forvaltning af rotteområdet træffer afgørelser i henhold til bekendtgørelsen. Sådanne afgørelser kan have meget forskellig karakter, men fælles for dem er, at de har til formål at sikre den bedst mulige administration af rotteområdet til gavn for borgere, autoriserede personer, bekæmpelsesfirmaer og kommuner.

I miljøbeskyttelseslovens § 92 er der hjemmel til, at miljøministeren kan fastsætte regler om, at afgørelser, der enkeltvis er af mindre betydning for miljøbeskyttelsen, ikke kan påklages til anden administrativ myndighed. Denne hjemmel ligger til grund for bekendtgørelsens § 59.

17.2 Klage over afgørelser

En kommune, der påbyder en borger at reparere sit kloaksystem, eller en kommune der træffer afgørelse om, hvorvidt der i kommunen må udføres privat bekæmpelse, træffer i begge tilfælde en afgørelse i forvaltningsmæssig forstand. Sådanne afgørelser er dog ikke endelige, idet bekendtgørelsens § 58, stk. 1, fastslår, at kommunalbestyrelsens afgørelser i henhold til bekendtgørelsen ikke kan påklages til anden administrativ myndighed.

Tilsvarende gælder for Miljøstyrelsens afgørelser, idet de heller ikke kan påklages jf. bekendtgørelsens § 58, stk. 2. Således vil f.eks. et påbud til en kommune om udbedring af en defekt samlebrønd på en kommunal institution eller styrelsens afgørelse om optagelse på et R1- autorisationskursus, ikke kunne påklages til anden administrativ myndighed.

Bestemmelsen i bekendtgørelsens § 58 udelukker ikke, at adressaten for en afgørelse anlægger sag ved domstolene for at prøve afgørelsens rigtighed, idet et sådant sagsanlæg ikke er at betragte som en administrativ påklage. Sådanne søgsmål skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen eller beslutningen er meddelt, jf. miljøbeskyttelseslovens § 101, stk. 1.

17.3 Miljøstyrelsens afgørelser vedrørende tilbagekaldelse af autorisation eller nedlæggelse af forbud

Nogle afgørelser fra Miljøstyrelsen er af en mere indgribende karakter end andre. Således er tilbagekaldelse af en autorisation eller nedlæggelse af forbud mod midlertidig eller lejlighedsvis erhvervsmæssig forebyggelse og bekæmpelse en afgørelse, der kræver særlig hensyntagen til den involverede part. Derfor bestemmes det, at Miljøstyrelsens afgørelser efter bekendtgørelsens § 50a, af den relevante part kan forlanges indbragt for domstolene. En sådan anmodning skal fremsættes over for Miljøstyrelsen inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende, og Miljøstyrelsens afgørelse skal indeholde oplysning herom. Miljøstyrelsen anlægger sag mod den pågældende i den borgerlige retsplejes former, jf. bekendtgørelsens § 59, stk.1. Sagsanlæg som følge af Miljøstyrelsens afgørelse om tilbagekaldelse af autorisation eller tilladelse og nedlæggelse af forbud, jf. bekendtgørelsens § 50, på grund af grov eller gentagen forsømmelighed, har opsættende virkning, jf. bekendtgørelsens § 59, stk.2.

17.4 Straf

En række af bekendtgørelsens bestemmelser er pålagt straf ved overtrædelse. Det skal sikre, at bestemmelserne overholdes

Bekendtgørelsens § 60 fastlægger derfor i hvilke tilfælde, der ifaldes straf, hvis bekendtgørelsens bestemmelser ikke overholdes. Hovedparten af de forpligtelser, der i medfør af bekendtgørelsen enten påhviler en borger, en kommune eller en R1- eller R2-autoriseret person, er strafbelagt. Det samme gælder personer, der uden tilladelse afholder kurser for rottespærremontører eller R2-autoriserede personer, hvis de pågældende afholder kurserne uden at have fået en anerkendelse fra Miljøstyrelsen.

Det skal bemærkes, at borgernes forpligtelse til at anmelde rotter efter bekendtgørelsens § 3 ikke er nævnt i bekendtgørelsens strafbestemmelse, idet denne forpligtelse er hjemlet i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 17 a, stk.1, der er strafbelagt i selve loven, jf. miljøbeskyttelseslovens § 110, stk.1, nr.1.

Ikke alle bekendtgørelsens bestemmelser er strafbelagt. Således ifaldes der ikke straf, hvis en borger undlader at rottesikre og renholde sin ejendom i henhold til bekendtgørelsens § 4. Først når en kommune har udstedt et påbud til borgeren om sikring og renholdelse, og den pågældende sidder dette overhørigt, kan borgeren straffes. jf. bekendtgørelsens § 60, stk. 1, nr.1.

Kommunernes forpligtelser i medfør af bekendtgørelsen er heller ikke strafbelagt. Undlader en kommune således at føre tilsyn med sin entreprenør på rotteområdet, eller har den ikke opsat rottespærre på sine institutioner kan den ikke straffes for dette.

En kommune kan således ikke straffes for overtrædelser af pligter, den måtte have i henhold til bekendtgørelsen. Der findes imidlertid andre sanktioner, der vil kunne bringes i anvendelse over for en kommune, hvis den ikke lever op til intentionerne i bekendtgørelsen eller kravene til god rottebekæmpelsespraksis.

For kommunens vedkommende kan påtale eller kritik fra Miljøstyrelsen blive en mulighed i tilfælde af manglende tilsyn på rotteområdet, ligesom klage over kommunen kan indgives til Ankestyrelsen med Økonomi- og Indenrigsministeriet som overordnet tilsynsmyndighed.

Ud over at straffe borgere eller autoriserede personer kan der pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens kapitel 5, jf. bekendtgørelsens § 60, stk. 2. Forudsætningen for at kunne straffe et selskab er, at der inden for dets virksomhed er begået en overtrædelse, der kan tilregnes en eller flere til den juridiske person knyttede personer eller den juridiske person som sådan, jf. straffelovens § 27, stk.1.

Straffen i medfør af bekendtgørelsens § 60, stk. 1 for overtrædelse af bekendtgørelsens bestemmelser er bøde.

18. Ikrafttræden og overgangsbestemmelser

Bekendtgørelsens kapitel 15

18.1 Overgangsbestemmelser

Bekendtgørelsen bestemmer, at den træder i kraft den 1. januar 2019.

Der gælder dog fire undtagelser til denne dato.

- et firma, der udøver R1-autoriseret rottebekæmpelse, skal sikre, at samtlige, eksisterende sikringsordninger er indberettet til den fællesoffentlige database. Bestemmelsen træder først i kraft den 1. juli 2019, jf. bekendtgørelsens § 61, stk.3, 1. punktum.
- den R1- eller R2-autoriserede persons skal løbende registrere og indberette oplysninger i bilag 6 til den fællesoffentlige rotte-database, Bestemmelsen træder i kraft den 1. juli 2019, jf. bekendtgørelsens § 61, stk. 4.
Før dette tidspunkt skal den autoriserede person indberette i henhold til de hidtidige regler, jf. bekendtgørelsens § 61, stk. 4, 2. punktum
- kommunen skal opsætte rottespærre på en række institutioner m.v. jf. bekendtgørelsens § 13 og § 14. Bestemmelserne træder i kraft den 1. januar 2021, jf. bekendtgørelsens § 62, stk.1.
- sikringsordninger, der er tegnet i henhold til bekendtgørelse nr. 913 af 27. juni 2016 om forebyggelse og bekæmpelse af rotter, kan privat bekæmpelse fortsætte indtil kontraktens ophør, dog højst et år efter kommunens beslutning om ikke at tillade privat bekæmpelse i kommunen, jf. bekendtgørelsens § 62, stk.2.

For autorisationer, der tidligere er meddelt uden tidsbegrænsning, er der nu i bekendtgørelsens § 63, stk. 1 fastsat en række datoer inden for hvilke autorisationerne skal fornyes, hvis de pågældende personer fortsat ønsker, at de fortsat skal være gyldige.

Miljøstyrelsens anerkendelser af kurser i medfør af bekendtgørelsens § 3, der er meddelt før den 1. januar 2018 gælder til og med den 1. januar 2023, jf. bekendtgørelsens § 64.

Endelig bestemmer bekendtgørelsens § 65, at personer, der har fået deres autorisationer udstedt før den 1. januar 2019, ikke skal betale gebyr ved første udstedelse af autorisation i MAB.

Tillæg 1: Generelt om rotter og mus og deres biologi

Rotterne og musene hører til gnaverne, der omfatter en tredjedel af alle nulevende pattedyrarter. I Danmark optræder der to rottearter: Den brune rotte (*Rattus norvegicus*) og husrotten (*Rattus rattus*). Der er flere musearter, men kun husmusen (*Mus musculus/Mus domesticus*) og Halsbåndmus (*Apodemus Flavicollis*), der som rotterne, hører til de ægte mus' familie, bliver medtaget i denne vejledning.

Husrotten og husmusen er formentlig indvandret meget tidligt til Danmark, måske i vikingetiden eller endog før. Den brune rotte kom formentlig først til Danmark i det 17. århundrede men i kraft af dens adfærd og størrelse, er den nu den helt dominerende rotteart i Danmark, og sammen med ændringer i byggeskik i boliger m.v. har den været årsag til, at husrotten nu stort set er fortrængt fra landet. Det samme er ikke tilfældet med husmusen, der fortsat findes i stort antal landet over.

T1.1 Brun rotte og husrotte

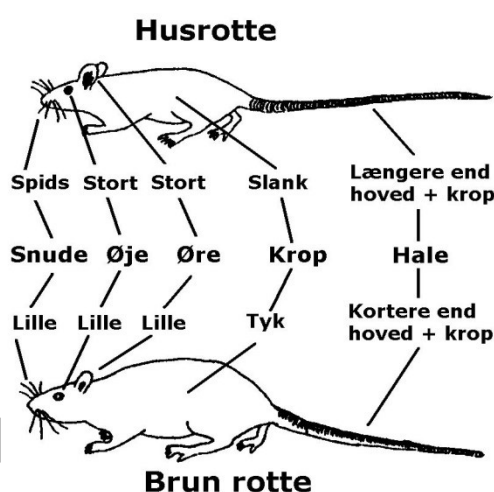
De to rottearter kendes fra hinanden på følgende måde: Den brune rotte er størst. Den normale vægt for voksne individer er ca. 200-400 g. Halen er lysere på undersiden end på oversiden, og den er kortere end hoved og krop tilsammen. Ørerne er korte, brede og beklædt med fine hår. Snuden er relativt kort.

Rottens pels er normalt brungrå på oversiden med lysere, grålig bug, men det kan variere. Der er i naturen fundet ensfarvede sorte eksemplarer, brune med hvide pletter og endog helt hvide dyr.

Husrotten vejer som voksen ca. 100-200 g. Halen, som er ensfarvet, er længere end hoved og krop tilsammen. Ørerne er store, mere gennemsigtige og hårløse. Snuden er lang og spids. Farven er normalt gråbrun, men der forekommer mange farvevarianter: Fra helt sorte til helt lyse typer. Så trods det ofte benyttede navn, "sort rotte", er farven ikke et særligt godt artskendetegn.

Et vigtigt fællestræk ved alle gnavere er de to par kraftige, mejselformede fortænder, der som regel har et orange farvet eller brunt emaljelag på ydersiden. Disse to par tænder

sidder dybt forankret i kæben og vokser hele livet. Den brune rattes tænder vokser således ca. 2,7 mm om ugen eller omkring 14 cm om året. Tænderne skærpes og holdes i den rigtige længde ved, at de to øverste konstant slibes mod de to nederste og vice versa. Rotter og mus kan gnave i alt, der er blødere end tændernes emalje (hårdhed 5,5 på Mohrs' skala). Det vil bl.a. sige kalksten, mursten,

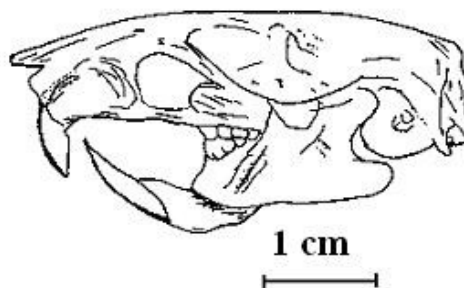

BILLEDE 42
KENDETEGN FOR DE TO ROTTEARTER I DANMARK.

aluminium, zink, bly og plast. Kun jern holder stand mod rotternes tænder. Hos gnaverne er der mellem fortænder og kindtænder et mellemrum (diastema), der kan afspærres af læberne, så dyrene kan gnave, uden at spånerne kommer ind i selve mundhulen.

Gnavernes fysiske færdigheder er naturligvis afgørende for de foranstaltninger, man må træffe for at forhindre dem i at trænge ind i bygninger. Den brune rotte er en udholdende og dygtig graver, der kan have underjordiske gangsystemer på flere meters længde, men den graver sjældent dybere end ca. 60 cm.

Fra kloaksystemer kan den dog grave sig gennem flere meter jord for at komme op til overfladen. Den brune rotte er endvidere i besiddelse af særdeles mange kræfter. Den kan skubbe afløbsriste, der vejer op til 1.2 kg, løs og derved skaffe sig adgang til en ejendom.

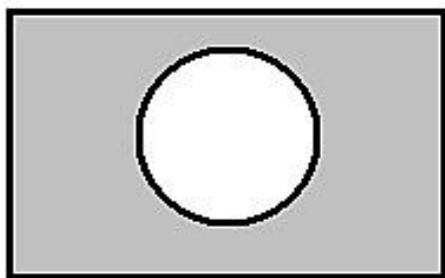
BILLEDE 43
KRANIUM AF BRUN ROTTE.

BILLEDE 44
ROTTERS IMPONERENDE EVNE TIL AT GNAVE GØR DEM I STAND TIL AT TRÆNGE IND NÆSTEN OVERALT I BYGNINGER OG I BOLIGER.

Rotter kan desuden presse eller klemme sig igennem åbninger og sprækker, som er større end 20 mm, hvad der stiller krav om omhyggelig rottesikring de fleste steder.

Begge rottearter har fire tæer på forfoden og fem tæer på bagfoden, der alle er udstyret med skarpe kløer, som giver et godt greb i underlaget, hvad der gør, at de begge kan klatre op ad ru mure og vægge. Den brune rotte må dog ofte have noget at støtte sig til, hvis det altid skal lykkes. Husrotten er langt mere akrobatisk end den brune rotte og balancerer med lethed f.eks. på smalle afsatser og luftledninger. Husrotten kan springe ca. 1 meter i højden og den brune rotte op til 75 cm.

2 cm

BILLEDE 45
ET 20 MM STORT HUL ER NOK TIL AT EN ROTTE KAN
KOMME IGENNEM.

Som alle gnavere kan også rotter svømme, men den brune rotte er bedst tilpasset et liv ved vandløb og søer. Den dykker godt og kan bl.a. forcere toilettets vandlås; på vores breddegader er den brune rotte den eneste pattedyrart, der kan trives i kloakkerne. Den brune rotte har et stort væskebehov og må drikke mindst hver anden dag. Også husrotten kræver jævnlig adgang til vand.

Rotternes føle-, smags- og lugtesans er veludviklede. Deres synssans er mindre god, og de er formentlig farveblinde. De kan ved hjælp af føle- og lugtesansens uden vanskelighed orientere sig i komplet mørke.

Rotter kan formere sig hele året, men dog mest i sommerhalvåret. Arternes ynglerede

består af stumper af papir, sække, plast etc. Rotter er i stand til at formere sig, når de er ca. 10 uger gamle, og hunnerne får i gennemsnit 5-6 kuld i deres levetid. Hunrotten er drægtig i 22 dage. Hvert kuld er normalt på 8-10 unger hos den brune rotte, og 5-9 hos husrotten. Forsøg har vist, at et brunt rottepar i praksis og under optimale omstændigheder kan blive til 862 på et år. En ikke 100 % udryddet bestand vil derfor hurtigt kunne vende tilbage til sin oprindelige størrelse. Rotter bliver under "naturlige" omstændigheder sjældent mere end 1½ år, og de fleste dør længe inden.

Rotter er normalt nataktive, men kan indrette deres aktivitetsrytme efter omstændighederne, og de foretrækker at søge efter føde, når der er mest fred og ro. Rotter i etablerede kolonier anvender oftest faste stier eller veksler mellem redepladser og ædested. Vekslerne findes mest på skjulte steder og/eller langs med lodrette genstande, vægge og mure. Rotter markerer deres område og veksler med urin, sekret og ekskrementer, der kan indeholde mange forskellige sygdomsfremkaldende bakterier, og dette øger naturligvis smittefaren.

Rotter kan tilbringe hele livet i samme bygning, hvis føde- og redemulighederne er til stede. Er det nødvendigt, kan rotter dog tilbagelægge mere end 1 km på en nat for at finde føde. Unge rotter, der forlader deres koloni, kan bevæge sig langt, før de slår sig ned. Massevandring forekommer som regel kun ved brand, kraftige oprydninger, bygningssaneringer eller andre store omvæltninger i rotternes liv.

Begge rottearter fouragerer normalt om natten. Husrotten lever overvejende af planteføde, mens den brune rotte er mindre konservativ i sit fødevalg, idet den stort set er altædende. Den foretrækker dog kornprodukter. Begge rottearter konsumerer dagligt en fødemængde, f.eks. kornprodukter, svarende til ca. 10 % af kropsvægten, dvs. 25-30 g hos voksne dyr.

Rotten - specielt den brune rotte - er på den ene side utroligt nysgerrig og på den anden side ekstremt mistroisk. Den undgår alt nyt (f.eks. en fælde eller noget rottegift), og det kan vare op til en halv snes dage, før den vænner sig til en ny genstand i de vante omgivelser. Et forhold, der er af stor betydning for bekæmpelsesstrategien. Rotter er i øvrigt i stand til at forbinde virkning med årsag: Har de smagt forsigtigt på et nyt fødeemne eller gift, der giver ubehagelige symptomer indenfor 6-7 timer, holder de sig senere hen fra stoffer med samme lugt og smag. Dette er et forhold, der i høj grad er med til at vanskeliggøre bekæmpelsen af rotter. Modsat hvad mange tror, er rotter rene dyr, der ustandselig slikker og rengør pels, hale og poter. Dette kan udnyttes i bekæmpelsen ved at bruge kontaktgift.

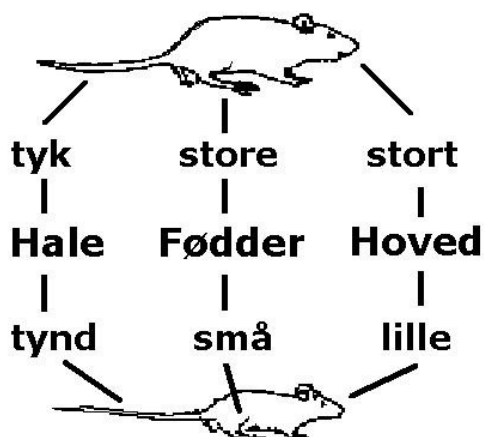
T1.2 Husmus

Husmusen findes i to former i Danmark, en lys (*Mus musculus*) og en mørk (*Mus domesticus*). Den lyse er lysegrå til gråbrun på ryggen og lysegrå til hvid på bugen. Den findes overalt i Danmark bortset fra Sønderjylland. Den mørke form er mørkegrå til gråsort på ryg og bug og findes kun i Sønderjylland. Den mørke husmus er generelt lidt større end den lyse husmus.

Husmusen vejer som voksen mellem 12-28 g. Kroppen er 7,5-10 cm lang og halen tilsvarende eller en smule mindre. Halen er ensfarvet. Husmusens ører og øjne er store og snuden er spids, lig husrottens. Som hos rotterne har musen fire tæer på forfoden og fem på bagfoden.

Husmusen er som rotterne tæt knyttet til mennesker og kan tilpasse sig de fleste steder. F.eks. er der fundet mus i kølerum, hvor de har slået sig ned for at formere sig. Husmusen minder på mange punkter om rotterne og det meste, som er beskrevet om de to rottearters adfærd og biologi, gælder også for husmusen. Den adskiller sig dog på visse punkter fra rotterne.

Rotteunge

Husmus

EDE 47
ROTTEUNGE OG VOKSEN HUSMUS. BEMÆRK DE STØRRE FØDDER, DEN KORTERE, TYKKE HALE OG DET RELATIVT STORE HOVED HOS ROTTEUNGEN.

BILLEDE 46
HUSMUS (*MUS MUSCULUS*) ER UDBREDT OVER DET MESTE AF VERDEN INKLUSIVE STØRSTEDELEN AF DANMARK.

Husmus kan få 5-6 kuld på et år, naturligvis under forudsætning af at de lever så længe. Husmusen får i gennemsnit 4-8 unger pr. kuld eller mere og drægtighedstiden er 19 dage. Husmusen er som rotten altædende, men den æder 3-4 g daglig, hvilket vil sige mere end 10 % af kropsvægten. Husmusen har ikke som rotterne behov for at drikke vand, idet den helt kan helt undvære drikkevand, hvis føden indeholder tilstrækkeligt med væske. Husmus kan svømme, dog ikke helt så udholdende som rotter.

Den gennemsnitlige levetid for en husmus er væsentlig lavere end rottens, idet hovedparten af husmusene kun lever ca. 6 måneder. Den lyse form af husmusen lever ofte uden dørs i sommerhalvåret og trænger ind i beboelser m.v. om vinteren, men er vilkårene gode, kan den leve hele livet indendørs endog på et meget lille areal. Den mørke form af husmusen lever mest udendørs.

Husmusen fouragerer normalt om natten, men kan, hvis der skal skaffes føde, også gøre dette i de lyse timer. Husmusen udviser i den forbindelse ikke samme mistroiske adfærd som den brune rotte og er derfor sædvanligvis langt lettere at bekæmpe både med gift og med fælder. Husmusen har dog en mere sporadisk adfærd, når det gælder fødeindtagelse. Husmusen æder ikke som rotten af

et eller nogle få fødeemner, men æder af mange forskellige fødeemner i dens nærhed. Det er nogle gange med til at besværliggøre bekæmpelsen af husmus, da man ikke kan være sikker på, at de æder den udlagte gift eller tilstrækkelige mængder af den.

T1.2.1 Halsbåndmus

BILLEDE 48
HALSBÅNDMUS

Halsbåndmusen er medtaget i vejledningen, da det sker, at selv autoriserede bekæmpere forveksler halsbåndmus med rotteunger.

Halsbåndmusen er større end husmusen, men på størrelse med en rotteunge. Halsbåndmusens snude er lang, ørerne er lange, og øjnene er store og en smule udstående, den har et brunt bånd mellem forbenene på den ellers lyse bug. Halen er længere end hoved og krop tilsammen, hvilket ikke er gældende for rotteungen.

Tillæg 2: Rotte- og musespor

Det er ikke altid let at afgøre, om der er gnavere i en bygning, eller, når det er gjort, om det drejer sig om rotter eller mus. Normalt vil en grundig undersøgelse dog afsløre eventuelle gnaveres tilstedeværelse enten i form af ekskrementer, gnavmærker, huller, døde dyr eller lugt. En direkte iagttagelse af rotter og mus er selvfølgelig det bedste bevis, men rotter og mus er sky dyr, og i hvert fald rotter ses sjældent fremme om dagen. Ser man levende rotter, tyder det ofte på, at stedet er ret rottebefængt.

I langt de fleste tilfælde må man afsløre tilstedeværelsen af rotter og mus alene på de tegn og spor, dyrene efterlader. I de følgende 9 punkter gennemgås, hvorledes man ved en undersøgelse har mulighed for at vurdere, om der er tale om rotter og mus og om gnavertilstanden i en bygning.

T2.1 Ekskrementer

Ekskrementer hos den brune rotte er cylinderformede, ofte med en but og en spids ende. De er fra voksne dyr ca. 17 mm lange og 6 mm tykke. Rotten har en tendens til at have særlige ekskrementpladser, men ekskrementerne findes dog også på tilfældige steder, hyppigst nogle få stykker sammen.

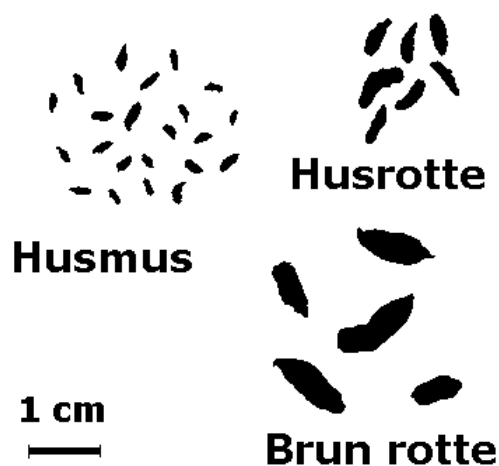
Husrottens ekskrementer er kortere og tyndere end den brune rottes, ca. 10 mm lange og 2-3 mm tykke. De er ofte lidt krumme og tilspidsede i enderne. Det er karakteristisk for husrotterne, at deres ekskrementer oftest ligger spredt over hele gulvet (som hos mus), mens den brune rotte under de samme forhold placerer sine ekskrementer i hjørner eller langs vægge, ofte som en slags toiletter.

Husmusens ekskrementer kan vanskeligt forveksles med de to rottearters, idet husmusens ekskrementer er små, maks. 6 mm i længden og ca. 2-2,5 mm i tykkelsen. Husmusens ekskrementer kan på anden side let forveksles med halsbåndmusens, der er nogenlunde af samme størrelse.

Generelt for de tre arter (brun rotte, husrotte og husmus) gælder, at deres ekskrementer kan variere meget i størrelse afhængig af dyrets alder og vægt. Man skal derfor anvende de ovenfor anførte størrelsesforhold med et vist forbehold.

Friske ekskrementer er et sikkert tegn på rotter. Disse ekskrementer kan kendes på, at de i de første 2-3 dage er mere eller mindre bløde og for det meste også fugtige og glinsende. Herefter bliver de tørre og får en mat overflade. Dette gælder specielt for den brune rotte, hvorimod husrottens ekskrementer er mere tørre, og de kan derfor være sværere at aldersbestemme.

Gamle ekskrementer, der ligger på fugtige steder, kan være bløde, men her vil mugbevoksninger afsløre deres alder. Hvis man er i tvivl, om ekskrementerne er friske, kan man - hvis tiden tillader det - feje rent for ekskrementer og efterse stedet efter 1-2 dages forløb. En voksen rotte kan producere omkring 40 ekskrementer i døgnet og husmus omkring det dobbelte. Som regel vil det være

BILLEDE 49
EKSKREMENTER AF HUSROTTE, BRUN ROTTE SAMT
HUSMUS (NATURLIG STØRRELSE).

umuligt at afgøre - når der er tale om mange og gamle ekskrementer - om de er produceret af en enkelt eller nogle få rotter gennem lang tid, eller af mange rotter i en kort periode. Ekskrementernes farve og konsistens kan veksle - afhængig af, hvad dyrene har ædt. Normalt er farven dog mørk. Ekskrementernes konsistens vil altid være afhængig af, hvor varmt og fugtigt, der er i omgivelserne.

Musenes ekskrementer er også bløde i starten, men de tørrer pga. deres ringe størrelse hurtig ud. Da musene ikke, som den brune rotte, har tendens til at lægge deres ekskrementer på bestemte pladser, finder man dem overalt, hvor musene har været, og de er et sikkert tegn på, at stedet er befængt.

T2.2 Løbespor og veksler

Overalt, hvor rotter og mus færdes, afsætter de en fedtet, brunlig belægning, der er en blanding af urin og kirtelsekret. Denne markering virker som et meddelelsesmiddel til andre individer og hjælper dem selv under orienteringen. Rotter og mus foretrækker at løbe langs med vægge, bjælker m.v., og de undgår så vidt muligt åbne flader. De afsatte løbespor ses særlig tydeligt, hvor vekslerne

BILLEDE 50

VEKSLE FRA FREMKOMMER, HVOR ROTTERNE OFTE FÆRDES, OG ER DE SOM HER FRI FOR LØS JORD, SPINDELVÆV ELLER BLADE, ER DE ET SIKKERT TEGN PÅ ROTTEAKTIVITET. (SE MARKERING MED KUGLEPEN)

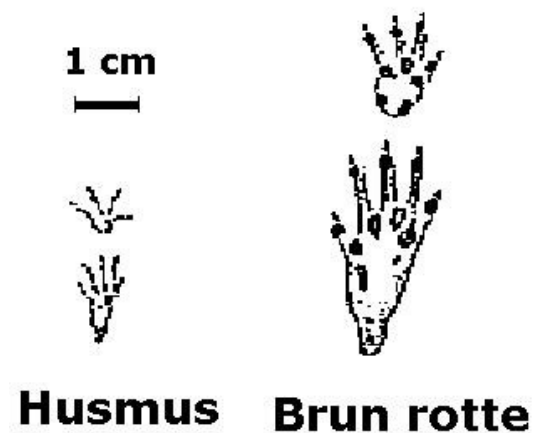
passerer fremspringende bjælker, ledninger, murværk el. lign. Belægningen vil ofte danne en karakteristisk halvcirkel eller linje, der viser gnavernes færden. Løbesporenes alder kan være vanskelig at bestemme, men hvis vekslerne er i stadig brug, vil belægningen dog som oftest være mere blank og skinnende. Da rotter og mus så vidt muligt bruger de samme veksler, kan tydelige løbespor være afsat af nogle få individer og siger derfor intet sikkert om befængthedsgraden. Da rotter og mus gerne klatrer, må man især undersøge øvre bjælker, vægge, paneler og beklædninger på rør og kabler for disse spor. Vekslerne vil ofte røbe rotternes og musenes forbindelsesveje mellem redepladser og de steder, hvor de finder føde og vand.

På friland kan man også finde veksler. De kan stå tydeligt markeret i vegetationen, og ofte er denne endog helt afslidt. Også her danner vekslerne som regel forbindelsesveje mellem redepladser og fødekilder.

T2.3 Spor efter poter og hale

På egnede underlag (støv, korn, mel, nyfalden sne el.lign.) kan rotter og mus efterlade ret tydelige

spor af hale og poter. Sådanne spor ses bedst i sidebelysning. Halens slæbespor, som kun fremkommer, når rotten eller musen bevæger sig langsomt omkring, er bugtede linjer. De kan ofte ses tydeligt i f.eks. korndynger. Poter- og halespor er normalt kun synlige i ret kort tid. Er der tvivl om deres alder, kan man slette de tilstedeværende aftryk og efterse stedet dagen efter. En anden metode er at pudre flader, hvor man formoder, at gnaverne færdes, med f.eks. mel eller talkum.

BILLEDE 51
FODAFTRYK FRA HUSMUS OG BRUN ROTTE (NATURLIG STØRRELSE)

Sporet fra den brune rottes forfod måler ca. 1,8 cm i længden, mens bagfoden er ca. 3-4,5 cm lang. Fodsporene fra husrotten er nogenlunde af samme størrelse som den brune rottes. Sporet fra husmusens forfod er ca. 1 cm langt, mens bagfodens spor er ca. 1,8 cm langt.

BILLEDE 52
SPOR EFTER ROTTERNES HALER TEGNER SIG SOM BUGTNINGER I DET UDSTRØEDE MEL.

T2.4 Gnavspor

Kun friske gnavspor kan sige noget om den aktuelle rotte- eller musestilstand. Friske gnavspor, især i trædele (døre, paneler m.v.) fremstår med rene og oftest lyse kanter, og der ligger ofte afgnavede træstumper i nærheden. Friske gnavmærker på fødevarer er et vigtigt spor. I frugter og andre saftige fødevarer (f.eks. kartofler og gulerødder) kan de begnavede steder være indtørrede efter få timers forløb. Hvor der er mulighed for det, vil især rotterne ofte gnave sig ind i fødevarerne, således at de kan sidde skjult inde i dem. Mange friske gnavspor tyder på en større rotte- eller musebestand, men naturligvis spiller varenes oplagringstid også en rolle. Ødelæggelserne er normalt mindre, hvor rotterne og musene har let adgang til føde og vand. Når man skal afgøre, om det er rotter eller mus, der har gnavet, kan man måle gnavmærkerne i det pågældende objekt. Dyrenes fortænder viser sig ofte som to parallelle baner på ca. 3 mm for rotter og under 2 mm for mus, men det skal siges, at denne identifikation ikke altid er lige let at foretage.

BILLEDE 53
ROTTEHUL I TRÆBEKLÆDNING, HVOR HULLET ER GNAVET UDEFRA.

T2.5 Huller

Det er til gengæld forholdsvis let at se, om et rotte- eller musehul er i brug. Gamle ubenyttede huller i jorden er mere eller mindre sammenfaldne. De kan også være tilgroede eller fyldt med visne blade. Indendørs vil ubenyttede huller ofte være tilstøvede eller dækket af spindelvæv. Fra benyttede huller ses ofte en tydelig veksel (løbespor).

BILLEDE 54
ROTTEHULLER ER OFTE GEMT VÆK AF VEJEN, OG MAN SKAL DERFOR LEDE GODT EFTER DEM.

Et aktivt rottehul måler 5-7 cm i diameter, mens et musehul er ca. 2 cm. Stærkt benyttede huller har tendens til med tiden at blive større, og de angivne mål, kan derfor godt variere en del.

I paneler, vægge og døre etc. kan det være af betydning, fra hvilken side hullet er gnavet. Det er bredest ved den side, hvorfra rotten er begyndt at gnave.

Nogle gange kan mosegrisens huller give anledning til tvivl, idet de ofte har en størrelse, der kan forveksles med rotternes. Men der er et par tommelfingerregler, som kan hjælpe

med identifikationen. Er hullet beliggende i vegetation, vil mosegrisens huller ofte være omkranset af afgnavet vegetation, mens rottens huller ikke har disse karakteristika, og er hullerne beliggende mellem (mindre) muldskud, er der også tale om huller frembragt af mosegrisen, da rotten ikke laver muldskud i forbindelse med sine huller og gange.

BILLEDE 55
ROTTEHUL MED JORDFANE – GRAVET OPPEFRA.

T2.6 Reder

Rotternes rede består af alle forhåndenværende materialer: Stumper af halm, mineraluld, papir, plast, tøjrester, etc. Rederne findes som regel på uforstyrrede steder i hulrum, f.eks. i loftindskud, skunkrum, under gulve, i rørgrave, men undertiden også i affald eller varepartier, som har ligget urørt i længere tid. Nogle gange kan udhængende redemateriale gennem spalter i væg- eller lofts-beklædningen eller ud af et rottehul røbe, hvor reden er. En gammel rede er som oftest faldet sammen, medens redekammeret vil være intakt i et bo, som stadig benyttes.

BILLEDE 56
DEN OPPORTUNISTISKE BRUNE ROTTE HAR BYGGET REDE I EN FLYTTEKASSE.

Husmusens rede er kugleformet og består af forhåndenværende materialer f.eks. papir, fjer, tøjr-ester, høvlspåner, plastik m.v. Findes reden udendørs, består den sædvanligvis af græs og blade.

T2.7 Lugt

Lugten fra den brune rotte er en skarp, ubehagelige lugt og særdeles karakteristisk - meget lig lugten i en svinesti. Rottelugten kan let skelnes fra husmusens sødlige, let kvalme lugt. Lugten er som regel særlig stærk i nærheden af reden, og den kan holde sig i uger eller måneder efter, at rotterne er forsvundet.

T2.8 Støj

Støj fra loftet kan skyldes tilstedeværelsen af en husmår, men hører man gnaven, og især hvin og skrig deroppefra, er der ingen tvivl om, at det drejer sig om rotter. Støjen kan også komme fra vægge eller hulmure, og her er det ofte rotter, der er årsagen. Men mus kan også lave støj, dog sjældent så kraftigt som rotter. Er man i tvivl, må man benytte andre spor, f.eks. dyrenes ekskrementer eller man må udstre mel eller talkum. Kæledyr som hunde og katte vil ofte reagere temmelig voldsomt på tilstedeværelsen af en gnaver i væggen eller under gulvet, men det vil naturligvis ikke kunne afsløre, om det er den ene eller anden art, der er på færde. Det er dog vigtigt ikke at bagatellisere sådanne tegn og affærdige dem med, at der nok bare er tale om "en lille mus". Erfaringen viser desværre, at sådanne reaktioner kan komme til at koste en husejer dyrt senere hen.

Tillæg 3: Praktisk forebyggelse og bekæmpelse af rotter og mus

Forebyggelse er omfattet af bekendtgørelsen, hvad der allerede afspejles i dens titel. Flere af bekendtgørelsens bestemmelser er udelukkende møntet på forebyggelse, der måske er det væsentligste element i bekendtgørelsen. I det lange løb er der heller ingen tvivl om, at forebyggelsen af rotter og mus er det, der har den største effekt. I praksis viser det sig ofte, at det er forebyggelsen, og ikke så meget selve bekæmpelsen, der vedvarende løser et rotte- eller museproblem på en ejendom.

Forebyggelse og bekæmpelse af rotter og mus er to sider af samme sag, og har begge det samme mål: at blive gnaverne kvit. Der er imidlertid stor forskel på de to metoder, der skal eller kan bringes i anvendelse, men det er vigtigt at huske på, at metoderne er gensidigt afhængige af hinanden og ikke kan stå alene uden et ringere resultat til følge.

T3.1 Forebyggelse generelt

Det er kommunalstyrelsens pligt at foranstalte såvel en effektiv bekæmpelse som en forebyggelse af rotter i kommunen. Som tidligere nævnt er mus ikke omfattet af miljøbeskyttelseslovens § 17 og § 18, hvorfor de ikke omtales nedenfor.

Med bekendtgørelsens ikrafttræden er der givet kommunalbestyrelsen nye instrumenter til at fremme forebyggelsen af rotter. Bestemmelserne om kommunal handlingsplan, regler for tilsyn samt tilsyn på tilsynspligtige ejendomme, opsætning af rottespærre, sikringsordninger, resistensstrategi og kloakrottebekæmpelse er alle tiltag, der sigter mod at gøre kommunalbestyrelsens arbejde mere effektivt og begrænse rotternes fremfærd i samfundet.

I den kommunale handlingsplan skal kommunalbestyrelsen tænke fremad og sætte sig nogle konkrete mål for, hvor og hvordan indsatsen mod rotterne kan ske, og hvordan man bedst kan opnå de ønskede resultater, som samtidig skal være målbare. I de daglige arbejdsgange med konkret rottebekæmpelse kan forebyggelsen nogle gange være svær at få plads til, men handlingsplanen, der maksimalt tre år fremover fastlægger rammerne for kommunalbestyrelsens indsats, giver kommunalbestyrelsen mulighed for at fastholde fokus, så forebyggelsen ikke tabes af syne.

I bekendtgørelsens bilag 1 er nævnt en række minimumskrav til handlingsplanen. Tre nye punkter i bilag 1 er med til at gøre den kommunale forebyggelsesindsats på rotteområdet endnu mere målrettet og fokuseret end tidligere:

Kommunen skal

- udarbejde en plan for den kommunale kloakrottebekæmpelse og samarbejdet med forsyningen om kloakrottebekæmpelsen indeholdende beskrivelse af omfang og metoder (fælder, gift m.v.)
- oplyse, hvorvidt kommunen tillader privat bekæmpelse herunder f.eks. om privat bekæmpelse er geografisk begrænset eller begrænset til bestemte bekæmpelsesmetoder
- udarbejde en plan for kommunens tilsyn med privat rottebekæmpelse, hvis kommunen tillader privat rottebekæmpelse.

Med hensyn til planen for den kommunale kloakrottebekæmpelse er det klart, at indsatsen på dette område bliver mere effektiv, hvis aktørerne - kommunen og forsyningen - løbende samarbejder og koordinerer de tiltag, som de har til hensigt at bringe i anvendelse.

BILLEDE 57

KOMMUNE SKAL I SIN HANDLINGSPLAN OM FOREBYGGELSE OG BEKÆMPELSE AF ROTTES BESKRIVE SÆRLIGE INDSATZOMRÅDER, F.EKS. SOM HER I BYMÆSSIG BEBYGGELSE.

Har en kommune godkendt privat rottebekæmpelse i sit område er det samtidig vigtigt, at de autoriserede personer kender de eventuelle begrænsninger, som kommunen måtte have lagt for den private bekæmpelse. Har en kommune således bestemt, at R2-autoriserede personer først kan påbegynde privat bekæmpelse på deres ejendomme, når kommunen har gennemgået dem for eventuelle fejl og mangler, kan det samlet set medvirke til en bedre forebyggelse og bekæmpelse på ejendommene. Det signalerer samtidig, at man står sammen om arbejdet og ikke modarbejder hinanden. Kommune skal derfor sørge for, at samtlige autoriserede personer får kendskab til de fornødne oplysninger om eventuelle krav eller indskrænkninger i den private bekæmpelse.

Ligeledes er det også nødvendigt, at kommunen udfører tilsyn med den private bekæmpelse, hvis en sådan er tilladt i kommunen. Det er ikke ligegyldigt, hvordan dette tilsyn udføres, så der skal foreligge en plan for tilsynet, hvad der gerne skulle være med til at sikre større effektivitet og bedre håndhævelse på området.

Ud over minimumskraverne nævnt i bilag 1 er der nævnt en række særlige indsatsområder.

Alle de nævnte områder er steder, hvor der traditionelt optræder rotter i større eller mindre omfang, og indsatsområderne er obligatoriske, medmindre de ikke er relevante i den enkelte kommune. Som eksempel på et indsatsområde nævner bilag 1 "tilsynspligtige ejendomme". Indsatsen her kunne være et gennemgribende eftersyn på ejendommene i samarbejde med grundejerne med henblik på identifikation af fejl og mangler og med efterfølgende krav i form af forvarsler og påbud til grundejerne om sikring og renholdelse ud over, hvad man tidligere har gjort.

Med et andet indsatsområde - "kloakker og stikledninger" - får kommunalbestyrelsen mulighed for tage sin hidtidige politik på kloakrottebekæmpelsesområdet op til revision. Kommunalbestyrelsen

kan f.eks. vælge at benytte elektroniske rottespærre i stedet for antikoagulanter, eller fortsætte med antikoagulanter og i stedet koncentrere indsatsen i mindre områder end tidligere men med hyppigere besøg. Kommunalbestyrelsen kan eksempelvis også helt undlade at bekæmpe rotterne i kloakkerne og i stedet overlade dette til det lokale spildevandsforsyningsselskab. Se nærmere om kloakrottebekæmpelse under afsnit T3.7.

Vildtfodringspladser er et yderligere indsatsområde. Her skal kommunalbestyrelsen, hvis den har tilsynspligtige ejendomme, sørge for at disse bliver medtaget i den kommunale handlingsplan. Vildtfodringspladserne kan i mange tilfælde være hjem søgt af rotter, og bliver der ikke på pladserne forebygget med bedre fodringsskikke, fodringsautomater, rydning af vegetation m.v. kan rotterne formere sig i stort tal og sprede sig til omliggende bygninger og arealer. Derfor bør vildtfodringspladserne i første omgang nøje registreres på hver enkelt, tilsynspligtige ejendom og derefter tilses hvert år i forbindelse med besøg af den kommunale rottebekæmper.

Kravet om en kommunal handlingsplan i bekendtgørelsens § 5 skal udelukkende ses som en minimumsløsning, idet kommunalbestyrelsen er frit stillet med hensyn til yderligere initiativer end de nævnte i bilag 1. Yderligere tiltag kunne f.eks. være kommunale reklamekampagner for renholdelse i byerne, flere og større affaldsbeholdere på gågader, trimning og renholdelse af grønne arealer ved offentlige institutioner, udlejningsboliger og banestrækninger, renholdelse af brinker langs åer og vandløb samt bygningsgennemgange af alle kommunale ejendomme og institutioner, skoler m.v. Mulighederne er mange og selv små indsatser kan betyde, at rotterne forsvinder og måske helt uddør det pågældende sted.

I forbindelse med køb og salg af fast ejendom sker der i dag langt oftere nedrivning af de eksisterende boliger end tidligere. Problemet er her, at bygningerne ofte rives ned uden, at de tilhørende, gamle kloaksystemer bliver afproppet forsvarligt. Inden der på ejendommene opføres en ny bolig, og det gamle kloaksystem dermed udskiftes med nyt, kan rotterne nå at trænge op fra kloaksystemerne og sprede sig på overfladen.

For at undgå omstørende kloakrotter, er det derfor vigtigt, at der ved alle sådanne nedrivninger sker en afpropping af nedlagte ledninger, og der påhviler kommunen en særlig forpligtelse f.eks. i forbindelse med den kommunale byggesagsbehandling at gøre opmærksom på denne problematik.

En afpropping af en kloakledning skal i medfør af DS 432, Norm for afløbsinstallationer, ske helt ude ved tilslutningen til hovedledningen. I modsat fald opstår der "døde stik", som rotterne kan benytte til ophold og redebygning. For at undgå de ofte kostbare opgravninger er der udviklet metoder, hvor ubenyttede ledninger aflændes ved, at der fra hovedledningen presses fiberbeton el.lign. ind i stikledningerne, såkaldt "no dig".

I nyere boligområder, hvor afløbssystemerne f.eks. på grund af sætning eller dårligt udført arbejde giver rotteangreb, løses problemerne ved at reparere defekterne i afløbssystemerne. Der skal kort sagt foretages fejlfinding, dvs. påvisning af, hvor rotterne trænger ud fra kloakkerne. Efterfølgende skal reparation udføres af en autoriseret kloakmester for at sikre en varig og holdbar løsning. I tilfælde af manglende samlebrønd på en ejendom, hvilket ofte ses ved rækkehusbebyggelser, har kommunen mulighed for ved omfattende rotteangreb at påbyde grundejeren at etablere en brønd, så en røgprøve eller en TV-inspektion kan gennemføres, jf. i øvrigt afsnit 6.13.

Mht. fejl og mangler ved afløbssystemer skal der henvises til Miljøstyrelsens pjece: "Kloakrotter" (2001). Endvidere har Teknologisk Institut en afdeling, *Rørcentret*, hvor man løbende afprøver rør og afløbssystemer, og hvor man kan hente råd og vejledning om problemer i forbindelse med rotter og afløbssystemets forskellige dele.

I landzoneområder kan f.eks. især tilsynspligtige ejendomme, genbrugsstationer, rensningsanlæg, søer og åløb og, som nævnt, vildtfodringspladser kræve forøget tilsyn og bekæmpelse. Rottetilhold på fugleøer kan desuden være særligt problematiske, idet rotterne her kan udrydde hele kolonier af rugende fugle. Da der sjældent på sådanne øer er bebyggelse, er gifthanvendelse som udgangspunkt udelukket, og man er derfor henvist til bekæmpelse med fælder kombineret med afhjælpende forebyggende foranstaltninger. I særlige tilfælde vil man eventuelt kunne ansøge Miljøstyrelsen om dispensation til at anvende gift. Hvorvidt en dispensation vil kunne meddeles, afhænger i høj grad af de konkrete omstændigheder.

På tilsynspligtige ejendomme kan eksempelvis roe- og kartoffelkuler, ensilagestakke og kornbunker give rotteproblemer, og løsningen er her, ud over bekæmpelse af rotterne med gift ved konstateret rotteforekomst, f. eks. forebyggende opsætning af foderstationer med fælder rundt om de pågældende oplag, rydning af vegetation eller opsætning af siddepinde til rovfugle og ugler. Påbud om fjernelse af sådanne aktive stakke kan kun i specielle situationer komme på tale, hvis der er tale om meget store rotteforekomster med væsentlige gener for omgivelserne. Ubenyttede oplag af f.eks. gamle halmballer kan kommunalbestyrelsen dog godt påbyde fjernet ved rottetilhold forudsat, at udgifterne ved fjernelse står i rimeligt forhold til den miljømæssige gevinst.

T3.2 Bekæmpelse generelt

Overalt i kommunens geografiske område, hvor der ved det kommunale tilsyn eller efter anmeldelse konstateres forekomst af rotter, skal kommunalbestyrelsen foretage en *effektiv* bekæmpelse, jf. bekendtgørelsen § 6, stk.1.

Kravet om effektiv bekæmpelse gælder ordret kun kommunalbestyrelsen og ikke direkte den autoriserede person, som i den kommunale Handlungsplan måtte have fået tilladelse til at foretage privat bekæmpelse. Men kravet gælder også den autoriserede person, idet vedkommendes bekæmpelse er hjemlet af kommunalbestyrelsen og er en afledt funktion af kommunens forpligtelse i medfør af bekendtgørelsens § 6, stk.1.

Forud for en bekæmpelse skal der altid ske en tilbundsgående undersøgelse af de mulige årsager til rottetilholdet på en ejendom. Ejendommen skal således gennemgås omhyggeligt for fejl og mangler, der kan have været medvirkende til rottetilholdet. Omhyggeligheden og grundigheden kan ikke betones stærkt nok, idet blot en enkelt overset fejl kan betyde, at bekæmpelse er spildt, og den autoriserede person må begynde forfra på ny.

På store ejendomme, f.eks. landbrugs- eller fødevarevirksomheder, kan det endvidere være nødvendigt at bekæmpelsen planlægges mere detaljeret, så alle dele af virksomheden bliver undersøgt og saneret for rotter. Den autoriserede person bør i sådanne tilfælde anvende et kort over virksomheden eller tegne bygninger m.v. ind på en skitse. Det letter senere hen bekæmpelsesarbejdet, idet foderstationer med fælder eller gift kan nummereres og tegnes ind på kortet over ejendommen. Et sådant kort kan desuden udleveres til den ansvarlige på virksomheden, så vedkommende kan hjælpe til eller har mulighed for at følge med i bekæmpelsesarbejdet.

BILLEDE 58
EKSEMPEL PÅ AT OPLAG ER FLYTTET UD FRA VÆGGEN

Den kommunale rottebekæmpelse er som nævnt "hjælp til selvhjælp", og grundejeren eller lejerens medvirken i form af afhjælpende foranstaltninger, oprydning m.v. er helt afgørende for et positivt resultat. Ejeren skal med andre ord gøres forståeligt, hvad dennes rolle er i forbindelse med selve bekæmpelsen. Bestemmelsen i bekendtgørelsens §§ 7 og 8 er netop møntet på, at ejer eller lejer får "medejerskab" til bekæmpelsen.

Bekæmpelse af rotter kan ske med enten fælder af forskellig art eller gift, dvs. antikoagulerende midler. Bekæmpelse med antikoagulanter er som regel en meget effektiv løsning, men der er situationer, hvor antikoagulanterne ikke vil kunne anvendes. Det gælder f. eks., hvor rotterne befinder sig længere væk end 10 m fra bygninger (se undtagelser i vurderingsvejledningen), hvor rotterne er kommet indendørs i beboelser eller, hvor rotterne er blevet ædesky over for den udlagte gift. Andre hensyn end de her nævnte kan også spille ind på valget af bekæmpelsesmetode, f.eks. miljø- eller sikkerhedsmæssige aspekter ved en konkret bekæmpelse, som gør, at man er tvunget til at vælge den ene metode frem for den anden.

Bekæmpelsesmetoden er således situationsbestemt, men resultatet afhænger som nævnt ovenfor i høj grad af rottebekæmpernes erfaring og professionalisme.

I kloakerede områder vil årsagen til rotteangreb i ejendomme ofte være en defekt i afløbssystemet. For at kunne foretage en effektiv bekæmpelse sådanne steder, skal der foretages en røgprøve ved hjælp af et røgapparat, hvor røgen kan sættes under tryk. Foretages der ikke en røgprøve, kan rottebekæmperen ikke med sikkerhed afgøre, om kloaksystemet er defekt, og bekæmpelsen vil ofte trække unødigt ud, hvis et defekt afløbssystem hele tiden giver mulighed for, at kloakrotter kan komme op til overfladen. Røgprøven er – i modsætning til TV-inspektionen - omkostningsfri for

grundejeren og en integreret del af den kommunale rottebekæmpelse. Vedrørende den praktiske udførelse af røgprøven henvises til tillæg 4.

Samtidig med en bekæmpelse skal der i fornødent omfang iværksættes foranstaltninger til sikring af ejendommen. Det gælder uanset, om ejendommen er kloakeret eller ej. Formålet er, dels at minimere rotternes muligheder for at finde føde og søge skjul, dels at forhindre gentagelser i fremtiden.

Sådanne sikringsmæssige foranstaltninger kan f.eks. være udbedring af huller eller sprækker i bygninger, døre, porte, og vinduer, fjernelse af (spiseligt) affald og skrot, vegetation m.v. eller blot ved indsætning af en rottespærre i en stikledning, se afsnittene 5.2.3., 5.2.4. og 5.3, der alle indeholder en samlet beskrivelse af mulige fejl og mangler på ejendomme både i byer og på landet.

Er manglende renholdelse én af grundene til rottetilhold på en landejendom, er det vigtigt, at rotterne bekæmpes før, man begynder en total og gennemgribende oprydning - ellers er der risiko for, at man spreder problemet. Dog viser erfaringen, at en løbende oprydning faktisk i nogle tilfælde kan være med til at effektivisere bekæmpelsen af rotterne. Den delvise oprydning er med til at ændre rotternes normale adfærdsmønstre, hvad der motiverer rotterne til at gå i de opstillede fælder eller æde den udlagte gift.

T3.2.1 Bekæmpelse med antikoagulanter

Selvom forebyggelse af rotter som nævnt har fået en mere fremtrædende rolle i den moderne rottebekæmpelse, er den traditionelle udlægning af antikoagulanter dog stadig vigtig, idet effektiv bekæmpelse af især store rotteforekomster i bymæssig bebyggelse eller på landet normalt kun kan lade sig gøre, hvis der anvendes antikoagulerende midler. Vedrørende de pt. godkendte antikoagulerende aktivstoffer henvises til T6.

Anvendelse af antikoagulanter indendørs i beboelser vil være i strid med god bekæmpelsespraksis, idet rotterne vil lægge sig til at dø på steder, hvor man ikke kan finde og indsamle dem, f.eks. under gulve, i vægge, etageafsniit eller lofter. Giftanvendelse indendørs vil uvægerligt give problemer med forrådnede rotter, der udvikler en gennemtrængende og meget ubehagelig ligstank i boligen. Indendørs skal der derfor altid anvendes smækfælder, levendefangende fælder, eller elektroniske fælder. Løber rotterne rundt i f.eks. en bolig eller på en virksomhed, kan der desuden anvendes rottehund eller luftgevær-/pistol til at dræbe rotterne.

Selvom antikoagulerende gift ikke udlægges direkte i en bolig, kan det alligevel afstedkomme problemer. Det kan ske, hvis den autoriserede person foretager giftudlægning udendørs i forbindelse med, at der er konstateret rotter indendørs i en beboelse. Hvis fejlen(e) på et afløbssystem endnu ikke er fundet, og der lægges gift i f.eks. gennemløbs- og rensebrønde, eller opstilles foderstationer med gift udendørs ved rottehuller i jorden, er der risiko for, at forgiftede rotter trænger ud af det defekte afløbssystem og ind i boligen. De forgiftede rotter vil ofte lægge sig til at dø indendørs med den omtalte stank af døde rotter til følge. Det kan blive en meget omkostningstung affære, hvis gulve, vægge og lofter skal brydes op for at lokalisere rotterne.

Kun helt ekstraordinært vil anvendelse af antikoagulerende midler kunne komme på tale indendørs, f.eks. i situationer, hvor den sanitære tilstand på ejendommen er helt uholdbar, og der er behov for en hurtig og effektiv bekæmpelse af store rottebestande. Sådan giftanvendelse vil desuden i nogle tilfælde fordrer, at beboerne forinden er flyttet til anden lokalitet. Ligeledes kan det være en fordel at få beboeren til at give et skriftligt samtykke om, at der anvendes gift indendørs i beboelsen.

Er der større rottebestande f.eks. på en landbrugsejendom, vil det ofte være nødvendigt, at der bekæmpes både inden- og udendørs, dog ikke i beboelser. Den kraftige udluftning af stalde, avlsbygninger m.v., ofte kombineret med andre lugte, gør imidlertid, at en indendørs bekæmpelse med antikoagulanter her normalt vil kunne forsvares.

Den autoriserede person skal forud for hver giftudlægning nøje overveje, om giften er placeret korrekt i overensstemmelse med etikettens forskrifter samt, hvilke konsekvenser giftudlægningen vil kunne have såvel i relation til målgruppen, som – ikke mindst – dem uden for målgruppen. Det betyder først og fremmest, at der altid skal anvendes aflåste foderstationer, når giften ikke udlægges i kloak. Kravet er undtagelsesfrit og fremgår altid af etiketten på de bekæmpelsesmidler, som Miljøstyrelsen godkender til bekæmpelse af rotter og mus. Hvis en autoriseret person handler i strid med forskriften, kan vedkommende straffes for overtrædelse.

På trods af kravet om anvendelse af foderstationer i forbindelse med giftudlægning har der igenem årene været mange sager om især forgiftning af hunde, der har ædt rotte- eller musegift, udlagt i strid med reglerne. De gældende regler for giftudlægningen skal derfor altid nøje overholdes, og selve giftudlægningen er udelukkende den autoriserede persons ansvar, og kan derfor ikke overlades til andre.

Da de antikoagulerende midler er skadelige for bl.a. vandlevende organismer, skal giften også her udlægges med størst mulig hensyntagen til de dyr eller organismer, som ikke er målgruppe. Den autoriserede person skal ved udlægning af gift desuden sikre sig, at giften ikke havner f.eks. i vandmiljøet i en å eller i en sø.

Ved anvendelse af gift skal den autoriserede person følge den resistensstrategi, som fremgår af bekendtgørelsens § 29 og afsnit T7.1.

På fødevarevirksomheder bør man som udgangspunkt ikke bruge kemiske bekæmpelsesmidler i produktions-, lager- eller salgslokaler. Det kan dog være nødvendigt i særlige tilfælde, f.eks. ved massive angreb af skadedyr, jf. Vejledning nr. 9236 af 29. april 2014 om Fødevarehygiejne, afsnit 18.4 og Naturstyrelsens vejledning, "Rotter, mus og fødevarevirksomheder", 2011, afsnit 10.3.

T3.2.1.1 Anvendelsesområder og vilkår for antikoagulanter

Når Miljøstyrelsen godkender rotte- og musemidler med antikoagulerende aktivstoffer, fastsætter styrelsen en række specifikke krav og vilkår for anvendelsen af midlerne, der skal fremgå af den etiket, som den enkelte producent er forpligtet til at sætte på hvert enkelt produkt. Etiketten er udarbejdet af producenten på baggrund af Miljøstyrelsens godkendelse af det pågældende middel.

Da antikoagulanterne kan give anledning til både primær og sekundær forgiftning har Miljøstyrelsen stillet krav om, at den autoriserede person skal følge en række risikobegrænsende foranstaltninger og vilkår i forbindelse med giftudlægningen. Disse fremgår af Miljøstyrelsens vejledning nr. 24, maj 2018, om vurdering og godkendelse af kemiske bekæmpelsesmidler til rotter og mus, afsnit 6.

Et af de væsentligste krav ved anvendelse af antikoagulerende midler er, at antikoagulerende midler kun må anvendes i en afstand på op til 10 meter fra bygninger. Begrebet *i og omkring bygninger* er i vurderingsvejledningen defineret som "boliger og andre bygninger, hvor mennesker opholder sig kontinuerligt eller periodisk. Bygninger, som anvendes til husdyr eller andre dyrehold eller til opbevaring af fødevarer, fodermaterialer eller andre organiske materialer, som kan tiltrække rotter og mus, er også omfattet. Det samme gælder teknikbygninger som transformatorstationer, kabelskabe, pumpestationer m.v."

I forbindelse med kravet om anvendelse af antikoagulanter inden for 10 meter fra bygninger gælder følgende yderligere vilkår:

- Der skal være påvist rotter eller mus på stedet, før gift udlægges.

- Midlerne skal anbringes i aflåste foderstationer, så mennesker og dyr uden for målgruppen ikke kan komme i kontakt med giften.
- Maksimums- og minimumsdoser af midlet i de enkelte foderstationer og krav om afstand mellem udlægningssteder, som beskrevet på produktetiketten, skal overholdes.
- Foderstationerne skal være påført en tekst, hvoraf det fremgår, at der foregår bekæmpelse af rotter eller mus i området, og hvordan man forholder sig i tilfælde af forgiftning.
- Desuden skal foderstationen også være mærket med bekæmperens kontaktoplysninger.
- Med henblik på at kunne foretage den rette dosering og udlægning af gift og for at reducere faren for sekundær forgiftning af rovfugle og rovdyr skal den autoriserede bekæmper føre tilsyn to gange ugentligt eller efter behov.
- Indsamling af døde dyr skal også foretages i overensstemmelse med bestemmelserne herom i afsnit T3.2.1.4. Kravene vil tillige være anført på produktets etiket. Lodsejeren vil evt. efter aftale med bekæmperen kunne stå for denne indsamling.
- For at undgå unødvendig anvendelse af antikoagulante midler skal bekæmperen udføre en evaluering af angrebets status og effekten af behandlingen, hvis bekæmpelsen strækker sig over mere end 35 dage. Faktorer som udvikling af resistens eller en ikke effektiv bekæmpelsesstrategi med for få foderstationer kan f.eks. være årsagen og skal overvejes. Evalueringen skal kunne dokumenteres - skriftlig dokumentation er at foretrække.
- Da antikoagulanterne er giftige, skal der anvendes handsker under håndteringen af rotte- og musemidlerne. Desuden skal handsker også anvendes ved kontakt med døde rotter og mus og deres efterladenskaber af hensyn til smittefaren.
- Døde mus og rotter bortskaffes som dagrenovation.
- Giftrester og emballage skal afleveres til den kommunale affaldsordning som farligt affald.
- Midlerne opbevares miljø- og sundhedsmæssigt forsvarligt, under lås og utilgængeligt for børn.
- Midlerne må ikke opbevares sammen med eller i nærheden af fødevarer, foderstoffer, lægemidler og lignende.

BILLEDE 59

ANVENDELSE AF ANTIKOAGULANTER MERE END 10 METER FRA BYGNINGER KAN KUN I HELT SÆRLIGE TILFÆLDE FINDE STED.

Alle de nævnte punkter er vigtige, men især henledes opmærksomheden på punkt 8, der fastsætter krav om, at den autoriserede person skal foretage en evaluering maksimalt 35 dage efter en påbegyndt bekæmpelse af rotter eller mus med antikoagulanter. Kravet er fastsat for at en bekæmpelse ikke skal kunne udvikle sig til at være en permanent udlægning af antikoagulanter i strid med de gældende regler. I de fleste bekæmpelsessituationer vil bekæmpelsen af såvel rotter som mus normalt være tilendebragt inden de angivne 35 dage, og derfor er dette maksimum en absolut sidste frist for bekæmpelsens udførelse med antikoagulanter. Passeres de 35 dage, er der populært sagt noget galt med bekæmpelsesindsatsen, og den autoriserede person skal derfor nøje evaluere, hvad der kan være mulige årsager til den manglende effektivitet.

Vurderingsvejledningen stiller krav om, at evalueringen skal kunne dokumenteres, dog ikke nødvendigvis skriftligt. Men for at den autoriserede person ikke senere hen skal komme i bevisvanskeligheder over for de kommunale tilsynsmyndigheder, anbefales det, at den autoriserede person skriftligt, eventuelt suppleret med fotos, dokumenterer bekæmpelsesforløbet samt de faktorer og begrundelser, der indgår i overvejelserne omkring en fortsat bekæmpelse ud over de angivne 35 dage. Datoangivelser for den "fornyede" bekæmpelse er tillige vigtige.

T3.2.1.2 Traditionel udlægning

Udlægning af antikoagulerende midler i forbindelse med bekæmpelse af rotter kan i praksis ske på to måder, enten som såkaldt traditionel udlægning eller som intervaludlægning. Uanset udlægningsmetoden er det vigtigt at etikettens anvisninger altid følges i forhold til dosis og udlægningssteder herunder anvisninger om udlægninger i og omkring bygninger. Traditionel udlægning af antikoagulanter bør kun omfatte midler svagere end flocoumafen, brodifacoum og difethialon. Grunden til, at der skelnes mellem de svagere 1. og 2. generations antikoagulanter og de meget stærke

2. generations antikoagulanter skyldes, at rotter ofte skal indtage en eller flere doser af de svagere antikoagulanter for at dø, mens rotter i princippet kan nøjes med én enkelt dosis af gifte med aktivstofferne flocoumafen, brodifacoum og difethialon.

Traditionel udlægning vil typisk omfatte udlægning et eller flere steder med portioner svarende til etikettens anvisninger. Efter få dage skal området besøges på ny, og der suppleres op de steder, hvor giften er ædt med samme mængde som tidligere.

Der udlægges herefter gift så længe, der ædes af den, og giftbekæmpelsen ophører først, når rotterne ikke har ædt af giften i minimum to uger. Er der fortsat tvivl om, hvorvidt rotterne er bekæmpet, må der tillige udlægges mel, talkum eller opstilles vildtkamera, der kan afsløre eventuelle overlevende rotter.

T3.2.1.3 Intervaludlægning

Intervaludlægning anvendes i forbindelse med udlægning af antikoagulanter indeholdende aktivstofferne flocoumafen, brodifacoum og difethialon, der over for rotter som nævnt er dødelige i engangsdosis. Derfor bør disse midler ikke udlægges efter traditionel metode, da dette kan resultere i, at de enkelte rotter indtager mange gange dødelig dosis, hvorved de vil kunne udgøre en større potentiel risiko for rovfugle og mindre rovpattedyr, der bl.a. lever af rotter, såkaldt sekundær forgiftning.

Intervaludlægning er en udlægningsmetode, der tager hensyn til rotternes bestandsstrukturer, hvor det ofte er de dominerende rotter, som kommer først til føden. Metoden går ud på at udlægge giften i flere på hinanden følgende intervaller. Der udlægges hver gang mindre portioner ca. 25-50 g hvert sted, hvad der bevirker, at de første rotter, som kommer til, kun indtager små mængder antikoagulanter. Når de dominerende rotter har ædt antikoagulanter, og når de efter 4-6 dage er døde, udlægges næste interval af antikoagulanter. De øvrige rotter, de lavere rangerende eller marginalrotterne, vil derefter søge ind til udlægningsstederne, æde antikoagulant og dø. Idéen er, at man herved reducerer antallet af døde eller døende rotter, der, hvis man havde anvendt traditionel udlægning, ville kunne have indeholdt store mængder antikoagulerende stof, som kunne have frembudt risiko for sekundær forgiftning af rovfugle og mindre rovpattedyr. Den miljømæssige fordel ved intervaludlægning gør sig tillige gældende, hvor der i en bekæmpelsessituation er et stort udbud af alternative fødekilder. Rotterne vil her fortrinsvis æde den føde, de kender, men æder de blot én enkelt lille portion af den stærke antikoagulant, vil de sandsynligvis dø.

Intervaludlægningen skal fortsætte indtil der ikke længere ædes af de antikoagulerende midler. Midlerne vil skulle ligge urørt minimum to uger, inden bekæmpelsen kan afsluttes.

Uanset udlægningsmetode er det vigtigt at etikettens anvisninger altid følges i forhold til dosis og udlægningssteder herunder anvisninger om udlægninger i og omkring bygninger. Desuden skal udlægningen af gift altid ske med størst mulig hensyntagen til det omgivende miljø.

T3.2.1.4 Indsamling af døde rotter

Det skal pointeres, at der for begge de nævnte udlægningsmetoder, under hele bekæmpelsesforløbet skal indsamles døde rotter, idet begge udlægningsmetoder kan medføre, at rovfugle, ugler og mindre rovpattedyr æder de forgiftede rotter med sekundær forgiftning til følge.

Reglen er derfor, at når rotterne begynder at æde af giften, skal der indsamles døde rotter mindst 2 gange om ugen, så længe den fortærede giftmængde er stigende eller konstant. Når den fortærede mængde gift aftager, indsamles døde rotter efter behov, hvilket vil sige, hver gang den autoriserede person finder sig på ejendommen eller, når grundejeren retter henvendelse til den autoriserede

person og anmoder denne om at indsamle døde rotter. De døde rotter kan bortskaffes med dagrenovationen. Når bekæmpelsen er afsluttet, indsamles eventuelle giftrester og emballage, der skal afleveres til den kommunale affaldsordning for farligt affald. Hjemmel til at fastsætte regler om indsamling af døde rotter følger af de almindelige affaldsregler i miljøbeskyttelseslovens § 16.

T3.2.2 Bekæmpelse med fælder

Fælder er efter giftmidlerne den mest pålidelige bekæmpelsesmetode, som i årtusinder er blevet brugt mod skadelige gnavere. Fælder har i mange år i skadedyrsbranchen haft en sekundær status i forhold til de antikoagulerende gifte, men i takt med indførelsen af restriktioner i anvendelse af antikoagulanter, har fælderne fået en renæssance. Blandt bekæmpelsesfirmaer og autoriserede personer er der en stigende forståelse af, at fælder i højere grad end hidtil kan erstatte den traditionelle giftudlægning. Det gælder især udendørs f.eks. i forbindelse med sikringsordninger, hvor antikoagulerende gifte ikke længere er tilladt i permanente udlægninger, og hvor fælderne i stedet udfylder giftens plads i sikringen af virksomhederne. Her viser erfaringerne, at smækfælder placeret i foderstationer i stort omfang har samme effektivitet mod rotter og mus som de antikoagulerende midler.

BILLEDE 60

BEKÆMPELSE MED SMÆKFÆLDER HAR FÅET NY BETYDNING I TAKT MED, AT BRUGEN AF ANTIKOAGULANTER ER UNDERLAGT FLERE OG FLERE ANVENDELSESBEGRÆNSNINGER.

Traditionelt er bekæmpelsen af rotter med fælder oftest foretaget i de situationer, hvor rotterne er konstateret indendørs i beboelser, hvor anvendelsen af antikoagulanter som nævnt er i strid med god bekæmpelsespraksis.

Fælder vil hovedsagelig kunne anvendes i følgende situationer:

- Når der kun er få rotter at bekæmpe – 5 eller derunder
- Hvor man vil bekæmpe rotter (giftfrit) - også i kloakker og stikledninger.
- I forbindelse med bekæmpelse, hvor brug af antikoagulerende bekæmpelsesmidler er forbudt
- Når brug af antikoagulerende bekæmpelsesmidler helt må undgås af hensyn til risiko for forgiftning af mennesker, husdyr og andre dyr - enten direkte eller ved kontamination af fødevarer, foder etc.
- Når der er alvorlig risiko for sekundær forgiftning af ikke-målgruppe dyr
- Hvor stanken og øvrige gener fra ligene af forgiftede rotter og mus vil skabe problemer
- Hvor der er så rigeligt med anden føde, at rotterne eller musene ikke tiltrækkes af ædegift

- Hvor enkelte individer efter en bekæmpelse er blevet sky over for de anvendte antikoagulerende bekæmpelsesmidler
- Hvor man har brug for rotter eller mus til forskningsmæssige formål, f.eks. indsamling af snylttere, undersøgelser for sygdomme, populationsundersøgelser, resistensundersøgelser m.v.

Selvom fælderne i en række situationer erstatter de antikoagulerende midler og i stigende grad anvendes i bekæmpelsessituationer, hvor man tidligere ville have anvendt antikoagulanter, er det dog fortsat sådan, at det næppe er muligt effektivt at bekæmpe meget store rotte- og musebestande med fælder.

Resultaterne af fældefangst kan ellers ofte virke imponerende i forhold til gifthanvendelse, men det bør dog ikke forlede nogen til at tro, at fælderne har en større effektivitet end antikoagulanterne. Sagen er nemlig, at ved fældefangst ser man alle de døde gnavere i modsætning til de giftpåvirkede, der ofte når at krybe i skjul, inden de dør.

Som ved bekæmpelse af rotter med antikoagulanter er planlægning og omhyggelighed i bekæmpelsesarbejdet væsentlige elementer i bekæmpelse af rotter med fælder. Hvis en bekæmpelse med fælder ikke er meget nøje tilrettelagt og udført, er der stor risiko for, at resultatet blot er, at bestandens overskud bliver fjernet - noget, der blot stimulerer den resterende bestand til en kraftigere formering. Så hvis antallet af fangne rotter ikke aftager gradvis i løbet af nogle uger, må indsatsen mere betragtes som "høst" end som bekæmpelse.

T3.2.2.1 Fældetyper

Fælderne kan opdeles i tre typer:

1. Levendefangende fælder. Fælderne er firkantede bure fremstillet af galvaniseret metaltråd eller plader og med en låse- eller vippeanordning, der afskærer rotter eller mus fra at krybe ud igen, når de er kommet ind i fælden. Fælderne kan rumme ét eller flere individer. De levendefangende bruges især til videnskabelige formål, eller i fødevarevirksomheder. De kan dog også være velegnede, hvor der er risiko for at børn eller husdyr kan komme til fælderne. Der findes forskellige modeller fra enkeltfangende til nogle, som kan tage op til 40 individer af gangen (f.eks. rotteruser).

BILLEDE 61

RUSEFÆLDE TIL FANGST AF LEVENDE ROTTER. FÆLDEN ER FREMSTILLET AF GALVANISERET METALTRÅD.

2. *Smækfælder*. Smækfælder er typisk rammer af plast, træ eller metal påmonteret en fjederanordning med en bøjle, der spændes og som udløses, når en udløsermekanisme med madding aktiveres ved, at musen eller rotten berører den. Smækfælder kan anvendes såvel inden- som udendørs. Udendørs bør fælderne afskærmes f.eks. i foderstationer, så mennesker og andre dyr ikke kan komme til skade.

3. *Elektriske fælder*. Elektriske fælder findes i flere forskellige udgaver. Nogle er udformet som plast- eller metalbokse med to adskilte metalplader inde i boksen, der er åben i den ene ende. Når rotten eller musen går ind i fælden og berører pladerne, aktiveres et elektrisk kredsløb med flere tusinde volts styrke, hvorved gnaveren umiddelbart aflives. Denne type fælde er normalt kun til indendørs brug.

Elektriske fælder findes også som en boks til placering udendørs. Når en rotte eller mus går ind i fælden, aktiveres en sensor, som lukker fælden. Gnaveren løftes herefter med en vippeanordning op til et elektrisk felt, der med flere tusinde volts styrke afliver dyret. Denne fældetype kan anvendes såvel indendørs som udendørs.

Rotter er som oftest meget vanskelige at fange i fælder på grund af deres medfødte skyhed overfor nye genstande i deres vante omgivelser. Det betyder, at fælder som regel må stå i mange dage, før rotterne tør gå i lag med dem. De mere "godtroende" mus går ofte i fælden kort tid efter, at den er stillet op.

Når man bruger levendefangende fælder, der fanger flere dyr ad gangen, er det ofte svært at få den første rotte til at gå i. De andre medlemmer af flokken vil derimod blive tiltrukket af dyret i fælden, formentlig i et forsøg på at hjælpe artsfællen, og vil ofte følge efter i løbet af få timer.

BILLEDE 62
SMÆKFÆLDER TIL FANGST AF ROTTER.

Hvis en smækfælde udløses uden at fange rotten, eller den undslipper efter at have fået et slag af fælden, bliver dette individ "fælde-sky", og det vil fremover være næsten umuligt at narre den. Det samme gælder ikke for mus.

Det er desværre almindeligt ved fældefangst, at der bliver nogle rotter tilbage, som er næsten umulige at fange. Det samme ses undertiden ved anvendelse af gift, og i begge tilfælde må man så prøve at klare problemet ved en kombineret brug af fælder og gift og eventuelt skifte maddingen ud, jf. nedenfor.

T3.2.2.2 Fælder med og uden madding

Levendefangende fælder bruges mest med madding, medens smækfælder kan bruges både med og uden madding. I det sidste tilfælde udløses fælden blot ved, at rotten eller musen løber hen over den.

Man kan i princippet bruge samme slags

madding i begge fældetyper, men til smækfælder skal lokkemidlet dog sidde ordentlig fast, medens man f.eks. i en rusefælde udmærket kan anvende almindelige havregryn. Klæbrige lokkemidler som rosiner, jordnøddesmør og lignende er velegnet til både husrotte og den brune rotte. Den altædende brune rotte kan dog også lokkes med leverpostej, eller en stump pølse, bacon eller lignende.

På den type fælder, hvor der er et reservoir på udløserpladen kan man desuden hælde lidt vand ned i hullet. Det kan i tørre omgivelser virke tillokkende på både mus og rotter. I kølehuse har man gode resultater med at bruge redemateriale som f.eks. vat som lokkemiddel. Ved forsøg på det tidligere Statens Skadedyrlaboratorium har man påvist, at f.eks. fremmede rotteekskrementer i rusefælder lokker andre rotter til hurtigere at gå i fælden.

Der gives ikke noget fornuftigt svar på spørgsmålet, hvad der er det bedste lokkemiddel. Valg af lokkemiddel afhænger i høj grad af den konkrete situation, den autoriserede persons erfaring og professionalisme, og mange forskellige fødeemner vil kunne anvendes som lokkemiddel. Det er næsten kun fantasien, der sætter grænser.

T3.2.2.3 Anbringelse af fælder

Da rotter i etablerede bestande ikke løber tilfældigt rundt i deres område, men følger faste veksler langs vægge og lignende, må man stille fælderne i overensstemmelse hermed. Mus er mere irrationelle i deres adfærd, og derfor gælder reglerne ikke helt på samme måde her.

1. Fælderne anbringes bedst parallelt med væggen (ikke som tidligere anbefalet vinkelret på væggen). Man kan evt. anbringe to fælder, hvor udløsermekanismen vender hver sin vej.

2. Når og hvis det drejer sig om de mere klatrende husrotter eller mus, er det ofte bedre at sømme fælderne fast på stolper og loftbjælker eller fastgøre dem til f.eks. rør, hvor kraftige brune belægnings afslører livlig gnavertrafik.

3. Såvel rusefælder som smækfælder med madding og elektriske fælder skal anbringes tæt ved rotternes eller musenes veksler, men må ikke spærre dem. Smækfælder uden madding skal anbringes på selve vekslen. Hvis man ikke umiddelbart kan se, hvor gnaverne normalt løber, kan man drysse talkum, mel eller lignende på de sandsynlige steder for at afsløre dyrenes spor.

4. Man kan prøve at tvinge rotterne eller musene i fælden ved at blokere deres vante rute, men som oftest vil denne forstyrrelse af de vante omgivelser blot gøre i hvert fald rotterne endnu mere mistænksomme.

5. Rusefælder anbringes som oftest parallelt med vægge eller veksler og bør dækkes til med en sæk eller lign., dog således, at for- og bagende er fri.

6. Man kan undertiden fange fældesky rotter eller mus ved at skjule smækfælden i et lag af mel, støv eller savsmuld eller andet let materiale.

7. På steder, hvor der færdes børn, husdyr eller andre dyr, må fælderne anbringes beskyttet i foderstationer eller lignende.

8. Man bør notere antallet af opstillede fælder op, og hvor det drejer sig om større opgaver, bør deres placering indtegnes på et oversigtskort således, at den autoriserede person selv kan finde dem og samtidig kan holde andre personer orienterede.

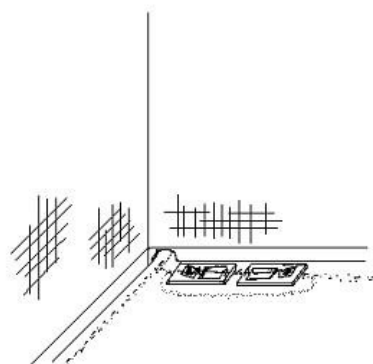
En af de største fejl, man kan begå ved fældefangst af rotter og mus er at spare på antallet af fælder. Jo flere fælder desto bedre. Man har ligefrem anbefalet at "bruge flere fælder, end der er gnavere". Det eksakte antal gnavere på en ejendom kender som bekendt ingen, men erfarne autoriserede personer har ved besigtigelse på en ejendom sædvanligvis et godt indblik i infestationsniveauet, hvad der bør afspejle sig antallet af opstillede fælder.

Det er således bedst at starte med et stort antal fælder og så gradvis reducere antallet.

Tålmodighed er helt afgørende. Fældefangst vil ofte tage uger og kræve et regelmæssigt tilsyn med korte intervaller. Levendefangende fælder skal tilses to gange dagligt.

Man skal ikke vaske fælderne. Lugten af andre rotter og mus virker tiltrækkende. Lugten af menneske skræmmer ikke rotterne eller musene. Da de jo lever side om side med mennesker, er de vant til deres lugt, der i øvrigt forsvinder af sig selv i løbet af blot 3 timer.

Når man arbejder med fælder, og når man fjerner døde rotter og mus fra dem, skal man altid - ligesom når man arbejder med rotte- og museinficeret materiale - benytte handsker af latex, neopren el. lign. af hensyn til smitterisikoen.

BILLEDE 63

SMÆKFÆLDER – GERNE PARVIS – SKAL ANBRINGES PARALLELT MED VÆGGE, BJÆLKER, O. LIGN.

Levende fangende fælder skal som nævnt tilses to gange om dagen, og i fælderne kan der ud over maddingen med fordel placeres en skål med vand eller et stykke æble, så rotten ikke tørster unødigt mellem tilsynene.

Fældefangst kan være en tidskrævende og besværlig metode, men i visse situationer er det den eneste mulighed. Bekæmpelse af rotter i kloakker kan også ske med fælder af forskellig art, jf. afsnit T3.7.

T3.3 Rotter i beboelser

Ved forekomst af rotter i beboelser, hvor der er kloakeret, skal den autoriserede person altid foretage en røgprøve, hvis kloakken ikke med sikkerhed kan frikendes. Røgprøven skal udføres, for at den autoriserede person med sikkerhed kan fastslå, hvad der er årsag til rotteforekomsten, dvs. hvorfra rotterne på ejendommen stammer. Er røgprøven negativ, dvs. ikke viser tegn på fejl på systemet, skal den autoriserede person undersøge andre årsager, der kan forklare rotternes tilstedeværelse. Det kan f.eks. være en hønsegård på ejendommen eller i nærheden, et åløb, u hensigtsmæssig fuglefodring el. lign. kombineret med bygningsfejl og mangler. Det vigtige er at få lokaliseret og elimineret årsagerne til rottetilholdet samtidig med, at der sættes ind med bekæmpelse – inde og ude.

Røgprøven skal ikke blot foretages for borgerens/anmelderens skyld, men også for den autoriseredes egen. Sidstnævnte vil ofte kunne spare mange efterfølgende besøg på ejendommen, hvis vedkommende fra første færd kan konstatere, at rotteproblemerne har deres udspring i kloaksystemet. Det giver mulighed for en hurtig indsats med hensyn til udbedring af fejl og mangler samtidig med, at der på ejendommen kan iværksættes en effektiv bekæmpelse.

Straks ved første besøg skal den autoriserede person igangsætte en bekæmpelse af eventuelle rotter indendørs med fælder. Bekæmpelsen skal fortsætte, indtil der ikke længere er rotter på ejendommen. Hvornår dette er tilfældet, afhænger helt af den konkrete situation. Langt de fleste sager kan afsluttes inden for nogle få uger, men visse sager kan f.eks. pga. komplicerede afløbsforhold, store rottebestande og uoverskuelige bolig- og bygningsforhold tage væsentlig længere tid.

I forbindelse med reparation af kloaksystemet kan kloakmesteren, hvis denne opfylder betingelserne i bekendtgørelsens § 34, stk. 1, opsætte en eller flere rottespærre i ejendommens stikledninger. Det tillader eventuelle rotter inde i boligen at slippe ud af boligen og ud i hovedkloakken, hvad der sædvanligvis vil lette rottebekæmperens arbejde med at få erklæret ejendommen rottefri.

Bekymrede grundejere eller lejere vil ofte - og med rette - spørge den autoriserede person, hvornår deres bolig eller ejendom er rottefri. Den autoriserede person skal i den situation være forsigtig med at love for meget, for rotterne er altid i stand til at overraske. Har der været rigeligt med føde i boligen, inden rotterne blev opdaget, kan de have hamstret føde og lavet forråd mange steder i boligen, f.eks. under gulvet, i væggene, i skunkene eller på loftet. Denne føde vil rotterne, når bekæmpelsen med fælder er igangsat, normalt altid æde først. Rotternes mistroiske natur afholder dem nemlig fra at forsøge sig med de opstillede fælder. Er der derfor rigeligt med forråd, vil bekæmpelsen kunne trække ud. Først når rotterne ikke længere har tilgang til anden føde, vil de nærme sig og gå i fælderne. Det er derfor særlig vigtigt, at den autoriserede person instruerer beboerne om at holde *alt* spiseligt forsvarligt emballeret og lukket inde, så rotterne ikke kan komme til det. Det gælder ikke blot deciderede madvarer, men også slik, frugt, hunde- og kattermad, frø, ja endog krummer på gulvet.

Har rotterne ikke besøgt de opstillede fælder i de seneste 2-3 uger, siger man normalt, at der ikke længere er rotter på en ejendom. At der ikke længere høres lyde af poter, gnav eller anden larm, er ikke ensbetydende med, at rotterne er forsvundet. Rotterne kan blot være blevet mere sky og går

som følge heraf mere stille med dørene. For at være helt sikker bør den autoriserede person i god tid strø mel eller talkum rundt om fælderne, langs vægge og paneler, på gangbroer på loftet eller lign. steder. Der kan også lægges små mængder ugiftigt foder (uden fælder) rundt om i boligen.

BILLEDE 64
BEKÆMPELSE AF ROTTER INDENDØRS I BEBOELSER
SKER I VIDT OMFANG VED HJÆLP AF DE TRADITIONELLE
SMÆKFÆLDER.

Samlet set vil disse tiltag være med til at afklare, om rotterne stadig opholder sig i boligen.

Når den autoriserede person har konstateret, at der ikke længere er rotter i boligen, skal vedkommende afslutte sagen og over for grundejeren eller lejer meddele, at dette er tilfældet. Den autoriserede person skal desuden hjemtage eventuelle fælder, så grundejeren ikke forledes til at tro, at bekæmpelsen fortsat står på og, at der stadig er rotter.

Bekæmpelse af rotter indendørs i beboelser sker i vidt omfang ved hjælp af de traditionelle smæk- eller rusefælder. Når smæk- eller rusefælderne udløses, enten ved at der fanges en rotte, eller fordi rotten har udløst fælden,

men er undsluppet, skal de aktiveres på ny. Dette ansvar er den autoriserede persons og ingen andres. Den autoriserede person skal således aflægge besøg hos anmelderen flere gange i bekæmpelsesforløbet for at spænde og røgte fælderne. Ansvar for dette arbejde kan ikke overlades til andre, idet der er stor risiko for, at beboere eller andre kommer til skade eller bliver smittet. Det gælder naturligvis også for de elektroniske fælders vedkommende.

For at undgå smitterisiko skal den autoriserede person ved undersøgelse af en lokalitet for rotter samt ved håndtering af fælder og døde rotter altid anvende relevante beskyttelseshandsker.

Selv med de bedste maddinger kan det dog være svært at fange rotter i fælder. Der må derfor udvises tålmodighed både af den autoriserede person – og ikke mindst – beboerne på ejendommen.

T3.4 Rotter under gulvet

Rotter kan trænge ind i bygninger og boliger gennem ødelagte ventilationsriste, defekte eller åbne kældervinduer sprækker og revner i murene, rørgennemføringer m.v. Mulighederne er mange, men i langt de fleste tilfælde viser det sig, at rotterne er trængt ind som følge af fejl ved afløbene fra boligens køkken, bad, toilet, bryggers, samlebrønde eller lign. Her som i alle andre tilfælde, når rotter trænger ud af kloaksystemerne, er det for at finde tørre redepladser; vand og føde findes jo til overflod i kloakkerne. Nogle gange kan man på grund af fejlen ligefrem mærke kloaklugt, men mange gange er det i og for sig kun rottens rumsteren under gulvene, på lofterne eller i væggene, som fortæller, at der er noget galt. I disse tilfælde skal den autoriserede person ved hjælp af en røgprøve finde frem til defekten, så man undgår at brække gulve m.v. op de forkerte steder. Er røgprøven ikke i stand til at afklare, om der foreligger en kloakfejl, må man have fat i en autoriseret kloakmester og eventuelt få afløbene eftersat med kloak-TV. Udgifter til undersøgelser ud over røgprøven og til reparation påhviler grundejeren eller dennes forsikring.

BILLEDE 65

ROTTER UNDER GULVET I BEBOELSER KAN VÆRE EN MEGET ALVORLIG SAG, SOM F. EKS. HER, HVOR GULVET I EN LEJLIGHED HAR MÅTTET FJERNES.

Ved opgravning og reparation forsvinder rotterne i mange tilfælde ned i kloakken, hvor de kom fra, men er der nogle tilbage, f.eks. en hun med unger, må man forsøge at fange dem med fælder.

T3.5 Rotter på loftet

Når rotter invaderer bygninger og beboelser, sker det ofte på loftet. Rotterne kan være kommet derop ved at klatre på læmure eller via nedløbsrør. Det sker ret ofte, at rotterne klatrer op ad espaliervækster, som er groet helt op til tagkanten - og det kan forebygges ved at skære planterne godt tilbage.

I parcelhuse stammer rotter på loftet dog hyppigst fra kloakken, idet de er trængt derop gennem den faldstammeudluftning, som fra kloakken fører op til eller over taget. Det kan enten skyldes forkerte samlinger, manglende sikring af munden med galvaniseret trådnæt, eller at rotterne har gennemnavet den vakuumventil, udført i plast, der afslutter udluftningen. I alle disse tilfælde vil man kunne hente råd og vejledning hos den autoriserede person, der ved undersøgelse og ved hjælp af røgprøve vil kunne undersøge systemets tæthed. Men: også på loftet er det naturligvis fælder, og ikke gift, man skal bruge ved bekæmpelse af rotterne.

BILLEDE 66

ROTTERS ADGANG TIL BOLIGER I KLOAKEREDE OMRÅDER SKER I VIDT OMFANG VIA LOFTET.

T3.6 Rotter i haven

Rotter uden for huset kan være strejfende rotter, som så vælger at holde til i et udhus, en brændestak eller en kompostbunke etc., og de lever tit højt på det foder, der er lagt ud til havens fugle, eller det, man har opmagasineret i skuret i form af hunde- og kattemad, fugle- og græsfrø, frugt m.v. Bekæmpelsen klares normalt nemt af den autoriserede person, når blot man sørger for, at der ikke er andet end maddingen i de opstillede smækfælder eller giften at æde for rotterne. Ofte stammer rotterne dog også her fra kloakken. Det kan vise sig ved, at jorden - tilsyneladende uden grund - synker oven for kloakledningen og ved, at der hele tiden på de samme steder dukker huller op, uden at der ligger opskrabet jord omkring dem, såkaldt jordfane.

BILLEDE 67
ET ROTTEHUL UDEN JORDFANE PÅ EN BEBOELSESEJENDOM, HVOR DER ER KLOAKERET, ER NORMALT ET TEGN PÅ KLOAKBRUD.

Forklaringen er, at rotterne under gravningen op til jordoverfladen har skrabet jorden tilbage i den defekte kloak. Undersøger man i sådanne tilfælde ejendommens samle- eller skelbrønd, er der ofte småsten, grus og jord i den, og så er sagen helt klar: Der er brud på kloaksystemet. For at få det bekræftet endeligt, skal der udføres røgprøve eventuelt kombineret med en efterfølgende TV-inspektion foretaget af en autoriseret kloakmester.

Bekæmpelse af rotter i haven kan ske både med fælder og med gift. I sidstnævnte tilfælde dog kun så længe anvendelsen af gift holder sig inden for de påbudte 10 meters afstand fra boliger eller bygninger. Er der konstateret kloakfejl på ejendommen, og er der samtidig rottehuller ned til kloakken, må der som

nævnt ikke anvendes antikoagulerende midler, da forgiftede rotter herved kan lægge sig til at dø inde under huset, se afsnit T3.2.1.

T3.7 Kloakrottebekæmpelse

Hovedparten af de rotter, man ser i bymæssig bebyggelse, stammer som nævnt fra defekte kloaker og stikledninger. Rotterne på overfladen er enten selv kommet op fra kloakkerne eller er efterkommere af tidligere kloakrotter. Set fra en samfundsmæssig synsvinkel er der derfor god fornuft i at søge at begrænse rotternes antal i kloakkerne, idet disse mere eller mindre konstant brødføder

overfladen med nye generationer af rotter.

Bekendtgørelsen lægger da også op til, at rotterne nede i kloakken skal bekæmpes i forbindelse med kommunens realisering af den kommunale handlingsplan, jf. bekendtgørelsens § 5, bilag 1.

I byområder med kloakering vil det største antal rotter normalt holde til i kloakkerne, hvor bekæmpelsen af indlysende årsager er noget vanskeliggjort, og man kan derfor ikke regne med, at resultaterne helt står mål med det, man kan opnå med bekæmpelse af rotterne på jordoverfladen. Det bør dog ikke afholde nogen fra at foretage kloakrottebekæmpelse, idet undladelse heraf meget vel kan betyde flere rotteanmeldelser og forøget arbejdsindsats andetsteds.

Kloakrottebekæmpelse kan enten foretages ved hjælp af giftblokke, banketfælder eller ved brug af mekaniske rottespærre med klapper eller elektroniske fælder. Rottespærre med klapper er dog ikke udviklet til brug i større hovedkloakledninger, derfor er ikke alle typer lige velegnede. Placering af rottespærre med klapper kan også betragtes som en form for kloakrottebekæmpelse, idet stederne for rotterne indskrænkes med tilsvarende decimering af antallet af rotter til følge.

Opsætning af rottespærre i private stikledninger kræver, at personer, der opsætter dem, er ansat hos en autoriseret kloakmestervirksomhed, og at de pågældende samtidig har opnået en R1-autorisation eller har certifikat som rottespærremontør, jf. bekendtgørelsens § 34, stk. 1. Opsætning af rottespærre i forsyningens hovedledninger må udføres af personer med ansættelse i forsyningen eller hos en autoriseret kloakmestervirksomhed, som samtidig har opnået en R1-autorisation eller har certifikat som rottespærremontør, jf. bekendtgørelsens § 34, stk. 2.

Rottespærre - både de elektroniske og klapmodellerne - placeres i ledningerne i kloaksystemernes samlebrønde. Når rotten forsøger at passere en elektronisk fælde, bliver den enten dræbt eller afskrækket fra at passere videre op i kloakledningen. Alle rottespærre har til formål at forhindre rotter i at vandre opstrøms i en ledning samtidig med, at spildevandet i vidt omfang uhindret kan løbe videre i kloakken.

BILLEDE 68
ELEKTRONISKE ROTTESPÆRRER TIL BRUG FOR BEKÆMPELSE AF KLOAKROTTER HAR I MANGE KOMMUNER AFLØST BRUGEN AF GIFT.

BILLEDE 69
GIFTBLOKKE TIL BEKÆMPELSE AF KLOAKROTTER ER ET
EFFEKTIVT MIDDEL, HVIS DE ANVENDES PÅ DEN RETTE
MÅDE.

Visse af de elektroniske fælder er stationære, mens andre er beregnet til at blive flyttet fra brønd til brønd. I sidstnævnte tilfælde vil rotterne i et kloakafsnit kunne udryddes effektivt, hvis fælderne jævnlige flyttes fra et sted opstrøms og ned mod hovedledningen. Her kan der med fordel placeres en eller flere rottespærre, hvad der vil gøre tilgangen af nye rotter til det pågældende kloakafsnit minimal.

Anvendes der giftblokke, skal bekæmpelsen ske i intervaller og helst "rullende" således, at man vender tilbage til udgangspunktet efter ikke alt for lang tid. Giftblokke ophænges i liner, der fastgøres i samlebrøndenes vægge, hvorved giften hænger umiddelbart over brøndens banket og bliver tilgængelig for rotterne. Mange kommuner har gennem årene udført kloakrottebekæmpelse, hvor der sker udlægning af én blok i hver brønd og kontrol af denne efter f.eks. 1 år. En så-

dan fremgangsmåde er nærmest spild af penge, for den "høster" kun rotter og gør, at man aldrig får bekæmpet hele bestande. Engelske undersøgelser har vist, at en kloakrottebestand, der ikke er fuldstændig bekæmpet, efter ca. 6 måneder er oppe på samme antal individer som før bekæmpelsen. Det er derfor vigtigt, at kloakrottebekæmpelsen sker på en måde, så der altid er gift til rådighed i de brønde, hvor der stadig er rotteaktivitet. Den autoriserede persons opgave er at kontrollere brøndene, hvilket bør ske ad flere omgange. Har rotterne ædt giften helt eller delvist, skal der suppleres med ny gift, og denne procedure skal fortsætte, indtil der ikke længere ædes af giften. Hvor mange gange, en brønd skal kontrolleres, afhænger af hvor mange rotter, der er i det pågældende kloakafsnit.

Uanset om der anvendes giftblokke eller elektroniske rottespærre, er det vigtigt, at man ved kloakrottebekæmpelse foretager en så effektiv sektionering af et kloakafsnit som overhovedet muligt, ellers vil fornyet indvandring af rotter som nævnt hurtigt bringe rottebestanden op på sit oprindelige niveau igen. Derfor bør man sørge for, at alle ledninger ind til et kloakafsnit, hvor der udføres kloakrottebekæmpelse, er afgrænset af rottespærre.

Kloakrottebekæmpelse forudsætter som ved al anden bekæmpelse omhyggelighed og en vedvarende indsats for at opnå det bedst mulige resultat. Bekæmpelsen skal derfor ske efter en nøje fastlagt plan og med inddragelse af alle relevante personer eller institutioner. Således vil et samarbejde mellem den kommunale rottebekæmpelse og spildevandsforsyningen, som der i bekendtgørelsen lægges op til, være en oplagt mulighed for at koordinere og optimere indsatsen.

Med hensyn til den nærmere fremgangsmåde ved kloakrottebekæmpelse med giftblokke henvises til Miljøstyrelsens hjemmeside og til artiklen "Kloakrottebekæmpelse – hvorfor og hvordan?" i Stads- og Havneingeniøren 03/2000.

T3.8 Sikring mod rotter i afløbsinstallationer

Kravene til afløbsinstallationer i relation til rotter har til formål at sikre, at afløbssystemer altid skal udformes på en måde, så rotter ikke kan trænge ud af dem. Det stiller krav til både materialevalg og måden, hvorpå installationens udføres.

I afsnit 5.2.1 er lovkravene til et afløbssystem nærmere beskrevet tillige med de krav, der følger af DS432, Norm for afløbsinstallationer. Når rotter trænger ud af afløbssystemerne, stiller lovgivningen krav om, at fejlene skal findes, og at reparationerne af dem skal ske i overensstemmelse med de gældende regler.

Igennem de seneste år er der set eksempler på, at autoriserede kloakmestre ved fejlfinding på en beboelses afløbssystem kun har undersøgt afløbssystemet frem til den først fundne fejl på systemet, hvorefter sagen er blevet afsluttet. Det har ofte resulteret i, at en beboelse gentagne gange og igennem en længere periode er blevet hjemsøgt af rotter fra det defekte afløbssystem.

Sådanne tilfælde af utilstrækkelig fejlfinding er klart i strid med gældende bestemmelser, idet såvel miljøbeskyttelsesloven som bygningsreglementsbekendtgørelsen stiller krav om, at et afløbssystem skal have *tætte* ledninger. Dertil kommer, at den enkelte grundejer i medfør af bekendtgørelse om forebyggelse og bekæmpelse af rotter er forpligtet til at *rottesikre og renholde* sin ejendom, herunder brønde og stikledninger. Endelig er der ikke tale om en *effektiv* rottebekæmpelse, hvis kun dele af et afløbssystem bliver undersøgt i forbindelse med anmeldelse om rotter på en ejendom. Konklusionen er derfor, at *alle* fejl på et afløbssystem i forbindelse med konstateret rotteforekomst på en ejendom skal findes og udbedres i forbindelse med besigtigelse af en ejendom, hvor der er konstateret rotteforekomst. Først når alle fejl er fundet, og årsagerne til rottetilholdet er lokaliseret, kan en sag afsluttes af den autoriserede bekæmper og i kommunen.

Når et afløbssystem på en beboelse er tæt og udført efter forskrifterne, kan det være en udmærket idé at sikre det yderligere mod indtrængende rotter ved at opsætte en rottespærre. Blot skal man huske på, at rottespærren ikke er en 100 % sikring, og at den med jævne mellemrum skal tilses og vedligeholdes for at have den fulde effekt. Denne forpligtelse påhviler som nævnt grundejeren.

På fødevarevirksomheder, som ofte er hjemsøgt af rotter, bør man såvel ved nyopførelse som efter rotteangreb på eksisterende afløbsledninger overveje at anvende rør fremstillet af materialer, som rotterne ikke kan gennemgange, f.eks. syrefast, rustfrit stål.

BILLEDE 70
GULVAFLØB AF PLASTIK SIKRER IKKE EFFEKTIVT MOD ROTTEN.

10 gode råd

- Hold rotterne inde i kloakkerne
- Udfør arbejdet efter gældende regler – det er grundejerens og kloakmesterens ansvar
- Forlad aldrig uafproppede eller åbentstående rør
- Afprop alle, ubenyttede stikledninger og brønde
- Nedlæg alle ubenyttede installationer

- Sæt metalnet over faldstammeudluftninger
- Sæt metalnet under vacuumventiler af plast
- Brug fastholdte metalriste på gulv afløb
- Brug godkendte rottespærre
- Husk at alt kloakarbejde på privat grund skal udføres af autoriseret kloakmester eller VVS installatør

T3.9 Giffri bekæmpelse

Forebyggelse og bekæmpelse af rotter og mus er i princippet to sider af samme sag. Afgrænsningen mellem de to begreber er ikke entydig, hvorfor det med en vis ret kan hævdes, at en forebyggelse altid indeholder et element af bekæmpelse. Ved at forebygge rotter og mus hindrer eller bremser man nemlig en bestands opståen og vækst, hvilket betyder, at rotterne og musene ikke kan finde føde og søge skjul og dermed med tiden går til grunde. Forebyggelsen betyder desuden, at nye generationer af gnavere ikke sættes i verden og ikke når det antal individer, som de ville kunne have opnået, hvis man ikke havde grebet ind. Forebyggelsen bliver derfor også betegnet som "giffri bekæmpelse" i modsætning den bekæmpelse, der benytter en eller flere former for kemisk bekæmpelse af gnaverne.

Naturstyrelsen har udgivet folderen "Sådan bekæmper du rotter og mus uden gift", der beskriver de metoder, der kan bringes i anvendelse, når man vil komme en rotte- eller musebestand til livs uden brug af de traditionelle gifte. Folderen kan hentes på Miljøstyrelsens hjemmeside: mst.dk/service/publikationer.

BILLEDE 71
FOLDER FRA MILJØSTYRELSEN MED GODE RÅD TIL GIFFRI BEKÆMPELSE.

UDKAST

Tillæg 4: Røgprøver af afløbssystemer

T4.1 Baggrund for krav om udførelse af røgprøve

For at kunne foretage en effektiv bekæmpelse og fejlfinding skal den autoriserede person som nævnt ved tegn på kloakfejl på en ejendom udføre en røgprøve, der har til formål at finde utætheder/huller i kloaksystemet, som rotter kan trænge ud af. Røgprøven kan, hvor det er hensigtsmæssigt erstattes af en sporing med farvestoffet uranin eller kalkvand. Ved forekomst af rotter indendørs i beboelser, fødevarerirksomheder, institutioner m.v., som er tilsluttet offentlig kloak, skal der dog altid ved mistanke om kloakfejl foretages en røgprøve.

På jordoverfladen kan tegn på kloakfejl f.eks. være huller uden jordfane ved flisegange, i græsplæner, langs hussokler, ved samlebrønde eller ved tagnedløbsbrønde. Et andet tegn på mulig kloakdefekt er nedsunkne fliser, sætninger i jorden eller grus og småsten i samlebrønden.

Det er vigtigt at understrege, at det er en kommunal pligt som led i en effektiv rottebekæmpelse, at udføre røgprøven, og at den ikke kan undlades, hvis afløbssystemet ikke på forhånd kan frikendes. Det er den autoriserede persons ansvar, at udføre en (eller flere) røgprøve(r) på en ejendom, og da den er en integreret del af den kommunale rottebekæmpelse, er den som nævnt omkostningsfri for grundejeren.

I de tilfælde hvor en R1-autoriserede personer kan udføre rottebekæmpelse i en kommune, vil der være situationer, hvor den autoriserede person tilkaldes til en ejendom med rottetilhold, og hvor dette sandsynligvis skyldes en defekt på kloaksystemet. Her vil den autoriserede person i lighed med, hvad der gælder for kommunen, skulle udføre røgprøve for at lokalisere de mulige fejl på kloaksystemet, der kan være årsag til rotterne.

Da hovedparten af rotteanmeldelser i kloakerede områder erfaringsmæssigt har deres udspring i afløbssystemet, er der en større sandsynlighed for, at rotter stammer herfra og ikke fra jordoverfladen. Det er sagt tidligere, men tåler gentagelse her: Udføres røgprøven ved første besøg på en ejendom, kan den autoriserede person faktisk i mange tilfælde spare en række efterfølgende besøg med undersøgelse og fejlfinding samt afkorte bekæmpelsesforløbet, idet røgprøven hurtigt vil give den pågældende et fingerpeg om, hvorvidt rotterne stammer fra kloakken.

En røgprøve på et almindeligt parcelhus tager sædvanligvis under ½ time at udføre og vil i langt de fleste tilfælde kunne påvise, hvorvidt rotterne stammer fra kloaksystemet eller er strejfrøtter fra jordoverfladen. I større boligkomplekser, som f.eks. etageejendomme, vil det tage længere tid at udføre en røgprøve, idet mange lejligheder skal kontrolleres samtidigt. Desuden er det vigtigt for et effektivt resultat af røgprøven, at alle beboere i en opgang er til stede og kan lukke rottebekæmperen ind, når røgprøven udføres.

T4.2 Udførelse af røgprøve

Røgprøven udføres med et røgapparat, der er en elektrisk blæser, som ved hjælp af en eller flere røgpatroner og en slange blæser røg ind i afløbssystemet. Typisk vil slangen skulle sættes til en eller flere stikledninger nede i ejendommens samlebrønd(e) eller, hvis dette ikke er muligt, i eventuelle rottehuller på overfladen. Det er vigtigt, at eventuelle faldstammeudluftninger eller tilgrænsende stikledninger er proppet af, idet tætheden af systemet først effektivt kan afprøves, når dette er sket. Eventuelle udgifter til en forskriftsmæssig afpropning, f.eks. på taget af en etageejendom, påhviler

grundejeren, og denne kan påbydes at foretage en forskriftsmæssig afpropning, førend en røgprøve kan udføres.

Ved gennemførelse af en røgprøve på et afløbssystem, vil røgen trænge ud i jorden og op til over-

BILLEDE 72. VED MISTANKE OM KLOAKFEJL PÅ EN EJENDOM MED RØTTER SKAL DEN AUTORISEREDE PERSON ALTID FORETAGE EN RØGPRØVE AF KLOAKSYSTEMET.

fladen eller ind i bygningerne, hvis der er lækager på afløbssystemet. Er afløbssystemet derimod tæt, vil røgen hurtigt slå tilbage i samlebrønden.

Nogle gange er én røgprøve tilstrækkeligt til at afgøre, hvorvidt der er fejl på et kloaksystem, andre gange skal der flere til, idet rørsystemet først skal fyldes helt op med røg, førend røgen vil trænge ud af systemet. Det gælder f.eks. ofte i forbindelse med etageejendomme, rækkehusbebyggelser og andre steder med mange ledninger og samlebrønde. Men giver røgprøven ikke et entydigt svar f.eks. ved, at røgudtrængningen er meget begrænset eller forsvinder andre steder hen i afløbssystemet, må den suppleres med TV-inspektion. En sådan undersøgelse udføres enten af en autoriseret kloakmester eller

af et af de godkendte kloak-TV inspektionsfirmaer. Udgifterne til TV-inspektionen påhviler som nævnt grundejeren eller dennes forsikringsselskab.

Når røgprøven er udført, og hvis der er fundet brud på kloaksystemet, skal den autoriserede person meddele kommunens ansvarlige, at der er fundet fejl på kloaksystemet, så kommunen kan udstede et varsel om påbud til grundejeren om at udbedre de fundne fejl og mangler. Desuden vil det være formålstjenligt, at den autoriserede person oplyser grundejeren om, at denne kan kontakte sit forsikringsselskab (hvis et sådant haves) med henblik på at anmelde skaden og søge den dækket under forsikringen. Når forsikringsselskabet har sagt god for dækning, skal grundejeren kontakte en autoriseret kloakmester for at få repareret afløbssystemet. Grundejere, der ikke har en rørskadeforsikring, eller grundejere, hvor forsikringsselskabet ikke vil dække skaden, skal selv betale udgifterne til reparation af kloaksystemet.

Når den autoriserede person har foretaget røgprøve på en ejendom og fundet eventuelle fejl på kloaksystemet, er vedkommendes arbejde imidlertid ikke slut, men faktisk ofte kun lige begyndt. Den autoriserede person skal nemlig straks iværksætte en effektiv bekæmpelse af rotterne på ejendommen. Det sker ved at placere rigeligt med fælder inde i boligen/bebyggelsen. Når hullerne ned til kloaksystemet er repareret, og rotterne indendørs er berøvet deres fødemuligheder i kloaksystemet, vil de normalt gå i de opstillede fælder.

I komplicerede sager med fejlfinding på en ejendoms kloaksystem kan det desuden være nødvendigt, at den autoriserede person bistår kloakmesteren med yderligere råd og vejledning, når denne skal udføre sit arbejde. Denne opgave er - som selve røgprøven - en forpligtelse for den autoriserede person og en del af den ydelse, der følger af kravet om en effektiv bekæmpelse.

Sædvanligvis foretages røgprøven via en ejendoms samlebrønd, men findes der ikke sådanne, hvilket ofte ses ved rækkehusbebyggelser, har kommunalbestyrelsen mulighed for ved omfattende rotteangreb at påbyde grundejeren at etablere en brønd, så en røgprøve eller en TV-inspektion kan gennemføres, jf. bekendtgørelsens § 10.

Tillæg 5: Bekæmpelse af rotter og mus med kemiske midler

T5.1 Anvendelsesbegrænsninger i brugen af antikoagulanter

Antikoagulanter til bekæmpelse af rotter og mus er i Danmark underlagt en række anvendelsesbegrænsninger f.eks. er samtlige midler nu kun godkendt til brug i og omkring bygninger. Årsagen er, at antikoagulanter er farlige for mennesker, og andre pattedyr, fugle samt en række andre levende organismer. Især de såkaldte 2. generations antikoagulanter er miljømæssigt problematiske stoffer, der er svært nedbrydelige, akkumulérbare og giftige. For at minimere de miljømæssige skadevirkninger mest muligt er det tillige en begrænset personkreds, som kan foretage bekæmpelse af rotter og mus med antikoagulanter. Lovgivningen om kemiske stoffer og produkter indeholder en række bestemmelser, der skal regulere anvendelse, salg og opbevaring af de antikoagulerende midler.

Efter § 26 i bekæmpelsesmiddelbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 815 af 18. juni 2018 om bekæmpelsesmidler) må kemisk bekæmpelse af rotter kun udføres af en autoriseret person, jf. bekendtgørelse om forebyggelse og bekæmpelse af rotter.

Bekæmpelsesmidler mod rotter må desuden kun udleveres til og besiddes af en autoriseret person. Hvis den pågældende er R2-autoriseret, må denne dog kun få udleveret eller besidde bekæmpelsesmidler, der udtrykkeligt er godkendt til anvendelse af personer med R2-autorisation, jf. bekæmpelsesmiddelbekendtgørelsens § 27 og bekendtgørelsens § 27, stk. 3. Bekæmpelsesmidler må således kun sælges til, besiddes og anvendes af personer, der har opnået Miljøstyrelsens autorisation til rottebekæmpelse, og som kan forevise et gyldigt bevis for denne autorisation.

Antikoagulanter anvendes tillige til bekæmpelse af mus, og da aktivstofferne er de samme som for rottemidlerne, er det miljømæssigt fornuftigt at behandle stofferne ens. R1-autorisationen til rottebekæmpelse giver derfor også adgang til at købe, besidde og anvende 1. og 2. generations antikoagulerende midler beregnet til bekæmpelse af mus. For indehavere af R2-autorisation må disse ifølge bekæmpelsesmiddellovgivningen kun købe, besidde og anvende bekæmpelsesmidler, der udtrykkeligt er godkendt til anvendelse af personer med R2-autorisation, jf. nærmere omtalen i afsnit 10.2.

Kravet om autorisation til brug af antikoagulerende musemidler betyder, at det ikke er muligt for almindelige borgere at købe antikoagulerende musemidler. Borgere der ønsker at foretage bekæmpelse af mus med kemiske bekæmpelsesmidler er henvist til at benytte midler indeholdende al-fachloralose, som er et bedøvelsesmiddel.

T5.2 Formulering af kemiske bekæmpelsesmidler

Ved bekæmpelse af rotter og med kemiske midler må der kun benyttes midler, som er godkendt af Miljøstyrelsen. En fortegnelse over godkendte rottebekæmpelsesmidler kan findes i Miljøstyrelsens bekæmpelsesmiddeldatabase som kan tilgås fra Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Bekæmpelse af mus med kemiske bekæmpelsesmidler gælder det tilsvarende, at de kun må benyttes, når de er godkendt af Miljøstyrelsen.

Nedenfor omtales udelukkende de antikoagulerende midler godkendt til bekæmpelse af rotter.

Der findes 3 typer formuleringer af rottegifte:

1. *Ædegifte*, der er baseret på et kornprodukt, som regel havregryn eller hvede, og tilsat en blå, rød eller grøn advarselsfarve samt et bitterstof som f.eks. Bitrex. Midlerne findes som knækkede eller valsede kornprodukter, piller (pellets), giftblokke eller pasta. Blokke eller pasta har en fordel frem for de rå kornprodukter, idet de holder sig langt bedre i fugtige omgivelser. Det skyldes dels det store fedtindhold i produkterne, dels at de indeholder fungicider, der nedsætter risikoen for mug- og skimmeldannelse. Dog kan rotternes accept af et middel påvirkes af tilsætningsstoffer. Ædegifte kan i visse tilfælde være uegnede eller meget lidt effektive i fødevarer- og landbrugsvirksomheder med et stort udbud af anden tiltrækkende føde.
2. *Kontaktgifte*, der indeholder de samme aktive stoffer som ædegiftene, men i højere koncentrationer. De placer i rottehullerne eller udlægges andre steder, hvor rotterne færdes. Midlerne kan være formuleret som pulver eller skum. Midlet hæfter til rotternes pels, hale og poter, når rotterne løber gennem det. Når rotterne herefter i forbindelse med deres pelspleje slikker og renser sig, får de giften i sig. Fordelen er især, at midlet virker uafhængigt af fødetilbuddet, men der kan være en risiko for forurening af fødevarer, når rotterne har fået kontaktgiften på sig.
3. *Drikkegifte*, der er farvede opløsninger af de samme aktive stoffer. De kan med fordel anvendes, hvor der er rigeligt med føde, men ikke adgang til vand, f.eks. på kornlagre. Da især den brune rotte har et stort væskebehov, vil drikkegifte ofte have virkning, hvor ædegifte svigter.

BILLEDE 73

ÆDEGIFTE FINDES I FLERE FORSKELLIGE FORMULERINGER SOM BL.A. HER I BLOKFORM. DETTE SKAL UDSKIFTES MED NYT BILLEDE.

Af de nævnte formuleringer findes der i øjeblikket på det danske marked kun ædegifte og kontaktgifte.

På bekæmpelsesmiddelpakningerne findes altid en brugsanvisning på dansk, som nøje skal følges. Alle antikoagulante midler skal desuden være tilsat farvestof og bitterstof som advarsel.

T5.3 Ædegifte

Lokkemidlet er som nævnt oftest et kornprodukt, og især havregryn af god kvalitet har vist sig at være velegnede. Giftkoncentrationen holdes så lav som muligt, dels for at nedsætte risikoen for uønskede forgiftninger, dels for at gøre smagen mindre afskrækkende for rotterne.

For at nedsætte risikoen for forgiftninger af mennesker og dyr skal ædegifte altid anbringes i særlige foderstationer, jf. Miljøstyrelsens vejledning om vurdering og godkendelse af kemiske bekæmpelsesmidler til rotter og mus, afsnit 5.1. Foderstationerne har derudover den fordel, at rotterne her uforstyrret kan æde af giften. Anvendes der blokke, skal de fastgøres i foderstationerne for at forhindre, at rotterne løber væk med giften. For yderligere at sikre giften i foderstationerne, skal der anvendes jordspyd i stationerne på steder, hvor der færdes mennesker eller dyr, og hvor der er risiko for hærværk på foderstationerne.

Som hovedregel udlægges gift til rotter i større portioner end til mus. Men udlægningsmetode og mængde afhænger af anvisningerne på etiketterne samt eventuelt af de konkrete forhold. Foderstationerne skal tilses med jævne mellemrum og giften skal suppleres op, dér hvor den er ædt. Udlægning af gift skal ske kontinuerligt og først ophøre, når rotterne ikke længere æder af giften, jf. dog afsnit T3.2.1. 1. og den anførte frist for maksimalt 35 dages bekæmpelse. De stærkeste af 2. generations antikoagulanterne bør udlægges med mange og små depoter, såkaldt intervaludlægning, jf. tillige afsnit T3.2.1.3.

T5.4 Kontaktgifte

Kontaktgifte er formuleret som skum, hvor antikoagulanten er blandet op i et bærestof. Kontaktgifte er beregnet til at blive sprøjtet ud på steder, hvor rotterne regelmæssigt færdes, dvs. i deres huller, på deres veksler eller i deres gangsystemer.

Da kontaktgiften kan transporteres i rottens pels, er der en risiko for forurening af foder og fødevarer i nærheden. Derfor må giften kun anvendes indtil 2 meter fra steder hvor fødevarer, foderstoffer eller drikkevand anvendes, opbevares eller produceres for at forhindre kontaminering.

Da koncentrationen i kontaktgifte er væsentligt højere end i ædegifte (ca. 10 gange), bør man generelt være ekstra forsigtig ved udlægningen.

Kontaktgifte må kun anvendes til bekæmpelse af brun rotte (*Rattus norvegicus*) *indendørs* i aflåste bygninger, som ikke benyttes til beboelse, og hvor børn, kæledyr og vilde dyr ikke har adgang.

Midlet må desuden kun anvendes af personer, der er autoriserede af Miljøstyrelsen til at bekæmpe rotter med en R1- autorisation.

Midlet må kun anvendes på lokaliteter, hvor der ikke er forekomst af resistens, og hvor der er problemer med rotter, der ikke er villige til at indtage ædegifte på grund af rigelige fødemængder.

En anden version af kontaktgiftene er de såkaldte trædegifte i form af pulver, der tidligere fandtes på det danske marked. De er ikke længere tilladte.

T5.5 Drikkegifte

Lokkemidlet er vand, men ofte er der tilsat op til ca. 5 % sukker. Ved opsætning af giften gælder de samme, praktiske regler som for ædegifterne. Man må dog huske, at koncentrationen stiger efterhånden, som vandet fordamper, og midlet derved bliver både mere farligt (for andre dyr) og mindre tillokkende for rotterne. Drikkegifte er især anvendelige over for den brune rotte, som skal have væske, minimum hver 2. dag.

Der er i øjeblikket ingen drikkegift godkendt til brug på det danske marked.

UDKAST

Tillæg 6: Antikoagulerende aktivstoffer

T6.2 Hurtigt og langsomt virkende bekæmpelsesmidler

I rottebekæmpelsen er det af stor betydning, om et kemisk bekæmpelsesmiddel er langsomt eller hurtigt i sin virkning. Hurtigt virkende midler, dvs. midler, der giver forgiftningssymptomer indenfor 5-7 timer, virker generelt dårligere end de langsomt virkende. Rotter, der har overlevet små doser af et hurtigt virkende middel, vil ikke siden kunne bekæmpes med den samme type præparat. For at få rotter til at æde en tilstrækkelig stor, dødelig dosis i første omgang, er det som regel nødvendigt at lokkefodre med et ugiftigt foder på samme sted i 4-5 dage, før den hurtigt virkende (akutte) gift udlægges (mus er normalt langt lettere at bekæmpe, og lokkefodring er ikke nødvendig).

Der bruges ikke hurtigt virkende bekæmpelsesmidler til rotter i Danmark, idet der for øjeblikket ikke er nogen godkendt.

Når det gælder bekæmpelse af mus, er der på det danske marked godkendt et hurtigtvirkende middel – alphachloralose. Alphachloralose kan anvendes af privatpersoner og kræver ikke autorisation til rottebekæmpelse.

De øvrige midler til bekæmpelse af mus indeholder alle antikoagulerende aktivstoffer.

T6.2 Antikoagulanter

Samtlige midler, der i dag findes på det danske marked til bekæmpelse af rotter, er antikoagulanter. Antikoagulanter er fællesbetegnelsen for en lang række stoffer, der enten er kumarin-derivater eller indandion-forbindelser. De virker alle ved, at de hindrer leveren i danne stoffet prothrombin, der er nødvendigt for blodets normale størkningsevne. De er meget langsomme i virkning, idet symptomerne på forgiftning oftest først optræder efter 4-6 dages forløb. Giftvirkningen er meget større ved gentagne doser end ved en enkelt, stor dosis, noget man skal tage i betragtning ved bekæmpelsen af rotterne men især ved utilsigtede forgiftninger.

Da virkningen af de antikoagulerende aktivstoffer som nævnt først indtræder efter nogle dage, kalder man de antikoagulerende stoffer langsomt virkende (kroniske) i modsætning til de hurtigtvirkende (akutte) midler.

Antikoagulanter er giftige for alle pattedyr og fugle samt desuden visse vandlevende organismer. Giftigheden af antikoagulanter måles i enheden LD₅₀, som benyttes til at måle giftigheden af et stof. LD står for "lethal dosis", dvs. dødelig dosis, og LD₅₀ betyder således, at det er den dosis af aktivstoffet, som vil slå 50 ud af 100 forsøgsdyr ihjel, når de har indtaget aktivstoffet. LD₅₀-tallet bruges som indikator for stoffets akutte giftighed, og tallet kan benyttes til at sammenligne forskellige stoffers giftighed.

Antikoagulanter har flere fordele frem for de hurtigtvirkende midler. For det første er koncentrationen af aktivstoffet i midlerne sædvanligvis forholdsvis lave, og for det andet findes der en modgift (K₁ vitamin), som virker mod alle antikoagulanter. Har f.eks. hunde og katte indtaget rottegift, kan deres liv ofte reddes, hvis man med det samme opdager uheldet og kan få dyret til at brække giften op samtidig med, at man giver K₁ vitamin. For det andet accepteres midler med antikoagulanter godt af både rotter og mus, og giften vækker ikke rotternes medfødte mistroiskhed over for et nyt fødeemne.

Den først anvendte antikoagulant mod rotter og mus var Warfarin. Den har siden 1994 været forbudt i Danmark, grundet mistanke om, at aktivstoffet kan være fosterskadende.

Miljøstyrelsen har i dag godkendt følgende aktivstoffer i antikoagulerende midler til bekæmpelse af rotter:

Chlorophacinon

Hører sammen med warfarin og coumatetralyl til 1. generations antikoagulanterne. Chlorophacinon er af indandiontypen og er olieopløseligt. Er lidt svagere i sin virkning over for rotter end coumatetralyl. Akut giftighed – rotte, LD₅₀: 20,5 mg/kg.

Coumatetralyl

Hører til 1. generations antikoagulanterne. Er lidt kraftigere i sin virkning end warfarin, og er i nogen grad effektiv over for warfarin-resistente brune rotter. Accepteres noget bedre end warfarin. Ikke ret effektiv over for husrotte og ikke effektiv over for mus. Akut giftighed - rotte, LD₅₀: 16,5 mg/kg og mus, LD₅₀: > 1000 mg/kg. Der er en del resistens mod aktivstoffet hos brune rotter mange steder i Danmark.

Bromadiolon

Hører til 2. generations antikoagulanterne. I øjeblikket den mest benyttede antikoagulant. Effektiv i enkelt dosis over for begge rottearter. Stor akut giftighed - rotte, LD₅₀: 1,3 mg/kg og mus, LD₅₀: 0,9-1,8 mg/kg. En del resistens mod aktivstoffet hos brune rotter er registreret i Danmark, men i langt færre kommuner end for coumatetralyls vedkommende.

Difenacoum

Hører til 2. generations antikoagulanterne. Effektiv over for begge rottearter, samt tillige mange resistente rotter. Effektiv også over for mus. Kraftig virkning - også i enkeltdosis. Stor akut giftighed - rotte, LD₅₀: 1,8 mg/kg og mus, LD₅₀: 0,8 mg/kg). Resistens mod aktivstoffet hos brune rotter er konstateret visse steder i Danmark.

Brodifacoum

Tilhører de stærkeste af 2. generations antikoagulanterne. Meget kraftigt virkende med meget høj akut giftighed - rotte, LD₅₀: 0,3 mg/kg og mus LD₅₀: 0,4 mg/kg). Effektiv over for rotter og mus i enkelt dosis. Ingen resistens konstateret mod aktivstoffet hos brune rotter i Danmark.

Flocoumafen

Tilhører de stærkeste af 2. generations antikoagulanterne Meget kraftigt virkende. Høj akut giftighed - rotte, LD₅₀: 0,4 mg/kg og mus, LD₅₀: 0,8 mg/kg). Effektiv over for rotter og mus i enkelt dosis. Ingen resistens konstateret mod aktivstoffet hos brune rotter i Danmark.

Difethialon

Tilhører de stærkeste af 2. generations antikoagulanterne. Velegnet til bekæmpelse af rotter og mus, der er resistente mod de almindelige antikoagulanter. Høj akut giftighed - rotte, LD₅₀: 0,5 mg/kg og mus, LD₅₀: 1,29 mg/kg). Effektiv over for rotter og mus i enkelt dosis. Ingen resistens konstateret mod aktivstoffet hos brune rotter i Danmark.

Tillæg 7: Resistens mod antikoagulerende aktivstoffer

T7.1 Resistens

Skadedyrslaboratoriet har defineret resistens som:

Resistens hos rotter er en arvelig egenskab, der gør rotterne mindre modtagelige for det pågældende bekæmpelsesmiddel. Resistens kan findes i forskellige styrke, således at nogle rotter er mere resistente end andre.

En anden formulering af resistens kommer fra den engelske forsker J.H. Greaves (1994) der skriver følgende:

"Antikoagulant resistens er et kraftigt tab af effektivitet i det praktiske arbejde, selvom antikoagulant er blevet anvendt korrekt, og hvor effektivitetstab skyldes tilstedeværelsen af en rottestamme med en arvelig og hertil svarende reduceret følsomhed over for antikoagulant".

Alle antikoagulanter til bekæmpelse af rotter er som nævnt blødningsforstyrrende stoffer, der bevirker, at blodet ikke kan størkne (koagulere). Normale, følsomme rotter, der har ædt en dødelig dosis antikoagulanter, vil, efter ca. 4-6 dage, dø af indre blødninger.

Rotter og mus, der kan bekæmpes med gift, betegnes som "følsomme" eller normale i modsætning til de resistente rotter og mus. Ved en bekæmpelse af følsomme rotter og mus med antikoagulanter vil der som regel kunne konstateres en begyndende nedgang i den fortærede mængde gift ca. 5 dage efter udlægningen af giften som et tegn på, at en del af bestanden er blevet forgiftet og er døde. Fortsætter rotterne og musene med at æde på samme niveau ud over denne periode, er der altid grund til at være opmærksom på, om der kan være opstået resistens hos gnaverne. De 5 dage er kun vejledende, idet der kan gå længere tid, inden alle rotter og mus i et område har haft mulighed for at æde af den udlagte gift. Forsøg har vist, at der kan gå op til et par uger, før et fald i ædelysten bliver tydeligt.

BILLEDE 74

DEN BRUNE ROTTES RESISTENS MOD EN RÆKKE AF DE ANTIKOAGULERENDE MIDLER ER ET PROBLEM, DER SKAL TAGES I BETRAGTNING VED ENHVER BEKÆMPELSE AF ROTTEN.

Resistensudvikling hos rotter og mus er resultat af en aktiv bekæmpelse med antikoagulerende midler. Giften er medvirkende til at sortere de følsomme rotter og mus fra og skabe favorable forhold for de rotter og mus, som er født med den resistente egenskab. Resistensudviklingen hos rotterne og musene kan derfor ikke stoppes, så længe der anvendes antikoagulerende midler over for gnaverne. Derimod kan udviklingen forsinkes og skadevirkningerne af resistensen begrænses ved at føre en ansvarlig politik på området.

Den arvelige resistens, som kan give bekæmpelsesproblemer, må imidlertid ikke forveksles med andre former for tolerance eller adfærd:

- Naturlig tolerance – betyder ikke at dyret er resistent. Det betyder blot, at der oftest skal bruges en relativt stor mængde af det givne aktivstof for at slå dyret ihjel.
- Erhvervet tolerance – der kan opbygges en øget tolerance over for et stof ved gentagende eksponering af meget små doser. Erhvervet tolerance er ikke noget, der erfaringsmæssigt har givet egentlige bekæmpelsesproblemer.
- Adfærdsmæssig "resistens" – kan betragtes som en udviklet skyhed eller aversion over for et bekæmpelsesmiddel. Men her vil skift imellem de forskellige produkter, der er tilgængelige til bekæmpelsen, ofte kunne løse problemet.

Rotters resistens mod antikoagulanter blev første gang konstateret videnskabeligt i Skotland i 1958 og efterfølgende i Danmark i 1962. Undersøgelser af de resistente rotter viste, at de kunne overleve store doser af midler indeholdende aktivstoffet warfarin.

Af de midler, der i dag er godkendt til brug på det danske marked, er der som nævnt ovenfor (udover warfarin) hos rotter konstateret resistens hos brune rotter mod 3 af i alt 7 aktivstoffer. Disse midler, der repræsenterer en stigende styrkerækkefølge, er

- Chlorophacinon
- Coumatetralyl

- Bromadiolon
- Difenacoum.

De tre midler, der endnu ikke er konstateret resistens imod, og som er sideordnede i styrke, er

- Brodifacoum
- Flocoumafen
- Difethialon

Husmus er også resistente mod en række af de nævnte midler, men deres resistens er ikke undersøgt videnskabeligt i samme omfang som for rotter. Baseret på praktisk bekæmpelse kan det dog konstateres, at der ikke er resistens hos mus mod de tre stærkeste aktivstoffer.

T7.2 Strategi for anvendelse af antikoagulanter

Inden for en overskuelig fremtid er der formentlig ikke udsigt til, at nye og stærkere antikoagulerende aktivstoffer er på vej til det danske marked. For at sinke resistensudviklingen har Miljøstyrelsen, i samarbejde med det tidligere Statens Skadedyrlaboratorium, udviklet en resistensstrategi som senere er ændret i samarbejde med A.C. Heiberg Rådgivning. Resistensstrategien skal følges, når der anvendes antikoagulanter til bekæmpelse af rotter.

Strategiens hovedregel er, at ved bekæmpelse af rotter med antikoagulanter, skal man anvende antikoagulant med det svageste aktivstof først. Strategien er formuleret i bekendtgørelsens § 29, og gælder for enhver bekæmpelse af rotter med antikoagulanter, se i øvrigt afsnit 10.3.1.

I praksis betyder det, at hvis den autoriserede person på en given lokalitet med rotter ikke har konstateret resistens hos rotterne, skal vedkommende som sit første valg af antikoagulant til bekæmpelse anvende det middel, der i styrkemæssig henseende er karakteriseret som det eller de svageste. Det vil på nuværende tidspunkt sige chlorphacinon eller coumatetralyl, der efter Miljøstyrelsens opfattelse styrkemæssigt er ens.

Først når der er konstateret resistens mod disse aktivstoffer, kan hovedreglen fraviges, og den autoriserede person vil lovligt kunne anvende en anden og stærkere antikoagulant. Det er dog ikke ligegyldigt hvilken antikoagulant, der anvendes, idet de lidt stærkere antikoagulanter, bromadiolon og difenacoum, ikke kan forventes at kunne udrydde samtlige resistente rotter i en given bestand. Den autoriserede person skal derfor anvende en af de tre stærkeste antikoagulanter, brodifacoum, flocoumafen eller difethialon som sit næste valg, hvis der fortsat ønskes bekæmpet rotter med antikoagulanter.

Når en bekæmpelse af rotter har fundet sted på en given ejendom, er udgangspunktet, at de resistente rotter er udryddet, idet det forudsættes, at der har fundet en effektiv bekæmpelse sted. Den autoriserede person, der på et senere tidspunkt bliver tilkaldt til ejendommen f.eks. måneder eller år efter første besøg, skal derfor på ny anvende den svageste antikoagulant til bekæmpelse af rotterne.

Det skal pointeres, at R2-autoriserede personer, der kun på deres ejendom har tilladelse til at anvende de første fire antikoagulerende midler, vil være henvist til at anmode kommunen eller en R1-autoriseret person om at bekæmpe eventuelle resistente rotter med en af de tre stærkeste antikoagulanter, hvis den pågældende fortsat ønsker at bekæmpe rotterne med antikoagulanter.

Resistensstrategien sikrer, at der som udgangspunkt ikke anvendes for kraftige midler i bekæmpelsen af rotter samtidig med, at der sker en effektiv bekæmpelse af eventuelle resistente rotter. Samlet set bidrager det til at forsinke resistensudviklingen hos rotterne mest muligt.

Udover at forsinke selve resistensudviklingen er strategien også helt i overensstemmelse med samfundets generelle ønske om at bruge det svageste kemiske middel til at løse et skadedyrsproblem. Desuden vil strategien formentlig også have en gavnlig indflydelse på antallet af eventuelle sekundære forgiftninger af rovfugle, ugler og mindre rovpattedyr.

Hvis et middel til bekæmpelse af rotter ikke findes i en formulering med det svageste aktivstof, vil det dog være lovligt at anvende et trindhøjere middel. Det vil f.eks. være tilfældet, hvor der skal bekæmpes rotter med kemiske bekæmpelsesmidler i kloakken. Her findes der p.t. kun midler indeholdende bromadiolon, og det vil lovligt kunne anvendes som første valg.

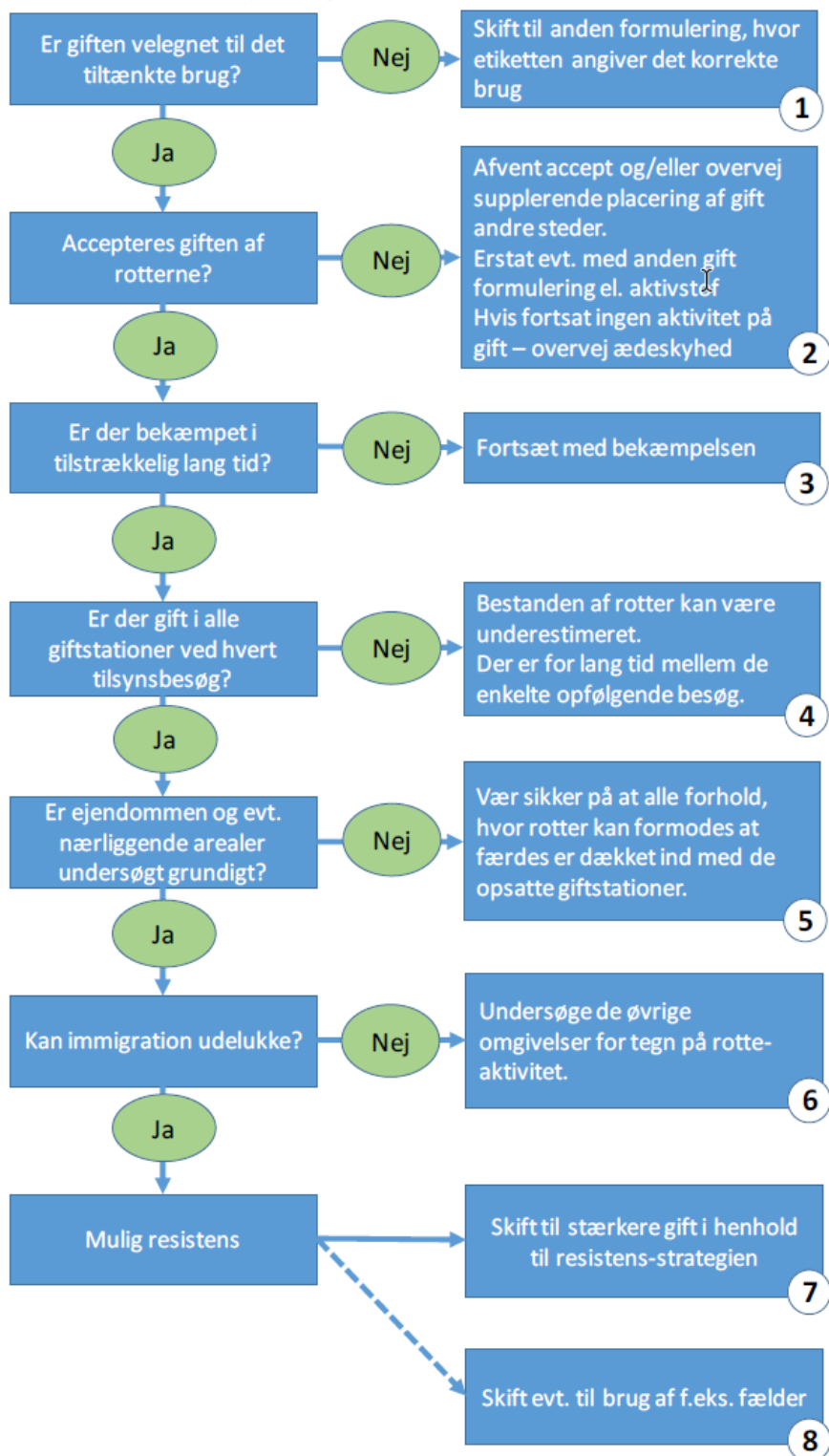
I bekæmpelsessituationer, hvor der forekommer både rotter og mus, vil det endvidere være tilladt at vælge den (svageste) antikoagulant, som er effektiv over for både rotter og mus. Det vil konkret sige midler med aktivstoffet bromadiolon. Begrundelsen er, at ved brug af de svage antikoagulanter som ikke er effektive over for mus, vil der være en forhøjet risiko for sekundær forgiftning af ikke-målgruppe dyr.

Resistensstrategien betyder, at man må prøve flere midler af, indeholdende forskellige aktivstoffer, førend man opnår den ønskede effekt. Men strategien sikrer samtidig, at de godkendte aktivstoffer i længere tid fremover vil være anvendelige til bekæmpelse af rotter.

T7.3 Checkliste for resistens

Det er den enkelte autoriserede persons opgave at konstatere, hvorvidt rotter er resistente. Måden, hvorpå dette gøres, er at gennemgå den konkrete bekæmpelsessituation ud fra følgende kontrolspørgsmål:

Checkliste for korrekt rottebekæmpelse og identifikation af resistens

Opmærksomhedspunkter for check af bekæmpelsen og resistens

- 1 Vær opmærksom på, at der ikke bruges et produkt, som ikke er godkendt til formålet – mht. arten og stedet (omgivelserne). F.eks. Må midler der kun er godkendt til mus ikke anvendes til rotter. Ligeledes hvis der skal ske bekæmpelse i kloakken, så skal midlet være godkendt til en sådanne anvendelse.
- 2 Rotter skal have tid til at vænne sig til de opsatte giftstationer, men det forudsætter, at giftstationerne er placeret i forhold til, hvor rotterne kan forventes at færdes. Den grundige forundersøgelse bør give bekæmperen overblik over hvor og hvor mange giftstationer der skal opsættes. Placeringen af giftstationerne er kritisk for enhver bekæmpelse. De skal placeres således, at alle områder med aktivitet, mulige skjulesteder (rodebunker, halmstakke, brændstakke etc), mulige fødekilder/opbevaring af foder og dyrehold dækkes ind med giftstationer, dog indenfor den dikteret 10 meters grænse, med mindre der er behov for kildebekæmpelse. Se efter aktivitet længere væk, som kan have tilknytning til den fortsatte aktivitet og vurdere muligheder og løsninger for at bekæmpelsen også omfatter disse områder. Hvis der er mange alternative fødekilder, som det ikke er muligt at eliminere (her inkluderet ved sikring), så kan den udlagte gift fremstå mindre attraktivt – der kan evt. forsøges at skifte til anden formulering. Når alternative fødekilder er minimeret mest muligt, men stadigvæk til stede, så de udgør et problem for bekæmpelsen, bør bekæmperen overveje, om der skal ske et skift til bromadiolon og/eller difenacoum. I tilfælde af ædeskyhed – skal alle alternative fødekilde elimineres, men er det fortsat ikke muligt, så SKAL bekæmpelsen de steder, hvor der er ædeskyhed anvendes fælder.
- 3 Alle antikoagulanter er langsomt virkende, hvilket betyder, at der kan gå op til flere dage (4-6) før rotterne dør. Være opmærksom på, at selv i mindre rottebestande, så kan der være rotter, som fortsat ikke spiser af giften. Typisk vil en bekæmpelse kunne afsluttes efter 3 til 5 uger.
- 4 Der kan være tale om, at bestanden af rotte er underestimeret. Hvis giften er spist op i en eller flere giftstationer ved tilsynsbesøgene, så kunne der være flere rotter end antaget. Hvis giften er spist op i en eller flere giftstationer ved de enkelte tilsyn, så går der for lang tid mellem tilsynsbesøgene. Der må maksimum være 7 dage mellem besøg, men dette skal sættes ned, hvis giften spises op i mellem besøg. *Vær opmærksom på ved et evt. senere skifte til brodifacoum, flocoumafen eller difethialon. At der ikke bør foretages hyppigere giftudlægninger end med 7 dages mellemrum.*
ALTERNATIVT
Giften er ikke spist op, men indtaget af gift synes at være konstant ved de enkelte opfølgende besøg. Dette kun skyldes en ensartet og kontinuerlig indvandring, men kan det udelukkes, så må det antages at de rotter, som spiser af giften ikke 1) spiser nok, fordi der er andre alternative fødekilde eller 2) at rotter spiser nok af giften og forventelig burde være slået ihjel – et tegn på at resistens kunne være en mulighed. Hvis alternative fødekilder, som det ikke har været muligt at fjerne, er et problem, bør bekæmperen forsøge sig med bromadiolon og/eller difenacoum.
- 5 Grundig undersøgelse af ejendommen er uundgåeligt. Der skal ikke kun opsættes gift de steder, hvor man har fået anvist ellers selv set, at der er rotteaktivitet. Det skal sikres, at der er opsat tilstrækkelig udlægningssteder. Giften eller fælder opsættes alle steder, hvor der er aktivitet, mulige skjulesteder (rodebunker, tæt vegetation, brændstakke, halmstakke etc). Hvis disse steder ikke inddrages, er der mulighed for, at disse områder virker som kilde for genindvandring.
- 6 Årsagen til fortsat rotteforekomst kan skyldes at der er nærværd liggende områder, hvor der er rotteaktivitet og som bevirker, at der sker en konstant tilstrømning herfra. Undersøg derfor området.
- 7 Ved formodet mistanke om resistens skiftes der til anden og stærkere gift. Der vælges gift med aktivstofferne brodifacoum, flocoumafen og/eller difethialon. Der anvendes intervaludlægning ved brug af disse meget stærke gifte. Der udlægges mellem 20 til 50 gram per udlægningssted og der følges op på giften med faste intervaller med 7 dages mellemrum. Ved udlægning skal anvisningen på midlets etiket følges.
- 8 Da de meget stærke gifte er miljøbelastende, bør det her overvejes, om giften kan erstattes af andre bekæmpelsesmetoder, som f.eks. Fælder o.lign. Skift til alternativ bekæmpelsesmetode kan ske på alle eller udvalgte steder på ejendommen.

Først når alle punkterne i skemaet er besvaret bekræftende, kan den autoriserede person slutte, at der med al sandsynlighed er tale om en rottebestand med resistente individer, hvor et middel med et stærkere aktivstof lovligt kan tages i anvendelse.

Orientering om beslutningen skal meddeles den ansvarlige for kommunens rottebekæmpelse, hvad der sker automatisk i forbindelse med indberetningen af oplysninger i henhold til bilag 6.

Den endelige afklaring af en mulig resistens hos rotterne på det pågældende sted vil forudsætte en egentlig resistensundersøgelse, men disse udføres for tiden ikke i Danmark, hvorfor man må støtte sig til ovennævnte kontrolspørgsmål i feltarbejdet.

BILLEDE 75

DEN AUTORISEREDE PERSON SKAL VED BEKÆMPELSE AF ROTTER FØLGE BEKENDTGØRELSENS RESISTENSSTRATEGI.

Ud over at følge resistensstrategien er det vigtigt, at den enkelte autoriserede person forstår betydningen af ikke ensidigt at fokusere på brug af antikoagulanter ved bekæmpelse af rotter.

Antikoagulanterne vil i mange tilfælde kunne erstattes af andre forebyggelses- og bekæmpelsesmetoder, jf. formuleringen i bekendtgørelsens § 29, stk. 2, der omtaler anvendelsen af en ugiftig bekæmpelsesmetode som alternativ til gift. Det er derfor vigtig for en effektiv bekæmpelse, at alternative metoder integreres i forebyggelsen og bekæmpelsen af rotter.

Nogle af de væsentligste alternativer til antikoagulanter er:

- Bygningssikring
- Renholdelse og oprydning
- Renovering af brønde og ledningsnet
- Begrænsning af rotternes mulighed for at få (vand), mad og skjulesteder.

- Tilpasning af områder i naturen, så de ikke virker tiltrækkende på rotter
- Fældefangst
- Biologisk bekæmpelse (for eksempel tiltrækning af rovfugle og rovdyr, som kan virke afskrækkende på rotter)

Miljøstyrelsen har udarbejdet en hjemmeside, der specielt omhandler resistens og resistensstrategi.

Siden kan ses på: www.mst.dk

UDKAST

Vejledning om forebyggelse og bekæmpelse af rotter

Vejledningen vedrører bekendtgørelse nr. 1886 af 18.december 2018 om forebyggelse og bekæmpelse af rotter.

UDKAST

UDKAST